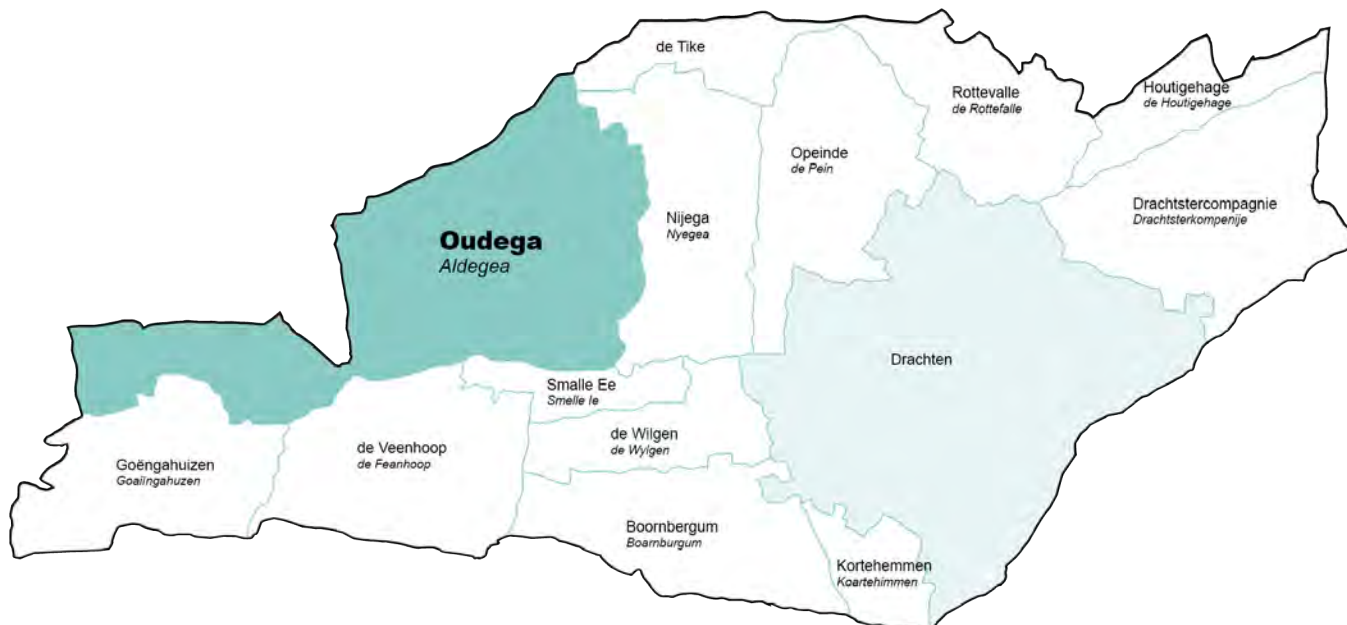
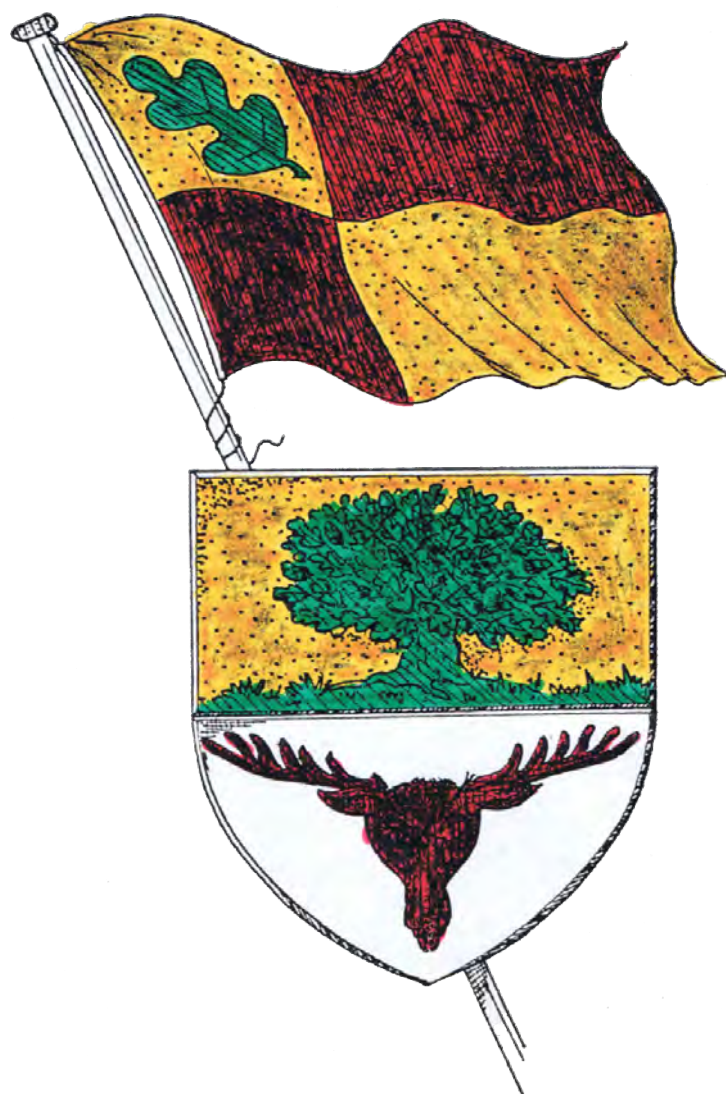

Wenjen yn Aldegea

1 fan de 13 doarpen fan Drachten smellingerlân
De skiednis fan it doarp, de ynwenners en har ferdivedaasje

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Smallingerland	2
Smallingerland in 1788	3
Oudega	5
Geschiedenis	5
Dorpswapen en Dorpsvlag	6
Algemene informatie en feiten	7
Groeï	7
Basisvoorzieningen	7
Woningvoorraad	7
Sociale huurwoningen	7
Woonwensen onderzoek	7
Woningbouw	8
Kunstmestloods	8
Appartementencomplex	8
Waterwoningen & recreatiearken	8
Toekomst woningbouw	8
Ruimtelijk Ontwikkelperspectief Smallingerland ROP	9
Wonen	9
Werken	9
Energie	9
Omgeving	9
Waarden van het gebied	9
Oudega aan het Water	10
Masterplan Waterfront Oudega	10
Nieuwe meer	12
Straatnamen	13
Achterwei	13
Aldegeasterdyk	13
Alle-om-slachte	13
Arkepôlle	13
Buorren	14
ds. Carsjenssingel	15
Dwarssingel	15
Dykfinne	15
Eastersânning	15
Eksteursreed	16
Fabrykswei	16
Gariperwei	16
Gealânswei	17
de Geasten	17
Geau	18
Goartersreed	18
Goudtsjepoel	18
Great Haersmawei	19
Headammen	19
Hegewarren	19
Jachtweide	19
de Koai	19
it Krûmdeel	20
Langdeel	20
Manjepetswei	20
Mounehoek	20
Mounpaed	20
Op 'e Wâl	21
Opperbuorren-East	21
Opperbuorren-West	21
Pasterijereed	21
Potskipper	21
Roundeel	22
Sânbuorren	22
Skeane Heawei	22
Skieppekampen	22
Skoallereed	22
Slotsingel	22
Smidterij	23
it Soal	23
Sytebuorren	23
de Tsjollen	23
Utein	23
de Wear	23
Weinmakkerij	23
it West	24
Westersânning	24
Wolwarren	24
Bedrijven in Oudega	25
Bedrijven algemeen	25
ACO Engineering	25
ALL IN Hekwerk & Montage	25
Architectenbureau Lútsen Wijma	25
Atelier <i>de Achtertuin</i>	25
Atelier Durkje Haringa	25
Autobedrijf Jeeninga	25
Bakkerij Lenis	25
BoerenKracht	25
Bouwbedrijf Kleinhuis	25
Breed inzetbaar	25
Evecom Multihulls	25
GERO Footwear	25
Handelsonderneming JDV	26
HJV Laserdesign	26
Hoveniersbedrijf Alberda	26
Jelsen special paint, design & vinyl	26
JMR Montage	26
Jongsma Bouw	26
Judith Bijdehand	26
Kanohandel van Daalen	26
Kapsalon Haarsalon Oudega	26
Klokkenmakerij Arnold van der Duim	26
Loojenga Woninginrichting	26
Loonbedrijf Sierd de Vries	26
Melkwinkeltje	26
Meubelmakerij Marijn Kleinhuis	26
Modelshop Nils Ester	27
Mollenbestrijding Elzinga	27
Oriflame Aldegea	27
Pianoles Julia	27
Pietsje's Haar & Make up	27
Plantinga machinaal onkruid verwijderen	27
Schildersbedrijf Menno	27
Schilderwerken Okkema	27
Schilderwerken Jogchum Wobbes	27
Schuur1706	27
Sibma Assurantiën	27
StraightPM	27
Supermarkt Spar Adema	27
Toering installatie en montage	27
Toering Loon- en grondverzetbedrijf	27
Toering Miniloonwerk	27
De Vries Konstrukt	28
Horeca	28
<i>De Hûskeamer</i>	28
<i>De Smidterij</i>	28
<i>Ie-Sicht</i>	28
<i>Traktatie op Locatie</i>	28
<i>Tuinkaffee BuitenGewoon</i>	28
Melkveehouderijen	29
Overnachten & Kamperen	30
Bêd en Brochje <i>Sanninghoeve</i>	30
Brêgeham recreatie	30
Camping <i>De Stjelp</i>	30
Camping <i>De Veldboom</i> - Bêd&Brochje <i>Lytse Meer</i>	30
Groepsaccomodatie <i>De Kern</i>	30
Hotel / Restaurant <i>Ie-Sicht</i>	30
Studio <i>It West</i>	30

Tiny Houses	30	Urnenmuur en sarcofaag.....	72
Zorg & Welzijn	31	Vrouwe Justitia	73
Athenahoeve	31	Wringe	73
Fysiotherapie & Loopbaanbegeleiding	31	Zitbanken.....	74
Huisartsenpraktijk Keijer.....	31	Headammen t.o. Brêgeham	74
Pedicurepraktijk Tineke de Boer	31	it West / de Tsjollen.....	74
Schoonheidssalon Oudega	31	Manjepetswei	74
Shiatsu praktijk Aukje Jacobi.....	31	Goudtsje paad ^{halverwege}	75
Thuiszorg <i>De Friese Wouden</i>	31	Utein	75
Welness de Wetterdrip	31	Jan Binnes paad.....	75
Wonen met zorg <i>De âlde skoalle</i>	31	<i>Skyline</i>	76
Yoga Studio Oudega.....	31	<i>De Hoop</i>	77
Bijzondere bouwwerken	32	Monumenten.....	78
Aldegeasterdyk.....	32	Rijksmonumenten.....	78
In âlde dyk	32	Blauwe Stien	78
De silen	32	Sint-Agathatsjerke	81
De beammen.....	33	Voormalige Pastorie	110
It gongelpaad.....	33	Rechthuis	114
De nonneloane	33	Woning	115
Trije skythuzen	33	Kop-rompboerderij.....	115
De Wybren Jonkerspolder.....	34	Bijschuur.....	116
It Mokseldal	34	Stookhok	116
It brechje.....	34	Gemeente Smallerland	117
De âlde kolk.....	35	Kerk <i>It Ljochtbeaken</i>	117
Café van Baaie	36	Kop-rompboerderij.....	119
Café Hooidammen.....	37	Stelpboerderij	119
Evangelisatiegebouw <i>De Steech</i>	38	Stelpboerderij	120
Folksgebou	39	Stelpboerderij	120
<i>Gebouke</i>	40	Windmolen <i>Barfjild</i>	121
Gemaal <i>De Gealanden</i>	41	Zomerhuis	121
Gereformeerde Kerk, school & pastorie	42	Bomen	122
Groot Haersma State.....	44	Acer pseudoplatanus.....	122
Koetshuis.....	46	Aesculus hippocastanum	122
Korenmolen <i>De Hoop</i>	47	Aesculus hippocastanum <i>Baumannii</i>	123
Molenaars.....	47	Castanea sativa.....	124
Kunstmestloods	48	Pterocarya fraxinifolia.....	125
Onderwijsgebouwen in Oudega	49	Tilia europaea <i>Pallida</i>	126
School met den Bijbel & de Grûnslach.....	49	Voorzieningen	127
Beukerstins – de Grûnslach – SWS de Diamant.....	50	Algemene voorzieningen	127
Openbare Lagere School	51	AED	127
Great Haersmaskoalle.....	52	Albert Faber park.....	127
Ophaalbrug Goudtsjepoel.....	53	Avondvierdaagse Oudega.....	127
Smidterij.....	54	Begraafplaats Sint-Agathatsjerke.....	127
Stins.....	55	Beweegplein.....	128
Turfschuur	56	Biljartclub <i>de Krûme Keu</i>	128
Waarnemingspost.....	57	Biljartvereniging <i>Cue Action Drachten</i>	128
Zuivelfabriek <i>De Hoop</i>	59	Brandweerpost Oudega	128
Kunstwerken.....	61	Buurtbudget.....	128
<i>Bakbrogge</i>	61	Buurtverenigingen	129
Bakker	61	Dartclub <i>Smidtery</i>	129
Bocht in de rivier	62	Dorpskrant <i>Nijs fan Aldegea</i>	130
Boomsculpturen Ooievaar – Otter – Uil.....	63	Dorpstuin	130
Geloof, Hoop & Liefde	64	Eco parkje	130
Livius - Vrouwe Justitia.....	64	Evenemententerrein	131
Luchtwachtpost.....	65	Fanfareorkest <i>Apollo Foarút</i>	131
Ooievaarsnest	66	Fanfareorkest <i>Looft den Heer</i>	131
Paardenhoofd	66	Feriening foar Doarpsbelang Aldegea	131
Rond- & Platbodem Dragten-Wijde Ee.....	67	Fûgelwacht Aldegea.....	132
Selfiespot <i>Groetnis út Aldegea</i>	67	Gospelkoor <i>Voices of Faith</i>	132
<i>Slach by Aldegea</i>	68	<i>Graach Dien</i>	133
De plunderende troepen.....	68	Gymnastiekvereniging R.S.O.	133
<i>Steentijd</i>	69	Integraal Kindcentrum <i>De Diamant</i>	133
Stilberne bern	70	Jeu de Boules baan.....	134
Tichtset.....	71	Jeugdclub Aldegea.....	134
		Jeugdsoos Oudega JSO	134
		Kangoeroeklub Quick'21	136
		Kikkertspôle.....	136
		Kinderspul Aldegea	137
		Kitesurfvereniging Oudega.....	137
		Korfbalvereniging Quick'21	137

Kulturele Kommissje Aldegea	138
Linedance Squad Aldegea	138
Manege Sanninghoeve	138
Menvereniging Yn 't Túch.....	138
MFC De Gearrin	138
Mini Bieb.....	140
Oranjevereniging Oudega	140
Oud ijzer inzamelpunt.....	140
Paardensportvereniging de Klaverkampruiters	140
Padel en Tennis de Kreilen	140
Parkeerterrein.....	141
PCOB afdeling Oudega.....	141
Protestantse Gemeente Oudega.....	142
Repair-Café	142
Senioren ontmoetingscentrum it Foarhûs	142
Senioren wooncomplex Jonkersstee.....	142
Sjonggroep Wat Oars!.....	143
Skûtsje commissie de Headammen	143
Speelplaats Bernewille	143
Speelplaats de Bult	144
Stichting Akke Jacobs de Vries	144
Stichting Hattum de Vries.....	144
Stichting Jonkersstee	144
Stichting Sint-Agathasjerke	144
Stichting tot behoud motorschip St. Michaël	144
Survivalrun Vereniging Oeral Blauwe Plakken.....	145
Toneelvereniging Op 'e Nij Bigoun.....	145
Toneelvereniging DURF.....	145
Uitvaartvereniging De Laatste Eer	145
Volleybalvereniging R.S.O.	145
Wandeltocht Happe en lekker troch stappe!	145
Watersportvereniging Oudega e.o.	146
Wijkbeheer	146
Yin Yoga.....	146
Yoga studio Oudega.....	146
IJclub Oosterzanding.....	146
Jachthaven & Camperplaats	147
Jachthaven Alddijp	147
Camperplaats Fiverkant	147
Openbaar Vervoer	148
Pont Hoidammen – de Veenhoop	148
Wandelpaden	149
Alle-om-Slachte kuier	149
Beleefroute	150
Dichterspaad	150
Fokke Wietske paad	151
Goudtsje paad	151
Historische wandel-fietsroute	152
Jan Binnes paad.....	152
Jonkers leantsje.....	153
Oerden paad.....	153
Skean paad	154
Wietske Hattums paad	155
Colofon.....	156
Bronnen	156
Geraadpleegde literatuur.....	156
Geraadpleegde websites.....	156
Verklaring van de tekens	157
Disclaimer Copyright©.....	157
Foto verantwoording.....	158
Realisatie & Samenstelling	158

Inleiding

....een zeer vermakelyk dorp, ongemeen wel aan 't water en in 't geboomte gelegen; hier onder behooren veele buurten van naame, als in 't Noorden de Opperbuuren en 't Uiteinde, en in 't Zúiden de Gaasten. Nader aan 't dorp, niet verre van de Oudegaaster Zanding, ligt de treffelyde hofstede Groot Haersma genoemd, die zeer fraay beplant, en met eene schoone huizing voorzien is, zynde reeds voor lange jaaren door de Grietslieden van deezen Deeke bewoond. De maatig uitgebreide Kerkbuurt bevat verscheiden goede huizen, benevens een windkorenmolen, en eene Kerk die een spitsen toren heeft. Rondom dit dorp, 't welk 62 stemdraagende plaatsen telt, liggen goede bouwlanden,...

Bron: 1788 Hedendaagsche historie of tegenwoordige staat van alle volkeren; 24^e deel, behelzende de beschrijving der vereenigde nederlanden en wel in 't byzonder van Friesland. Met naauwkeurige Landkaarten en Printverbeeldingen versierd. Tweede deel. Veertiende deel. Vervattende het Vervolg der Beschrijving van Friesland. Pagina 300 301 302 303

Oudega werd ooit bewoond door voornamelijk agrariërs.

In de 20^e eeuw werd de samenstelling aangevuld met veel middenstanders en was er veel bedrijvigheid rondom de haven met de zuivelfabriek.

Nu wonen er veel forensen en zijn de basisvoorzieningen aanwezig die passen bij een dorp van dergelijke omvang: o.a. een supermarkt, bakker, fietsenmakerij, woningstofeerderij. De aanwezigheid van horeca, campings en overnachtingsmogelijkheden, een nieuwe school voor basisonderwijs en de vele sportverenigingen laat zien dat het dorp leefbaar en sterk in beweging is. Sinds 1999 is het bevolkingsaantal stabiel en ligt gemiddeld tussen 1.600 en 1.700 inwoners.

Onder invloed van het *project Oudega aan het Water* gaat het dorp zich meer en meer richten op recreatie en watertoerisme.

Met de uitbreiding van de haven en het meer de *Nije Aldegeaster Sânnig* bij Oudega, het bouwen van een appartementencomplex *de Nije Hoop* met 10 appartementen op het terrein van de voormalige zuivelfabriek *De Hoop*, wordt ook een beweging gemaakt om de groeiende vraag naar woningen te realiseren.

Er zijn echter veel jongvolwassenen in de leeftijd van 25 – 35 jaar die als starter de woningmarkt willen betreden in Oudega. Voor deze groep en voor de groep 75+ die zelfstandig en kleiner willen blijven wonen zijn er nauwelijks woningen aanwezig. Om het dorp zijn bestaansrecht te laten behouden moet hierin worden voorzien.

Dit boek geeft een overzicht van wat er in Oudega te beleven is, de moeite voor een *ontdekkingsreis* meer dan waard!

Voor het laatste nieuws en een actueel overzicht van alle activiteiten die in Oudega door de verenigingen worden georganiseerd is het aan te raden regelmatig op de website <https://www.oudega.info> te kijken. De informatie wordt zoveel als mogelijk dagelijks bijgehouden.

Welkom in Oudega, 1 van de 13 dorpen van Drachten gemeente Smallingerland.

Smallingerland

Smallingerland moet in de tijd van de middeleeuwen een op zichzelf staand gebied zijn geweest tussen Oostergo en de Zevenwouden. Garijp, Eernewoude, Suameer en Siegerswoude behoorden toen ook bij Smallingerland en zijn pas begin 1400 overgegaan naar Tietjerksteradeel, alleen Eernewoude zou nog tot 1480 tot Smallingerland behoren¹.

Schotanus atlas 1664 via Tresoor.nl 2015 - In deze atlas staat *Oldegae* vermeld met in de omgeving negen eendenkooien en een molen, ook wordt de Familie Haersma al genoemd. Voor 1550 telde dit geslacht al twee volmachten tijdens de Lansdage.

Dorpsgrenzen werden in veel gevallen vroeger bepaald op twee manieren:

- **De eerste manier** was door te kijken naar natuurlijke grenzen: dit kan zijn water; een rivier; een meer of grote sloot. Zo is de Smalle Eesterzanding, met de Wijde- en Kromme Ee altijd een natuurlijke grens geweest tussen Oudega en Smalle Ee.
- **De tweede manier** van bepaling gebeurde door het zogenaamde *Clockkleppinghe*. Een gebruik dat is ontstaan in de middeleeuwen en dat nog tot ver in de 20^e eeuw werd gebruikt. Dit had alles te maken met hoever het geluid bij het luiden van de kerkklok gedragen werd. Het was vroeger belangrijk dat men wist wanneer men naar de kerk kon gaan, of hoe laat het was, wanneer men kon gaan eten, wanneer men naar het werk moest gaan, etc. Kortom de kerk stond hierbij vroeger letterlijk *centraal* en vaak bepaalde de afstand waarbij de klok nog hoorbaar was of men nog wel, dan niet bij een bepaald dorp hoorde².

De gemeente Smallingerland bestond aanvankelijk uit 7 dorpen, namelijk: Boornbergum, Kortehebben, Noorder- en Zuiderdrachten, Opeinde, Nijega en Oudega. Van elk van deze dorpen valt dan ook een middeleeuwse kerk te herleiden. In de laatste honderd jaar hebben zich allerlei ontwikkelingen voorgedaan, zoals veenafgraving, aanpassing gemeentegrenzen, et cetera, wat erin heeft geresulteerd dat er nieuwe dorpen formeel benoemd zijn.

Tegenwoordig bestaat de gemeente Smallingerland 14 dorpen, namelijk: Goëngahuizen, De Veenhoop, Smalle Ee, De Wilgen, Boornbergum, Kortehebben, Drachten, Drachtstercompagnie, Houtgehage, Rottevalle, Opeinde, De Tike, Nijega en Oudega. Men spreekt nu van Drachten gemeente Smallingerland en haar 13 dorpen.

¹ Lammers, 1987

² Bekkema, 1990

Op deze kaart van Bernardus Schotanus à Sterringa uit 1718 is te zien dat er in Oudega ooit een Stins was, het bestaan is bekend, doch de exacte locatie is tot nu toe nog niet teruggevonden.

De naam Smallerland komt met redelijke zekerheid van het dorp Smalle Ee. Men gaat er vanuit dat Smallerland zo rond het jaar 1300 is ontstaan. Daarvoor wordt aangenomen dat het een geheel heeft gevormd met Tytsjerksteradiel, dat in 1300 al lang bestond. In 1392 horen we van een Hera van Smelne die dan optreedt als Grietman van Smellingeradele in de Leppa. Dit is de enige keer dat achter de naam *dele* is geplaatst in plaats van land. Er wordt dan ook van uit gegaan dat dit per ongeluk gebeurd is. Hoe dan ook de naam komt van de Smalle Ee in de uit 1398 overgeleverde vorm Smaelneemgherlant: Smallen-ee-inga-land.³

Smallerland in 1788

Smallerland is, in rang van stemminge, de negende onder de Grietenyen van Oostergo. Van waar deeze Grieteny haaren naam hebbe is niet zeker: men schynt wel aan Smal te moeten denken; doch in tegenstelling van breed, zou dat woord hier niet zeer te pas komen, omdat de Grieteny, in zulk eene betekenis, juist niet smaller is dan verscheiden andere, uitgezonderd alleen naar den kant van Groningerland, daar dezelve geene merkelyke breedte heeft. Zo men 't woord nam in de betekenis van gering, slegt, gelyk de Engelschen hun small bezigen, en wy ook in meer dan een geval doen, zou 't zelve zeer wel aanleiding hebben kunnen geeven, om de Grieteny dus te noemen. In oude tyden toch, eer de Turfgraavery bekend was, had men hier in 't Noorden en Oosten hooge moerassige veenen, bosschen en struiken, terwyl de laage landen, ten Zuiden en Westen gelegen, door het aflopende veenwater plis en dras lagen, en dus beide van weinig nut waren. Ondertusschen zou 't wel kunnen zyn, dat Smallerland zo veel gezegd ware, als Smallen eester-land, hetwelk dan slegt waterland zou te kennen geeven; omdat het woord Ee de betekenis van water heeft. Dan hoe 't met den oorsprong der benaaminge en de aloude grondgesteldheid deezer Grieteny moge zyn: sedert dat men begonnen heeft de hooge veenen der Grieteny te vergraaven, hebben teffens de overige landen eene geregelde afwatering gekreegen, waarvan 't gunstige gevolg geweest is, dat menze beide in schoone bouw- en weidlanden veranderd ziet.

Ook heeft men nog tegenwoordig veele veengronden in 't begryp deezer Grieteny, wordende de hooge veenen in 't Noorden en Oosten, en de laage in 't Zuiden gevonden. Omtrent de Dorpen ziet men veele bouwlanden met rogge, haver en boekweit bezaaid, terwyl de bouwakkers van Nyega en Opeinde alle rooyen op den toren van Bornbergum. Behalven 't voordeel dat de ingezetenen van deeze korenlanden en de veevoedinge trekken, helpt de vischvangst hier ook menig een aan 't brood; wordende er verscheiden vischryke wateren, zo in 't Westen en Zuiden, als in 't midden der Grieteny gevonden; met naame de Kromme-, Wyde- en Monnike Ee; de Wester-, Oudegaaster- en Smalleneester zandingen, 't Gaaster diept enz.

De rydwegen zyn in deeze Grieteny ook zeer vermaakelyk, wegens 't menigvuldige houtgewas, 't welk dezelve, gelyk ook de naastgelegen Hornlegers, bezoomt. De voornaamste deezer wegen zyn de Lykweg, die van Nyega, door Opeinde, naar de

³ Van Schaik en Spahr Van der Hoek, 1976

Noorder- en Zuider-Drachten, en van daar byna tot aan Opsterland loopt; de Hooge weg, die van Oudega, ten Zuiden van Nyega en Opeinde, naar de Kletten loopt, en voorts in 't Westen van de Drachten, naar Kortehem, het naaste dorp aan Opsterland, van waar dezelve, in 't Noordwesten draajende, verder westwaards naar Bornbergum leidt; gaande van daar weder een andere rydweg noordwestwaards naar Smallenee. Ook gaat van de Dragten een rydweg derwaards, die, eerst langs de Dragter vaart heen schierende, zich eerlang met den ouden Slingweg vereenigt, en daarmede -zuidwestwaards voortloopt, tot dat dezelve, in den zuidelyken Slingweg valt, die insgelyks van den Hoogeweg voortkomt, en, na deeze vereeniging verder westwaards schietende, eerst de Postlaan, en daarna de Dragtster Hooiweg heet. Van de byzondere Hooiwegen maaken wy geene melding; wegens meergemelden Hooge weg merken wy nog maar alleen aan, dat dezelve zich, ten Oosten van Kortehem, eerst westwaards en vervolgens noordwestwaards buigt, en alzo voorby gemelde dorp naar Smallenee schiet, zich tusschen beiden vereenigende met den reedsgemelden Dragtster Hooiweg.

De bodem en gestalte des lands, schoon een deel van Oostergo, is dien van de Zevenwouden zo gelyk, dat Schotanus, in zyne Beschryvinge van Friesland, zich niet kon wederhouden van zulks in deeze vier dichtregels aldus te vertoonen:

Quos fimilis facies sylvarum deprimit agros
 Partibus annumeras Osterogoa tuis?
 Non est ufus idem membris in corpore nostro,
 It junctum oppositum splendet ab opposito.

Wiens gezicht van het bos de velden deprimeert
 Telt u uw Osterogoa-feestjes?
 Het lichaam is niet hetzelfde als de leden van ons lichaam
 Het verbindt het tegenovergestelde en straalt het tegenovergestelde uit

Ten tyde der inlandsche twisten, tusschen de Schieringers en Vetkopers, en naderhand in de Spaansche oorlogen, heeft deeze Grieteny veel moeten lyden .Ook ging dezelve, naar 't voorbeeld van Achtkarspelen en Opsterland, in 't jaar 1420, een verbond aan met de Groningers, om zich te verzekeren tegen de onderdrukkingen van den Hertog Jan van Beyeren, toenmaals Voogd van Holland.

Men vindt in deezen deele de volgende zeven dorpen.

1. OUDEGA , een zeer vermakelyk dorp, ongemeen wel aan 't water en in 't geboomte gelegen; hier onder behooren veele buurten van naame, als in 't Noorden de Opperbuuren en 't Uiteinde, en in 't Zuiden de Gaasten. Nader aan 't dorp, niet verre van de Oudegaaster Zanding, ligt de treffelyde hofstede Groot Haersma genoemd, die zeer fraay beplant, en met eene schoone huizing voorzien is, zynde reeds voor lange jaaren door de Grietslieden van deezen Deele bewoond. De maatig uitgebreide Kerkbuurt bevat verscheiden goede huizen, benevens een windkorenmolen, en eene Kerk die een spitsen toren heeft. Rondom dit dorp, 't welk 62 stemdraagende plaatsen telt, liggen goede bouwlanden, en naar Eernewoude veele laage klynlanden, die goede turf opleveren. In 't jaar 1514 was hier Grietman Jelle Sikkes, die uit zyne Grieteny naar Leeuwarden vlugte, om dat de ingezetenen van dezelve de Geldersche party aankleefden, terwyl hy het met den Hertog van Saxen hield. Op St. Mathysdag van dat jaar deed hy hier een inval met de Leeuwaarders, en verbrandde te Oudega 35 huizen. Dit bekwam hem echter zeer kwalyk, dewyl het volk der naaste dorpen, door klokkleppinge verzameld, hem in den hertogt aanviel, en, met zynen zoon en veele der zynen, doodde.
2. NYEGA
3. OPEINDE
4. NOORDERDRACHTEN
5. ZUIDERDRACHTEN
6. KORTEHEM
7. BORNBERGUM

De geheele Grieteny van Smallerland grenst ten Noorden aan Tietjerksteradeel, waarvan ze door den Zusteren weg en 't stroomtje de Lits wordt afgescheiden; terwyl dit watertje deeze Grieteny ook van Achtkerspelen scheidt tot aan de Rottevalle, van waar de verdere scheiding deezer Grietenyen, door een scheidgruppel, in de veenen van 't Veenheeren huis, voltooid wordt.

Ten Oosten grenst Smallerland aan de Groninger Ommelanden, en wordt van dezelve gescheiden door den Lauwerstroom, die hier weleer bevaarbaar was, doch thans geheel is opgedroogd, schoon hy zich eertyds uitstreckte tot aan 't oude Klooster Termunte.

In 't Zuidoosten en Zuiden ligt Opsterland, van welke Grieteny Smallerland gescheiden wordt door den Leppedyk, een kadyk ten behoeve van Oostergo, om 't overtollige woudwater te weeren.

In 't Zuidwesten komt eindelyk nog Utingeradeel, en in 't Westen Ydaarderadeel.

In deeze Grieteny is thans Grietman de Heer Hector Livius van Haersma, en Secretaris Mr. Focko Sytzes Reiding. Men telt in deeze Grieteny de 3 volgende Hervormde Gemeenten. 1. Oudega, Nyega en Opeinde. 2. Bornbergum en Kortehem. 3. Drachten. De Doopsgezinden, in deeze Grieteny, houden hunne Godsdienstige vergadering in de Drachten.

Smallerland in 1788 is overgenomen uit: 1788 Hedendaagsche historie of tegenwoordige staat van alle volkeren; 24^e deel, behelzende de beschrijving der vereenigde nederlanden en wel in 't byzonder van Friesland. Met naauwkeurige Landkaarten en Printverbeeldingen versierd. Tweede deel. Veertiende deel. Vervattende het Vervolg der Beschrijving van Friesland. Pagina 300 301 302 303

Oudega

Geschiedenis

Oudega is in de middeleeuwen ontstaan op een zandrug te midden van plassen en veengebieden. De zandrug lag bij Oudegaster Zanding⁴ waardoor het goed verbonden was via het water. Via het land was het minder goed bereikbaar, daarin kwam vanaf de 15^e eeuw langzaam verandering.

De plaatsnaam komt van het feit dat ten noordoosten een satellietnederzetting was ontstaan dat een nieuw dorp was geworden, Nijega geheten; zo werd de oudere plaats Oudega.

Het dorp wordt in 1439 voor het eerst aangehaald als **Aldga**. Ook uit 1504 dateert een Friese variant, **Aldeghae**. In 1510 worden Nederlandse varianten als **Olden gae** en **Oldgae** aangetroffen. In 1543 wordt het dorp overwegend aangehaald als **Oldegae**. Die variant staat ook op de kaart van 1664. In de 18^e eeuw schrijft men **Oldega**, maar tegelijk met <oud> in de waternaam **Oudegaster** sanding. Vanaf de 19^e eeuw is **Oudega** de officiële variant. Blijkbaar om verwarring te voorkomen vinden we in 1501 een Leeuwarden bron **Smallingher olde ghae**. Ter onderscheiding van de andere 2 dorpen in Fryslân met dezelfde naam noemt men dit dorp vandaag de dag wel **Aldegea Smel**, waarbij **Smel** de afkorting is van de gemeentenaam Smellingerlân oftewel Smallingerland. Het dorp kreeg twee dochters in Nijega en Opeinde. Verder behoorden tot het dorp verschillende buurten en buurtschappen zoals *Het Molenend, De Voorweg, De Achterweg, De Buren, De Opperburen, De Wal, De Gaasten, Het West, Het Uiteinde* en *Middelburen* en misschien kan dit lijstje van Van der Aa uit 1840 nog wel verder worden aangevuld. Het eerste element van de naam is oud, het tweede ga⁵. Het element oud zal verband houden met het feit dat het hier het oudste dorp betreft van Smallingerland, waar vroeger het recht werd gehouden.

Bron: Friese plaatsnamen van Karel F. Gildemacher, Friese Pers Boekerij 2007, bladzijde 188

Oudega werd in de 16^e eeuw de hoofdplaats van Smallingerland. De grietman woonde daar oorspronkelijk op de *Great Haersma State*. Het dorp kreeg in 1664 ook een rechthuis dat bewaard is gebleven en later een rijksmonument is geworden. In de 19^e eeuw vertrok het gemeentebestuur uit Oudega, eerst naar Opeinde en uiteindelijk naar Drachten. In de 20^e eeuw is het dorp flink gegroeid. Zo is de voormalige buurtschap *it West* geheel vast komen te liggen aan Oudega en onderdeel geworden van het dorp.

Kaart van de Grietenie van Smallingerland waarover de heer Arent van Haersma Grietman is. De kaart is gedateerd tussen 1710 en 1735 en getekend door Broer Boelens.

⁴ De Oudegaster Zanding is drooggelegd in 1922

⁵ Ga of gea is dorp

Het dorpsgebied van Oudega ligt op een uitloper van het Drents plateau, evenals Nijega en Opeinde. Aan de overkant van de Smalle Ee liggen de Wilgen, Kortehemmen, Boornbergum en Smalle Ee op dezelfde uitloper. De helft van Smallerland ligt op die oude, hoger gelegen zandgronden. De westelijke helft ligt aanmerkelijk lager en daar heeft de Middellzee veel impact gehad.

Op een diepte van ongeveer 5 meter vinden we onder Oudega grondmorene oftewel keileem. Soms komen gedeeltes keileem aan de oppervlakte, men noemt dat dagzomen. Ook tussen Oudega en Nijega zijn er plaatsen waar het keileem vrijwel aan de oppervlakte ligt. Tijdens de een na laatste ijstijd, het Saalien, werd er met het vooruitschuivende landijs heel wat materialen meegevoerd. Door de gigantische druk van het ijs werden de meegevoerde materialen langzamerhand tot gruis gemalen waardoor er keileem ontstaan is. In veel tuinen in de omgeving liggen dan ook keien in alle soorten en maten. Deze zijn afkomstig uit Scandinavië, en meegevoerd met het ijs in het Saalien. Het is dan ook logisch dat de *Blauwe Stien* uit Scandinavië komt.

Ten westen van Oudega treffen we laagveen aan. Laagveen werd gevormd uit planten die voor hun groei volledig op het grondwater waren aangewezen, bijvoorbeeld riet en zegge. In het Atlanticum kwam de zeespiegel sterk omhoog en hiermee steeg het grondwaterpeil. De dekzanden kwamen onder water te staan en er ontstonden grote moerasgebieden. Door het bultige terrein, achtergelaten door de laatste ijstijd, was de afwatering erg slecht. Als gevolg daarvan ontstonden overal kleine meertjes en poelen die zich langzamerhand vulden met plantenresten, riet en andere planten en zo ontstond het laagveen.

Het dekzand kan worden onderverdeeld in drie soorten: het Oude Dekzand, en het Jonge Dekzand I en II. Het oude dekzand komt uit het Pleniglaciaal, het koudste gedeelte van het Weichselien, de laatste ijstijd. Dat zand komt waarschijnlijk uit de toen droogliggende Noordzee en van het hoger gelegen gedeelte van het Drents Plateau. Tijdens het Weichselien heeft het landijs Nederland niet bereikt, maar het was wél ongelooflijk koud. Daar waar begroeiing niet mogelijk was stootte alle losse materiaal weg en bleef de oorspronkelijke laag keileem aan de oppervlakte liggen. Waar er wel begroeiing was werd het zand vastgehouden en konden er zandruggen gevormd worden. De laagtes tussen die ruggen werden later, in het subboreaal opgevuld met veen. Het oostelijk gebied van Oudega bestaat uit dekzand, het westelijk gedeelte uit veen en klei, maar daar onder ligt ongetwijfeld weer dekzand en keileem.

In het westelijk gebied van de Hegewarren ligt klei op het laagveen. Klei kan op verschillende manieren afgezet worden, door rivieren en beken of door de zee. De klei in westelijk gedeelte van de Hegewarren is zeeklei en is door de Middellzee afgezet. In het Atlanticum en het Subboreaals verslechterde het klimaat en steeg de zeespiegel snel. De dekzandgebieden kwamen onder water te staan en in de kommen tussen de hogere kommen begon veen te ontstaan. De lagere gebieden werden soms door de zee overspoeld en hierdoor ontstond de kleilaag. De kleilaag op de Hegewarren zal voor het grootste gedeelte zijn ontstaan tijdens de overstromingen tussen 1800 voor- en 1400 na Christus.

Ontleend aan website Feike Wijma <https://oudega-smallerland.weebly.com>

Dorpswapen en Dorpsvlag

Oudega kreeg het dorpswapen en de dorpsvlag in 1981/1982.

Op het wapen een doorsnede van een bevruchte eikenboom in goud en groen met daaronder in zilver een rode aanzijnde hertenkop.

De boom is ontleend aan het wapen van de familie Van Haersma, die in Oudega op de *Great Haersma State* woonden. Leden van deze familie bekleedden het grietmansambt in de Grietenij Smallerland.

De boom verwijst naar het recht. In het verleden werd er namelijk recht gesproken onder een boom.

De hertenkop is een *pars pro toto* deel geldt voor het geheel voor het hert van de Smallerlandse vlag.

Op de vlag de kleuren geel en rood die ontleend zijn aan het wapen. Het eikenblad heeft ook een link met de eikenboom die op het wapen staat.

Algemene informatie en feiten⁶

- Oudega heeft een totale oppervlakte van 21 km², waarvan 19 km² land en 2 km² water
- Het BAG register kent op 01-07-2025 824 adressen in 770 verblijfsobjecten en 54 ligplaatsen
- 70% van de adressen ligt binnen de bebouwde kom en 30% buiten de bebouwde kom
- De gemiddelde WOZ waarde is met € 140.000,-- toegenomen van € 225.000,-- in 2013 tot € 365.000,-- in 2024, dat is een toename van 62%
- Van de woningen is 59,7% vrijstaand; 21,5% 2^e1 kap; 7% tussen- of geschakelde woningen; 6,3% appartementen en 5,6% hoekwoningen
- Het gemiddelde gasverbruik per woning was in 2013 was 2.050 m³ en in 2023 1.110 m³
- Het gemiddelde elektriciteitsverbruik per woning was in 2013 3.350 kWh en in 2023 2.890 kWh
- Van de inwoners is 30% tussen 45-65 jaar ⁵¹⁰; 24% is 65 jaar en ouder ⁴⁰⁰; 18% is tussen 25-45 jaar ³⁰⁰; 15% is tussen 0-15 jaar ²⁵⁰ en 12% is tussen 15-25 jaar ²⁰⁵
- Er zijn 8 kinderopvanglocaties met 88 kindplaatsen en 1 vestiging voor basisonderwijs met 122 leerlingen; 140 leerlingen in het PO primair onderwijs; 90 leerlingen in het VO Voortgezet Onderwijs ; 60 studenten in het MBO Middelbaar BeroepsOnderwijs ; 40 studenten in het HBO Hoger BeroepsOnderwijs en 10 studenten in het WO Wetenschappelijk Onderwijs
- In 2024 bestond de herkomst van de inwoners voor 94% afkomstig uit Nederland; voor 2,99% afkomstig uit Europese landen en 2,99% afkomstig buiten Europa
- Er zijn 940 personenauto's en 210 bedrijfsvestigingen geregistreerd
- In de periode 2012 tot 2024 zijn er in totaal 330 misdrijven geregistreerd, ingedeeld naar 29 verschillende soorten delicten; in 2024 waren er 6 verkeersongevallen
- In 2023 zijn er per 1.000 inwoners 9 baby's geboren en 10 personen overleden

Groei

Oudega krimpt niet of nauwelijks. Sinds 1999 is het bevolkingsaantal stabiel en ligt gemiddeld tussen 1.600 en 1.700 inwoners.

jaar	1744	1749	1796	1798	1818	1827	1838	1850	1899	1909	1920	1930	1937	1940	1954	1964	1968	1969	1970	1974	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1999	2000	2001	2003	2005	2008	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025		
aantal inwoners	530	477	570	596	638	653	800	820	810	825	682	756	755	1538	1588	1469	1409	1397	1397	1405	1480	1487	1475	1451	1482	1518	1539	1618	1651	1672	1688	1693	1730	1713	1698	1675	1705	1715	1700	1690	1680	1675	1675	1685	1675	1685			
aantal huishoudens																												631		678	674	673	698	692	683		708		708										

Basisvoorzieningen

In Oudega zijn de basisvoorzieningen aanwezig die passen bij een dorp van dergelijke omvang, o.a. een supermarkt, bakker, fietsenmakerij, woningstofleverderij, horeca, campings en overnachtingen, een integraal Kindcentrum voor basisonderwijs en veel sportverenigingen.

Het enige punt waarop laag wordt gescoord in waarderingscijfers van bewoners is openbaar vervoer, met het cijfer 2,2 de laagste score voor openbaar vervoer⁷ in de gemeente.

Woningvoorraad

De totale woningvoorraad bestaat uit 711 woningen, waarvan 74% koopwoning, 18% huurwoning corporatie en 8% huurwoning in de vrije sector.
De inwoners van Oudega zijn bovengemiddeld tevreden met hun eigen woningen ^{8,3} en hun woonbuurt ^{7,8}.

Sociale huurwoningen

Er zijn 134 sociale huurwoningen in Oudega, allen in bezit van Accolade. Het merendeel van de huurwoningen behoort tot het goedkope / betaalbare segment en zijn rijwoningen of 2^e1 kapwoningen.

Accolade ziet op dit moment voor Oudega als wenselijke richting een min of meer stabiele sociale huurvoorraad en heeft geen plannen om het aantal huurwoningen uit te breiden of bij mutatie te verkopen. Accolade monitort de verhuurbaarheid van haar woningbezit. Wanneer woningen niet langer goed verhuurbaar zijn, dan zal de corporatie nadenken over een wenselijke strategie. Dat kan verkoop zijn of sloop en deels vervangende nieuwbouw, afhankelijk van de vraagdruk en marktsituatie.

Veel jongeren uit Oudega komen echter niet in aanmerking voor een sociale huurwoning omdat ze net te veel verdienen. Zeker als ze willen gaan samenwonen.

Woonwensen onderzoek

In juni 2018 heeft de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*, in samenwerking met de gemeente Smallingerland, een woonwensenquête gehouden onder alle inwoners van Oudega.

- Van de 955 verzonden enquêtes zijn er 305 teruggestuurd, respons 31%
- Het waren vooral de 1 - 2 persoonshuishoudens zonder kinderen die hebben gereageerd

⁶ Voor actuele cijfers kijk op <https://allecijfers.nl/buurt/oudega-smallingerland/>
⁷ De FRAM stopte in 1993 haar reguliere dienstregeling, sindsdien is er geen regulier openbaar vervoer meer aanwezig

- De meeste inwoners hadden geen verhuishwens
- De voorkeur ging uit naar een vrijstaande woning of 2^e kap
- De voorkeur ging uit naar een koopwoning tussen € 250.000,-- tot € 400.000,--
- Negentien inwoners zochten een huurwoning
- 41% gaf als voorkeurslocatie het gebied rond de haven aan, 30% gaf de voorkeur aan een woning in de bebouwde kom

Woningbouw

Kunstmestloods

In de voormalige kunstmestloods aan de Op 'e Wâl 7 zijn in juli 2021 vier huurwoningen gerealiseerd. Het uiterlijk van de loods is behouden gebleven omdat de lokale eigenaar waarde hecht aan het voortbestaan van dit historisch- en beeldbepalende karakteristieke gebouw in Oudega. De woningen zijn duurzaam, gasloos en energieneutraal gebouwd en bestemd voor woningzoekenden uit Oudega.

Naast de loods werd in 2022 een nieuwe woning gebouwd.

Appartementencomplex

In oktober 2020 is de lang gekoesterde wens van het dorp in vervulling gegaan om de in verval geraakte voormalige zuivelfabriek *De Hoop* te slopen voor de bouw van een appartementencomplex en het vergroten en opnieuw inrichten van het havengebied. Op donderdag 29 september 2022 heeft wethouder Robin Hartogh Heys van de Lier de eerste paal *geboord* in de grond van het nieuw appartementencomplex *De Nije Hoop*.

Het complex is gebouwd op het voormalige terrein van de zuivelfabriek *De Hoop* en is verschoven van de Fabrykswei naar de Op 'e Wâl. Hier zijn 10 appartementen en 2 bedrijfsruimten gerealiseerd. Het complex is in november 2023 opgeleverd.

Waterwoningen & recreatiearken

Aan de Eastersânning is plaats voor 5 waterwoningen. Aan de Gealânswei is plaats voor 2 recreatiearken.

Toekomst woningbouw

Aansluitend op het advies van de makelaars die actief zijn binnen Oudega, is het advies van de gemeente Smallerland om nieuwbouw van woningen in Oudega in de koop- en vrijesector in kleine aantallen en gefaseerd over meerdere jaren plaats te laten vinden.

Wanneer blijkt dat woningen van Accolade daarna lastiger te verhuren zijn kan het betekenen dat Accolade gaat ingrijpen in haar woningvoorraad in Oudega, bijvoorbeeld door verkoop. Leegstand van sociale huurwoningen is niet wenselijk. Verkoop van deze woningen biedt kansen voor starters of inwoners met een laag inkomen omdat voormalige huurwoningen meestal in het betaalbare segment te koop worden aangeboden.

Er bestaat een kans op overaanbod wanneer nieuwbouw van koopwoningen in te grote aantallen plaatsvindt. Gevolg hiervan is dalende prijzen en mogelijk onverkoopbare woningen. Dit kan de doorstroming belemmeren. Ook moet er rekening worden gehouden met de demografische veranderingen waaronder een afnemende huishoudensgroei / andere samenstelling. Vooralsnog is er vraag naar woningen voor jongeren, doorstromers en ouderen.

Vanuit duurzaam ruimtegebrek is op verschillende andere plekken *inbreiding*⁸ of *herbestemming* mogelijk. De gemeente is in bezit van grond in het verlengde van de dwarsstraten aan de ds. Carsjenssingel, vlak achter het evenemententerrein. Deze grond kan geschikt gemaakt worden voor de bouw van woningen.

- In oktober 2022 is de voormalige lagere school *SWS de Diamant* aan de Buorren 34a gesloopt. Op dit terrein is er mogelijkheid voor de bouw van woningen en een praktijkruimte.
- In november 2023 zijn er plannen ontwikkeld om een blok van 4 huurwoningen te realiseren aan de Achterwei bij nummer 14. Deze woningen worden duurzaam, gasloos en energieneutraal gebouwd en zijn, net als de woningen in de voormalige kunstmestloods, bestemd voor woningzoekenden uit Oudega.
- Er zijn plannen/procedures opgestart voor de bouw van woningen aan de Skoallereed. Het betreft nummer 4; nummer 5; tussen nummer 10 en 16 en naast nummer 11.
- Aan de Achterwei 24 wordt een nieuwe woning gerealiseerd en er is een principeverzoek ingediend bij de gemeente voor de bouw van een woning aan it West 26.

⁸ *Inbreiding* is het bouwen van woningen binnen bestaande bebouwing. Het tegenovergestelde is uitbreiding, dat plaatsvindt aan de grenzen van bestaande bebouwing.

Ruimtelijk Ontwikkelperspectief Smallerland ROP

Het ROP is de ruimtelijke vertaling van bestaande afspraken en ambities: van *wat* naar *waar* en *hoe*. Het ROP legt niet vast, maar geeft richting en is geen blauwdruk, maar ook geen blanco canvas. Het ROP richt zich op de grote ruimtevragers: wonen, werken & energie.

In het kader van het ROP is Oudega, samen met Boornbergum, aangewezen als groeikern omdat in beide dorpen veel voorzieningen aanwezig zijn. Op 2 juni en 3 juli 2025 zijn de inwoners van Oudega geïnformeerd hierover en konden ideeën, wensen en zorgen worden aangegeven.

Het betekent o.a. het volgende:

Wonen

- Stapsgewijze groei, meer dan eigen behoefte
- Niet bouwen op waardevolle groene plekken
- Locaties zijn goed bereikbaar te voet en te fiets
- Mix van woningtypen en doelgroepen

Werken

- Landbouw houdt perspectief
- Recreatieve functie ruimte geven
- Versterken lokale bedrijvigheid

Energie

- Eigen, lokale opwek van energie

Omgeving

- Natuurvriendelijke oevers langs grote vaarwater
- Ontwikkeling polder Hegewarren
- Versterken landschap

Waarden van het gebied

- Twee gezichten
 - Besloten karakter zandgronden met houtsingels coulisselandschap of bocagelandschap
 - Open karakter veenweidegebied
- Betrokken en zelfredzame dorpsgemeenschap
- Waterrecreatie

Legenda

- Ontwikkelgebied wonen, energie en landschap
- Ontwikkelgebied wonen en energie

Overzicht overgenomen uit presentatie *Toelichting Ruimtelijk Ontwikkelperspectief Smallerland (ROP)* van 2 juni 2025

Oudega aan het Water

De gebiedsvisie *Oudega aan het Water*⁹ is gericht op het verbeteren en handhaven van de leefbaarheid en de toeristische ontwikkeling van het gebied. De relatie tussen het water en het dorp wordt sterker en het aantal bezoekers vanaf het water en over land zal hierdoor toenemen, met als doel de economische groei en leefbaarheid te stimuleren en land- en waterrecreatie met elkaar te verbinden.

Aan de westzijde van het havengebied Gealânswei is een plek gerealiseerd voor maximaal 10 campers in een groene omranding en 2 recreatieve waterwoningen.

Het gebied aan de zuidoostzijde Eastersânning heeft deels een groenbestemming, deels een bestemming dagrecreatie met ruimte voor de realisatie van 6 recreatieve verblijven en een horecapaviljoen en er is plaats voor vijf waterwoningen. Belangrijk in de vormgeving is dat deze eenheden te gast zijn in het landschap. Er loopt een openbaar toegankelijke wandelroute door het gebied. De horecagelegenheid heeft als doel om gasten, zoals fietsers, wandelaars of gasten per boot, naar Oudega te trekken.

De wateroppervlakte in het gebied is vergroot met ongeveer 4,5 ha extra water op boezemniveau. Daarmee is een gebied met recreatieve potentie ontstaan met grote beleavings- en natuurwaarde.

De bestaande haven is opgeknapt, waarbij technische voorzieningen voor passanten zijn gerealiseerd en een nieuwe steiger- en boxenstructuur met een moderne maatvoering is gemaakt. Het aantal ligplaatsen voor boten is verschoven van opberghaven naar passantenhaven.

Door de realisatie van het nieuwe water wordt de afvoer en berging van het water uit de aanliggende polder beïnvloed. Daarom zijn er maatregelen genomen om de water aan- en afvoer naar de diverse landerijen en polders te reguleren. De nieuwe oevers kregen een groene en natuurlijke inrichting.

Het project had eerst een budget van 18,2 miljoen euro, later is dit bijgesteld naar 20,9 miljoen. Het project is binnen dit budget uitgevoerd.

Masterplan Waterfront Oudega

De *Wurkgroep Doarpsplein oan it Wetter* bestond uit een drietal ondernemers uit Oudega en bestuursleden van de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* met medewerkers van de gemeente Smallerland en de provincie Fryslân ging voortvarend aan de slag. Als eerste werd er in 2018 een woonwensenenquête gehouden onder de inwoners van Oudega. De uitkomsten van deze enquête en de analyse hiervan waren voor het college van B&W aanleiding om de voormalige zuivelfabriek aan te kopen.

Na de aankoop in 2018 is besloten om een Masterplan op te stellen met als doel een adequaat en concreet kader te bieden om het havengebied zodanig te herontwikkelen dat het een fraai en sfeervol onderdeel wordt van en voor het dorp en bijdraagt aan de versterking van het toeristisch product voor de watersporter, maar ook voor andere recreanten. De scope van het masterplan lag bij de haven en de vergroting daarvan, en de omliggende bebouwing om de haven. Uitgangspunt van de planvorming was de sloop van de voormalige zuivelfabriek *de Hoop* ten behoeve van woningbouw.

Vervolgens heeft de werkgroep verschillende bijeenkomsten georganiseerd om suggesties op te halen. Deze zijn uitgewerkt tot een aantal modellen die zijn voorgelegd aan de omwonenden, ondernemers en alle verenigingen van Oudega. Tot slot is alle input omgezet in een schets en gepresenteerd aan alle inwoners.

In het *Ontwerp masterplan waterfront Oudega*⁹ van oktober 2019 werd een vervolg gegeven aan de ontwikkeling van het dorp en het gebied rond de haven. Het masterplan kreeg zijn vorm door de vastberadenheid van de *Wurkgroep Doarpsplein oan it Wetter* en door samenwerking met medewerkers van de gemeente en de provincie.

Het realiseren van dit Masterplan is een schoolvoorbeeld van burgerparticipatie: inwoners van Oudega in samenwerking met gemeente en provincie. In december 2019 werd het *Ontwerp Masterplan Waterfront Oudega* goedgekeurd door de gemeente Smallerland en provincie Fryslân.

Op maandagmiddag 3 maart 2025 vierden gemeente, provincie en waterschap samen met de dorpsbewoners, op het nieuwe dorpsplein, het feit dat het nieuwe havengebied klaar is en er gestart is met de aanleg van het nieuwe meer. Wethouder Robin Hartogh Heys van de Lier, gedeputeerde Matthijs de Vries en dagelijks bestuurslid Gerben de Boer onthulden samen met voorzitter van Doarpsbelang Martien Tolboom een selfiespot op het eiland de Kikkertspôle. Hiermee markeerden zij de feestelijke afronding van het eerste deel van Oudega aan het water.

⁹ De genoemde rapporten zijn te vinden op de website van <https://www.oudega.info>

Kaart uit Masterplan Waterfront Oudega

Nieuwe meer

In 2023 is begonnen met fase twee van het project *Oudega aan het Water*. Het betreft de aanleg van een meer van ongeveer vijftig hectare aan de zuidkant van het dorp. Het nieuwe meer krijgt de naam *Nije Aldegeaster Sânnig*.

Bij het maken van de plannen voor het grote meer zijn ook veel inwoners en organisaties betrokken geweest. Een vaste klankbordgroep met een vertegenwoordiging vanuit de recreatiesector, de landbouw, de natuur en het dorp. Tijdens digitale inloopavonden op 24 november en 1 december 2020 is aan alle inwoners van Oudega de gelegenheid geboden om te reageren. In diezelfde periode is het ontwerp via internet raadpleegbaar geweest. Via een prikbord en e-mailformulier konden ook reacties worden achtergelaten. Alle input heeft uiteindelijk geleid tot een schetsontwerp voor het Meer bij Oudega⁹.

In 2023 werden er diverse procedures doorlopen om het meer te realiseren. Voor het meer zijn een nieuw bestemmingsplan, een milieueffectrapportage⁹ en diverse vergunningen gemaakt.

In het aangrenzende land in Gea'lan zijn de afgelopen jaren al diverse ecologische maatregelen genomen om de werkzaamheden in 2024 te kunnen starten. Zo is vanaf 2021 uitgesteld maaibeheer ingesteld, zijn in 2022 een aantal cultuurtechnische maatregelen genomen om het gebied optimaal geschikt te maken voor de weidevogels die niet meer in het gebied terecht kunnen. In de herfstperiode van 2023 zijn de laatste verbeteringen gerealiseerd o.a. een plasdraszone zodat het gebied in 2024 met rust kon worden gelaten.

Op 5 september 2023 heeft de gemeenteraad van Smallerland het bestemmingsplan voor het Meer, met de bijbehorende milieueffectrapportage, besproken aan de zogenoemde ronde tafel. Naar aanleiding van een ingediende zienswijze heeft het college aanvullende informatie aangeleverd.

De aanbesteding voor het graven van het nieuwe meer de *Nije Aldegeaster Sânnig* werd begin 2024 gegund aan De Waard Grondverzet. Er moet ongeveer 50 hectare aan veen, zand en leemlagen worden weggegraven om plaats te maken voor nieuwe waterpartijen. Aan de oostkant van het meer komt een aantal eilandjes. Aan de westkant een lang pad vanaf Oudega naar een beleefpunt. Het moet een 'boost' geven aan het dorp Oudega door toeristen te trekken naar de *Nije Aldegeaster Sânnig*. De bedoeling is dat toeristen vanaf het meer ook eens bij de snackbar of de bakker in Oudega langskomen.

Overal staan stokken met linten en hangen nepvogels in de lucht om ervoor te zorgen dat vogels dus niet in het graafgebied hun nest bouwen. Iedere twee weken komt een eco'oog. Mocht er wel een nest zitten, dan wordt eromheen gewerkt.

Er worden drie soorten grond apart afgegraven. Schepen halen die via het kanaal op en die worden weer gebruikt voor andere projecten. Via een aangelegde brug boven het kanaal wordt de grond in de schepen gekieperd. Zo gaat een deel van de veengrond naar champignonskwekerijen in Limburg.

De aarde gaat naar landbouwpercelen in de buurt en zand zal worden gebruikt bij woningbouw en dijk aanleg. De grond moet dus goed gescheiden worden. Ook dat is goed te doen. De aarde is ongeveer de bovenste 30 centimeter. Het veen is zwart en het zand wit, dus dat is goed te zien.

De werkzaamheden zullen ± 3 jaar in beslag nemen en zijn eind 2024 gestart. In 2028 moet het meer klaar zijn.

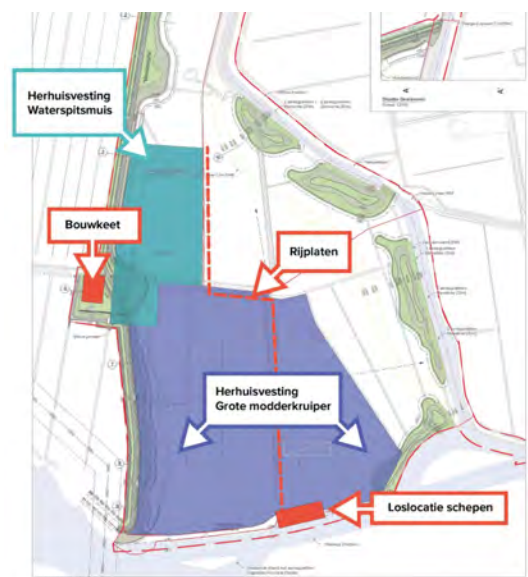
Waar het nieuwe meer precies komt te liggen is te zien op de website van de Watersportvereniging Oudega.

Scan deze QR-code

en schuif met de slider van oud naar nieuw en vice-versa.

Kaart concept situatie meer van Oudega - schaal 1:2000 - 16 februari 2023

Straatnamen

In Oudega geldt een maximum snelheid binnen de bebouwde kom van 30 kilometer per uur en buiten de bebouwde kom van 60 kilometer per uur

Achterwei

Oudste gebouw: 1767 | **Nieuwste gebouw:** 2018 | **Grootste gebouw:** 512 m² | **Kleinste gebouw:** 75 m²

Aantal adressen 34

Postcode 9216 VH

Huisnummers 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 25-1, 25-2, 25-3, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 35, 37, 39

Niet meer bestaand 2, 13, 18, 28, 33, 34, 36, 38

- Eénrichtingsverkeer: oost naar west sinds 1965
- ^{HG} Gereformeerde pastorie ^{Achterwei 31}, schoolhuis, school & kerk ^{Achterwei 37} Niet meer bestaand
- ^{KW} *Steentijd* hoek Achterwei | Buorren
- ^{LV} Dichterspaad paneel 16 Bij kunstwerk *Steentijd*
- ^{LV} Informatiepaneel Fietsnetwerk Fryslân Bij Kunstwerk *Steentijd*
- ^{MB} Aesculus Hippocastanum Witte paardenkastanje in plantsoen bij snackbar *de Smidterij*

Aldegeasterdyk

Oudste gebouw: 1890 | **Nieuwste gebouw:** 1920 | **Grootste gebouw:** 463 m² | **Kleinste gebouw:** 218 m²

Aantal adressen 4

Postcode 9216 VN

Huisnummers 1, 2, 3, 13 in Oudega 6, 8, 20, 21, 24 en 30 in Nijega

- De Aldegeasterdyk ligt deels in Nijega en deels in Oudega, de grens ligt bij de brug
- ^{KW} *De Slach by Aldegea*
- ^{KW} Zitbank Jan Binnes paad Halverwege Jan Binnes paad
- ^{LV} Blikvanger Aan zuidzijde van de weg bij Aldegeasterdyk 2
- ^{LV} Brug Halverwege Aldegeasterdyk
- ^{LV} Dichterspaad paneel 4 Bij ingang naar Jan Binnes paad
- ^{LV} Informatievitrine Bij *Blauwe Stien*
- ^{LV} Plattegrond Aan noordzijde van de Aldegeasterdyk net voorbij ingang naar Aldegeasterdyk 3
- ^{LV} Wandelpad *Jan Binnes paad* ≈ Opperbuorren-East Ingang noordzijde Aldegeasterdyk ± 140 meter voor Aldegeasterdyk 3
- ^{LV} Zitbank Bij *Blauwe Stien*
- ^{RM} *Blauwe Stien* Aan zuidzijde Aldegeasterdyk vanaf oosten voor de brug – in principe ligt de *Blauwe Stien* in Nijega

Alle-om-slachte

Oudste gebouw: 1933 | **Nieuwste gebouw:** 1933 | **Grootste gebouw:** 395 m² | **Kleinste gebouw:** 395 m²

Aantal adressen 0

Postcode 9264 TR Earnewâld

Huisnummers

- De Alle-om-slachte behoort voor een deel bij Oudega, het grootste gedeelte van deze weg ligt in de gemeente Tytsjerksteradiel en valt onder Earnewâld.
- Met de gemeentelijke herindeling van 1 januari 1984 vallen Alle-om-slachte 1 en 2 onder Earnewâld, waarvan nummer 2 het nieuwe adres Feansterdyk 14 kreeg
- ^{KW} Ooievaarsnest Hoek Alle-om-slachte | it West | Manjepetswei

Arkepôle

Oudste gebouw: 1976 | **Nieuwste gebouw:** 1984 | **Grootste gebouw:** 223 m² | **Kleinste gebouw:** 132 m²

Aantal adressen 2

Postcode 9216 XG

Huisnummers 1, 3

Niet meer bestaand 2, 4, 5

Buorren

Oudste gebouw: 1200 | **Nieuwste gebouw:** 2021 | **Grootste gebouw:** 974 m² | **Kleinste gebouw:** 6 m²

Aantal adressen	60
Postcode	9216 WB
Huisnummers	1, 3, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 19a, 21, 21a, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37
Postcode	9216 WC
Huisnummers	39, 39a, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55
Postcode	9216 WD
Huisnummers	2, 6, 8, 10, 10a, 12, 14, 18
Postcode	9216 WE
Huisnummers	22, 22a, 26, 28, 28a, 30, 32, 34, 34a, 34b, 34c, 34d, 34e, 34f, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 50, 52
Niet meer bestaand	4, 5, 16, 20, 24; 39b, 54

- GM Voorgevel PGO-kerk *it Ljochtbeaken* Buorren 31
 - HG Koetshuis Begraffenisvereniging *De Laatste Eer* Tussen Buorren 41 en 43
 - HG Schoolgebouw Buorren 34c; Gebouwd in 1962, afgebroken in 2022
 - HG Schoolgebouw Buorren 39a Sinds 1959 niet meer in gebruik als openbare lagere school, nu 2de kap woning
 - KW Bakker voor de oven Aan de muur van Buorren 8
 - KW *Bocht in de rivier* In plantsoen bij snackbar *de Smidterij*, voorheen Buorren 20
 - KW Geloof, Hoop & Liefde Buorren 28a
 - KW Paardenhoofd Buorren 37
 - KW *Stilberne bern* Begraafplaats bij Sint-Agathatsjerke
 - KW Urnenmuur en sarcofaag Begraafplaats bij Sint-Agathatsjerke
 - KW *Vrouwe Justitia* Aan de muur boven ingang Buorren 11
 - KW Zitbank *Skyline* Tegenover Buorren 2
 - LV AED Bij MFC *De Gearrin* Buorren 34c
 - LV Antennemast telecomunicatie Naast Padel en Tennis *de Kreilen*
 - LV Beweegtuin Terrein MFC *De Gearrin*
 - LV Boom Juglans Regia Tegenover Buorren 2
 - LV Bushalte Tussen Buorren 34 en 36
 - LV Dichterspaad paneel 17 Bij zitbank *Skyline* tegenover Sint-Agathatsjerke
 - LV Dorpstuin Achter *Jonkersstee* en parkeerterrein
 - LV Eieren verkoop Bij Buorren 25
 - LV Evenemententerrein Naast parkeerterrein met o.a. pannakooi en 2 goals
 - LV Expositieruimte *de Gearstal* Buorren 34c in MFC *de Gearrin*, beheerd door Stichting Hattum de Vries
 - LV Historische route paneel Bij Buorren 1; 3; 7; 8; 9; 10; 11; 12&14; 13; 15; 18; 19; 20; 21; 22; 23&25; 24; 29; 31&33; 35; 37; 39a; tussen 41&43
 - LV Multi Functioneel Centrum *de Gearrin* Buorren 34c. Accommodatie voor Korf- & Volleybal; Huisarts; Jeugdsoos; Stichting Hattum de Vries met Expositieruimte *de Gearstal*; Feriening foar Doarpsbelang Aldegea; Survival vereniging OBP; Repair Café; Trefpunt *Graach Dien*
 - LV Parkeerterrein Voor Kindcentrum *De Diamant met 47 parkeerplaatsen*
 - LV Tafeltennis tafel Op schoolplein bij IKC Kindcentrum *de Diamant* Buorren 34f
 - LV Wandelpad Jonkers leantsje ⇌ ds. Carsjenssingel Langs evenemententerrein en Kindcentrum *De Diamant*
 - LV Zitbank In de tuin voor de *Jonkersstee*
 - MB Acer Pseudoplatanus Esdoorn naast kunstwerk *Steentijd* in tuin bij Buorren 22
 - MB Pterocarye fraxinifolia Kaukasische vleugelnoot in tuin Buorren 7 – te zien vanaf de Fabrykswei
 - RM Sint-Agathatsjerke Buorren 1
 - RM Voormalige pastorie Sint-Agathatsjerke Buorren 7
 - RM Rechthuis Buorren 11
 - RM Woning Buorren 19
-

ds. Carsjenssingel

Oudste gebouw: 1995 | **Nieuwste gebouw:** 2009 | **Grootste gebouw:** 251 m² | **Kleinste gebouw:** 87 m²

Aantal adressen 60

Postcode 9216 VV

Huisnummers 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 45, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 75, 77, 79, 81, 83, 85, 87, 89

- LV Senioren wooncomplex *Jonkersstee* ds. Carsjenssingel 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25 en aanleunwoningen 27, 29, 31, 33
- LV AED In de entreehal van de *Jonkersstee*
- LV Eco parkje Achter de Haarsalon aan de ds. Carsjenssingel
- LV Jeu de Boulesbaan Voor de ingang van de *Jonkersstee*
- LV Wandelpad *Jonkers leantsje* ⇄ *Buurren* Langs het evenemententerrein en IKC Kindcentrum *De Diamant*
- LV Zitbanken 2 bij de Jeu de Boulesbaan en 1 langs de vijver

Dwarssingel

Oudste gebouw: 1908 | **Nieuwste gebouw:** 1998 | **Grootste gebouw:** 397 m² | **Kleinste gebouw:** 74 m²

Aantal adressen 30

Postcode 9216 WL

Huisnummers 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 21, 23, 27, 31, 33, 35, 37, 39, 41

Postcode 9216 WN

Huisnummers 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 26, 28

- GM Stelpboerderij 1908 Dwarssingel 41
- HG Groot Haersma-State Afgebroken in 1841; nu Dwarssingel 41
- LV Historische route paneel Bij Dwarssingel 41 en brug in *Skean paad*
- LV Speeltuin Toegang via Dwarssingel 2 of 8, niet meer in gebruik
- LV Wandelpad *Skean paad* ⇄ *Skeane Heawei*
- LV Zitbank Voor Dwarssingel 41

Dykfinne

Oudste gebouw: 1910 | **Nieuwste gebouw:** 2010 | **Grootste gebouw:** 225 m² | **Kleinste gebouw:** 16 m²

Aantal adressen 9

Postcode 9216 XL

Huisnummers 2, 2a, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

Niet meer bestaand 1, 3; Mounedykje

- In de weg zijn verkeersremmende drempels aangelegd, de weg wordt aangemerkt als fietsstraat waar de auto te gast is
- LV Zitbank Bij Dykfinne 4

Eastersânning

Oudste gebouw: 1910 | **Nieuwste gebouw:** 2023 | **Grootste gebouw:** 1.140 m² | **Kleinste gebouw:** 46 m²

Aantal adressen 22

Postcode 9216 WT

Huisnummers 2, 4, 6, 8, 8a, 10, 10a, 12

Postcode 9216 WV

Huisnummers 1, 3, 5, 7, 9, 11, 16, 18, 20, 22, 22a, 26, 35, 37

Niet meer bestaand 15, 17, 28

- KW Selfiespot Bij de brug aan de noordzijde van de Kikkertspôle
- KW Zitbank Halverwege wandelpad *Goudtsje paad*
- LV Dichterspaad paneel 1 Bij ingang naar *Goudtsje paad*
- LV Fietsenrek hout Bij parkeerterrein
- LV Kikkertspôle Eiland in nieuwe havengebied met strand en zwemmogelijkheid, waterspelen, glijbaan in water; strandvolleybalnet, kabelbaan
- LV Parkeerterrein Bij de ijsbaan
- LV TOP informatiezuil Nog te realiseren bij parkeerterrein
- LV Wandelpad *Goudtsje paad* ⇄ *Skieppekampen*
- LV IJsclub Oosterzanding
- LV Zitbanken Bij ingang *Goudtsje paad*; 2 picknickbanken & 2 zitbanken bij parkeerterrein

Eksteursreed

Oudste gebouw: 1925 | **Nieuwste gebouw:** 1969 | **Grootste gebouw:** 200 m² | **Kleinste gebouw:** 123 m²

Aantal adressen 2

Postcode 9216 XK

Huisnummers 1, 2

- Andere benaming: *Jitskereed*
- ^{LV} Wandelpad *Oerden paad* ⇌ Gariperwei

Fabrykswei

Oudste gebouw: 1900 | **Nieuwste gebouw:** 1969 | **Grootste gebouw:** 415 m² | **Kleinste gebouw:** 66 m²

Aantal adressen 21

Postcode 9216 WR

Huisnummers 1, 5, 9, 11, 15, 17, 21, 25, 29, 31, 35, 37, 39

Postcode 9216 WS

Huisnummers 4, 6, 10, 14, 16, 18, 20, 22

Niet meer bestaand 2, 7, 13

- In 1877 koopt de gemeente Smallingerland een strook grond aan voor de aanleg van een weg, de Havenweg. De bewoners gebruiken de naam *Nije Wei* en later ook wel *Tarwei*. In 1900 wordt zuivelfabriek *De Hoop* gebouwd en in 1953 krijgt de straat de naam *Fabrykswei*. Tijdens de voor- en najaarsmarkt stonden op de Fabrykswei de hokken voor de schapen, lammeren, varkens en biggen.
- Eénrichtingsverkeer vanaf Buorren ingang tussen Buorren 11 en 13 richting zuid naar Op 'e Wâl
- ^{HG} Folksgebou Fabrykswei 4 & 6
- ^{HG} Zuivelfabriek *De Hoop* | later gemeenschapscentrum *It Miensker* Fabrykswei 13, afgebroken in 2020
- ^{LV} Historische route paneel Bij Fabrykswei 5; 6; 13; 14; 15; 17; 21; 25; 29; 31
- ^{LV} Parkeerterrein 16 parkeerplaatsen aan de achterkant van appartementencomplex *De Nije Hoop*
- ^{LV} Opladen elektrische voertuigen Op parkeerterrein zijn 2 plaatsen aangewezen voor uitsluiten opladen elektrische voertuigen

Gariperwei

Oudste gebouw: 1906 | **Nieuwste gebouw:** 2020 | **Grootste gebouw:** 358 m² | **Kleinste gebouw:** 76 m²

Aantal adressen 53

Postcode 9216 VJ

Huisnummers 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 61, 63, 65, 67, 69, 71, 73, 75

Postcode 9216 VK

Huisnummers 2, 2a, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 30, 30a, 38, 40, 42, 50, 54

Niet meer bestaand 52, tussen 59-61, woonwagen

- Verkeersremmende drempels aanwezig Bij bord bebouwde kom; bij kruispunt met ds. Carsjenssingel en Potskipper
 - ^{KW} Luchtwachtpost Westkant Gariperwei | hoek Opperbuorren-West
 - ^{LV} Bies Mini Bieb In de tuin bij Gariperwei 22
 - ^{LV} Brandweerkazerne Gariperwei 30a
 - ^{LV} Dichterspaad paneel 5 Halverwege *Oerden paad*
 - ^{LV} Informatiepaneel Luchtwachtpost Bij kunstwerk Luchtwachtpost
 - ^{LV} Vitrinekast met plattegrond van Oudega Tegenover Brandweerkazerne
 - ^{LV} Wandelpad *Oerden paad* ⇌ Eksteursreed Ingang westzijde na Gariperwei 35
 - ^{LV} Zitbank Picknickbank bij kunstwerk Luchtwachtpost & zitbank halverwege *Oerden paad*
-

Gealânswei

Oudste gebouw: 1920 | **Nieuwste gebouw:** 1999 | **Grootste gebouw:** 306 m² | **Kleinste gebouw:** 123 m²

Aantal adressen

5

Postcode

9216 XX

Huisnummers

1, 1a, 1b, 2, 4

- ^{HG} **Gemaal *De Gealanden*** Gealânswei 4; geen gemaal meer nu in gebruik als woning
- ^{KW} ***Tichtset*** Langs Alddjip tegenover Gealânswei 2
- ^{LV} **Beleefroute panelen** bij Camperplaats *Fiverkant* en bij ingang nieuwe *Fokke Wietske paad*
- ^{LV} **Camperplaats *Fiverkant*** Tussen Gealânswei 1 & 1a
- ^{LV} **Dichterspaad paneel 14** Bij ingang nieuwe *Fokke Wietske paad* bij Gealânswei 4
- ^{LV} **Dichterspaad paneel 15** Bij kunstwerk *Tichtset*
- ^{LV} **Historische route paneel** Bij Camperplaats *Fiverkant*; Bij kunstwerk *Tichtset*; Voor Gealânswei 4 westzijde en tegenover Gealânswei 4 bij Alddjip
- ^{LV} **Meer *Nije Aldegeaster Sânn***
- ^{LV} **Wandelpad *Fokke Wietske paad*** nieuw: ⇌ de Geasten
- ^{LV} **Wandelpad *Fokke Wietske paad*** oud: ⇌ de Geasten
- ^{LV} **Zitbank** Bij Gealânswei 2

de Geasten

Oudste gebouw: 1900 | **Nieuwste gebouw:** 1963 | **Grootste gebouw:** 438 m² | **Kleinste gebouw:** 141 m²

Aantal adressen

5

Postcode

9216 XT

Huisnummers

1, 7, 8, 9, 10

Niet meer bestaand

2, 3, 4, 5, 6, A104; A104; A109

- De Geasten 1: Toegang via Dwarssingel
- De Geasten 10: Toegang via Skeane Heawei
- Door het vele werkverkeer, in verband met de aanleg van het nieuwe meer de *Nije Aldegeasters Sânn*, is het wegdek slecht
- ^{LV} **Baggerdepot** Weilanddepot aangelegd in 2015 in percelen ODG00-E-2353; 2354; 2355; 418; 419 en 2357 met bagger uit de Alde Feanen, opgeheven in 2018
- ^{LV} **Beleefroute panelen** Bij ingang nieuwe Fokke Wietske pad paneel 5 – Bij nieuwe gemaal paneel 4 – Bij zuidelijke ingang oude Fokke Wietske paad paneel 3
- ^{LV} **Dichterspaad paneel 13** Bij ingang nieuwe *Fokke Wietske paad*
- ^{LV} **Gemaal** In ontwikkeling
- ^{LV} **Historische route panelen** Voor de Geasten 7; bij de Geasten 8 en bij de trailerhelling
- ^{LV} **Informatiepaneel Noordelijke Friese Wouden** Bij zuidelijke ingang naar oude Fokke Wietske paad; informatie over coulisselandschap
- ^{LV} **Trailerhelling** In ontwikkeling
- ^{LV} **Uitkijkpunt** In ontwikkeling
- ^{LV} **Wandelpad *Fokke Wietske paad*** nieuw ⇌ Gealânswei
- ^{LV} **Wandelpad *Geasten paad*** ⇌ *Fokke Wietske paad* nieuw
- ^{LV} **Wandelpad *Fokke Wietske paad*** oud ⇌ Gealânswei
- ^{LV} **Zitbank** In de bocht van de Geasten

Geau

Oudste gebouw: 1955 | **Nieuwste gebouw:** 1982 | **Grootste gebouw:** 2.968 m² | **Kleinste gebouw:** 9 m²

Aantal adressen 25

Postcode 9216 XJ

Huisnummers 2, 2a, 4, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321

Niet meer bestaand 5, 7, 9 *Romsicht*, 9a, 9b, 11 *Krúsdobbe*, woonschip

- Slecht wegdek vanaf vogelkijkhut noord ⇌ parkeerterrein
- LV Bruggen
 - Houten brug over het water de Geau bij parkeerterreintje, verbinding tussen perceel ODG00-E-796 & ODG00-E-1876;
 - Houten brug in wandelpad langs mijnwerkbouw, verbinding tussen perceel ODG00-E-1829 & ODG00-E-835;
 - Houten brug bij uitkijktoren *Romsicht*, verbinding tussen perceel ODG00-E-896 & ODG00-E-895
- LV Dichterspaad paneel **Paneel 8** bij de houten brug van parkeerterrein; **Paneel 9** bij uitkijktoren *Romsicht* langs Headamsleat
- LV Informatiepaneel van *It Fryske Gea* Bij uitkijktoren *Romsicht* met informatie over *Romsicht* en omgeving
- LV Mijnbouwwerk *Leeuwarden 12/15* Geau 2a
- LV Parkeerterrein Einde Geau bij houten brug over de Geau naar recreatiearken
- LV Uitkijktoren *Romsicht* Voorheen Geau 9 - Langs Hooiampsloot in perceel ODG00-E-895
- LV Vogelkijkhut **Noord** in perceel ODG00-E-796; **Westersânning** in perceel ODG00-E-839; **Zuid** in ontwikkeling
- LV Wandelpad 1 it Fryske Gea Geau bij gemaal grens Westersânning naar ⇌ Headammen/Wolwarren
- LV Wandelpad 2 langs Headamsleat Verbinding tussen Headammen ⇌ Geau
- LV Wandelpad 3 it Fryske Gea Geau ⇌ Manjepetswei ⇌ Koaidyk ⇌ langs recreatiearken Geau ⇌ verder met 1 of 2
- LV Wandelpad 4 it Fryske Gea Parkeerterrein langs *Romsicht* naar ⇌ Headammen
- LV Waterhoogtemeter Ter hoogte van Geau 4
- LV Windmotor molen In perceel ODG00-E-1528
- LV Zitbank Picknickbank bij vogelkijkhut Noord en picknickbank bij uitkijktoren *Romsicht*

Goartersreed

Oudste gebouw: 1960 | **Nieuwste gebouw:** 1960 | **Grootste gebouw:** 135 m² | **Kleinste gebouw:** 135 m²

Aantal adressen 1

Postcode 9216 VA

Huisnummers 1

- HG Evangelisatiegebouw *De Steech* Niet meer bestaand, destijds gevestigd op Goartersreed 1
- LV Historische route paneel Goartersreed 1

Goudtsjepoel

Oudste gebouw: 1910 | **Nieuwste gebouw:** 2007 | **Grootste gebouw:** 1.424 m² | **Kleinste gebouw:** 197 m²

Aantal adressen 3

Postcode 9216 XW

Huisnummers 1, 6, 6a

Niet meer bestaand 12, 14, 16, polder de Loete

- HG Ophaalbrug Niet meer bestaand, ophaalbrug over de Nijegaastervaart, verbinding tussen Goudtsjepoel en Finnen. Tot aan 1968 (ruilverkaveling Garijp-Wartena) heeft de vaart bestaan, daarbij werd het water vanuit Nijega afgevoerd richting Smalle Eesterzand. De vaart is daarna gedempt. Het water werd vervolgens afgevoerd via De Tike, Opeinderkanaal richting de Leien
- HG Waarnemingspost Niet meer bestaande *Funkstelle* of *Fluchwache*, gebouwd in 1943, onderkomen voor 7 soldaten en klein uitkijkpunt in de Pietersfinnen
- LV Betinkingsrûte WOII '40-'45 informatiepaneel Zuidzijde Goudtsjepoel voor Goudtsjepoel 1
- LV Dichterspaad paneel 3 Bij picknickbank
- LV Mijnbouwwerk Niet meer bestaand
- LV Picknickbank Ten zuiden van hoek Goudtsjepoel | Eibertsgeasten | Finnen-it Heech | Stienkampen

Great Haersmawei

Oudste gebouw: 1910 | **Nieuwste gebouw:** 2007 | **Grootste gebouw:** 366 m² | **Kleinste gebouw:** 28 m²

Aantal adressen 25

Postcode 9216 WG

Huisnummers 1, 2, 3, 4, 4a, 4b, 4c, 4d, 4e, 4f, 4g, 4h, 4i, 4j, 4k, 4l, 5, 7, 9, 11, 15, 15a, 17, 18, 19

Niet meer bestaand 13

- Andere benaming: *Oebele reedsje*
- ^{HG} *Gebouke* Great Haersmawei 1 Verenigingsgebouw van Gereformeerde Kerk Oudega met o.a. kleuterschool, consultatiebureau; niet meer bestaand, verbouwd tot woning
- ^{HG} Openbare Lagere School *Great Haersmaskoalle* Great Haersmawei 4, nu zorglocatie *De âlde skoalle*
- ^{LV} Historische route paneel Bij Great Haersmawei 1 en 4

Headammen

Oudste gebouw: 1923 | **Nieuwste gebouw:** 1999 | **Grootste gebouw:** 18.197 m² | **Kleinste gebouw:** 14 m²

Aantal adressen 31

Postcode 9216 XP

Huisnummers 1, 1a, 2, 3, 4, 8, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 305a, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 318a, 318b, 319, 320, 321

Niet meer bestaand 1 Café Hooidammen, 6; woonschip

- In de weg zijn verkeersremmende drempels aangelegd, de weg wordt aangemerkt als fietsstraat waar de auto te gast is
- Met borden wordt gewaarschuwd voor het oversteken van otters en herten
- ^{HG} *Café Hooidammen* Destijds Headammen 1 en voor de brug aan zuidzijde van de weg - Afgebroken in 1954
- ^{KW} Zitbank Tegenover *Brêgeham* Headammen 2, aan Wide Ie
- ^{LV} Brug met bedienhuisje Over Wide Ie – Hooidamsloot; verbindt Headammen met Hegewarren, Headammen 1a
- ^{LV} Dichterspaad paneel 10 Tegenover *Brêgeham* Headammen 2, bij kunstwerk zitbank
- ^{LV} Otteroversteekplaats Nabij *Brêgeham* en voor Hooidamsbrug
- ^{LV} Transformatorhuis Headammen 4
- ^{LV} Veerpont *De Grietman Eco* Elektrische veerpont tussen Hooidammen-Veenhoop over Grietmansrak – Wide Ie
- ^{LV} Zitbanken Diverse zitbanken langs het water Wide Ie & Headamsleat

Hegewarren

Oudste gebouw: 1921 | **Nieuwste gebouw:** 2015 | **Grootste gebouw:** 3.014 m² | **Kleinste gebouw:** 4 m²

Aantal adressen 22

Postcode 9216 XR

Huisnummers 1, 1-3, 1-4, 1a, 1b, 3, 5a, 7, 9, 10, 15, 19, 20, 20-1, 21, 21-a, 22, 26, 30, 32, 40, 40a

- ^{LV} Coöperatieve camping *De Hooidammen*
- ^{LV} Zitbanken

Jachtweide

Oudste gebouw: 1960 | **Nieuwste gebouw:** 1969 | **Grootste gebouw:** 132 m² | **Kleinste gebouw:** 81 m²

Aantal adressen 10

Postcode 9216 WK

Huisnummers 3, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16

de Koai

Oudste gebouw: 1890 | **Nieuwste gebouw:** 2008 | **Grootste gebouw:** 389 m² | **Kleinste gebouw:** 117 m²

Aantal adressen 4

Postcode 9216 XN

Huisnummers 1, 2, 3, 3a

it Krûmdeel

Oudste gebou: 1982 | **Nieuwste gebou:** 1992 | **Grootste gebou:** 160 m² | **Kleinste gebou:** 82 m²
Aantal adressen 30
Postcode 9216 VP
Huisnummers 2, 4, 6, 8, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42, 44, 48, 50, 52, 54
Postcode 9216 VR
Huisnummers 56, 58, 60, 62, 68, 70, 72, 74

- ^{LV} Albert Faber park met dierenweide en speelweide Langs Sânbuorren – it Krûmdeel - Langdeel
- ^{LV} Zitbanken 2 picknickbanken en 1 zitbank in Albert Faber park voor speelweide

Langdeel

Oudste gebou: 1974 | **Nieuwste gebou:** 1993 | **Grootste gebou:** 197 m² | **Kleinste gebou:** 94 m²
Aantal adressen 24
Postcode 9216 WX
Huisnummers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 26, 28, 30

Manjepetswei

Oudste gebou: 1911 | **Nieuwste gebou:** 2019 | **Grootste gebou:** 889 m² | **Kleinste gebou:** 13 m²
Aantal adressen 11
Postcode 9216 XC
Huisnummers 3, 5, 6, 7, 11, 11a, 12, 15, 17, 19, 19a

- De Manjepetswei ligt deels in Oudega en deels in Earnewâld Tytsjerksteradiel
- ^{LV} Dichterspaad paneel 7 bij zitbank *De Stijl*
- ^{KW} Zitbank *De Stijl* 53.125006, 5.962513 Zuidpunt perceel ODG00-E-1563

Mounehoek

Oudste gebou: 1780 | **Nieuwste gebou:** 2014 | **Grootste gebou:** 1.036 m² | **Kleinste gebou:** 116 m²
Aantal adressen 5
Postcode 9216 VD
Huisnummers 2, 4, 5, 6, 11

- ^{HG} Armenwoningen Afgebroken in
- ^{HG} Korenmolen *De Hoop* Buiten gebruik en deels afgebroken sinds 1968

Mounpaed

Oudste gebou: 2004 | **Nieuwste gebou:** 2004 | **Grootste gebou:** 228 m² | **Kleinste gebou:** 228 m²
Aantal adressen 1
Postcode 9216 VG
Huisnummers 1

- Mounpaed is alleen te bereiken via de Skoallereed
-

Op 'e Wâl

Oudste gebou: 1605 | **Nieuwste gebou:** 2022 | **Grootste gebou:** 415 m² | **Kleinste gebou:** 18 m²

Aantal adressen 23

Postcode 9216 WP

Huisnummers 1-01, 1-02, 1-11, 1-12, 1-13, 1-14, 1-15, 1-21, 1-22, 1-23, 1-24, 1-25, 3, 3a, 4, 5, 7a, 7b, 7c, 7d, 8, 10

Postcode 9216 WR

Huisnummer 2

- HG Kunstmestloods Op 'e Wâl 7, omgebouwd tot 4 huurwoningen
- KW De *Bakbrogge* Ten westen van het Transformatorhuis
- KW R&P Dragten Wijde Ee Ten oosten van Op 'e Wâl 7
- KW Zitbanken rond restant schoorsteen De Hoop 2 grote zitbanken tegenover appartementencomplex *De Nije Hoop*
- LV Doarpsplein Voor appartementencomplex *De Nije Hoop* tot aan de jachthaven
- LV Havengebouw Op 'e Wâl 5 t.b.v. Watersportvereniging Oudega
- LV Historische route paneel Bij Op 'e Wâl 4; 7; 8 & 10 en startpaneel bij kunstwerk *De Bakbrogge*
- LV Jachthaven *Alddijp*
- LV Transformatorhuis Op 'e Wâl 3a
- LV Zitbanken 2 zitbanken langs noordzijde jachthaven tussen ligplaats 13-21; 3 zitbanken aan zuidzijde havengebouw

Oppebuorren-East

Oudste gebou: 1860 | **Nieuwste gebou:** 2009 | **Grootste gebou:** 821 m² | **Kleinste gebou:** 3 m²

Aantal adressen 11

Postcode 9216 VL

Huisnummers 1, 1a, 2, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 6, 8, 9

- Oppebuorren-East gaat bij nummer 9 over in Swartewei Nijega.
De Swartewei is een verbinding van Nijega met Oudega. Deze verbinding met de Oppebuorren-East kwam pas tot stand na de ruikverkeveling in de jaren zestig van de 20^e eeuw. Daarvoor was het slechts een pad met zwarte sintels naar het gebied De Wieren. Deze zwarte sintels hebben ook de naam gegeven aan deze straat en waren afkomstig van de melkfabriek in Opeinde en het Stoomgemaal aan de Swartewei 16, beide al gesloopt.
- LV Wandelpad *Jan Binnes paad* ≈ Einde Aldegeasterdyk

Oppebuorren-West

Oudste gebou: 1900 | **Nieuwste gebou:** 1960 | **Grootste gebou:** 875 m² | **Kleinste gebou:** 340 m²

Aantal adressen 4

Postcode 9216 VM

Huisnummers 1, 2, 3, 5

- RM Oppebuorren-West 1: Kop-rompboerderij + Bijschuur + Stookhok
- LV Historische route paneel Bij Oppebuorren-West 1

Pasterijereed

Oudste gebou: 1935 | **Nieuwste gebou:** 1935 | **Grootste gebou:** 105 m² | **Kleinste gebou:** 105 m²

Aantal adressen 1

Postcode 9216 VA

Huisnummers 5

Potskipper

Oudste gebou: 1973 | **Nieuwste gebou:** 2001 | **Grootste gebou:** 212 m² | **Kleinste gebou:** 8 m²

Aantal adressen 8

Postcode 9216 VS

Huisnummers 1, 2, 3, 4, 4a, 5, 6, 7

Roundeel

Oudste gebouw: 1974 | **Nieuwste gebouw:** 1992 | **Grootste gebouw:** 301 m² | **Kleinste gebouw:** 92 m²

Aantal adressen 39

Postcode 9216 WZ

Huisnummers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31

Postcode 9216 XA

Huisnummers 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68, 70, 72

- ^{LV} Speelplaats *de Bult* Tussen Roundeel 19 en Roundeel 72

Sânbuorren

Oudste gebouw: 1800 | **Nieuwste gebouw:** 2021 | **Grootste gebouw:** 1.877 m² | **Kleinste gebouw:** 11 m²

Aantal adressen 42

Postcode 9216 VB

Huisnummers 1, 1a, 1b, 5, 7, 13, 13a, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 43, 47, 49, 51, 53

Postcode 9216 VC

Huisnummers 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 22, 24, 26, 36, 36a, 36b, 40, 42

- ^{KW} Boomsculpturen Ooievaar – Otter – Uil In Albert Faber park
- ^{LV} AED Bij Sânbuorren 17

Skeane Heawei

Oudste gebouw: 1938 | **Nieuwste gebouw:** 2008 | **Grootste gebouw:** 586 m² | **Kleinste gebouw:** 5 m²

Aantal adressen 15

Postcode 9216 XS

Huisnummers 1, 2, 3, 5, 7, 6a, 9, 9a, 11, 13, 15, 16, 18, 23, 25

- ^{KW} Livius – Vrouwe Justitia Hoek Skeane Heawei | de Geasten
- ^{LV} Dichterspaad paneel 12 bij kunstwerk *Livius*
- ^{LV} Wandelpad *Skean paad* ⇌ Einde Dwarssingel
- ^{LV} Zitbank 2 banken bij kunstwerk Livius & picknickbank bij Stobbehoek

Skieppekampen

Oudste gebouw: 1910 | **Nieuwste gebouw:** 1990 | **Grootste gebouw:** 187 m² | **Kleinste gebouw:** 33 m²

Aantal adressen 3 Nijega: 3

Postcode 9216 XV 9217 VW

Huisnummers 6, 8, 8a 16, 24, 25

- Skieppekampen ligt deels in Oudega en deels in Nijega
- ^{LV} Dichterspaad paneel 2 bij ingang *Goudtsje paad*
- ^{LV} Wandelpad *Goudtsje paad* ⇌ Einde Eastersânning
- ^{LV} Zitbank Bij paneel Dichterspaad

Skoallereed

Oudste gebouw: 1920 | **Nieuwste gebouw:** 2019 | **Grootste gebouw:** 372 m² | **Kleinste gebouw:** 108 m²

Aantal adressen 9

Postcode 9216 VE

Huisnummers 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 16

Slotsingel

Oudste gebouw: 1925 | **Nieuwste gebouw:** 2001 | **Grootste gebouw:** 208 m² | **Kleinste gebouw:** 84 m²

Aantal adressen 16

Postcode 9216 WH

Huisnummers 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30, 30a, 32

- ^{HG} Turfschuur Slotsingel 24
- ^{LV} Historische route paneel Bij Slotsingel 24

Smidterij

Oudste gebouw: 1995 | **Nieuwste gebouw:** 2000 | **Grootste gebouw:** 286 m² | **Kleinste gebouw:** 111 m²

Aantal adressen 21

Postcode 9216 VT

Huisnummers 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 42

- ^{LV} Zitbanken Tegenover Smidterij 10 en Smidterij 20
- ^{LV} Zwaluwtuil In de vijver langs de Smidterij

it Soal

Oudste gebouw: 1930 | **Nieuwste gebouw:** 2003 | **Grootste gebouw:** 271 m² | **Kleinste gebouw:** 125 m²

Aantal adressen 3

Postcode 9216 WV

Huisnummers 2, 4, 6

Sytebuorren

Oudste gebouw: 1920 | **Nieuwste gebouw:** 2008 | **Grootste gebouw:** 182 m² | **Kleinste gebouw:** 41 m²

Aantal adressen 4

Postcode 9216 XZ

Huisnummers 1, 2, 3, 4

de Tsjollen

Oudste gebouw: 1925 | **Nieuwste gebouw:** 1975 | **Grootste gebouw:** 334 m² | **Kleinste gebouw:** 3 m²

Aantal adressen 2

Postcode 9216 XG

Huisnummers 4, 4a

Utein

Oudste gebouw: 1706 | **Nieuwste gebouw:** 2009 | **Grootste gebouw:** 1.040 m² | **Kleinste gebouw:** 4 m²

Aantal adressen 13

Postcode 9216 XB

Huisnummers 2, 7, 7a, 10, 14, 16, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34

- Utein 2 alleen te bereiken via Gariperwei
- ^{KW} Zitbank Bij ingang Wytske Hattums paad
- ^{LV} Dichterspaad paneel 6 Bij ingang Wytske Hattums paad
- ^{LV} Wandelpad Wytske Hattums paad ⇌ it West

de Wear

Oudste gebouw: 1963 | **Nieuwste gebouw:** 2014 | **Grootste gebouw:** 251 m² | **Kleinste gebouw:** 73 m²

Aantal adressen 27

Postcode 9216 WJ

Huisnummers 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 25, 27, 34, 36, 38, 40, 42, 48, 50

Weinmakkerij

Oudste gebouw: 2000 | **Nieuwste gebouw:** 2001 | **Grootste gebouw:** 243 m² | **Kleinste gebouw:** 124 m²

Aantal adressen 9

Postcode 9216 VW

Huisnummers 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10

- ^{LV} Speelplaats *Bernewille*
- ^{LV} Zitbank In speelplaats *Bernewille*, tegenover nummer 1

it West

Oudste gebouw: 1777 | **Nieuwste gebouw:** 2022 | **Grootste gebouw:** 2.957 m² | **Kleinste gebouw:** 54 m²

Aantal adressen 55

Postcode 9216 XD

Huisnummers 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 17, 21, 25, 27, 27a, 29, 29a, 31, 33, 35, 37, 41, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 67

Postcode 9216 XE

Huisnummers 2, 4, 6, 8, 10, 12, 12a, 12b, 14, 16, 18, 22, 24, **26**, 28, 30, 32, 36, 38, 40, 42, 44, 46, 48, 48a, 52, 60, 64, 68, 76,

Niet meer bestaand

- HG **Stins** Niet meer bestaand, waarschijnlijke bij locatie it West 27
- GM Gemeentelijk monument
- GM Gemeentelijk monument
- GM Gemeentelijk monument
- KW *De Wringe* Aan de voorgevel van it West 57
- KW **Zitbank** Hoek it West | de Tsjollen
- LV **Kroningsboom** Hoek it West | de Tsjollen
- LV **Wandeplad** *Wietske Hattums paad* ⇨ Utein

Westersânning

Oudste gebouw: 1910 | **Nieuwste gebouw:** 2003 | **Grootste gebouw:** 2.156 m² | **Kleinste gebouw:** 110 m²

Aantal adressen 9

Postcode 9216 XH

Huisnummers 1, 2, 2a, 4, 6, 10, 16, 20, 26

- LV **Brug** Over Alde Geau
- LV **Molen** In perceel ODG00-E-1528; 53.12011702644512, 5.96464473454813
- LV **Zitbank** Bij brug over Alde Geau

Wolwarren

Oudste gebouw: 1900 | **Nieuwste gebouw:** 2012 | **Grootste gebouw:** 313 m² | **Kleinste gebouw:** 54 m²

Aantal adressen 7

Postcode 9216 XM

Huisnummers 1, 2, 3, 4, 14, 16, 18

- In de weg zijn verkeersremmende drempels aangelegd, de weg wordt aangemerkt als fietsstraat waar de auto te gast is
 - Met borden wordt aandacht gevraagd voor het zomaar oversteken van otters en herten
 - GM **Windmolen** *Barfjild* Noordzijde van perceel ODG00-E-538; 53.113539, 5.977634
 - GM **Zomerhuis** Wolwarren 3 Zuidelijk tegenover Headammen 2 *Brêgeham*
 - LV **Dichterspaad paneel 11** Bij windmolen *Barfjild*
 - LV **Zitbank** Bij windmolen *Barfjild*
-

Bedrijven in Oudega

De Ondernemersvereniging **MIVERO** is in 1960 opgericht door enkele enthousiaste middenstanders. Het stimuleren van een gezond ondernemersklimaat waarborgt economische leefbaarheid in het dorp. Het bestuur wil er voor haar leden zijn door algemene belangenbehartiging. Dit kan zijn in de richting van de overheden, maar dat kunnen ook promotionele activiteiten zijn. Daarnaast wil zij vooral een sociale ontmoetingsplaats zijn voor haar leden en organiseert daarom regelmatig netwerkvondten, bedrijfsbezoeken of lezingen.

Email: mivero@live.nl

Facebook [Mivero](#)

Bedrijven algemeen

ACO Engineering

It West 17

Website: <https://www.aco-engineering.nl>

Design, engineering t/m oplevering van het complete product of onderdelen van machines.

ALL IN Hekwerk & Montage

Slotsingel 24

Website: <http://www.allinhekwerk.nl>

Verkoop, aanleg en montage van alle soorten hekwerken in Friesland en daarbuiten.

Architectenbureau Lútsen Wijma

It West 60

Website: <https://www.architectenbureauwijma.nl>

Brede deskundigheid en kennis op het gebied van duurzame bouw- en installatietechnieken.

Atelier de Achtertuin

Sânbuorren 1 ingang Gariperwei

Facebook: [Atelier De Achtertuin](#)

Atelier met kunst, kunstnijverheid, brocante en kijktuin.

Atelier Durkje Haringa

Eastersânning 11 ingang Roungeel

Website: <http://www.durkjarahinga.nl>

Atelier met vooral aquarellen van bloemen.

Autobedrijf Jeeninga

Gariperwei 2

Website: <https://autovakmeester.nl/vestiging/jeeninga/>

Gecertificeerd en universeel autobedrijf voor het complete onderhoud en verkoop van auto's.

Bakkerij Lenis

Buorren 21

Website: <https://bakkerij-lenis.nl>

Facebook: [Bakkerij Lenis](#)

Dagelijks ovenvers brood en banket in alle soorten en smaken.

BoerenKracht

It West 48

Website: <https://www.boerenkracht.com>

Webshop voor supplementen, training schema's en kleding & accessoires.

Bouwbedrijf Kleinhuis

Sânbuorren 17

Website: <https://www.bouwbedrijfkleinhuis.nl>

Bouwbedrijf gespecialiseerd in het leveren van nieuwbouw woningen energieneutraal en luchtdicht.

Breed inzetbaar

Op 'e Wâl 1-01

Website: <https://www.breedinzetbaar.nl>

Administratie- en advieskantoor voor het gehele MKB.

Evecom Multihulls

Fabrykswei 11

Website: <https://www.multihull.nl>

Verkoop van boeken en tijdschriften, bouwtekeningen en bouwmaterialen en de bemiddeling bij de aankoop en verkoop van nieuwe en gebruikte kajuit-catamarans en -trimarans.

GERO Footwear

ds. Carsjenssingel 6

Website: <https://gerofootwear.nl>

Aan huis en online verkoop van specialistische comfort schoenen en inlegzolen van verschillende modellen.

Handelsonderneming JDV

Sânbuorren 1 ingang Gariperwei

Facebook: [Handelsonderneming JDV](#)

Reparatie, in- en verkoop van fietsen; verkoop van diervoeders, speelgoed, doe het zelf artikelen, partij handel etc.

HJV Laserdesign

Arkepôlle 3

Facebook: [VdV Laser Design](#)

Maken van gepersonaliseerde geschenken. Lasering van logo's, namen, quotes, afbeeldingen in leder, glas, hout, plexiglas en andere materialen.

Hoveniersbedrijf Alberda

Dykfinne 14

Website: <https://www.alberdahoveniersbedrijf.nl>

Alle werkzaamheden op het gebied van tuinontwerp, -aanleg en -onderhoud en sierbestrating.

Jelsen special paint, design & vinyl

Skeane Heawei 9

Website: <https://www.jelsen.nl>

Voor airbrush en special paint project op gebied van custom paint.

JMR Montage

Langdeel 3

Website: <https://jmrmontage.jouwweb.nl>

Bestrating, plaatsen van overkappingen, leggen van vloeren, plaatsen van kozijnen, keukenrenovaties.

Jongsma Bouw

It West 25

Website: <https://www.jongsmabouwentimmerwerken.nl>

Voor nieuwbouw, verbouw, aanbouw, renovatie of onderhoud van woningen.

Judith Bijdehand

ds. Carsjenssingel 32

Website: <https://judithbijdehand.nl>

Budgetcoach; professionele ondersteuning bij administratie en implementatie van systemen; ondersteuning bij organisatie van workshop, webinar of klantdag.

Kanohandel van Daalen

It West 12

Website: <https://www.kanohandel.nl>

Verkoop van ruim assortiment in nieuw- en 2e hands kajaks en kano's en accessoires.

Kapsalon Haarsalon Oudega

Buorren 22

Website: <http://www.haarsalonoudega.nl>

Dames- en herenkapper.

Klokkenmakerij Arnold van der Duim

Goartersreed 1

Website: <https://www.arnoldvanderduim.nl>

Gespecialiseerd in het repareren/restaureren van hedendaagse en antieke klokken/uurwerken en torenuurwerken. Ontwerpen en reparatie van nieuwe klokken.

Looijenga Woninginrichting

Sânbuorren 1 ingang Gariperwei

Website: <http://www.woninginrichting-looijenga.nl>

Voor harde vloeren, tapijt, zonwering en raamdecoratie.

Loonbedrijf Sierd de Vries

Mounehoek 4

Website: <http://www.loonbedrijfsierddevries.nl>

Voor o.a.: kraanverhuur; werkzaamheden zoals erfverharding, tuinaanleg, frezen ploegen kopeggen etc.

Melkwinkeltje

Oppebuorren-West 2

Facebook: [Het Melkwinkeltje](#)

Melkveebedrijf met verkoop van verse melk, zelf getapt.

Meubelmakerij Marijn Kleinhuis

Sânbuorren 17

Facebook: [Marijn Kleinhuis Meubelmakerij](#)

Zelf ontworpen en gemaakte vurenhouten tuinmeubelen.

Modelshop Nils Ester

Fabrykswei 25

Website: <https://modelshoponline.nl>

Modelbouwwinkel en webshop. Officieel Traxxas Gold Dealer voor Noord Nederland.

Mollenbestrijding Elzinga

ds. Carsjenssingel 85

Website: <http://www.elzingamollenbestrijding.nl>**Oriflame Aldegea**

Sânbuorren 25

Facebook: Oriflame Oudega

Consulente beautyproducten van Oriflame. [WPSM_AC id=507]

Pianoles Julia

Fabrykswei 25

Website: <https://www.pianolesjulia.nl>

Julia J. Ester geeft klassiek pianoles aan leerlingen van beginners tot gevorderd niveau, voor jong en oud.

Pietsje's Haar & Make up

Great Haersmawei 1

Facebook: [Pietje's Haar & Make up](#)

Kapper aan huis, ook 's avonds.

Plantinga machinaal onkruid verwijderen

Gariperwei 1

Schildersbedrijf Menno

It West 48

Website: <https://www.schildersbedrijfmenno.nl>**Schilderwerken Okkema**

Potskipper 2

Website: <https://www.okkemaschilderwerken.nl>**Schilderwerken Jogchum Wobbles**

Weinmakkerij 3

Facebook: [Jogchum Wobbles](#)**Schuur1706**

Uteit 30

Website: <https://www.schuur1706.nl>

Verkoop van fashion en lifestyle producten, ook shoppen op afspraak; met mogelijkheid voor high tea, high wine of high beer arrangementen.

Sibma Assurantiën

It West 3

Website: <http://www.sibmaassurantien.nl>

Voor alle vormen van hypothecaire financieringen, pensioenvormen en schade- en levensverzekeringen.

StraightPM

Smidterij 32

Website: <https://straightpm.nl>

Gespecialiseerd in de begeleiding van multidisciplinaire projecten in de natte infrastructuur, met name op het gebied van staal- en werktuigbouw, voor zowel opdrachtnemers, maar ook voor opdrachtgevers.

Supermarkt Spar Adema

Buorren 13

Website: <https://www.spar.nl/winkels/spar-adema-36/>

Supermarkt voor dagelijkse boodschappen; verse broodjes, wraps, snacks en salades; gebak; tosti's; pizza's; pasta's; maaltijdservice Eet smakelijk!; stomerij; PostNL pakketservice; zelfzorggeneesmiddelen.

Toering installatie en montage

Gariperwei 10

Website: <https://www.toeringinstallaties.nl>

Installateur voor verwarming, water, zonnepanelen, elektra, badkamers & sanitair, keukens, tegelwerk en zinkwerk.

Toering Loon- en grondverzetbedrijf

De Tsjollen 4

Website: <https://firmatoering.nl>

Loon- en grondverzetbedrijf voor vele agrarische werkzaamheden.

Toering Miniloonwerk

De Tsjollen 4

Website: [Toering Miniloonwerk](#)

Vorbereidende en uitvoerende werkzaamheden voor tuin en gazon.

De Vries Konstrukt

Skeane Heawei 7

Website: <https://www.devrieskonstrukt.nl>

Voor las- en snijwerk, maken en renoveren van staalconstructies en schaatsen slijpen.

Horeca***De Hûskeamer***

Sânbuorren 36a

Website: <https://www.dehuskeamer.nl>

Groepsrestaurant vanaf 15 personen voor dineren in huiskamerstijl.

De Smidterij

Buorren 18

Facebook: [De Smidterij](#)

Café en cafetaria voor afhaal en binnen zitplaatsen.

Ie-Sicht

Hegewarren 1

Website: <https://iesicht.nl>

Hotel & restaurant met mogelijkheid voor aanleg boot en terras aan het water *Wijde Ee*.

Traktatie op Locatie

De Wear 34

Website: <https://www.traktatie-op-locatie.nl>

Vanuit de foodtruck worden op locatie lekkere en pure gerechtjes geserveerd bij u thuis of op het bedrijf.

Tuinkaffee BuitenGewoon

De Tsjollen 4

Facebook: [Tuinkaffee BuitenGewoon](#)

Voor uitrusten en genieten van een heerlijk kop koffie, thee, of frisdrank met wat lekkers.

Melkveehouderijen

- Eastersânning 26
- Goudtsjepoel 1
- Hegewarren 21
- de Koai 3a
- Mounehoek 2
- Opperbuorren-East 1a
- Opperbuorren-East 9
- Opperbuorren-West 2
- Opperbuorren West 5
- Sânbuorren 42
- Skeane Heawei 15
- Sytebuorren 2
- Westersânning 1

Van oudsher woonden in Oudega overwegend boeren met een gemengd bedrijf, de nadruk viel op de verbouw van rogge. Rogge was, tot ± de 19e eeuw, de belangrijkste bouwvrucht in deze streken. Gebruikelijk was het drieslagstelsel: op één en hetzelfde perceel werd twee jaar achtereenvolgende rogge verbouwd, dan een jaar niet bebouwen wel mesten en ploegen, soms bebouwd met boekweit of haver om dan weer van voren af aan te beginnen.

De aanwezigheid van hooilanden geven aan dat deze boeren ook vee hielden. De nadruk viel echter op het bouwland dat het dichtst bij de boerderij lag, de meeste zorg kreeg en vrijwel alle mest, waarvoor de koeien en schapen in hoofdzaak werden gehouden. Paardenmest werd niet gebruikt, paarden waren vooral nodig voor hun pk's voor het ploegen en eggen van het bouwland, voor plaggenrijden en voor hooitransport langs de hooiwegen. Een potstal¹⁰ was niet gebruikelijk, jarre en dong werden van oudsher goeddeels gescheiden.

In Oudega hadden de boerderijen minder het karakter van langgerechte uitgangen doordat het landschap al vrij dicht bij huis meer door hoog en laag, zand, veen en water werden bepaald. Daardoor kwamen de onverkavelde *meenscharren* uiteinden van afzonderlijke kavels waar, voor zover het veld het toeliet, schapen, koeien en jongvee liep van alle boeren hier meer voor zoals de Tsjollen, de Dykfinne en de landen tussen het Mosseldal en de Smûger. Het vormde ook een goed landschap voor de nevenvorm van de jacht: het vangen van eenden. Er zijn rondom Oudega zeker 8 *Vogelkoyen* geweest, maar ze waren halverwege de 19^e eeuw buiten bedrijf, de veehouderij was voor de kooiboeren belangrijker. In de 19^e eeuw ging men langzamerhand over naar alleen veeteelt.

*De Bakbrogge*¹¹ publiceerde tussen juni 1995 t/m december 1999 in 29 afleveringen een overzicht van de boerderijen en hun bewoners, beschreven door Jan Binnes van der Wal¹². Al deze afleveringen werden door Hennie de Jong & Sijtze Bruinsma samengesteld in het in 2002 uitgekomen boek *Waar de Oudegaaster boeren woonden van ± 1900 tot 2000*. Overduidelijk bleek hoe belangrijk de veeteelt toen was voor Oudega.

Inpolderingen hadden tot gevolg dat er nieuwe boerderijen werden gebouwd. De overheid gaf veel geld uit om de positie van kleine boeren en arbeiders te verbeteren. Ruilverkaveling, ontwikkelings- en saneringsfondsen zorgden niet alleen voor nieuwe boerderijen maar ook voor het verdwijnen van veel vaak te kleine boerderijen. Veel eigenaren wisselden van boerderij in de jaren 1960 - 1970. Oudega kwam in het *Blauwe zone* gebied te liggen en weer moesten er boerderijen verdwijnen voor natuurbeheer.

Al vrij vroeg waren er ook niet-boeren maar ook die gebruikten land, gebruikelijk was wel dat men 1 tot een paar koeien had. Er was veel eerder een bakker dan een slager. Bij de bakker sloegen de boeren de rogge nadat die gemalen was voor een deel op om dan steeds naar behoefte brood te halen tegen bakloon. Er waren veel kleine bedrijven in Oudega, lees hierover in het boek van Henk Herder: *Efkes neiprate*, over de middenstanders van Oudega vanaf de vijftiger jaren van de 20^e eeuw.

In 2025 zijn er nog 13 melkveehouderijen in bedrijf. Deze ondernemers staan voor enorme uitdagingen door de vele wetgeving vanuit landelijk en Europees beleid, o.a. meer grondgebondenheid; minder ammoniakemissie; waterkwaliteit m.b.t. nitraatuitspoeling; zonneweides voor duurzame energie; minder broeikasgassen; biodiversiteit en waterpeil omhoog bij veen.

¹⁰ Een potstal is een stal waarin de mest wordt *opgepot*. Op gezette tijden wordt de mest bedekt met een nieuwe laag strooisel. Door deze manier van werken komt het vee steeds hoger te staan. Als het mengsel van mest en stro een bepaalde hoogte heeft bereikt, wordt de stal geleegd. De ondertussen goed aangestampte en gerijpte mest wordt verspreid over de akkers. Dit systeem van bemesting wordt wel een *potstalcultuur* genoemd.

¹¹ *De Bakbrogge* was de dorpskrant van Oudega, die 6 tot 7 keer per jaar verscheen in de periode van 1992 t/m 2018.

¹² Jan Binnes van der Wal geboren in 1911 groeide op aan de Opperbuorren-West 3, op boerderij *Nieuw Agronomielust*. Hij is hier niet geboren maar in de oude boerderij die voor de huidige boerderij stond met het woongedeelte naar het zuiden. Jan Binnes overleed op 11 mei 2007, al zijn bezittingen liet hij na aan de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* onder voorwaarde dat de door hem gemaakte miniaturen permanent tentoongesteld en bezichtigd kunnen worden.

Overnachten & Kamperen

Bêd en Brochje *Sanninghoeve*

Westersânning 2

Website: <https://www.sanninghoeve.nl/bedbrochje>

Twee kamers voorzien van boxspringbedden, bedlinnen en een handdoekpakket met een eigen toilet, douche en TV. Het ontbijt wordt beneden geserveerd in de kantine van de manege.

Brêgeham recreatie

Headammen 2

Website: <https://bregeham-natuurrecreatie.nl>

Comfortabel verblijf in een modern Tiny House of op een ruime camperplaats.

Camping *De Stjelp*

It West 48

Website: <https://www.camping-de-stjelp.nl>

Rustige en gastvrije natuur/minicamping met uitstekende voorzieningen, glampingtent en trekkershutten, met aansluiting op elektra, schone sanitaire voorzieningen, verlicht terrein, watertap op het terrein, aanrecht met warmwater, wasmachine en droger indien noodzakelijk chemisch storttoilet, fietsroutes, fiets/botenverhuur, Jeu de Boulesbaan.

Camping *De Veldboom* - Bêd&Brochje *Lytse Meer*

Manjepetswei 11a

Website: <https://www.ageveldboom.nl>

Mini-camping op het erf van een oude boerderij. Met Natuurhuis op wielen *De Karekiet* en *De Wielewaal* en 1 B&B kamer *Lytse Meer*.

Groepsaccommodatie *De Kern*

Manjepetswei 19

Website: <https://groepsaccommodatiedekern.nl>

Acht slaapkamers met plaats voor 26 mensen. Met een eigen keuken, gratis WiFi. Buiten is er een speelveld om te zonnen of te voetballen, de gelegenheid tot barbecue, een trampoline, badminton en een terras.

Hotel / Restaurant *Ie-Sicht*

Hegewarren 1

Website: <https://www.hotel-iesicht.nl>

Hotel & restaurant met mogelijkheid voor aanleg boot en terras aan het water *Wijde Ee*.

Studio *It West*

It West 67

Website: <https://www.natuurhuisje-itwest.nl/studio-it-west>

Studio voor twee personen met eigen ingang en parkeerplaats, verwarmt middels vloerverwarming. Met een terras aan de zuid- en noordzijde en een ruim overdekt terras.

Tiny Houses

Hegewarren 20

Geschikt voor 2 personen – Roken en huisdieren niet toegestaan – Van alle gemakken voorzien

Tiny house *de Veenweide* (36m²)

Website: <https://www.booking.com/hotel/nl/de-veenweide.nl.html>

Tiny house *de Veenpolder* (8m²)

Website: https://www.gites.fr/gites_tiny-house--de-veenpolder- de-veenhoop_h6686659_nl.htm

Tiny house *Polderzicht* in ontwikkeling

Website

Zorg & Welzijn

Athenahoeve

Opperbuorren-East 2

Website: <https://www.athenahoeve.nl>

Woontrajecten én een therapeutisch centrum voor 9 jongeren en zes jongvolwassenen in de appartementen voor het begeleid wonen.

Fysiotherapie & Loopbaanbegeleiding

Sânbuorren 16

Website: <https://degaragevoorpersoonlijkonderhoud.nl>

Unieke werkruimte van twee bedrijven onder de naam *De garage voor persoonlijk onderhoud*.

[ErgoFysio](#): praktijk voor Fysiotherapie, Dry Needling en Ergonomisch advies

[Mijander](#): praktijk voor persoonlijke-, loopbaanontwikkeling & trainingen.

Huisartsenpraktijk Keijer

Buorren 34e

Website: <https://www.huisartskeijer.nl>

Solo huisartsenpraktijk op de 1^e etage van het MFC *de Gearrin*. De apotheekfunctie is overgedragen aan Pharmium Apotheek de Bolder 68 in Drachten. De medicatie wordt verstrekt vanuit de *MedicijnStraat*.

Ook de wijkverpleegkundige van zorgorganisatie *de Friese Wouden* houdt hier spreekuur.

Pedicurepraktijk Tineke de Boer

Gariperwei 24

Website: <https://www.pedicurepraktijktinekedeboer.nl>

Pedicurepraktijk voor beauty, cosmetica en persoonlijke verzorging van voeten en handen.

Schoonheidssalon Oudega

ds. Carsjenssingel 47

Facebook: [Schoonheidssalon Oudega](#)

Schoonheidsspecialiste en all-round nagelstyliste.

Shiatsu praktijk Aukje Jacobi

Aldegeasterdyk 13

Website: <https://www.shiatsuaukjejacobi.nl>

Manuele behandelmethode voor preventieve gezondheidszorg en therapie die vitaliteit bevordert, vermoeidheid verlicht en de natuurlijke zelfhelende kracht stimuleert door druk toe te passen op specifieke punten op het lichaam.

Thuiszorg De Friese Wouden

Buorren 34e

Website: <https://www.friesewouden.nl>

Website Thuiszorgteam Oudega: <https://www.friesewouden.nl/wonen-bij-ons/thuiszorgteam-team-oudega-eo>

Voor inwoners die zorg en ondersteuning nodig hebben, in iedere fase van het leven. De wijkverpleegkundige houdt spreekuur in de huisartsenpraktijk.

Welness de Wetterdrip

Sânbuorren 36a

Website: <https://www.dewetterdrip.nl>

Privé wellness met een Finse sauna, Turks stoombad, jacuzzi en hydrojet massagebed.

Wonen met zorg De âlde skoalle

Great Haersmawei 4

Website: <https://www.hofvanarcadia.nl/wat-wij-doen/wonen>

Woon-zorglocatie met 12 appartementen voor mensen met een verstandelijke beperking; psychische problematiek of die om een andere reden niet deel kunnen nemen aan het reguliere arbeidsproces en een grote mate van zelfredzaamheid hebben. Fysieke beperkingen hoeven geen beletsel te zijn.

Yoga Studio Oudega

Buorren 10a

Website: <https://yogagivesmore.nl>

Lesaanbod voor Yin Yoga; Hatha Yoga; Ashtanga Yoga; Bedrijf Yoga; S.T.E.K. training

Bijzondere bouwwerken

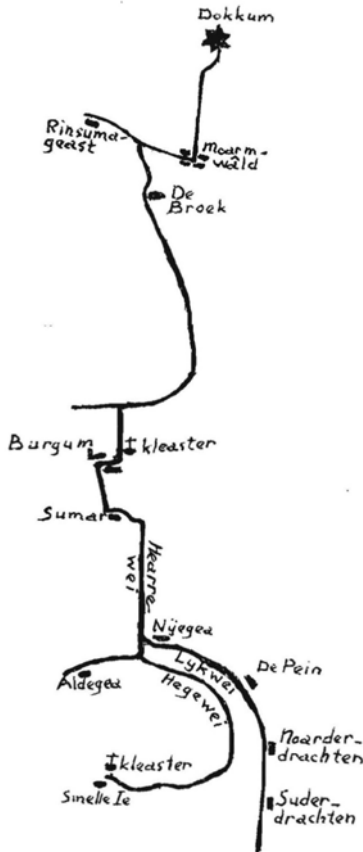
Aldegeasterdyk

Locatie: Nijega-Oudega

Huidige situatie: bestaand

In âlde dyk

Langlêsten stie ik mei ien út 'e Aldegeaster âlderein te praten op 'e Aldegeasterdyk. Dêre dêr't Kilometerwei, Hegewei en Aldegeasterdyk byinoar komme. Wy hiene it oer de lêste en wy wiene it der aardich oer iens, dat wy dêr op histoaryske grûn stiene. Dy wegen binne alle trije âld, hiel âld. It wurd Kilometerwei is nij, mar de wei net; op âlde kaarten stiet Hearrewei en dat wol dus sizze, dat de Kilometerwei oars net is as in part fan de wei Nijegeasterhoeke - Sumar.

En dan haw ik it fansels oer de âlde wei, net oer de nije autowei nei Burgum. Dy âlde wei neame wy noch altiten Hearrewei, d.w.s. wei fan de hearen. Dy hearen, dat wiene de bestjoerders fan de gritenijen en stêden fan Eastergoa, namen op 'e 23^e july yn 1453 it beslút, om yn harren gebiet wegen oan te lizzen en te ûnderhâlden, om de keaplju gelegenheid te jaan om op 'e jiermerken fan Holwert, Ljouwert en Smelle Ie te kommen. De lêste waard yn 'e 17^e ieu te Aldegea holden. De gritenij Smellingerlân, grytman wie doe Sicke Fokelema, moast yn syn gebiet in wei oanlizze fan Tytjerksteradiel ôf oant de grins fan Opsterlân. Dy wei troch ús gritenij neame wy hjoeddedei Hearrewei en Hegewei. En in eintsje fan de Hearrewei hat de namme Kilometerwei krige. Dy niisneamde hearen koene yn 1453 wol it beslút nimme, mar de wei kaam datselde jiers net mear ree, fansels. Hoenear't it kerwei ree kaam wit ik net. Mar âld is de wei wol, fansels. En nei alle gedachten is de Aldegeasterdyk noch âlder as de oare twa. Mei rjocht en reden koene wy dus prate oer histoaryske grûn.

It is dochs wol nijsgjirrich, dat wy it altyd hawwe oer de AldegeasterDYK, wylst wy oars altiten prate oer in WEI. Niis neamde ik al Hearrewei, Kilometerwei en Hegewei. Fierders ha wy hjir ek noch: Foarwei, Achterwei, Fabrykswei, Great Haersmawei, Gariperwei, Heawei en Manjepetswei.

Mar tusken al dy wegen as ienling: AldegeasterDYK, krekt as op 'e klaai.

De silen

No brûke wy hjir fansels it wurd dyk wol. As lân tsjin it wetter beskerme wurde moat, dan lizze wy der in dyk omhinne, in polderdyk, want in dyk moat wetter keare. No, dat hat eartiids de Aldegeasterdyk ek dien: wetter keare dat út it suden wei opsetten kaam. En wie der oan 'e noardkant te folle wetter, dan liet de Aldegeasterdyk dat troch. Foar trochlitten fan wetter moatte der iepeningen wêze, en dy wiene der, twa kreaze, fan giele Fryske stientsjes mitsele silen, oan wjerskanten fan it betonnene brechje ien. Wide silen moatte it west ha. Guon út 'e Aldegeaster âlderein, dy't der noch heugenis fan hawwe, rûze dat de silen krapoan in meter yn trochsneed wiene. As bern rûnen hja der wol troch fan de iene kant nei de oare, as by't simmer de silen droech leine. No brûk ik wol hyltyd it wurdse WIENE, mar dat is net krekt, want neffens dyselde âlderein lizze de silen der noch altiten, wy sjogge se allinne net mear om't de útskoaten tichtgroeit en folgoaid binne, want de silen wurde al hiel lang net mear brûkt. Wêr't hja lizze? De earste syl leit net fier fan it doarp ôf. Krekt foarby de bruorren Mulder sjocht men in soarte fan loantsje it noarden yn gean, de Nonneloane. No, ien stik lân fierder as dat loantsje, rjocht foar de brede sleat oer dy 't men dêr sjocht, dêr leit de earste syl. De twadde leit oare kant it brechje, rjocht foar de eastlike hiemsleat fan Foppe van der Veen oer.

As eartiids it wetter oan 'e súdkant fan 'e Aldegeasterdyk heger waard, dan waarden de silen sletten. Dat die it opkammende wetter sels. Oen 'e súdkant hangen der ntl. houten lidden foar de silen, dy't oan 'e boppenkant draaie koene mei in knier. Mar stie it wetter oan 'e noardkant it heechst, dan treau it wetter de lidden iepen en it oerstallige wetter fan de Wierren en de Gerskampen koe fuort rinne.

Foar 1920 yn dat jier begûn it Woudagemaal by De Lemmer te meallen barde it wolris, dat de minsken mar amper mei droege fuotten oer de Aldegeasterdyk rinne koene.

It fjild oan 'e noardkant fan de Aldegeasterdyk hjit Gerskampen en noardlik dêrfan lizze De Wierren.

Yn De Wierren siet klyn is fean, turfgrûn en yn 1824 begûnen se dêr te feantsjen, te turfmeitsjen, yn 't oanbegjin allinne mar wat foar eigen gebrûk. Dat feantsjen is troch gien oant nei de earste wrâldoarloch.

Yn 'e hjerst en yn 'e winter wie der yn 'e feanterij neat te ferstriken, mar yn 'e maitiid begûn de bannige tiid.

Dan woene de feanters o sa graach it oerstallige wetter kwyd, wat leger it wetter stie wat noflikker it arbeide. Der hat jierrenlang in pomp stien by de earste syl, om it wetter út De Wierren wat gauwer fuort te krijen. Dy pomp, dy't hiel wat mansk wie, waard oandreaun troch in lokomobyl, troch in stoommasine dus.

De masinist, dy't mei it hiele spul rêde moast, wie Jelle de Vries, dy't yn Aldegea ornaris Jelle Stoker neamd waard, fanwegen it wurk, dat er troch 'en dei die.

Der hat by de earste syl ek noch in hûs stien, eartiids. No ja, hûs, it wie mear in klinte as in hûs. Yn 'e tiid dêr 't wy it no oer ha wiene de bewenners in Jan Brantes mei syn wiif Tsjaltsje. Neffens myn sisman wie Jan net in bêstenien, in wreden hont en in sûplap. Hy smiet Tsjaltsje wolris de klinte út en liet har soms in hiele nacht bûtendoar omdoarmje. Doe't Tsjaltsje widdo wie hat se op'e Sânbuorren wenne, yn't hûs der't Rinse van der Velde no yn wennet.

De beammen

Wa't geregeldwei de Aldegeasterdyk del komt is it grif wol opfallen, dat der twa soarten beammen stean: iken en iperenbeammen. No doel ik fansels op dy mânske, hege, âlde beammen. Wol wat nuver eins, twa soarten beammen oan ien dyk. Der waard my ferteld, dat de eigners fan de oanswettende stikken lân eartiids de kar krigen fan de beamsoarte, dy 't foar har lân oer stean moast. Oan harren soene wy it dus te tankjen hawwe, dat dy beide beamsoarten der stean. Mar myn ferteller doarst net foar de wierheid yn te stean.

It gongelpaad

It moat elkenien, dy't de Aldegeasterdyk del komt, wol opfalle, dat de berm oan'e súdkant fan'e dyk sa breed is. Dat komt dêrfandinne, dat der eartiids yn'e súderberm in gongelpaad lei. Net befluorre mei tegels fansels, want dy wiene der doe net, net foar paden teminsten. It wie ek gjin fytspaad; doe't it oanlein waard wiene der noch gjin fytzen. It is oanlein as gongelpaad. It wie bestruid mei nûnders en sa út en troch, as it paad wat te drekkich waard, kaam der wer in nij laachje nûnderkes oerhinne. Mei houten bartsjes rûn it gongelpaad oer de utskoaten fan de beide silen hinne. Spitich, dat it gemeentebestjoer dat gongelpaad hielendal fertutearzgjige litten hat. It hie no in kostlik fytspaad west.

De nonneloane

Krekt de pleats fan de bruorren Mulder foarby sjocht men in soarte fan loantsje de Gerskampen yn'rinnen. Dat is, it wurd is niis ek al efkes neamd, it Nonneloantsje. Dat rint der mar wat nuver hinne, sûnder ienich doel, soe men sa sizze. Mar neffens de oerlevering moat dat loantsje it lêste eintsje wêze fan in folle langer loane of wei, dy't alearen yn it suden oan it Smeliester Sân ta rûn en yn it noarden oan it nonnekleaster ta fan Sigerswâld by Garyp. It soe dus de ferbiningswei west ha tusken dy beide kleasters. It lêste eintsje dêrfan leit tsjin de Aldegeasterdyk oan.

Trije skythuzen

"Do witst, tink wol, dat hjir eartiids trije skythuzen stien ha?" frege in âlde Aldegeaster my okkerwyks.

Wy stiene te praten op 'e ein fan 'e Achterwei, dêr 't de Aldegeasterdyk begjint, dêr by de roazestrûken.

No nee, ik wist it net, mar wie tige benijd. *"Nee?"*, fernuvere er him. *"Ha se dy dat noch net ferteld?"*

No, it is wrychtich wier hear. Hjirre, op dit uterste puntsje fan it doarp, stiene sa 'n sântich, fiifensantich jier lyn trije skythuzen op in rykje. Nee, net foar de geane en kommende man, dy koe wol yn 'e ûnderwâl broekeseare.

Nee, it wiene de hûskes fan 'e lju, dy 't hjir doe wennen. Sjoch, hjirre, dêr 't no it túntsje fan Rinse van der Velde der sa kreas by leit, hjir stiene foarhinne de trije earmkeamers fan Aldegea. Yn 'e iene keamer hat in Martinus Wiersma wenne, kreupele Tynke waard er meastentiids neamd. Mar ik wit ek noch wol, dat der in Meint Skeuk yn wenne en Bearn Reiddekker hat der ek yn wenne mei syn hûshalding. In frjemde skiter, dy Bearn. Fan him gong der doedestiids in sechje troch it doarp. Hy plichte altiten te sizzen: "Minsken, minsken, wat haw ik it drok! Fan moarns ier oan 't jûns let bin ik oan it dekken en nachts moat ik ek noch dekke."

De oare keamer waard bewenne troch twa frijfeinten, twa bruorren, Tseard en Klaas van Dam. Sa, smoarch as bargaen, moatst tinke, de oergroede siet der op. En yn 'e tredde keamer hat in Piter Bron wenne mei in keppel bern. Piter Poepke neamden wy him altyd. PoepKE, want syn heit waard Manus Poep neamd. Der waard altyd sein, dat Manus syn mem har soantsje skippe hie fan in reizgjende Dútse lapkepoep. Spek oan spinnen, moatst mar tinke. Mar it heucht my ek noch wol, dat Teade en Wimke yn dy keamer wenne ha. Teade Krukje waard de man altiten neamd, want Teade rûn mei in stok en krukke. Dat sadwaande. Hy hie bienfretting oan 'e skonk han of sokssawat. Dy trije skythuzen stiene wol wat fier fan'e keamers ôf, hen. Ien dy't mei de dongwein op 'e rin wie sil wol ris skreppen en klauwen hân ha om tidich op syn hûske te kommen, bin 'k bang."

Ik fertelde him doe, dat ik altyd miend hie, dat it lange gebou op 'e Sânbuorren, dat dêr foar Bouke de Haan-en-dy oer stiet, it earmhûs west hie. Mar dat hie 'k dus fier mis. Hy sei: *"Nee ju, dat is de âld kaserne. Ja, hoe hat it dy namme krige! Der waard wol sein, dat der yn Napoaleon syn tiid soldaten yn wenne ha. Oft dat wier is, ja, dat wit ik ek net hear". "Wat sil in frjemd nuver opsjoen ha", sei er skodholjend, "as er it doarp yn kaam yn dy tiid. Trije skythuzen, dat wie 't earste, dat er seach".*

De Wybren Jonkerspolder

Krekt de pleats fan Jan Landmeter foarby, deun tsjin 'e Sânbuorren oan dus, lei eartiids de Wybren Jonkerspolder. Polderke is eins in better wurd, want it wie mar in lytsenien, sa 'n foech njoggen bunder grut. Boppedat wie 't in simmerpolder, d.w.s. de diken wiene net hegernôch om by 't hjerst en by 't winter it hege bûtwetter te kearen. Dan strûpte de polder der ûnder en oan 'e súdkant fan 'e Aldegeasterdyk wie 't dan ien grutte wetterflakte. As it begûn te friezen wie 't in merakels moai plak om te reedriden, fansels. Om de Wybren Jonkerspolder yn 'e maitiid wer droech te krijen moast der meald wurde. Dêr foar stie der in lyts wettermûntsje op 'e polderdyk, in jasker. Dat wie it lytste mûntsje dat wy hiene; it waard allinne mar yn Fryslân makke en brûkt. It wie sa 'n ienfaldich dinkje, dat in handige mûnemakker it yn in wike of trije meitsje koe.

It Mokseldal

Wat fierder fan it doarp ôf as de W.J.-polder, ek wat fierder fan de Aldegeasterdyk ôf, mar wol oan 'e selde kant dêr fan, lei eartiids in poel yn it lân, dy 't de namme Mokseldal hie. It hat nea net sa 'n grutte poel west en yn it begjin fan dizze ieu wie der al net sa folle mear fan oer bleaun. Wetter stie der doe al hast net mear yn, in reidtsjoel wie it, mear net. As wy op 'e namme ôfgaan, sille wy oannimme moatte, dat der yn dy poel in protte farskwettermoksels libbe hawwe. Om 't de poel yn 't begjin fan dizze ieu al hast tichtgroeid wie op natuerlike wize, hawwe se him doe mar hielendal tichtgoaid en der lân fan makke. De Aldegeaster grûnwurker Jan Siebenga en ien fan syn soannen hawwe dêr ek harres ta dien.

It brechje

Tekening Jan Planting, brug rond ± 1900

brug rond ± 1960

brug mei 2013

Hjoed-de-dei leit it dêr as in folslein doelleas ding yn 'e Aldegeasterdyk, dat brechje. Foar it ferkear is 't in obstakel. Fansels hat it net altyd sa 'n ding sûnder doel west. Doe 't De Wierren ynpoldere waarden hawwe se in frij brede feart groeven, it suden yn, it wetter, dat it gemaal der út pompte moast fuort komme kinne.

Dy feart waard sa breed makke ¹⁹¹¹, dat lytse skippen der troch farre koene. Fan it Wierrenster gemaal ôf waard doe noch in feart groeven nei Nyegea ta en sa krige dat doarp ek oer 't wetter ferbining mei oare plakken. Tige wichtich yn dy tiid, want oant plm. 1930 ha de skippers yn Fryslân it frachtferfier wol foar 't grutste part yn hannen hân.

It gemaal moast in masinist ha en dat waard Jelle Stoker de Vries. Yn 'e Aldegeasterdyk kaam in brêge, in moaie wipbrêge. Op 'e tekening komt goed út, dat dy earste brêge gans eachliker wie as dat ding dat der no noch leit. In ein fierder nei 't suden ta, yn 'e wei troch de Finnen kaam noch sa 'n brêge te lizzen. Dy krige al ridlikgau de namme Swarte brêge. Doe 't de feart ree wie krige Nyegea syn earste fearskipper: Hindrik Tiekstra. Hy fear op Ljouwert en op Snits.

De âlde kolk

Wa 't efkes op it betonnene brechje stean bliuwt, sjocht dêr oan 'e súdkant fan it brechje in soarte fan fiver, in kolkje lizzen. Der groeit wat reid en snileguod yn en dêr makket yn 'e maitiid gauris in markol har nêst yn en ek wolris in swan. Yn 'e atlas fan Eekhoff is de kaart fan de gritenij Smellingerlân fan 't jier 1848 en dêr stiet it Krektneamde kolkje ek al op. *Oude kolk*, stiet der by. Mar yn in folle âlder atlas fan Fryslân, dy fan Schotanus, is de kaart fan ús gritenij fan it jier 1687 en dêr stiet dyselde fiver of kolk ek al op. En wer stiet der njonken: *Oude kolk*. Soks makket jin nijsgjirrich, fansels; as de lju yn 1687 dat wetterke al ALD neamden, hoenear soe it dan NIJ west ha? In âlde kolk hat dochs ienris in nije kolk west?

Domeny A. Carsjens, skriuwer fan it opstel oer *De inval der Munsterschen in Smellingerland in 1672* yn:

Smellingerland, s. 216, ornearret, dat de Alde Kolk wol ris ûntstien wêze kin yn 1672, om 't hja doe modder brûke moasten om it gat, dat hja groeven hiene yn 'e Aldegeasterdyk, wer ticht te smiten. Mar dat wol my eins net oan. Foarst net, om 't foar it ticht goaien fan dat gat grif de modder brûkt is, dy 't der earst útgroeven is. Yn it twadde plak kin ik hast net leauwe, dat in kolk, dy 't dan yn 1672 groeven wêze soe, yn 1687 al ALDE Kolk neamd waard. Yn it *Friesch Woordenboek en Friesche naamlijst* 1911, seit Johan Winkler oer it wurd kolk: '*Naam van kleine, maar diepe meertjes, gewoonlijk ontstaan door uitwieling en uitspoeling bij overstromingen*'.

Dr. P. Sipma seit yn *Fryske nammekunde* Drachten, 1966 oer itselde wurd: '*Ynbrek fan de sé kaem foarhinne faek foar. De wetternammen kinne dêr ek fan spreke: jet, wiel, kolk. Wy moatte hjirby opmerke, dat de nammen jet, wiel en kolk ek op oare plakken yn Fryslân foarkomme, wiel en kolk sels faek, en dan net bitrekking hoege to hawwen mei dyktrochbrek en wetterinbrek, wetterwieling of -kolking*'.

Sa it 't by in skûtmakkerij byg. wie foarhinne gauris in kolk te finen besiden it farwetter. Dêr leine dan de skippen yn, dy 't ôftimmere of opmakke wurde moasten. Sà 'n kolk wie groeven of slatten. Mar dit witten bringt ús, wat de Ald Kolk by de Aldegeasterdyk oanbelanget, gjin stap fierder, fansels. Soed er groeven wêze? Hast net oan te nimmen wol, op dat plak. Of soe der ienris op dat stee in trochbrek yn 'e Aldegeasterdyk west ha troch wetter ut 'e feanen oan 'e noardkant wei?

Ien ding moat foar in frjemd wol tige ferrifeljend wêze. Wa 't fan de Kilometerwei of de Hegewei ôf de Aldegeasterdyk op kriemt, sjocht in kreas buordsje stean mei de namme der op: *Aldegeasterdyk*. Dy 't net better wit tinkt dan fansels, dat dy dyk him wol nei ALDEGEA ta bringe sil. Mar wa 't sa tinkt wurdt goed ferrifele! Want in stikmannich kilometers fierder sjocht er in boerd stean en dêr stiet op: OUDEGA!

Overgenomen uit de Doarpsomropper februari 1981 nummer 5 en maart 1981 nummer 6 – auteur: Lodewijk de Jong

De brug in de Aldegeasterdyk, 2 juli 2016, drone Fred Kok

Café van Baaie

Locatie: Buorren 12 & 14

Situatie in de Buorren rond ± 1950 - 1960:
van rechts naar links Buorren 8, 10, 12 & 14, [16]

rechts Buorren 12 en links Buorren 14

Op Buorren 12 werd in 1854 Baukje Baaie Hoekstra geboren, dochter van Johannes Eades Hoekstra en Gepke Meinderts Deelstra. Haar ouders zijn herbergier, boer en verkopen kachelhout. Het woongedeelte is op nummer 12 met daarachter de boerderij en het cafégedeelte op nr. 14.

Baaie Hoekstra neemt in 1880 het café en boerderij over van haar ouders Johannes Eadus Hoekstra en Gepke Meinderts Deelstra die hier al vanaf 1854 een café hadden. Baaie bleef ongehuwd maar had wel een zoon Johannes geboren op 25 september 1881 - † 24 januari 1942 - vader onbekend.

Zij stopte met de verkoop van kachelhout en begon een winkeltje waar de klanten aan de achterzijde naar binnen gingen. Baaie en haar zoon wonen overdag in het café de jachtweide of taapkeamer, zij staat er om bekend klanten te lokken met de woorden: *"Kom maar binnen, jullie hoeven niks te gebruiken maar de kachel is aan, het is hier lekker warm"*.

Tegenover haar woonde haar oudste zuster Attsje, getrouwd met Adolf Jans Mulder die in 1855 eigenaar werd van Buorren 11 het Rechthuis met café, bakkerij en veestalling. Toen haar zoon oud genoeg was nam hij de boerderij functie over. Baaie was vriendelijk maar afgunstig. Zo kon zij het niet hebben dat klanten de herberg aan de overkant bezochten en kon het niet laten om daarover minachtend te spreken. Met het verstrijken van de jaren werd het minder gezellig in de herberg. Zij kon het werk niet meer aan en het café werd smoezelig. Toen zij op haar oude dag struikelde en viel en haar heup had gebroken was het gedaan met haar werkzame leven en werd zij tot haar dood verzorgd door Janke en Marte Poelstra aan de Great Haersmawei. Baaie bleek arm te zijn en de armvoogdij moest haar kostgeld betalen. Baaie had andere tijden gekend, wanneer iemand een briefje van 100 gulden moest wisselen voor kleingeld kon dat bij Baaie!

Baaie voor haar woning/kroeg

In 1932 moest Baaie haar café verkopen, het werd publiekelijk gekocht door Douwe Kramer voor collega caféhouder Wietze Mulder Buorren 11. Dit betekende het einde van het café. In eerste instantie wordt het pand verhuurt aan Lammert Jelsma die er tot 1936 zijn levensmiddelenbedrijf had. Toen hij naar de overkant Buorren 13 ging verhuizen is het pand opgesplitst, en is nog jaren in gebruik geweest als dubbele woning. Later is dit één woning geworden.

De armvoogdij zorgde ervoor dat haar zoon werd geplaatst bij een gezin in Houtigehage, hiervoor moest hij zijn aandeel in *it Stjerfintsje* verkopen aan bakker Hylke Kylstra die de andere helft bezat.

Café Hooidammen

Locatie: voor Hooidamsbrug

Huidige situatie: afgebroken in ± 1969 i.v.m. omleggen vaarweg

Het was een afgelegen oord, ingeklemd tussen brede stromen en uitgestrekte drassige rietlanden. Op de Hooidammen stond vanuit Oudega vlak voor de brug *Café Hooidammen*, van 1936 tot 1960 bewoond door Hendrik en Albertje Liemburg.

In de zomer was het er een komen en gaan van boeren, vissers en schippers. Als de boeren terugkwamen van het hooi halen uit de Hege Warren staken ze hier even aan. Zeven dagen per week bediende de familie Liemburg de zware draaibrug over de Hooidamsloot. Ook het bedienen van de pont behoorde tot de vaste taken. Verder had Liemburg nog elf koeien. 's Winters liep het blauwe grasland van de Hege Warren tot aan Grou onderwater en was het er eenzaam.

Tijdens de 2^e wereldoorlog zaten hier, in de rietvelden van de Hege Warren, tal van mannen verstopt in hutten, bootjes en arken. Overnachten in de rietvelden was beslist geen pretje. De onderduikers stonden bloot aan kou en vocht. 's Nachts kropen de mannen weg in hun schuilplaatsen, overdag huisden ze veelal bij omwonenden. Voor velen van hen was café Liemburg de enige verbinding met de buitenwereld. Ze vonden er warmte, eten en geborgenheid. Het aantal onderduikers bleef groeien en het was op den duur net een groot gezin. Soms zaten er wel meer dan 12 mensen rond de tafel. Overnachten in café Liemburg was er niet bij, behalve voor Engbert Welling uit Oudega. Zijn vader had destijds een transportbedrijf en hij bracht wel eens bier van Drachten naar het café. Engbert bleef 5 jaar bij de familie Liemburg.

Een fatale razzia, als gevolg van verraad, maakte op 1 november 1944 een einde aan het Dorado voor de onderduikers. Twee mannen ontsprongen de dans, 5 mannen werden opgepakt en eerst naar Crackstate in Heerenveen en daarna naar de gevangenis in Leeuwarden gebracht. Vanuit hier werden ze te werk gesteld in Drenthe waar ze loopgraven moesten maken. Al snel slaagden ze er echter in om te ontsnappen, op verschillende adressen hebben ze daarna de laatste maanden van de oorlog uitgezeten.

Liemburg zelf ontsprong de dans, hij was die ochtend vroeg op de fiets vertrokken naar Drachten om zijn jaarlijkse huur voor de woning af te dragen aan de gemeente. Engbert Welling werd met rust gelaten, hij was meer dan nodig als knecht!

Ontleend aan artikel in Sneon & Snein, zaterdag 24 december 1994

Evangelisatiegebouw *De Steech*

Locatie: Goartersreed 1

Huidige situatie: nu woning met klokkenmakerij

Voor de 2^e Wereldoorlog worden er godsdienstige bijeenkomsten gehouden in de woning van wijlen R. v. d. Ploeg. Een aantal gezinnen, die van Hervormde origine zijn, kerken hier en elders. Ze kunnen zich niet vinden in de *âld tsjerke*, die als vrijzinnig bekend staat.

Op 9 november 1938 richt men de *Evangelisatievereniging op Orthodox Hervormde grondslag* op.

Achttien hoofden van gezinnen besluiten tot deze daad. Het doel is de terugkeer van de orthodoxe richting op de preekstoel te realiseren. Een bestuur wordt gekozen om de nodige zaken te regelen, zoals bijvoorbeeld het regelen van een voorganger, die soms opgehaald moet worden en die ook wel de zondag blijft en overnacht. De woning wordt aangepast en door de week verhuurd, want alle inkomsten zijn welkom. De leden noemen de voormalige woning *it lokaal* of *it gebou*.

Op 21 juni 1942 valt in de kerkenraadsnotulen te lezen: 'Enige leden houden bijeenkomsten van godsdienstige aard in een gehuurde woning. Men betreurt het en hoopt op hereniging'.

Door de week vinden er ook vergaderingen plaats, bijvoorbeeld door de eigen vrouwenvereniging. De woning, eigendom van L. Douma uit Opeinde, wordt in 1955 aangekocht en vanwege de slechte staat waarin het zich bevindt, afgebroken. De *âld tsjerke* vindt dit een verkeerde beslissing.

Foto van dia Arend Hovinga, 1962

In 1960 volgt er nieuwbouw die aan de Achterwei gestalte krijgt. Men is zeer content met deze plaats van samenkomst, immers prachtig gelegen in het centrum van het dorp. De plek krijgt de naam *de Steech*.

Toch worden er steeds meer contacten gelegd met de *âld tsjerke* en volgt er een voorzichtige toenadering.

Vanaf 1957 kerkt de Evangelisatie 's middags in de *âld tsjerke* en vinden in *de Steech* alleen nog bijzondere diensten en christelijke feestdagen plaats.

De Evangelisatie is niet gerechtigd avondmaal te vieren of te laten dopen. Daarvoor is men aangewezen op de Hervormde Kerk in Garijp, die orthodox te noemen is. De jongelui volgen daar de catechisatielessen. De leden van de Evangelisatie zijn financieel ook schatplichtig aan de *âld tsjerke* en bij benoeming van kerkenraadsleden is men dan ook actief.

In 1956 participeren drie ouderlingen van de Evangelisatie in de samenwerking met de kerkenraad van de *âld tsjerke*. De samenwerking wordt steeds hechter, alle ambtsdragers worden in een gezamenlijke dienst bevestigd en in 1972 besluit men samen het kerkblad *De Toren* uit te geven.

In het nummer van september 1972 schrijft men: 'De kerkenraad verblijdt zich er over dat de samenwerking van de reeds geruime tijd bestaan hebbende groeperingen [modaliteiten] zo uitstekend is dat men gerust mag spreken van de 'ene gemeente van Oudega'.

De Steech wordt verhuurd aan particulieren en uiteindelijk verkocht.

Bron: Teije T. Osinga: *De Steech een beschrijving van de Ned. Herv. Evangelisatie te Oudega (Sm.)*, tweede druk november 1997

Folksgebou

Locatie: Fabrykswei 4 & 6

Huidige situatie: bestaand

In 1910 wordt de pastorie van de Nederlandse Hervormde Kerk ingrijpend verbouwd. Bij deze verbouw is inbegrepen de afbraak van het koetshuis en het leerhuis bij de pastorie. Omdat dit laatste gebouw niet gemist kan worden als vergaderruimte van de kerk, besluit men een nieuw leerhuis, leerkamer te bouwen op een andere plek. Op de grond, die bij de pastorie hoort, is een pleziertuin, een moestuin en een gedeelte wordt gebruikt als bouwland. De grond behoort bij de pastoralia, d.w.z. dat de predikant die grond beheert en de opbrengsten en inkomsten ervan heeft. Ook buiten dit gebied heeft de predikant te Oudega bezittingen, hetzij een stuk grond, hetzij een boerderij. Deze pastoralia bepalen mede zijn inkomen.

De kavel, bedoelt voor het nieuwe leerhuis moet uit deze pastoralia gekocht worden. De kerkvoogdij is de aankopende partij namens de kerkelijke gemeente en de predikant, beheerder van de pastoralia, is de verkopende partij. Echter de Nederlandse Hervormde Gemeente is op dat moment vacant en dan mag de kerkvoogdij ook als verkopende partij van de pastoralia optreden. Zij krijgt daarvoor toestemming van het Provinciaal Kerkbestuur en op deze manier wordt het vlot geregeld, voordat ds. Carsjens de pastorie betreedt.

Van het afbraakmateriaal van de pastorie wordt het leerhuis gebouwd, wat nu Volksgebou genoemd wordt. In het bestekboekje van 1910, nodig voor de verbouw van de oude pastorie, staat aangegeven wat voor de bouw van het leerhuis gebruikt moet worden. Zo is de voordeur in het Volksgebou in het woongedeelte van de koster, na op maat gemaakt te zijn, de oude voordeur van de pastorie.

Zowel de pastorie als het Volksgebou hebben Jugendstil kenmerken. Deze kunststijl, ook wel art nouveau genoemd, komt op in de periode van 1890 tot 1910 en beïnvloedt de architectuur, de schilderkunst en het interieur. Het kenmerkt zich door gebogen lijnen en versiering aan de gevels en contrast tussen licht en donker. Vaak heeft zo'n gebouw een hoektorentje en een topgevel. Zie de voorkant van het pand. Het Volksgebou heeft in de oude nummering nummer A57, het voorste gedeelte A56.

In 1911 wordt de Coöperatieve Boerenleenbank in Oudega opgericht en ds. Carsjens wordt kassier en houdt zitting in het voorste gedeelte. Het voorste gedeelte heeft dus niet altijd gediend als kosterwoning. Pas als de kosterwoning aan de Fabrykswei 1 wordt verkocht, verhuist de toenmalige koster naar het voorste gedeelte van het Volksgebou en is dit voortaan de woning van de koster van de Sint-Agathatsjerke.

Na het vertrek van de laatste koster in 2024 wordt de woning gebruikt als opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne. Het achterste gedeelte blijft zijn functie behouden.

Gebouke

Locatie: Great Haersmawei 1

Huidige situatie: niet meer bestaand, verbouwd tot woning

Foto Arend Hovinga, ±1960

Het pand, eigendom van de Gereformeerde Kerk in Oudega, werd gebouwd in 1926.

Het werd voor veel doeleinden gebruikt, alle Gereformeerde verenigingen hielden hier hun bijeenkomsten, er werden bruiloften gevierd en diende ook als nazit bij begrafenissen.

Werd o.a. ook gebruikt als kleuterschool en zitting van het consultatiebureau.

In 1967 komt het gebouw leeg te staan en in 1972 wordt het verbouwd tot woonhuis.

Gemaal *De Gealanden*

Locatie: Gealânswei 4

Huidige situatie: gemaal buiten gebruik, gebouw in gebruik als woning

Gemaal De Gealanden in 1959

Oudega Schotanus atlas 1718 Tresoar.nl 2015

Rondom Oudega was veel water te vinden. De Tsjollen uitloper van de Westersanning was één van de eerste gebieden die men terug heeft gewonnen van de natuur. Dit was al gebeurd aan het eind van de 19e eeuw. Toch was er tot na de eerste wereldoorlog nog altijd veel water aangezien zowel de Westersanning als de Eastersanning nog geheel uit water bestonden. Deze plassen waren eerder ontstaan door veenwinning in de late middeleeuwen.

Al in 1916 worden er voorbereidingen getroffen tot het stichten van waterschap De Gealannen / Eastersânning, met als belangrijkste doel de inpoldering van de Eastersânning, dit zou 's winters een belangrijke bescherming voor Oudega zijn omdat men in die periode veel last had van hoog water. Pas in 1919 is er sprake van een officiële oprichting.

De werkloosheid na de eerste wereldoorlog was een belangrijke factor tot het nemen van het initiatief om bepaalde gebieden in te polderen. In 1921 krijgt het waterschap een rijkssubsidie met betrekking tot bestrijding van de werkloosheid. Deze loopt op tot 40% van de totale kosten van de inpoldering.

In de jaren 1920/1921 wordt de Eastersânning drooggelegd. Met het inpolderen werd ook de oude vaarroute/waterweg vanaf de Smalle Eesterzanding in zijn geheel gedempt. Dit gebeurde voor het, in die tijd, respectabele bedrag van fl. 11.000,--.

Doordat de oude waterweg naar Oudega door de Oosterzanding loopt moet er eerst een nieuwe vaart naar Oudega gegraven worden. Bij de drooglegging wordt er ruimte vrijgemaakt voor de aanleg van een ijsbaan.

Er ontstaat een polder van 68 hectare, welke in 30 percelen wordt verkocht. Er worden 10 nieuwe boerderijen gebouwd en de eerste bewoners zijn: Tjitze en Akke van der Wal; Joeke en Dieuwke Adema; Bauke en Matte de Vries; Haaije en Wimke van der Wal; Douwe en Aaltsje Sibma; Jacob en Grietsje Slotegraaf; Hendrik en Grietsje Tasman; Douwe en Trijntje Welling; Meindert en Froukje Slotegraaf en Reinder en Jeltje Wiersma.

Na de Eastersânning werd ook de kleinere Westersânning ingepolderd, welke in 21 nieuwe percelen werd verdeeld. Met het inpolderen van de Westersanning verdween ook het originele traject van het riviertje *De Geeuw* die voorheen door de Westersânning stroomde en haar route westwaarts vervolgde richting Grou. Ook de Ringvaart De Haven werd in deze zelfde periode aangelegd.

Het elektrische gemaal¹³ van waterschap de Gealanden zorgde voor de bemaling van zowel de Gealannen als de Oosterzanding en had een elektro centrifugaalpomp. Het water stroomde onder het pand door.

Eerste machinist is Johannes Veenstra.

Het eerste bestuur bestaat in 1923 uit ds. A. Carsjens, J. Vaartjes, A.W. Welling, M. Riemersma, P.U. Tjeerdsma en S. Breeuwsma.

Bronnen: Website Stichting Hattum de Vries & website <https://smellingera-land.iimdofree.com/dorpen/oudega/historie-oudega/>

¹³ Een gemaal is een inrichting om water van een lager naar een hoger niveau te brengen. Het brengt of houdt water in een peilgebied op een bepaald peil.

Gereformeerde Kerk, school & pastorie

Locatie: Achterwei

Huidige situatie: niet meer bestaand

Tekening P. de Vries: van links naar rechts: Pastorie; Schoolhuis; de School en de Gereformeerde kerk

In het eerste notulenboek schrijft ds. de Haan dat het op 11 januari 1841 gekomen is tot een *Hernieuwde stichting en vestiging der Christelijke Afscheidene Gemeente te Oudega, Nijega en Opeinde in Smallerland*. Ook het Jaarboek van de Gereformeerde kerken in Nederland vermeldt deze datum als nieuwe stichtingsdatum. Het is een streekgemeente, want de omringende plaatsen kenden nog geen afscheiding. Alle kerken in de regio, met uitzondering van Suwâld, zijn van latere datum.

Op 10 februari 1841 wordt **ds. Tewes Egberts de With** beroepen, een leerling van ds. de Haan. Vanaf dan zijn er notulen. Deze worden in het begin door de voorganger geschreven, in die tijd aangeduid als leraar. Er komt een kerkgebouw Achterwei 37 en pastorie Achterwei 31 en deze eerste dominee wordt hier op 27 juni 1841 door ds. de Haan bevestigd. Deze zondag was des te meer een feestdag voor de jonge gemeente, omdat de intrededienst plaats vond in de nieuwe kerk aan de Achterwei. In de gevel wordt een gedenksteen nu te vinden in de zuidelijke muur van de kerk aan de Buorren 31 gemetseld met de volgende tekst:

*W.R. de Boer heeft aan deez' tempel
Den eersten steen tot een exempel
Gelegd, voor anderen tot bewijs,
Dat hij de Godsdienst stelt op prijs,
En 't bouwen dezer Kerk,
Was P.A. Poelstra's werk.
1841.*

Uit diezelfde tijd stamt ook de gedenksteen, geschonken door de kerkenraad, die ook in de laatstgenoemde muur is aangebracht. Hierop staat:

*Wie arm en ledig is,
Kom hier maar binnen treden,
Hier is een vollen disch,
Voor Christus ware leden.*

In juni 1841 kwam ook de goedkeuring van koning Willem II voor het stichten van de gemeente van Oudega, zodat van de kant van de overheid geen verdrukking of vervolging te vrezen was: immers de Nederlands Hervormde kerk

was de officiële staatskerk. In de jonge gemeente moest al gauw iemand vermaand worden vanwege het verzuimen van de kerkdiensten.

Uit het oudste doopboek blijkt, dat de leden van de gemeente niet alleen in Oudega, Nijega en Opeinde woonden, maar ook in Sumar, Rottevalle, Drachten, Beetsterzwaag en Boornbergum. De gemeente was dus erg uitgestrekt.

Het traktement van de predikant was erg laag. Uit oude kasboeken valt op te maken, dat er geen vast traktement werd uitgekeerd. Eerst werden de vaste kosten van de kerk betaald. Wat er overbleef was voor ds. de With. De koster Halbe Teakema ontving in het eerste jaar een vergoeding van fl. 7,62. In 1842 ontving ds. de With fl. 345,-- plus fl. 14,-- voor de kosten aan turf en fl. 5,-- vergoeding voor de personele belasting.

De opbrengst van de collecten voor de armen bedroeg in het eerste jaar fl. 78,26; de volgende twee jaren respectievelijk fl. 25,-- en fl. 20,--. Voor de bedeling was er niet veel in kas.

Om het kerkgebouw aan de Achterwei te kunnen bekostigen, leenden ds. de With en br. Deelstra fl. 600,-- van een eigenares van een winkel in Heerenveen. Hiervoor moest Deelstra zijn bezit en landerijen aan haar als onderpand geven. Deelstra † 6 november 1849 was een van de stuwende krachten in de gemeente.

Het aantal gemeenteleden daalde aanzienlijk doordat er in de zomer van 1844 in Drachten een afgescheiden gemeente werd gesticht.

Ds. Hendrik Jan van Goor zorgde ervoor dat er lidmaat- en doopboeken werden aangelegd. Hij krijgt als eerste een vast traktement, namelijk fl. 400,-- per jaar. Dat geld wordt bijeengebracht uit collecten, vaste bijdragen en zitplaatsengeld. Tot 1921 worden de zitplaatsen namelijk verhuurd. De tuin bij de pastorie is ook erg belangrijk voor het levensonderhoud van de dominee en zijn gezin. Als hij weggaat, zo staat genotuleerd, zullen *alle boom- en aardvruchten uit de pastorietuin zijne Eerwaarde toekomen*.

In de notulen van 1850 is weer te lezen: *bijzondere zaken behandeld geene*. Toch werd in deze periode de pastorie in gebruik genomen. Deze stond bij de kerk Achterwei 31. Voordat deze pastorie er was, hebben de predikanten waarschijnlijk gewoond in het huis aan de Sânbuorren 14.

Ds. D.P. Vlieg °1866 - †1874 richtte de jongelingsvereniging op en was een stuwende kracht voor het Christelijk onderwijs. In zijn tijd wordt er ook een lokaal bij de kerk gebouwd, waarin de catechisaties gegeven kunnen worden. Tevens werd het kerkgebouw verbeterd. Ds. Renkema kreeg het voor elkaar dat hier een Christelijke school werd gesticht. De kerkenraad benoemde leden voor een schoolbestuur.

Het protestants-christelijk onderwijs begon hier op 24 mei 1886 in het catechisatielokaal. De school vormde tot 1915 een onderdeel van de kerk. Van de ± 860 inwoners van Oudega waren er 484 Christelijk Gereformeerd. De school telde zo'n 60 leerlingen, het was een hulschool. Het plan bestond namelijk om samen met Opeinde en Nijega een school te stichten, maar daar is het nooit van gekomen. De eerste steen werd gelegd door J.D. de Jong in tegenwoordigheid van ds. Renkema en meester Woudsma¹⁴. Voor hem werd ook huis gebouwd naast de school. De school blijft hier tot 1922. Dan komt er een nieuwe school in West 12 en een nieuw huis in West 14 op in West.

De namen *Pasterijereed* en *Skoallereed* herinneren aan de situatie zoals die toen is ontstaan.

In 1906 werd er een nieuwe pastorie Buorren 33 gebouwd in het centrum van het dorp en in 1910 besluit men om daar ook een kerk te bouwen Buorren 31. Deze was groter dan de kerk aan de Achterwei.

Op 16 oktober 1910 werd de laatste kerkdienst gehouden in de kerk aan de Achterwei. De kerk werd verkocht aan de Chr. Geref. Gemeente in Drachten voor fl. 500,--. Steen voor steen werd de kerk afgebroken en met het schip naar Drachten getransporteerd en opnieuw opgebouwd op de hoek aan de Zuiderdwarsvaart – Raai.¹⁵

Ontleend aan:

- *Ter herinnering aan de verbouw van de Gereformeerde Kerk te Oudega (Sm.) Anno 1981* van S. van Dijk en *Enkele beelden uit de geschiedenis van de Gereformeerde Kerk te Oudega (Sm.)* van T. de Jong, die gebruik maakte van gegevens uit het boek van dr J. Wesseling: *De Afscheiding van 1834 in Friesland*, deel II.
- *Onderwijs in Oudega door de eeuwen heen* - de Bakbrogge mei 2016 nr. 3 - Feike Wijma, Stichting Hattum de Vries.
- Artikel in Drachtster Courant van 25 juli 2007 *School in schijnwerper* van Oeds Zanstra.

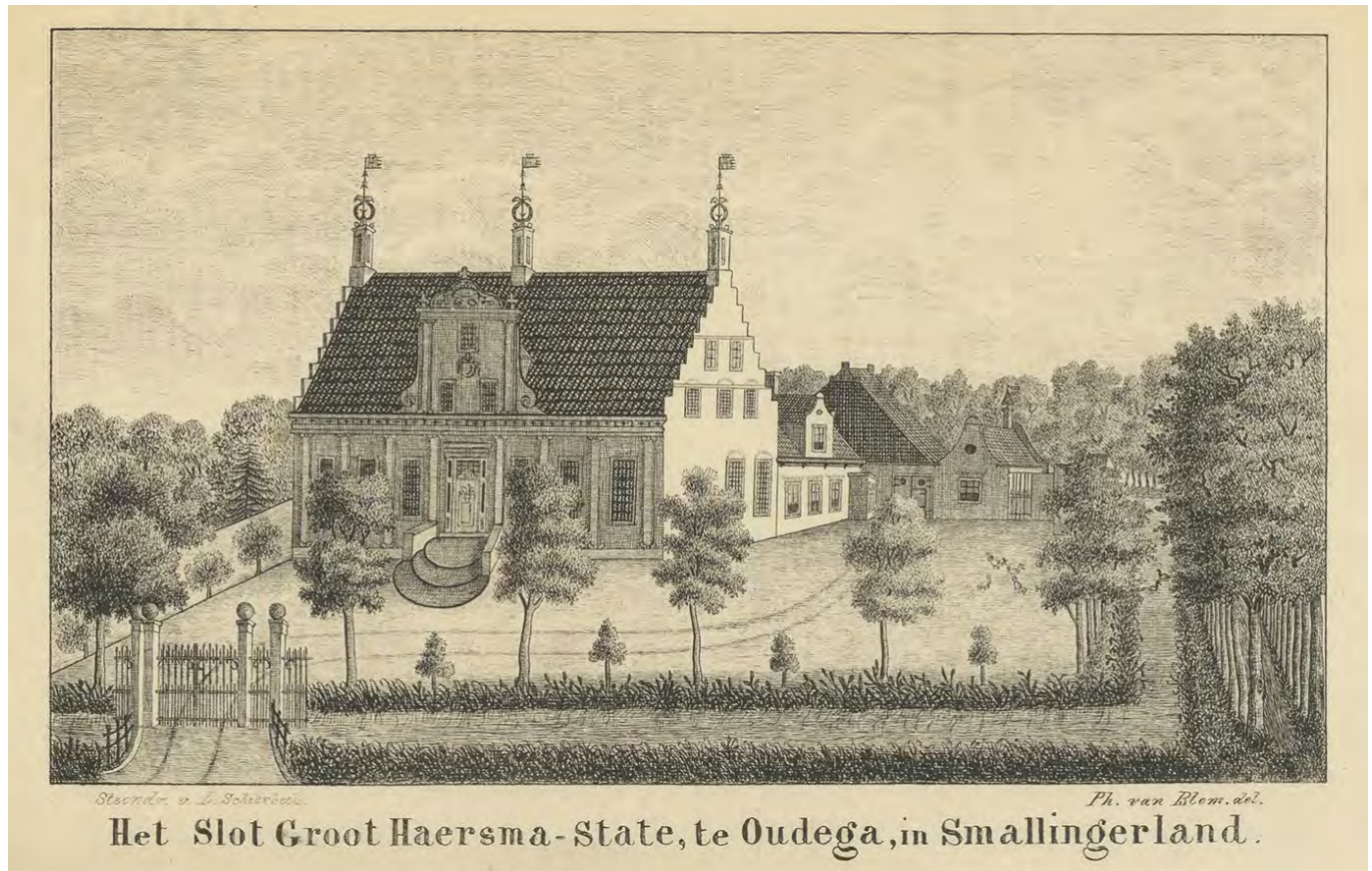
¹⁴ Meester Woudsma was de eerste hoofdonderwijzer die tot zijn dood in 1903 hoofd der school was.

¹⁵ In Drachten heeft het gebouw nog dienst gedaan als kerk voor de Baptisten en als onderdak voor verenigingen. De laatste jaren was het nog in gebruik als moskee. In 2010 is het gebouw, met iets meer dan 150 dienstjaren, alsnog gesloopt.

Groot Haersma State

Locatie: einde Great Haersmawei

Huidige situatie: afgebroken in 1841

In Oudega heeft vroeger een Stins gestaan, die in bezit was van de hoofdeling van de grietenij Smallingerland. Verder is hierover niets bekend. Ook niet of deze stins de voorganger is geweest van deze State die tussen 1660 en 1668 werd gebouwd. In elk geval stond er in 1638 een Zathe, die eigendom was van het Benedictijner Nonnenklooster te Smalle Ee. Sinds de hervorming waren de goederen van het Klooster eigendom van De Staten van Friesland. Deze besloten in 1638 enkele Zathen te verkopen.

In 1646 koopt Aulus Alle van Haersma, grietman van Smallingerland, samen met zijn vrouw Catharina van Scheltinga, een kloosterzathe met landerijen in Oudega van Gedeputeerde Staten van Friesland. De zathe, eerder in het bezit van het Benedictijner Nonnenklooster te Smalle Ee, kreeg de naam *Haersmastate* en was gelegen aan de Sânbuorren, ten oosten van de Sint-Agathatsjerke.

Aulus van Haersma liet voor zijn zoon Arnoldus Arent een nieuwe state bouwen aan de Skeane Heawei, die de naam *Groot Haersmastate* kreeg. Waarschijnlijk heeft de bouw in de jaren 1664 en 1665 plaatsgevonden, want in de Schotanus-atlas uitgave 1664 komt de State nog niet voor. Op een kaart van Bernardus Schotanus à Steringa uit 1718 staat de ligging van de nieuwe state afgebeeld. Van het huis is in 1722 door tekenaar Jacobys Stellingwerf een afbeelding gemaakt en later nog één door J. Bonga.

Deze State was een typisch 17e-eeuws gebouw, het bestond slechts uit één bouwlaag en werd gedekt door een hoog zadeldak tussen trapgevels. In het midden van de hoofdgevel bevond zich de ingang versierd met pilasters, met links en rechts ervan 3 ramen. Op het dak stonden drie schoorstenen met decoratieve korven en windwijzers. De State stond op een omgracht terrein, waarop zich naast het hoofdgebouw ook nog een schuur en enkele bijgebouwen bevonden. In de naaste omgeving van de State was veel bos en waren er brede lanen en singels met hoog gekruide eikenbomen aangelegd.

De toegang tot de State was Van Haersma niet gehaal naar wens. De familie wilde een oprijlaan vanaf de Buorren naar de State nu Great Haersmawei realiseren, dit kon alleen wanneer de Oldegaster Hooyweg werd verlegd. Om dit te bereiken was echter wel de medewerking nodig van de boeren uit Oudega, Nijega en Opeinde, die recht van gebruik van de Oldegaster Hooyweg hadden. In oktober 1666 pleegde Arnoldus van Haersma daartoe overleg met deze eigeners.

Hij stelde hun voor om het eerste stuk van de Hooyweg, dat begon waar toen het gebouw van de Gereformeerde Kerk stond nu Great Haersmawei 1 en schuin naar *Groot Haersmastate* liep, te verleggen. Men kwam hierover tot een akkoord en zo ontstond de Skeane Heawei.

Door arbeid en huwelijk steeg het vermogen dermate, dat zij door hun vele bezittingen in alle delen van Smallerland en door de daarop gelegen stemmen, grote macht hadden. Waren er in 1640 4 stemmen in het bezit van de van Haersma's, in 1770 waren dat er 37.

Alle landerijen en boerderijen rondom hun State waren hun eigendom. Bij de State was een boomgaard, een grote keukentuin en een bosje met notenbomen. Een wandelbos tussen Dwarssingel en Buorren, een paardenwedde, een visvijver met theehuisje aan het meer de Oosterzanding. Hier was ook een haventje met boothuis van de familie. Op de plaats waar de Skippersseal heeft gestaan Op 'e Wâl 4, stond een grote schuur voor de paarden en de rijtuigen. Voor de schuur stonden drie huizen voor het personeel.

De familie Haersma was het belangrijkste geslacht in deze omgeving en speelde een grote rol in de ontginning van het land. De State is altijd in bezit gebleven van deze familie en werd daarmee feitelijk de ambtswoning van de grietmannen van Smallerland. Van 1625 tot 1839 zijn er achtereenvolgens 7 leden van de familie van Haersma Grietman van Smallerland met Oudega als hun woonplaats.

In 1819 heeft de laatste grietman van het geslacht Van Haersma in Smallerland, Hector Livius van Haersma, een supplement gemaakt op een al eerder gemaakt testament. In dit supplement wijst hij het vruchtgebruik en de bewoning van het huis toe aan zijn dan grietman geworden kleinzoon Hector Livius van Haersma van Vierssen.

In deze aanvulling schrijft hij verder nog het volgende: *maar alleen mij is behulpzaam geweest in mijne zuklende onredzaamheid en ouderdom.*

Bij het eerdere testament is het huis toegewezen aan Johanna Maria van Haersma, moeder van Hector Livius van Haersma van Vierssen. Na het overlijden van zijn ouders worden huis en vruchtgebruik buiten de boedelscheiding gehouden. Huis en vruchtgebruik blijven onverdeeld en massaal in bezit van de erfgenamen. Hector Livius van Haersma van Vierssen overlijdt op 21 december 1839.

Op 20 en 21 mei 1840 wordt er een boeldag gehouden en op 30 november 1840 wordt er een sterfhuisinventaris⁴ gemaakt in opdracht van mr. Binse Albarda, executeur- testamentair, statenlid en advocaat te Leeuwarden. Hierbij zijn aanwezig Jhr. mr. Jan Trip, advocaat te Groningen, voor echtgenote Catharina Gesina Haersma van Vierssen en mr. Scato Lohman, advocaat te Groningen als voogd over Wilhelmina Carolina Ferdinanda Haersma van Vierssen.

In deze sterfhuisinventaris worden alle vertrekken genoemd en ook gebouwen om het huis: een losse schuur bij de wal, schiphuis, buitenhuis, houthak, wagenhuis, stal, zolderschuurkamer, klein kamertje, nieuwe keuken, knechtenkamer, kelder, keuken, turfhoek, gouden lederkamer, salet, buitenkelder, gang, geele kamer, slaapkamertje, naaikamertje, kelderkamer, voorhuis, binnenkelder, zaal, studeerkamer, mevrouwkamer, binnenzolder, gevelkamer en leesbibliotheek. Dit alles omgeven door grachten, singels en een vijver in de tuin.

In 1841 wordt het huis t.o.v. notaris Jan Gelinde van Blom te Drachten door de erfgenamen verkocht voor afbraak. Het slot werd afgebroken, delen ervan werden gebruikt door [Martinus Manger Cats](#) voor de bouw van [Haersma State](#) in Drachten. Het landgoed werd in 8 percelen verkocht.

In de Leeuwarder Courant van september 1888 staat een artikel over *Haersmastate* te Oudega dat eindigt met de woorden: *Het prachtige slot is gesloopt en de trotsche lanen van hooggekruide eiken zijn verdwenen. Een woeste, ledige plek toont de plaats dezer voormalige grootheid aan, het sieraad weleer van Oudega.*

Groot Haersmastate heeft maar 2 eeuwen standgehouden.

Wat rest zijn de namen: Slotsingel, Dwarssingel, Great Haersmawei, Skeane Heawei, de Bosk, maar ook de Keukentún en het Nútëboskje.

Algemene bronnen:

- Stinsen en States, Adellijk wonen in Friesland, 1992. Website Stichting Hattum de Vries. Boek *Familie Van Haersma & Van Haersma de With* van G. van der Veer, 2001
- Kl.J. Bekkema, B.J. Friso en M.D. Sipma samenstellers Geschiedenis van Oudega (Small.). Uitgave Stichting *Commissie Oudega 900*. Oosterend, Fa. Van der Eems & Zn., 1990.
- Smellingera-land, uitgegeven ter gelegenheid van het driehonderdjarig bestaan van Drachten, 1641-1941. Drachten, drukkerij Laverman, P. van Schaik, redactie en dr. J.J. Spahr van der Hoek, eindredactie, Geschiedenis van Smallerland. Leeuwarden, heruitgave De Tille BV, Fryske Akademy nr. 503, Leeuwarden 1976
- De kerk van Oudega, Monument van de Maand, jrg. 5 nr. 3, 1990.
- J. Dijkstra, B.J. Friso, G.J. van der Heide en J.K. van Til samenstellers, *Smelne's Erfskip*, het erfgoed van Smallerland. Drachten, drukkerij Necum, 2000.
- Friesche Volksalmanak, 1842.

Koetshuis

Locatie: Tussen Buorren 41 en 43

Huidige situatie: bestaand

Op 26 maart 1913 wordt de begrafenisvereniging *De Laatste Eer* opgericht. In de eerste jaren na de oprichting maakt men gebruik van een zwart geschilderde platte boerenwagen maar al na enkele jaren komt de roep om een echte lijkwagen aan te schaffen.

Op 2 december 1918 is er in het café van Baaie Hoekstra Buorren 14 een buitengewone ledenbijeenkomst. Er was tijdens een eerdere vergadering besloten om eens te kijken of er een echte rouwkoets gekocht kon worden. Bij J. Smit in Oudeschoot werd een tweedehands rouwkoets gekocht voor fl. 375,--.

Een *niet lid* had fl. 25,-- toegezegd, en andere leden brachten fl. 67,50 bij elkaar. De bode F. Wiersma ging met een lijst de leden langs en de commissieleden A. Drenth en U. Wijma zorgden voor de verdere afhandeling. Ook wordt er een mooi zwart kleed voor het paard aangeschaft.

De rouwkoets kon één keer gebruikt worden door de leden voor het vervoeren vanuit de woning naar het kerkhof. Mocht de overledene vervoerd moeten worden naar het *Folksgebou* of de *Herberg* dan moest daar apart voor betaald worden. Er werd een hoekje land aangeschaft waar een koetshuisje tussen Buorren 41 en 43 op komt waar de koets gestald kon worden.

Op 29 oktober 1929 moet er een overledene uit het ziekenhuis van Leeuwarden opgehaald worden, maar omdat het gebruik van de koets niet meer vertrouwd is, is er voor het eerst gebruik gemaakt van een lijkauto.

De rouwkoets blijkt in slechte staat van onderhoud te zijn en een beetje aan de korte kant. Opknappen is het devies, maar de kosten hiervan zijn zo hoog fl. 500,-- offerte firma Oosterwoud uit Franeker dat omgekeken gaat worden naar een nieuwe wagen. Dit is ook te duur, dus wordt er gekozen voor een opknapbeurt door de plaatselijke timmerman en schilder.

In 1939 koopt men in Drachten een andere rouwkoets, inclusief kleed, voor fl. 100,--. De oude wagen wordt gesloopt en het onderstel verkocht.

In 1953 verzoekt de plaatselijke bode om over te stappen op het gebruik van een lijkauto. Maar omdat in de omgeving van Oudega nogal veel zand- en modderpaden zijn is het gebruik van een lijkauto niet handig. Er wordt dan ook gesproken over het aanschaffen van een rijdende baar, dan zouden er minder dragers nodig zijn.

Op een buitengewone ledenvergadering zal besloten worden de lijkkoets af te schaffen, maar door een hoge opkomst van tegenstanders van afschaffing wordt dit besluit tegengehouden. In 1966 komt een lijkauto weer ter sprake. Er zijn een aantal dragers werkzaam bij de sluitende zuivelfabriek.

In 1968 komt er dan een echte lijkauto. Tijdens een vergadering in datzelfde jaar, werd door het bestuur bedacht dat de koets maar verkocht moest worden vanwege de lijkauto. De mening van de 50 aanwezige leden was verdeeld. De koets werd weer in ere hersteld en de rijdende baar wordt alleen gebruikt op het kerkhof.

Vanaf 1975 wordt de koets amper meer gebruikt en wordt in principe gebruik gemaakt van een lijkauto. Verkoop van de koets gaat een stap te ver en de koets lijkt een kwijnend bestaan in het koetshuisje.

Midden jaren negentig van de 20^e eeuw volgt er een restauratie, de koets wordt vanaf die tijd wat meer gebruikt. Ook nu nog wordt de koets elk jaar wel een enkele keer van stal gehaald om dienst te doen.

Het koetshuis is in 2015 gerestaureerd.

Bron: *De Laatste Eer Oudega (Sm) 1913-2013*; uitgegeven naar aanleiding van het 100-jarig bestaan

Korenmolen *De Hoop*

Locatie: Mounehoek 4

Huidige situatie: niet meer in gebruik, gedeeltelijk afgebroken

Korenmolen *De Hoop* in 1922

Al ver voor 1640 was er een molen aanwezig in Oudega. De molen maalde niet alleen voor Oudega, ook de inwoners van Nijega en Opeinde waren verplicht hun rogge of andere granen in Oudega te laten malen. Helaas zijn de gegevens van begin 18^e eeuw niet meer te achterhalen, maar daarna is er redelijk nauwkeurig na te gaan welke molenaars hier in Oudega gemalen hebben.

In de 19^e eeuw stond er op Mounehoek 4 een standerdmolen. Wanneer deze molen precies gebouwd is, is niet te achterhalen. Deze molen heeft dienstgedaan tot 1907 en afgebroken in 1908 nadat de opvolger, een achtkante bovenkruier met stelling, *De Hoop* genaamd, gereed was. Voor de herbouw werden onderdelen van een zaagmolen uit Dokkum gebruikt. De molen werd in opdracht van Wilco Frederik Wilkens gebouwd. In 1918 liet hij een molenaarswoning op het perceel ernaast bouwen. Tijdens een zware storm in 1918/1919 werden de wieken zo ernstig beschadigd dat ook de molenas brak. Men besloot het bovenste gedeelte af te breken en over te stappen op motorische aandrijving.

Molenaars

De oudste bekende molenaar heette Andries Hendricks. In 1645 verkoopt hij de windmolen aan Albert Claases, die tot 1686 molenaar bleef. De molen bleef in de familie tot 1722. Onderzoek uitgevoerd door de samenstellers van het boek *De geschiedenis van Oudega* heeft niet aangetoond wie molenaar was tussen 1722 en 1738. Vanaf 1738 is Jacob Wiegers molenaar, zijn nazaten hebben later de naam van Keimpema aangenomen.

In 1804 verkoopt Antje Keimpes de rogmolen aan Gaele Rinderts voor ruim 3.000 Caroli-guldens, dit volgens het register van ontvangen consentgelden in 1804 blz. 6.

Geale bleef niet lang eigenaar, hij verkocht de molen in 1805 voor 4.300 Caroli-gulden aan Jan Feikes Wouda. Wanneer Jan Feikes de molen verkocht heeft is niet duidelijk. Hij is niet lang eigenaar geweest want in juni 1817 verkoopt weduwe Tjerk Rienks Dijkstra de molen aan Jan Hendriks Mulder. Zijn zoon Hendrik Jans blijft molenaar totdat hij de zaak in 1848 verkoopt aan zijn zwager Hillebrand Cornelis Beerlings.

Hoelang Hillebrand molenaar is gebleven en wie hem opgevolgd heeft is niet duidelijk. Wél is duidelijk dat voor 1900 de familie Wilkens uit Bunde Duitsland komt en Wilco Frederiks Wilkens eigenaar wordt. Zijn zoon Anske volgt hem op, hij overleed in 1918.

In de Molenaar van 12 april 1922 bood de weduwe A. Wilkens Jinke Douma 1888-1967 de bovenbouw, as, roeden en maalstenen van de molen te koop aan. In het nummer van 19 juli van dat jaar vroeg ze een ruwoliemotor te koop. In datzelfde nummer adverteerde ook C. Nieuwenhuijse uit Rotterdam Van Heusdestraat 3a. Hij vroeg letterlijk *Molenaar afbraak, alle onderdeelen afkomstig van Graan- en Watermolens tegen zeer billijke prijzen te koop*. Het ligt voor de hand dat beide adverteerders contact hebben opgenomen en dat de molen daarop werd gesloopt.

In 1923 hertrouwde Jinke Wilkens-Douma met de fouragehandelaar Elle Geerligns. In de oorlogsjaren is er nog heel wat graan tussen de molenstenen fijn gemalen. Tal van Oudegasters en mensen uit de omgeving werden zo geholpen om het krappe oorlogsrantsoen wat aan te vullen. Na 43 jaar als veevoerhandelaar te hebben gewerkt stopt Geerligns in 1967 met zijn bedrijf. De fouragehandel werd overgenomen door Henk Herder. Het woonhuis met pakhuizen werd verkocht aan Koopmans Meelfabrieken die het in 1968 verkochten aan de familie de Vries. Sindsdien is de oude molen in gebruik voor opslag en als werkplaats voor zijn loonbedrijf.

Bron: Feike Wijma, website <http://oudega-smallerland.weebly.com/molen.html> | Dick Bunscoeke 12 maart 2020 op website <https://www.molendatabase.nl> | *De Friese Koerier* van 9 mei 1967

Kunstmestloods

Locatie: Op 'e Wâl 7

Huidige situatie: loods omgebouwd tot 4 huurwoningen

Gjalt Hanzes Welling koopt in 1923 een stuk grond tussen de Haven en de Slotsingel, genaamd *de Pôlle*. Destijds behoorde de grond toe aan de Great Haersmastate. In 1942 koopt zijn schoonzoon Tjitte de Vries de Pôlle. Tjitte is koopman en handelt al vanaf 1920 in kunstmest. Het gebruik van kunstmest nam toe. Hij liet in eerste instantie de kunstmest per schip aanvoeren en in de haven had hij een mast met giek om de schepen te lossen. De kunstmest werd opgeslagen in de schuur die in 1896 door Gjalt Hanzes Welling werd gekocht en naast zijn café/winkel stond later de *Skipperseal* / daarna zalencentrum *Op Dreef*, vanaf 2024 leegstaand. Zoon Kornelis laat in 1953/1954 een loods bouwen op de Pôlle. De kunstmest ging vanuit het schip in de loods en werd daar verpakt in 50 kg. zakken. In 1958 neemt zijn zuster Trientsje met haar man Fonger Bruinsma de handel over. In 1970 raakt Fonger ziek en hij verkoopt de kunstmesthandel aan Henk Herder. De familie Bruinsma verhuurt de loods, onder andere aan melkboer Rein van der Velde. In de jaren 80 van de 20^e eeuw verkoopt mev. Bruinsma de loods aan Klaas Wiersma. Voor het behoud van de loods werd in 2018 een rijkssubsidie verstrekt aan de toenmalige eigenaar. In 2020 koopt Jelmer Kleinhuis de loods met als doel hier woningen in te realiseren.

In het kader van *Oudega aan het Water* werden er voorbereidingen getroffen voor het herbestemmen van de voormalige kunstmestloods aan de haven. De nieuwe eigenaar hecht waarde aan het voortbestaan van de historische en beeldbepalende karakteristieke gebouwen in Oudega en vanuit die ideologie is het uiterlijk van de loods behouden.

In de loods werden in 2021 vier huurwoningen gerealiseerd die in eerste instantie bestemd zijn voor woningzoekenden uit het dorp. Er zijn momenteel weinig woningen beschikbaar voor starters, senioren en alleenwonenden. De woningen werden duurzaam, gasloos en energieneutraal gebouwd. Naast de loods werd nog een woonhuis gebouwd.

Onderwijsgebouwen in Oudega

School met den Bijbel & de Grûnslach

Locatie: it West 12

Huidige situatie: gebouw in gebruik als bedrijf en deels woning

Al voor 1880 werd er gesproken over het oprichten van een Christelijke school. Tot een daadwerkelijke oprichting kwam het evenwel niet. In 1884 werd een nieuwe poging ondernomen onder leiding van dominee Renkema. Er werd een schoolcommissie opgericht en deze kreeg contact met meester Woudsma uit Middelstum. Hij wilde graag samen met de commissie werken aan de oprichting van een christelijke school in Oudega. In 1886 werd gestart in het catechisatielokaal van de Christelijk Gereformeerde Kerk aan de Achterwei. In 1891 had de school 104 leerlingen en maar één lokaal. In de jaren erna bleek dat het elke keer weer schrapen was om de begroting rond te krijgen. Christelijke scholen konden slechts bestaan door de geldelijke bijdrage van de ouders en gulle gevers. Pas rond 1895 werd er van staatswege een vergoeding verstrekt voor het onderwijs, voor Oudega was dit 200 gulden. Toch kreeg de school het voor elkaar uit te breiden, in 1902 werd de school uitgebreid met een extra lokaal voor de somma van fl. 1.900 gulden.

In oktober 1920 veranderde de regelgeving. De gelijkschakeling tussen openbaar en bijzonder onderwijs was een feit. De salarissen van de onderwijzers en de kosten voor de schoolgebouwen kwamen voor rekening van de gemeente.

Omdat het oude schoolgebouw aan de Achterwei niet meer aan de eisen voldeed was dit een regeling die precies op het goede moment in werking trad. Er werd in 1922 besloten een nieuwe school te bouwen aan it West 12, voor de somma van fl. 34.993,-- werd het gegund aan bouwbedrijf J. J. Baron te Drachten.

De school kreeg de naam *School met den Bijbel*.

Met de gelijkschakeling tussen christelijk en openbaar onderwijs begint de bloeitijd van de school. In 1924 was het aantal leerlingen opgelopen tot 131. In 1936, bij het 50-jarig bestaan, had de school 151 leerlingen. Nadat in 1938 de weg naar Eernewoude was aangelegd kwamen er nog een tiental leerlingen bij, deze leerlingen bleven tussen de middag op school. In 1939 was het leerlingenaantal al opgelopen tot 165. Dit was teveel, en als oplossing koos men ervoor om bij toerbeurt de leerlingen vrij te geven.

In december 1940 werd een lokaal van de gereformeerde kerk gehuurd, het aantal leerlingen was inmiddels 175.

Na de invoering van het 8^e leerjaar in 1944 waren er 202 leerlingen. In 1946 hebben er zelfs een tijdlang 226 leerlingen op school gezeten.

In 1952 werd de school uitgebreid met twee extra lokalen en in 1967 werd de school grondig verbouwd en aangepast aan de eisen van die tijd. In 1986, bij het 100-jarig jubileum kreeg de school de naam *De Grûnslach*.

Vooruitlopend op de verplichte samenvoeging van kleuter- en lager onderwijs besloot PCBO *De Grûnslach* te fuseren met kleuterschool *De Beukerstins*. Op 9 maart 1990 werd de eerste steen gelegd van de vernieuwde school aan de Buorren 34a. De kleuterschool *De Beukerstins* en *De Grûnslach* werden in dit gebouw samengevoegd.

Beukerstins – de Grûnslach – SWS de Diamant

Locatie: Buorren 34a

Huidige situatie: afgebroken in 2022

Ansichtkaart Kleuterschool *De Beukerstins* aan de Buorren 34a

Foto Wâldnet 6 september 2022: het oude schoolgebouw aan Buorren 34a met daarachter het nieuwe gebouw Buorren 34f

Na veel voorbereidingen werd op 16 december 1954 een Vereniging voor Christelijk Voorbereidend Lager Onderwijs opgericht. In de beginperiode moest gebruik worden gemaakt van noodvoorzieningen wat huisvesting betreft. Aanvankelijk kreeg men toestemming voor het bouwen van een semi-permanent gebouw, maar dit voldeed niet aan de wensen. Uiteindelijk kwam de zaak voor een permanente bouw rond. De aanbesteding vond plaats op 5 augustus 1960. De nieuwe school Buorren 34a kreeg de naam *de Beukerstins* en werd op 29 maart 1961 geopend door mevr. T. de Roo-Koopman, wethouder van onderwijs van de gemeente Smallingerland.

Vooruitlopend op de verplichte samenvoeging van kleuter- en lager onderwijs besloot PCBO *De Grûnslach* te fuseren met kleuterschool *De Beukerstins*. Op 9 maart 1990 werd de eerste steen gelegd van de vernieuwde school aan de Buorren 34a. De kleuterschool *De Beukerstins* en *De Grûnslach* it West 12 werden in dit gebouw samengevoegd.

In 2011 zijn er in totaal 136 kinderen op school, waarvan 63 meisjes en 73 jongens. Er zijn dan 6 lokalen. In december 2015 besluiten het christelijke PCBO Smallingerland en het openbare OPO Furore om de christelijke en openbare scholen op termijn te laten fuseren, onder het motto: *Leerlingen zijn beter af op grotere scholen*. De schoolbesturen besloten dat er een samenwerkingsschool komt in Oudega onder de vlag van PCBO Stichting voor christelijk basisonderwijs in Drachten en omstreken.

In maart 2016 fuseren PCBO *De Grûnslach* Buorren 34a en IBS *Great Haersmaskoalle* Great Haersmawei 4. De leerlingen van beide scholen werden met ingang van het nieuwe schooljaar 2016 / 2017 gehuisvest in het gebouw aan de Buorren 34a. Het gebouw werd vanwege deze fusie uitgebreid met 3 extra lokalen zodat de kinderopvang en peuterspeelzaal ook in het gebouw pasten.

Op 8 april 2016 hebben de kinderen van de leerlingenraad de naam *Samenwerkingsschool SWS de Diamant* onthuld aan de ouders en leerlingen van PCBO *De Grûnslach* en OBS *Great Haersmaskoalle*.

De naam, die gekozen werd uit 19 inzendingen, is bedacht door Jan Uilke de Jong. Een diamant ontstaat onder hoge druk en warmte in de aarde. De steen is zwart en dof voordat hij geslepen is. Niemand ziet dat onder het slijpsel een schitterende edelsteen zit. Eenmaal ontwikkeld is het een transparante steen die schittert, sprankelt en straalt. De facetten weerspiegelen het licht in alle kleuren van de regenboog.

De leerlingen werden op maandag 29 augustus 2016 welkom geheten op de nieuwe samenwerkingsschool. Vrijwel direct hierna zijn de voorbereidingen begonnen voor de bouw van een nieuwe school. Uiteindelijk is gekozen voor de locatie waar de tennisvereniging *De Kreilen* was gevestigd toen Buorren 34b, nu Buorren 34f.

Op woensdag 13 juli 2022 namen leerlingen en leerkrachten op ludieke wijze afscheid van het schoolgebouw aan de Buorren 34a. Alle kinderen, van peuters tot groep 8, maakten er een kleurrijk afscheid van: alle binnenmuren werden in bonte kleuren op een prachtige manier beschilderd.

Aansluitend was het tijd de school te verlaten. Het gebouw werd officieel gesloten door oud-directeur Oeds Zanstra en oud-leerling Fokje Kooistra. Beiden hebben destijds het gebouw van de toenmalige *De Grûnslach* ook officieel geopend. Een en ander werd feestelijk omlijst met muziek van een afvaardiging van de fanfarekorpsen uit Oudega. Het gebouw aan de Buorren 34a werd in september / oktober 2022 gesloopt om plaats te kunnen maken voor de bouw van 2 woningen en 1 bedrijfsruimte.

Ontleend aan:

- Geschiedenis van Oudega Smallerland van *Stichting Commissie Oudega 900*
- *Onderwijs in Oudega door de eeuwen heen* verschenen in de Bakbrogge 2016 nummer 3 – auteur: Feike Wijma;
- Reünieboekje *125 jaar Christelijk Basisonderwijs Oudega Sm.*;
- Oeds Zanstra, voormalig directeur *School met den Bijbel* Facebook 21 juli 2022;
- Artikel Drachtster Courant van woensdag 20 juli 2022

Openbare Lagere School

Locatie: Buorren 39a

Huidige situatie: in gebruik als woning

Al in 1581 was in Oudega een school, deze stond honderd meter westelijker tussen ± Buorren 43 - 47. Eerste schoolmeester was toen Sitse Roelffs, zijn taak was '*schoelmester en leert bij provisie de kinder*'.

In 1580 verordonneerde de in die tijd autonome Friese overheid dat de Roomse kerken en scholen werden geconfisqueerd en aan de hervormden werden gegeven. De overheid gaf het kerkelijk bestel order om, onder supervisie van de overheid, te zorgen voor christelijk onderwijs. Zo ontstonden overal in Friesland scholen waarin onderwijs op calvinistische geest werd gegeven.

Of er voor 1581 een school in Oudega was is niet te bewijzen, maar de kans is zeker aanwezig dat al ruim voor die tijd een school in Oudega stond. Sinds de Franse tijd 1795-1813 trok de overheid in Den Haag de teugels strakker aan.

Het onderscheid tussen Openbaar en Bijzonder onderwijs werd voor het eerst gemaakt in de schoolwet van 1801. Voor die tijd was alle onderwijs christelijk, de benaming bijzondere lagere school klopt dan ook niet. Een openbare school zou eigenlijk bijzondere school geheten moeten hebben in plaats van andersom.

In 1817 kreeg Oudega een nieuwe school en in 1866 werd de nieuwe school gebouwd aan de Buorren 39a.

De bouw van de school werd gegund aan bouwbedrijf Joh. H. Kant uit Ureterp voor de somma van fl. 4.518,--.

In 1920 vraagt het gemeentebestuur aan de inspecteur voor de lichamelijke opvoeding om er een lokaal bij te bouwen wegens toename van het aantal leerlingen. Een gymnastieklokaal zou dan ook wenselijk zijn, de kinderen van de bijzondere lagere school kunnen daar dan ook gebruik van maken.

Op 15 januari 1921 had de school 101 leerlingen. Er is geen bezwaar om een vierde leerkracht te benoemen en een nieuw lokaal erbij. In 1949 wordt besloten om de vaste onder ramen te vervangen voor beweegbare ramen. In de loop der jaren daalt het aantal leerlingen, één van de lokalen wordt in 1952 gebruikt voor de kleuters, en een ander lokaal wordt door beide scholen gebruikt als gymnastieklokaal.

De school bleef aan de Buorren tot de bouw van de nieuwe school aan de Great Haersmawei 4 geopend werd op 1 maart 1956. Hierna werd een lokaal verbouwd tot gymnastieklokaal, het andere lokaal werd vanaf januari 1955 gebruikt door de kleuterschool. Met de opening van *de Beukerstins* in maart 1961 vertrokken de kleuters naar de overkant van de straat Buorren 34a. Al in 1967 blijkt de nieuwe kleuterschool te klein en komen de kleuters weer terug. Na de bouw van een tweede lokaal in 1976 vertrekken de kleuters voorgoed. Hiermee komt een einde aan het onderwijs op deze locatie na 90 jaar.

In 1981 vindt er een verbouwing plaats voor woonruimte en in 1985 begint hier een drukkerij. In 2005 wordt het gebouw verkocht en werd het gebruikt voor kinderopvang. De kinderopvang verhuisde naar de overkant van de straat Buorren 34a en werd onderdeel van de lagere school.

Hierna is het gebouw alleen in gebruik als woonfunctie met de mogelijkheid voor 2 woningen.

Great Haersmaskoalle

Locatie: Great Haersmawei 4

Huidige situatie: woon-zorglocatie met 12 appartementen

In 1955 wordt hier een nieuwe openbare school gebouwd met drie leslokalen en een handenarbeidlokaal. De aannemer is J.T. van Manen uit Oudega. De school wordt geopend op 1 maart 1956. De openbare lagere school bleef aan de Buorren 39a tot de bouw van de nieuwe school.

Op de plaats waar de Great Haersmaskoalle is gebouwd was eerder een speelveld. De scholen gebruikten het bij mooi weer om met de kinderen buiten spelletjes te doen. Ook was er een zandbak, hier wordt ook na schooltijd veel gebruik van gemaakt door kinderen uit de buurt.

Hoofd van de school is dan Jan Dijkstra, hij woonde in een nieuw huis naast de school. Na Dijkstra komt in 1966 Bonne Bus, in april 1997 neemt Bus afscheid van het onderwijs. Daarna wordt Michiel de Wal directeur en vervolgens Frits Adema.

In hetzelfde schoolgebouw zat de Stichting bijzonder neutrale kleuterschool, de tweede kleuterschool in Oudega. Met de verplichte samenvoeging van scholen in 1984 fuseren deze twee scholen, net als bij de christelijke tegenhanger aan de Buorren. In 2002 blijkt de oude school niet meer te voldoen aan de huidige eisen en wordt besloten een nieuwe school te bouwen op het naastgelegen terrein.

Vanaf het schooljaar 2016/2017 sluit de school en gaan de openbare school *Great Haersmaskoalle* en de christelijke school *De Grûnslach* verder als samenwerkingsschool *De Diamant* in het gebouw van de *De Grûnslach* aan de Buorren 34a. Hiermee komt een einde aan meer dan 130 jaar onderwijs tussen verschillende gezindtes.

De eigenaren van *Tierelantuintje*¹⁶ kopen in 2017 het gebouw en bouwen het om tot een locatie met 8 appartementen voor wonen met zorg en dagbesteding voor mensen met een beperking. Het krijgt de naam *Tierelanthuis*. De gevolgen van de Coronapandemie zorgen ervoor dat het bedrijf niet kan worden voortgezet.

In 2020 neemt *Hof van Arcadia* het gebouw over en bouwt het om tot een locatie met 12 appartementen voor mensen met een verstandelijke beperking, psychische problematiek of die om een andere reden niet deel kunnen nemen aan het reguliere arbeidsproces en een grote mate van zelfredzaamheid hebben. Fysieke beperkingen hoeven geen beletsel te zijn.

¹⁶ *Tierelantuintje* was een dagbesteding voor mensen met een beperking, gevestigd aan it West 67

De locatie krijgt de naam *De âlde skoalle*. In 2022/2023 zijn er ook tijdelijk vluchtelingen uit Oekraïne woonachtig.

Ophaalbrug Goudtsjepoel

Locatie: Goudtsjepoel → Finnen

Huidige situatie: niet meer bestaand

De swarte brêge, foto van dia Arend Hovinga

Ophaalbrug *de swarte brêge* over de Nijegaastervaart, verbinding tussen Goudtsjepoel en Finnen.

Tot aan 1968 ruilverkaveling Garijp-Wartena heeft de Nijegaastervaart bestaan, daarbij werd het water vanuit Nijega afgevoerd richting Smalle Eesterzand. De vaart is daarna gedempt. Het water werd vervolgens afgevoerd via De Tike, Opeinderkanaal richting de Leien.

Op de kaart van 1925 wordt de Nijegaastervaart nog duidelijk aangegeven. De contouren van de Nijegaastervaart zijn nog altijd goed in het landschap te zien, zoals op [deze plattegrond uit 2012](#).

Smidterij

Locatie: Buorren 18

Huidige situatie: verbouwd, nu woning met bedrijfspand

De voormalige woning aan Buorren 16: nu parkeerterrein

Achtereenvolgens waren hier 6 generaties Welling werkzaam als smid.

1780 - 1830: Wytze Jans in 1812 de naam Welling als familienaam aangenomen

1830 – 1860: Alle Wytzes Welling

1860 – 1877: Jan Alles Welling

1877 – 1921: Alle Jans Welling

1921 – 1961: Jan Alles Welling

1961 – 1993: Alle Jans Welling Dit was de laatste smid van het geslacht Welling. Tezamen met zijn zuster beheerde hij dit oude familiebedrijf. In zijn vrije tijd maakt hij sier-smeedwerk. De smederij wordt opgeheven en de inventaris wordt geschonken aan het Kameleondorp in Terherne.

Ontleend het boekje *1780 – 1980 200 jaar Smederij Welling*

De gemeente Smallingerland had planologische medewerking verleend aan de vestiging van een café met cafetaria in het leegstaande pand. Een groot aantal omwonenden vond het onbegrijpelijk dat de gemeente geen overleg gepleegd had met de direct betrokkenen. Ze vonden dat een dergelijke uitgaansgelegenheid niet paste op die plek. De aankondiging dat er een café/cafetaria in de oude smederij zou komen sloeg in als een bom. De boosheid werd nog groter door de handelwijze van de gemeente. Met de omwonenden was geen overleg gepleegd, alleen met Doarpsbelang die in principe niet tegen bedrijvigheid in het pand was. Er werden 30 bezwaarschriften ingediend, maar de aangedragen redenen waren voor de gemeente geen aanleiding het besluit te wijzigen. De kritiek van de omwonenden betrof vooral de vestiging van een nieuwe horecagelegenheid op deze plek. Een meerderheid van de gemeenteraad steunde het voorstel om planologische medewerking te verlenen aan de vestiging van het café met snackbar.

Ontleend aan het artikel *Reboelje in Oudega om patatje-oorlog* uit de Drachtster Courant, datum niet bekend

De oude smederij met woning en winkel werden grondig verbouwd en geschikt gemaakt voor de nieuwe functie. Sinds 1996 café/snackbar *De Smidterij*.

Stins

Locatie: vermoedelijk it West 27

Huidige situatie: niet meer bestaand

In de sectie Historie van de Gemeente komt naar voren dat er sprake is van een tweedeling binnen de Grietenij tussen de Vetkopers en de Schieringers¹⁷.

Deze tweedeling in 1444 tussen de Noorderlijke Dorpen *Schieringers*: Opeinde, Nijega, Oudega en de Zuidelijke Dorpen *Vetkopers*: Zuider en Noorder Drachten, Kortehebben en Boornbergum heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat zich in Oudega een Stins bevond.

In een Stins bevond zich een leider van dit gebied een Hoofdeling, die recht sprak en de mensen bij elkaar hield in tijden van moeilijkheden. Deze hoofdelingen sloten zich in die tijd vaak aan bij de Schieringers. Van Til, et al., 2004

Een Stins is een burcht of landhuis in Friesland en staat voor *Steenhuis*. De enige stins die momenteel in Friesland nog te vinden is, staat in Veenwouden, de Schierstins.

De Stins in Oudega stond op it West, dit is te zien op een kaart uit 1718, De Friese Atlas van Schotanus-Halma. Waarschijnlijk was dit op it West 27, waar rond de eeuwwisseling veel kloostermoppen gevonden zijn bij graafwerkzaamheden. Van Til, et al., 2004

Maquette van de Stins gemaakt door Jan Binnes van der Wal

¹⁷ Schieringers en Vetkopers zijn de namen van de twee partijen in de twisten in Friesland en Groningen in de late middeleeuwen.

De namen Schieringers en Vetkopers komen waarschijnlijk van een geschil tussen cisterciënzers alias bernardijnen en premonstratenzers alias norbertijnen. De kloosters van die ordes hadden in het toenmalige Friesland een grote invloed.

Turfschuur

Locatie: Slotsingel 24

Huidige situatie: bestaand

Foto: Feike Wijma

Deze turfschuur was een van de laatste gebouwen in Smallingerland met die functie.

De schuur is in opdracht van Willem de Vries gebouwd. Hij was turfschipper en had een schip waarschijnlijk een skûtsje waarmee hij in het begin van de 20^e eeuw regelmatig door de 3 noordelijke provincies voer om zijn handel op te halen. Het schip van Willem had eerst geen motor, alles ging op windkracht. Was er geen of te weinig wind dan zat er niets anders op dan te wachten tot er wind kwam, of zelf gaan [jagen](#).

De originele blauwdruk van de turfschuur, getekend door de tekenaar van bouwbedrijf van Maanen te Oudega, laat zien dat er eerst alleen sprake is geweest van een hoofdgebouw.

Later is aan de rechterzijkant een hok bijgebouwd waar de lange bakkersturven werden bewaard.

Het bijgebouw is zo gebouwd dat de wind vrij spel had waardoor de bakkersturven nog beter konden drogen.

In de oude turfschuur ligt op de hanenbalken het turf- en kolenstof nog steeds centimeters hoog.

In de turfschuur is nog turf¹⁸ aanwezig en deze stammen uit de jaren vijftig van de 20^e eeuw. In het skûtsjejier 2013 hebben deze turven nog dienstgedaan als lading bij de [turface](#).

¹⁸ Turf werd gemaakt via natte of droge [vervening](#). Door het weggegraven veen ontstonden grote trekaten of '[petgaten](#)'. Op de Wolwarren zijn deze nog te vinden.

Waarnemingspost

Locatie: Bij Goudtsjepoel 1

Huidige situatie: niet meer bestaand

Tekening Anne Woudwijk, 2024 – Paneel 4 van de *Betinkingsrûte* '40-'45 aan de Goudtsjepoel

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de Goudtsjepoel / Finnen niet meer dan een zandpad. Een *hynstepad* met in het midden het gedeelte voor paard en wagen en ernaast een smal stukje voor de voetgangers en fietsers.

Aan dat zandpad bevinden zich enkele boerderijen, o.a. van de families Van Dijk en Van der Velde.

En daartussenin bevindt zich de luchtwachtpost van de Duitsers, een *Flugwache* Fluwa.

Deze is gesitueerd tussen Leeuwarden en Trimunt en moet alert zijn op geallieerde vliegtuigen. Als die door de verrekijker worden opgemerkt, dan moet het vliegveld in Leeuwarden gealarmeerd worden, waarna jachtvliegtuigen opstijgen.

De post wordt in 1943 gebouwd op een stuk land, dat sindsdien de naam *Pietersfinnen* draagt.

Het bouwwerk ligt ongeveer 150 tot 200 meter ver het land in. Het benodigde bouw materiaal wordt uit Trimunt gehaald en mensen uit de werkverschaffing leggen een vlonder aan, omdat het water in 1944 te hoog staat: het gemaal draait niet meer vanwege een gebrek aan brandstof. Al het land aan weerskanten van de Oudegaaster vaart ligt onder water. De soldaten ruilen hun laarzen om bij de familie Rindert van Dijk: daar laten ze hun schoenen staan. Moeder Van Dijk vindt dat vervelend. Materiaal voor de post ligt op het erf waar in die tijd de familie De Jong boert de boerderij waar nu o.a. de fietsenzaak in gevestigd is. De luchtwachtpost betreft ook de elektrische stroom van deze boerderij, waar een bovengrondse leiding is. Vanaf deze boerderij heb je vrij zicht, omdat de nieuwbouwwijk nog niet bestaat.

Het is niet helder waarom het stukje land de naam *Pietersfinnen* draagt. Er zijn daarvoor een paar mogelijke verklaringen. Of het land is van Pieter Tibbesma, of van Pieter Algra of van een zekere Van der Veen uit Holland. Het kadaster meldt dat het eigendom is van Andries Gerrits Kooistra en Harmke van der Wal, die daar in vroeger tijden een boerderijtje hebben. In ieder geval is duidelijk dat Van Dijk dat stuk land huurt.

De post is ingebouwd in het landschap, zodat een soort bunkerachtige verhoging te zien is. In het midden is een uitkijkpunt, dat via een trap te bereiken is. Er staan verrekijkers opgesteld om het luchtruim te verkennen. In het bivak – groen geverfd? – zijn zes of zeven slaapplaatsen. De toren heeft een balustrade.

De kinderen in de schoolgaande leeftijd krijgen thuis te horen dat ze geen contact mogen maken met de soldaten als ze de luchtwachtpost passeren. De ouders vinden het een bedreigende toestand. Haal geen kattenkwaad uit, zeggen ze.

Wie zijn de bemanningsleden van de luchtwachtpost? De schatting is dat er zes à zeven soldaten de post bemannen. Het zijn Oostenrijkers onder commando van een Duitse officier. Een van de Oostenrijkers komt regelmatig bij de familie Van Dijk over de vloer en hij laat foto's zien van zijn gezinsleven. Hij heeft een dochtertje thuis, in 1942 geboren, even oud als één van de dochters van de familie Van Dijk.

Hij vertoont zich ook regelmatig in het dorp en meldt zich bijvoorbeeld in de slagerij op de Sânbuorren en voelt zich op zijn gemak in het dorp. Het geweer wordt dan tegen de muur gezet. Tijdens de strenge winter van 1944/45 wordt er geschaatst op ondergelopen land naast de boerderij van Sannes, waar nu *bakker* De Vries woont Aldegeasterdyk 2.

De soldaat staat ernaar te kijken en geniet. De jongens in de gevaarlijke leeftijd mogen wat hem betreft wel een rondje schaatsen. En als er al onraad is, meldt hij dat aan Jurjen van der Velde of een ander, zodat men gewaarschuwd is en maatregelen kan nemen. Volgens Siebren de Jong wandelen zij op zondagmiddag regelmatig met deze Koenraad of Steffen een eindje op. Als het jonge volkje op een zondagmiddag massaal aan het schaatsten is, waarschuwt de soldaat ds. Boersma, dat dit te veel in het oog loopt. De Oostenrijker heeft Oebele Kooistra van de Geasten bij de smid, waar zijn paard wordt beslagen, al eens toegesproken: "*Jij weet hoe de zaken er hier voor staan.*"

Over het algemeen kan gezegd worden dat de luchtwachtpost van veel op de hoogte is, maar niet ingrijpt.

Krijgen de soldaten wel eens bezoek? Jazeker. Zwarte Riek uit Drachten komt er om de boel schoon te maken. Overigens komen er ook regelmatig mooi uitgedoste dames op de fiets naar de post. Als de kinderen van de familie Van Dijk vragen waarom, krijgen ze als antwoord: "*Die helpen de Duitsers.*"

Van Dijk maait het grasland op de *Pietersfinnen*. Steeds is er echter een soldaat die er op toekijkt dat Van Dijk niet te dicht bij de post komt.

Over het algemeen beschouwt men de bemanning van de post als goed volk. Een van hen is in het dagelijks leven arts geweest en hij helpt een zieke inwoner uit Opeinde. Een andere soldaat haalt bij de familie Piebe de Jong bij het tichtset een maaltje vis op en brengt daarna een zak zout mee. Tijdens een gezellig avondje op Ie-Sicht, waar de hele bemanning naar toe fietst, betrapt ze op de Wolwarren Okke Douma en de broers Pel, onderduikers, die een luchtje komen scheppen. "*Was machen sie hier?*" "*Wir wollen spass machen*", zeggen de jongens. "*Wenn wir zurück kommen, denn sind sie weg.*" De soldaten van de luchtwachtpost zijn van goede wil. Dat blijkt ook uit het feit dat ze bij een mogelijke razzia zeggen: "*Als je een veilig onderkomen zoekt, kom je maar bij ons.*"

Maar de soldaten moeten wel hun werk doen. En naarmate de oorlog vordert en de bomen en vaak ook de boomstronken gerooid worden, kan men vanaf de post meer zien, hoewel het luchtruim hun prioriteit is. Zo is de brand op de Legauke voor hen duidelijk te zien. Ook de families Van Dijk en Van der Velde zien de Legauke branden.

Het einde van de oorlog nadert en op het erf van de familie De Jong boerderij van de familie Herder koppelt Hendrik Cazimier, lid van de knokploeg, de elektriciteitsdraden naar de luchtwachtpost los, zodat de verbindingen wegvallen. Dit vindt plaats op zaterdag 14 april. De vraag is nu hoe de bemanning gevangengenomen moet worden. De ondergrondse is gewapend en heeft zich opgesteld achter de heg bij de familie Van Dijk. Op die plek heeft de ondergrondse een goede kijk op de post. Zal het een bloedig treffen worden? De Graaf, politieagent te Oudega en Wilt Kooistra, beide lid van de ondergrondse, willen echter geen geweld gebruiken. Om bloedvergieten te voorkomen zal De Graaf het alleen proberen.

Hij zegt: "*Ik haal ze op.*" Hij wandelt naar de post: uniformjasje uit en koppel af en met de handen omhoog, om zijn bedoelingen duidelijk te laten overkomen. Zo nu en dan zwaait er een witte vlag uit de post, teken van overgave, maar de vlag wordt ook weer binnengehaald. De officier wil het blijkbaar niet. Daarna komen ze echter zonder wapens één voor één naar buiten. Ze stappen onder escorte op hun fiets en rijden bij de boerderij van de familie Van Dijk langs. De commandant zit te trillen op zijn fiets, geëscorteerd door politiemann De Graaf en de mannen van de ondergrondse, die achter aansluiten. Mem Van Dijk ziet de Oostenrijkse soldaat die in die tijd regelmatig langskomt, en heeft de tranen in de ogen. Het dochtertje van drie zegt: "*Mem moet net gûle, hy komt wol werom.*" Hij heeft immers beloofd na de oorlog terug te komen.

Na de oorlog krijgt een aantal Oudegaasters gelegenheid om even op de toren te kijken. Oebele Kooistra ziet door de verrekijker de kippen op zijn erf op de Geasten 8 lopen. De bemanning van de toren heeft dus alles gezien, maar nooit iets gezegd.

Na de oorlog is de toren afgebroken. Niets in het landschap herinnert nog aan deze geschiedenis.

Ontleend aan: <https://de-tike.frl/betinkingsroute/goudsjepoel-1/>

Zuivelfabriek *De Hoop*

Locatie: Fabrykswei 13

Huidige situatie: afgebroken in 2020

Luchtfoto 1951 – Ongelopen ansichtkaart van N.V. Luchtfoto Nederland, Leidschendam

In januari 1900 komen een aantal boeren bij elkaar in de herberg van Hendrik Mulder. Ze komen overeen om te proberen hun gezamenlijke hoeveelheid melk bij inschrijving te verkopen aan de omliggende fabrieken om zo een hogere melkprijs te krijgen. Deze opzet mislukt, betrokken fabrieken geven te kennen hieraan niet mee te willen werken. De gevormde commissie gaat niet bij de pakken neerzitten, tijdens een tweede vergadering worden spijkers met koppen geslagen, diezelfde avond nog wordt een huis met erf en grond gekocht.

Op 16 maart 1900 wordt de akte van oprichting getekend van de Coöperatie Zuivelvereniging *de Hoop* met als eerste directeur H. Kiers. Er melden zich 45 leden, samen hebben zij 250 melkkoeien.

Het eerste jaar wordt alles met handkracht gedaan, maar al in november 1901 wordt er een stoommachine aangeschaft. In 1909, 1911 en 1913 volgen er nieuwe verbeteringen. Maar het blijft moeilijk door de te geringe melkaanvoer. In 1916 wordt advies ingewonnen bij de overkoepelende vereniging. Het advies luidt dat men beter kan fuseren met de omliggende fabrieken. Aangezien binnen afzienbare tijd de Ooster- en Westersanding ingepolderd zullen worden alsook de Maadlanden van Eernewoude besluit men om toch door te zetten. In 1921 worden alle fabrieksruimten vergroot en gaat men over op elektriciteit.

In het boekjaar 1939-1940 is de aanvoer gestegen tot meer dan 5.000.000 kg. melk per jaar. Na de oorlog volgen nog enkele verbouwingen en al het koperwerk wordt vervangen door roestvrij staal. Deze coöperatieve stoomzuivelfabriek groeit onstuimig, maar blijft in verhouding één van de kleinste zuivelfabrieken van Friesland.

In 1966 besluit men tot een fusie met zuivelfabriek *de Eendracht* in Opeinde. Het centrum van Oudega verandert dan van karakter. Geen werknemers meer ongeveer 20, geen melkrijders meer, geen aan- en afvoer voor de zuivelfabriek door schepen.

In 1966 wordt de voormalige zuivelfabriek in café Van der Meer verkocht. Uiteindelijk koopt de Gereformeerde Kerk het gebouw. Het is ook noodzaak, daar er tot dan toe vergaderd wordt in het *Gebouke* aan het Reedsje ^{Great} Haersmawei 1. Dat gebouw is veel te klein voor de groeiende kerk.

Er werd een bouwplaat geformeed en met groot enthousiasme werd er in het gebouw gesloopt en gebouwd.

Een zware compressor deed het breekwerk. Een flinke ploeg vrijwilligers was dan op zaterdag, onder soms flinke belangstelling aan het werk. Onder leiding van een bouwcommissie werden de werkzaamheden ter hand

genomen. De bestaande ruimtes werden zoveel mogelijk gebruikt en heringericht. De grote *pikelbakken* moesten er uit gesloopt worden, zodat uiteindelijk de grote zaal ontstond. Daarna werden de vloeren nog geëgaliseerd. Ook de jeugd deed mee, want zij zagen graag een ruimte met een bar. Intussen waren er tal van activiteiten in de gemeente die geld hiervoor in het laatje brachten. Na een jaar werkzaamheden kwamen de letters *it Miensker*¹⁹ op de gevel en werd het vergadercentrum geopend door Hendrik Algra, hoofdredacteur van het Friesch Dagblad.

Een huishoudelijke dienst werd samengesteld en Andries de Jong, de koster van de Gereformeerde Kerk werd tevens beheerder van *it Miensker*. Na een tijdje nam de familie Lindeboom het beheerderschap over. Zij volgden cursussen o.a. voor de horeca in dorpshuizen en wisten, samen met de vrijwilligers, er een goed lopend bedrijf van te maken. Alle ruimten werden benut en tal van kerkelijke verenigingen, maar ook de CBTB en een biljartclub vonden er onderdak.

Wilde je een vergadering plannen, dan moest je dat wel op tijd doen, anders waren de vergader ruimten bezet. Het was er altijd een drukte van belang. Het vergadercentrum genereerde nogal wat inkomsten. De bar, die elke avond open was tot 23.00 uur en vrijdagavond tot ongeveer 2.00 uur, trok altijd veel publiek en leverde veel omzet. Ook de grote zaal werd veelvuldig gebruikt. Ze was uniek in de regio wat grootte betreft en trok tal van activiteiten. Ongeveer 350 mensen konden in bioscoopstelling een plek krijgen. Van heinde en ver kwamen er mensen. Er waren weken dat er twee à drie bruiloften plaats vonden. Het vergde het uiterste van de mensen van de huishoudelijke dienst. Dankzij een puike organisatie en een goed draaiende keuken kon men de menigte bedienen. Als het personeel aan het einde van een bruiloft het '*Dankt, dankt nu allen God*', zong, keek men elkaar blij aan. Het was weer een goede avond geweest. Na zo'n drukke avond werd alles opgeruimd en was er tijd voor *de nazit*, dan kwam het eerste biertje en wat warmes op tafel. En zo werd het soms toch nog laat. Ook werden er regelmatig begrafenissen gehouden, eerst alleen het koffiedrinken na afloop, later ook de diensten.

Ook de bar trok veel gasten, zeker ook na een vergadering. De kerkelijke gemeente voer er wel bij. Het runnen van een horecabedrijf was echter niet eenvoudig en op kerkenraadsvergaderingen stond het regelmatig op de agenda. Soms vond er overlast plaats of was er een gemeentelid die zijn/haar zorgen kenbaar maakte of in het midden van de nacht de zoon of dochter ophaalde. Op een gegeven moment besloot men een bestuur voor *it Miensker* in leven te roepen, die het toezicht verzorgde. In een klein kamertje met de naam *de Eik*, hield een aantal bestuursleden zitting.

Behalve de kerkelijke verenigingen, hielden ook het Groene Kruis en de bibliotheek in *it Miensker* zitting. Daarnaast waren er ook eenmalige evenementen die veel publiek trokken. Toneelavonden, Recreosto met de haven vol boten, de Mivero-avonden en de Agrarica als afsluiting van de ruilverkaveling, waarbij een toneelploeg avond aan avond volle zalen trok. En vergeet niet 100 jaar christelijke school en 900 jaar Oudega. Tijdens de verbouwing van de Gereformeerde Kerk kwam men 's zondags in *it Miensker* samen. Na de familie Lindeboom, die *it Miensker* 23 jaar runde, werd de familie Mulder het nieuwe beheerderechtpaar.

De laatste jaren van haar bestaan als vergadercentrum draaide *it Miensker* financieel moeizaam, de inkomsten liepen terug. Overal in de regio verschenen grote zalen. De Gereformeerde Kerk besloot op een gemeenteavond, toen de inkomstenbron opdroogde en er misschien geld bij moest, er een punt achter te zetten. Voor een aantal mensen een emotioneel moment.

Het gebouw werd verkocht en gaat een aantal keren in andere handen over en raakte na 2000 ernstig in verval. In 2018 kocht de gemeente Smallingerland het totaal verpauperde pand van projectontwikkelaar Credo Integrale Planontwikkeling BV uit Oosterbeek. Samen met een werkgroep uit het dorp, en in samenwerking met gemeente en provincie werden plannen gemaakt om het terrein geschikt te maken voor de bouw van een appartementencomplex in het kader van het project *Oudega aan het Water*.

De voormalige zuivelfabriek *de Hoop* / *it Miensker* is eind oktober 2020 gesloopt. Talloze mensen hebben tijdens de sloopwerkzaamheden even een kijkje genomen en achter de hekken herinneringen uitgewisseld.

Zuivelfabriek *de Hoop* zorgde decennialang voor economische en sociale bedrijvigheid in het dorp, *it Miensker* nam ook jarenlang die positie in.

Beide zijn verleden tijd.

Foto november 2020: drone Peter Veenema

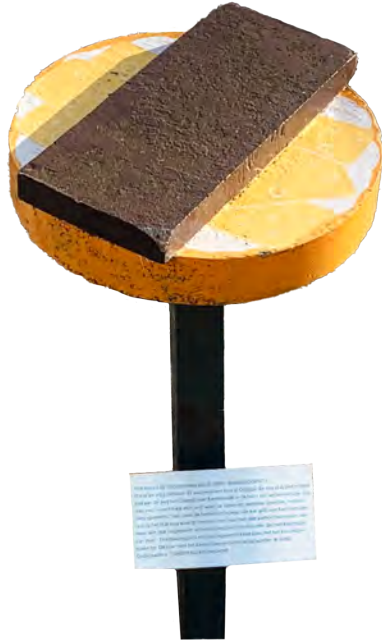
¹⁹ Afgeleid van Mienschar: *gemeenschappelijke weidegebied betekende*

Kunstwerken

Bakbrogge

Locatie: Op 'e Wâl – bij de noordzijde van de haven
Bakbrogge is de bijnaam van de Oudegasters.

De naam is ontleend aan het volgende verhaal:

Er was eens een boer in Oudega, die een stuk land in bezit had aan de weg van Oudega naar Eernewoude, in de buurt van het betonbrugje. Het was een onvruchtbaar stuk land, waar lissen en lisdodden op groeiden, land dat niets opleverde.

Toen deed de bakker uit Oudega, die wat geld over had, hem een bod op het stuk land waar de boer wel oren naar had.

Het aanbod bestond uit: elke week een stuk roggebrood en een rol beschuit, zodat hij elke dag een bakbrogge kon eten.

Een bakbrogge is een stuk roggebrood met kaas met een beschuit er boven op. De boer nam het aanbod aan en sinds die tijd worden de Oudegasters 'Bakbroggen' genoemd.

Het monument is een geschenk aan het dorp door de jubileumcommissie *Oudega 900 jaar*, ontworpen en gemaakt door inwoners van Oudega.

Het kunstwerk werd op dinsdag 19 juni 1990 onthuld door dhr. Hans Wiegel, Commissaris van de Koningin in Fryslân.

Het monument werd geadopteerd door de redactie van Stichting *de Bakbrogge* de dorpskrant die tussen 1992 en 2018 gemiddeld 6 x per jaar verscheen. In 2019 is de Stichting, door gebrek aan vrijwilligers voor de redactie, opgeheven.

Het monument werd op 14 november 2019 overgedragen aan de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*.

Bakker

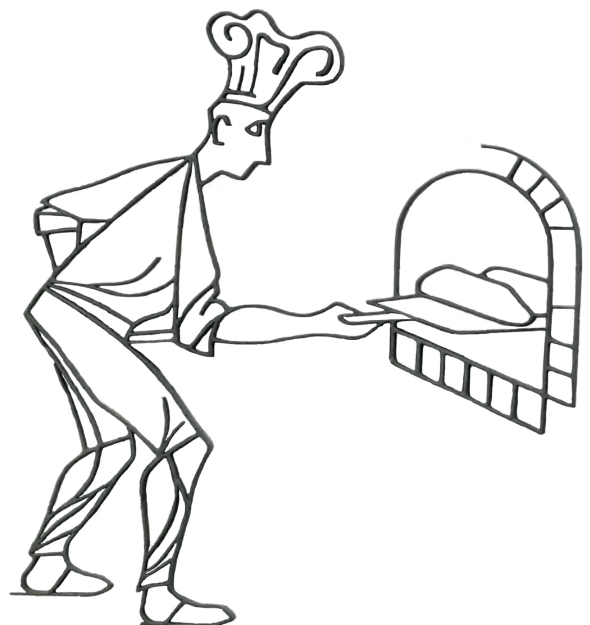
Locatie: Buorren 8

Oorspronkelijk stond er aan de Buorren 8 een woning met grutterij uit de 19^e eeuw.

In 1902 koopt Hielke Egberts Kijlstra de gortmakerij om zijn bakkerij van it West 26 nu hier te vestigen.

Hielke Egberts Kijlstra komt al in 1912 te overlijden. Zijn vrouw hertrouwt met bakker Tjitze Kloosterman en deze doet in 1940 de bakkerij over aan zijn pleegzoon Egbert Hielkes Kijlstra, welke in 1963 besluit er een punt achter te zetten wegens gebrek aan een opvolger. Hiermee komt een einde aan een bakkerij die alle facetten van uitventen heeft meegemaakt. Roggebroden rondbrengen met de kruiwagen en met de broodzak op de rug, de bôllekoerrinster. Er komt verbetering met de hondenkar en later de ponywagen, de transportfiets en de gemotoriseerde bakfiets.

De woning/bakkerij werd afgebroken in 1967, er kwam een bungalow voor in de plaats. Aan de muur is een smeedijzeren kunstwerk aangebracht voorstellende de bakker voor de oven, een herinnering aan de bakkerij die er gevestigd was.

Bocht in de rivier

Locatie: Buorren / Achterwei in grasveld bij de *Smidterij*

Als tweede dorp in de gemeente Smallingerland kreeg Oudega in het kader van dorpsvernieuwing een kunstwerk. Het aanzien van het project is geboren uit ideeën over water. De U-vorm ligt in het gras en verwijst naar de waterrijke omgeving, naar de meanderende beweging van riviertjes in de omgeving. Een bocht in de rivier als het ware waar het water schijnt stil te staan.

Het ontwerp is gekozen uit drie inzendingen. Dat de kunstenares Els Martin inwonster was van Oudega was een toevalligheid. Haar suggestie beantwoordde het duidelijkst aan de opdracht en dus aan de bedoeling van de gemeentelijke adviescommissie.

Het kunstwerk is in 1989 onthuld door wethouder drs. Gerhard Lammers. Met de plaatsing van het kunstwerk tegenover brasserie, cafetaria en restaurant *de Smidterij* werd een plek in het dorp opgevuld welke geen functie had. In plaats van een aandacht loze passantenpas is het terreintje geworden tot een rustplek.

De totale kosten van ontwerp, uitvoering kunstwerk en aanpassing van het terrein bedroegen fl. 28.000,--. Het bedrag kwam bijeen met bijdragen van Het Fonds Stads- en Dorpsvernieuwing Smallingerland fl. 10.500,--; provincie Fryslân fl. 10.000,-- en het Fonds Kunstopdrachten fl. 7.500,--.

Het kunstwerk wordt door de inwoners van Oudega *het hoefijzer* genoemd.

Boomsculpturen Ooievaar – Otter – Uil

Locatie: Albert Faber park aan de Sânbuorren

Kunstenaar Rolf Döderlein de Win uit Boornbergum maakte in 2017 in 6 dagen tijd met een kettingzaag beelden van de stammen van 3 meer dan 100 jaar oude populieren. De bomen waren recent gekapt door de gemeente Smallerland i.v.m. houtrot en vormden met de vallende takken een gevaar voor de verkeersveiligheid. Het gouden idee werd geleverd door de elfjarige Marijn Kleinhuis, die offerde om er drie teruggekeerde dieren in te verwerken.

Zowel de ooievaar als de otter en de uil waren nagenoeg verdwenen uit de omgeving van Oudega, maar ze hebben weer een toekomst gekregen dankzij de inzet van dorpsbewoners en natuurorganisaties. Zo zijn de ooievaars succesvol teruggefokt door het station *Eibertshiem* in Earnewâld, op initiatief van drie lokale vogelwachten en It Fryske Gea. Die natuurorganisatie zorgt ook voor het uitzetten van otters, waarvoor dorpsgenoot Tjibbe de Jong Eastersânning 20 een opvangstation aan huis heeft. Daarnaast zijn enkele dorpsgenoten druk met het ringen van uilen en het zoeken naar goede nestmogelijkheden voor de roofvogel in boerderijen.

Met behulp van het buurtbudget van de gemeente Smallerland heeft de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* deze sculpturen kunnen realiseren. De sculpturen zijn een mooi voorbeeld van positief denken bij een negatieve gebeurtenis.

Op woensdag 30 augustus 2017 werd de sculpturen onthuld door Marijn Kleinhuis en Rolf Döderlein de Win.

Geloof, Hoop & Liefde

Locatie: Buorren 28a

Albert Kamminga ° 24 juni 1960 - † 9 oktober 2023, heeft verschillende kunstwerken gemaakt, o.a. de loopfiets die gebruikt is in de openlucht voorstelling van *De Riedselman* 2019; een gedenksteen bij de kerk It Ljochtbeaken 2006 en hij was betrokken bij het realiseren van het kunstwerk *Slach by Aldegea*.

Vlak voor zijn overlijden realiseerde hij het kunstwerk Geloof, Hoop & Liefde, het is aangebracht boven de voordeur van zijn woning aan de Buorren 28a.

Livius - Vrouwe Justitia

Locatie: hoek Skeane Heawei / de Geasten

In 2012 zou de Stichting *Livius Op Nij Bigoun*, die de *Iepenloftspullen Aldegea* organiseerde, 65 jaar bestaan.

Na overleg tussen de stichting en de gemeente Smallerland ontstond het idee om een herinnering te creëren aan de iepenloftspullen in Oudega. Kunstenaar Anne Woudwijk kwam met een prachtig idee om de geschiedenis van De Haersma's te verbeelden in het kunstwerk Livius.

Het kunstwerk is te vinden op het bijna oorspronkelijke grondgebied van de Haersma's is en vlak bij de locatie waar het iepenloftspul één keer in de 10 jaar plaatsvindt.

Niet alleen de gemeente Smallerland maar ook de provincie hecht veel waarde aan cultuur. Naast de gemeentelijke bijdrage is er ook vanuit *plattelânprojecten* een subsidie voor dit kunstwerk verstrekt.

Daarom waren oud-gedeputeerde Bertus Mulder van de Provincie Fryslân en wethouder Ties Zweers van de gemeente Smallerland zaterdagmiddag 18 juni 2011 bij de officiële onthulling aanwezig. Muziek was er van de Friese zanger Doede Veeman.

Stichting *Livius* is in 2019 opgeheven. Het kunstwerk is op 14 november 2019 overgedragen aan de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*.

Luchtwachtpost

Locatie: hoek Gariperwei | Opperbuorren-West

Het Korps Luchtwachtdienst ^{KLD} bemande tussen 1950 en 1968 tijdens de Koude Oorlog een semi-geheim netwerk van luchtwachttorens en andere uitkijkposten met vrijwillige waarnemers. Doel was het met zichtkijkers en gehoor signaleren, melden en volgen van vliegtuigen die beneden het toenmalig radarbereik vlogen, dat was een hoogte van minder dan 1.500 meter. Naast vliegtuigobservaties en eventuele verdachte scheepsbewegingen meldden de vrijwilligers bijzonderheden over de lokale situatie en het weer. Ook landingen van parachutisten moesten gemeld worden. In populair spraakgebruik stond de afkorting KLD voor *Kijken, Luisteren en Doorgeven*, in de volksmond voor *Kaarten, Lullen en Drinken*.

Er was een netwerk van 276 observatieposten verspreid over heel Nederland. De helft was gevestigd in en op bestaande gebouwen, zoals op molens en fabrieken, de overige in speciaal voor dit doel gebouwde losstaande luchtwachttorens. Ze stonden maximaal 16 km. uit elkaar, daar men ervan uitging dat op een afstand van 8 km. een vliegtuig te horen was.

In de zomer van 1954 was de 7.32 meter hoge toren opgebouwd uit raatvormige betonelementen waar tegels in konden worden gezet in Oudega gereed. De toren met de naam Eva 3 en later Nico 3 stond achter de woning aan de Gariperwei 55. De toren woog 29.313 kilo en kostte fl. 9.500,--. De onderste 2,3 meter was betegeld en het bovenste gedeelte ook om de vrijwilligers te beschermen. Een houten trap bracht de mannen naar het observatiepunt. Aan de zuidwestzijde van het uitkijkplatform was een overdekte schuilnis. In het midden van het uitkijkplatform stond het luchtwachtinstrument opgesteld. Het bestond uit een gridtafel, met een kaart van de omgeving met de positie van de toren in het midden daarvan en de locaties van de naburige luchtwachtposten erop. Daarop gemonteerd was

een statief met vizier en losse kijker en een aanwijznaald.

Met waarnemingen van drie torens / posten werd via driehoeksmeting de positie van het waargenomen vliegtuig bepaald. Bij een melding werd gebruik gemaakt van een mobiele telefooninstallatie, die zich normaliter bij de commandant thuis bevond en altijd in geval van alarm bediend moest kunnen worden.

Als er een vijandelijk vliegtuig was gesignaleerd gaf men het door aan de centrale, gehuisvest in de bunker aan het begin van de Prinsentuin in Leeuwarden. Het alarmsignaal luidde: **rats, rats**. De commandant ter plekke gaf dan vliegtuigen het bevel het vijandelijk vliegtuig te onderscheppen en te escorteren naar buiten het territoriale gebied.

De boordkanonnen van deze vliegtuigen stonden dan op scherp. Het Nederlandse centrale commando bevond zich te Driebergen, later te Nieuw-Milligen op de Veluwe. Oudega hoorde bij kring E samen met Drachten en Burgum.

In 1968 zijn de torens buiten werking gesteld. De vrijwilligers kregen voor betoonde diensten een oorkonde en een medaille.

De meeste van die in de jaren 1950 gebouwde 138 luchtwachttorens zijn later weer gesloopt, de toren in Oudega werd in 1969 afgebroken. Diverse onderdelen zijn door bewoners in Oudega voor verschillende doeleinden gebruikt zoals bijv. tuin afscheiding, fundering of bloembak.

Slechts 19 exemplaren resteren, enkele daarvan zijn tot monument verklaard en behoren bij het militair erfgoed.

Ter herinnering aan de geschiedenis van deze toren ten tijde van de Koude Oorlog realiseerde Stichting Hattum de Vries dit kunstwerk dat mogelijk gemaakt werd door financiële ondersteuning van de gemeente Smallingerland en het Iepen Mienskip Fûns.

Het kunstwerk is gemaakt van oorspronkelijke materialen van de toren uit tuin van Gealânswei 2 door Sytze Bruinsma uit Garyp. Het staal staat symbool voor de ijzige sfeer tussen Oost en West.

Op vrijdag 17 november 2023 werd het monument onthuld door Jan Rijpstra burgemeester van Smallingerland en Sjoerd Woudsma, zoon van de voormalige luchtwachtpostcommandant Jelle Woudsma.

Smelne's Erfskip, periodiek voor de cultuurhistorie van Smallingerland, beschreef de geschiedenis van de Luchtwachtpost in Oudega in nummer 64 van juni 2024. Klik op [hier](#) om het artikel te downloaden.

Ooievaarsnest

Locatie: hoek Alle-om-Slachte | Manjepetswei | it West

Jarenlang had Oudega een ooievaarsnest in de tuin van de voormalige pastorie van de Sint-Agathatsjerke aan de Buorren 7. De ooievaar was een trouwe en graag geziene gast, die ieder jaar met z'n geklepper voor reuring in het dorp zorgde. Niet voor niets werd de ooievaar vereeuwigd in één van de drie boomkunstwerken in het Albert Faberpark. Met het verdwijnen van het markante ooievaarsnest in de pastorietauin, moesten inwoners van Oudega het doen met dit houten beeld.

De ontwerper en maker van de paal van Cortenstaal met de tekst *Wolkom yn Aldegea* is Auke de Vries uit Oudega.

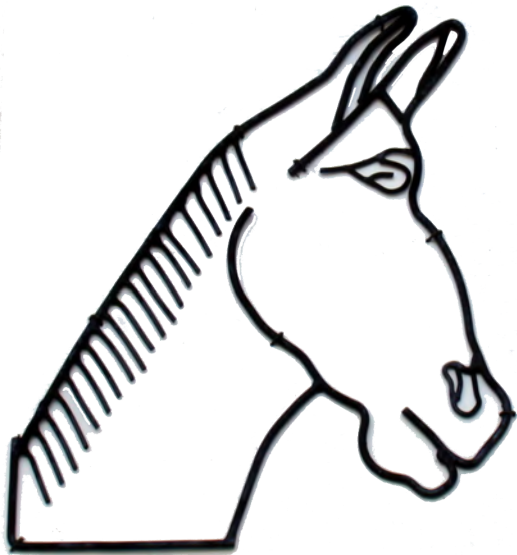
In eerste instantie werd gekozen voor een locatie op de hoek it West / de Tsjollen. Echter dit leverde problemen op i.v.m. de vele leidingen die daar in de grond aanwezig waren. In 2^e instantie werd gekozen voor een plek op de hoek it West / Manjepetswei / Alle-om-Slachte.

Freerk Jelsma heeft het nest en de nestplaat gemaakt en gaat dit ook onderhouden. Bouwbedrijf Kleinhuis heeft het nest in 2020 geplaatst op een betonnen sokkel.

Met behulp van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland is het ooievaarsnest gerealiseerd.

Paardenhoofd

Locatie: Buorren 37

In 1919 bouwde aannemer Aldert Ellens een smederij voor de familie Kiers.

Zoon Marcus heeft het vak geleerd bij de familie van zijn moeder, de familie Staal. Smid Marcus Kier heeft in het begin hulp gehad van zijn broers Klaas en Hendrik en later Durk.

Behalve smid is Marcus ook elektricien en loodgieter. In 1977 is het bedrijf beëindigd.

Aan de muur is een klein kunstwerk aanwezig voorstellende een paardenhoofd, een herinnering aan de smederij die er gevestigd was.

Rond- & Platbodem Dragten-Wijde Ee

Locatie: Op 'e Wâl

Jaarlijks organiseert de Commissie *Ronde en Platbodemjachten Dragten-Wijde Ee* vanuit jachthaven Alldjip in Oudega het weekendevenement voor traditionele rond een platbodemjachten met muzikale omlijsting en activiteiten op de kade. Tijdens het evenement wordt Oudega op de kaart gezet en biedt de haven een schitterend schouwspel voor bezoekers.

Het cultureel erfgoed bestaat uit boatsjes, tjotters, Friesche jachten, boeiers, jollen en bollen.

In 2022 was het 50 jaar geleden dat een aantal platbodemzeilers vond dat er wedstrijden moesten komen op de Wijde Ee nabij Drachten. Dit initiatief heeft geleid tot het oprichten van het *Rond en Platbodem evenement Dragten Wijde Ee*.

Roelie Woudwijk werd gevraagd een plaquette te maken van Cortenstaal die op zaterdag 27 augustus 2022 werd onthuld door drs. A.A.M. Brok, commissaris van de Koning in Fryslân.

Selfiespot *Groetnis út Aldegea*

Locatie: Noordzijde van de Kikkerstpôle

Het kunstwerk is ontworpen en gemaakt van Cortenstaal door Auke de Vries uit Oudega en is gerealiseerd met behulp van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland.

De onthulling vond plaats op maandag 3 maart 2025 door Martien Tolboom, voorzitter *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* in samenwerking met wethouder Robin Hartogh Heys van de Lier, gedeputeerde Matthijs de Vries en bestuurslid Gerben de Boer van Wetterskip Fryslân.

Bij het kunstwerk kunnen selfies worden gemaakt met het appartementencomplex *De Nije Hoop* van Oudega op de achtergrond.

Slach by Aldegea

Locatie: Aldegeasterdyk bij rijksmonument de Blauwe Stien

De bijenkorf is gemaakt in het kader van het project *Woodland Art*, toen een onderdeel van de Legacy van LF2018. De wandel- fietsroute kent 9 kunstwerken van wilgentenen die zijn gemaakt door mensen uit het dorp in samenwerking met twee lokale kunstenaars Derk den Boer en Fokke Veurman

Op zaterdag 13 juli 2019 werd de Woodland Art-route van de gemeente Smallingerland feestelijk geopend door wethouder Marjan Sijperda.

De bijenkorf vertelt het verhaal van de plunderende troepen van de Bisschop van Munster. De blauwe steen waarop de aanvoerder zijn zwaard uit woede kapot sloeg, staat dan ook

op steenworp afstand van dit ingenieuze kunstwerk dat het boze bijenvolk van weleer eert. Het kunstwerk is in 2023 door vrijwilligers gerenoveerd, financieel ondersteunt met het buurtbudget van de gemeente Smallingerland.

De plunderende troepen

Bron: Geschiedkundige aantekeningen over De Stellingwerven en Omstreken door J.H. Popping. Uitgegeven door de *Vereeniging voor Heimatstudie der Stellingwerven*. April 1920

Generaal van Aylva vestigde zijn hoofdkwartier te Bergum. 't Was Juli 1672. De voorposten waren uitgezet op de Suameerderheide. Vermoedelijk bestond de vrees dat de vijand op den Zuidoosthoek van Friesland een aanval zou doen, om zoo verder op te trekken naar Leeuwarden. Door het uitzetten van deze posten en die bij Oudeschouw, hoopte men zich tegen een inval te kunnen dekken.

Den 26 Juli had er op de Suameerderheide bijna een overrompeling plaats door ruim 1000 Munsterschen. Tijdig schoot het leger dat te Bergum lag, toe en dreef den vijand op de vlucht. Een ander deel van de vijandelijke troepen lag verscholen in de rogge. Ook dat werd nog bijtijds opgemerkt. Bij Nijega kwam het echter tot een gevecht, waarbij 150 ruiters van de Munsterschen sneuvelden. De Friezen verloren 25 man. De plaats waar de slag werd geleverd werd later 'Het leger' genoemd Bij het afgraven van dat terrein vond men vele musketkogels. Men wijst nu dien omtrek aan met den naam 'Het leeg'. Het legertje van den bisschop bestond daar in zijn geheel uit 13 standaarden ruiters. Een standaard was 80 man. Vóór dat ze naar de Suameerder Heide waren gereden, hadden ze vrijzeker de tocht gemaakt door de Stellingwerven naar Duurswoude, van daar over de hoogedammen naar Ureterp-Selmien en Drachten^{Zuid}. De nu bestaande weg van Ureterp naar Drachten bestond nog niet. De weg liep toen over Selmien, vervolgens door de heide op den Lijkweg aan naar Zuid-Drachten. In die dorpen werd toen op erge wijze geroofd en geplunderd.

De vrees was bij de bewoners zoo groot dat uit Ureterp velen de vlucht namen en zoo mogelijk wat mede namen naar de 'marscheun' in de heide. Uit Opeinde snelde men naar de Leijen, een moerasachtig veld. Bewoners van Nijega zochten in de maadlanden een veiliger oord. Door de Munsterschen werd een aanval gedaan op de schans bij Heerenveen. De vijand werd afgeslagen.

Men kan aannemen dat de bewoners van Oudega met de komst van den vijand bekend waren. Daar liep men minder gevaar, althans, men kon gemakkelijker tegenstand bieden. De eenige weg van Oudega naar Nijega was de Hoogedijk. Men begon dien weg door te graven. Vanaf die opening, ongeveer 80 ellen lang, naar Oudega werd de dijk belegd met ploegen en eggen. Hier en daar werden er korven met bijen tusschen geplaatst, zoodat het welhaast onmogelijk was daar te passeeren. Inmiddels gebruikten de bewoners zooveel doenlijk het geweer, of namen een ander voorwerp tot verweer. De opgeworpen aarde aan den dijk was een schoone beveiliging tegen de kogels van den vijand. Oudega werd zoo vrij wel beschermd, te meer, nu de landen aan de noordzijde van den weg moerassig waren en aan de zuidzijde veel diepe slooten het doortrekken bemoeielijkten. Nog kwam er bij dat, eenige dagen vóór den 26 Juli, de regenval zoo groot werd, dat de slooten vol water konden worden gehouden en de landen onbegaanbaar bleven.

Van den overval op Oudega wordt weinig vermeld gevonden. Het afslaan van de Munsterschen op de Suameerderheide zal wel de oorzaak zijn geweest dat het bij dien aanval is gebleven. Was het den vijand daar gelukt, misschien was nog een omweg gevonden om Oudega te bereiken, maar gemakkelijk was het zeker niet geworden.

Steentijd

Locatie: Achterwei op kruising met Buorren

'Spiedend als wolven, lopen een stel mensen op de toendra. Het zijn rendierjagers, op zoek naar een prooi. Omringd door kleine keien markeert een grote zwerfkei hun gebied.'

Alde

Fean en sân
Earder kamen
brochten stiennen en sompen
De flakten -letter-
lang om let
It rindier fan doe
de hazze, it hert,
Wat nij wie
om -sûnder wjergea-

gea

hawwe hjir harren woartels hân.
iis en wetter
rûch wie it gea, it efterlân.
waarden wâlden
iis mînskdóm foarbehâlden.
is no
it hynder en de ko.
is wurden ta it âlde
fan te hâlden.

Hindrik Riemersma 2009

In dit kunstproject van Anne Woudwijk zijn stenen van verschillende grootte gebruikt. De grote oersteen symboliseert het primitieve leven en de jagende mens, zo'n 12.000 jaar geleden. Omringd door kleine keien markeert een grote zwerfkei hun gebied.

Een liggend stuk wit graniet, dat tevens dienst doet als zitbank, roept herinneringen op aan de ijstijd, toen grote massa's ijs en steen werden aangevoerd uit het Noorden.

Op de liggende steen is een reliëf van een rendierkop afgebeeld, dit als symbool voor de prooi waarop men jaagde.

Het kunstwerk werd op zaterdag 24 april 2010, tijdens de *Dei fan Kultuer* georganiseerd door de Kulturele Kommisje Aldegea onthuld door wethouder Nieske Ketelaar en Hindrik Riemersma, voorzitter *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*. De beeldhouwer Anne Woudwijk legde de laatste steen aan het kunstwerk en droeg symbolisch het kunstwerk over aan de wethouder.

De onthulling werd muzikaal omlijst door het meest gekke muziekkorps ter wereld: de internationale Trommel-, Toeter- en Sjuklup Lutkewierum.

Stilberne bern

Locatie: Buorren 1 - begraafplaats Sint-Agathatsjerke

Een paar jaar geleden werd er bijna niet over gesproken, maar het onderwerp wordt niet langer weggestopt: het krijgen van een stilgeboren kind, een kind die in de buik is overleden. Sinds 2020 kunnen ouders van een 'stilgeboren kind'²⁰ hun destijds niet geregistreerde baby alsnog laten registreren. Daarmee wordt een taboe doorbroken.

Bij de Stichting Sint-Agathatsjerke in Oudega vonden ze dat het tijd werd om stil te staan bij de kinderen in het dorp die stil ter wereld zijn gebracht. Wout en Inge van Hall uit Oudega kwamen bij de gemeente met het idee voor de steen. *"We hebben het er toen over gehad en vonden het een goed idee. We hoorden toen ook meer mensen uit het dorp die hier mee te maken hebben"*, aldus Arjen Bosgraaf van de Stichting Sint-Agathatsjerke. *"Kunstenaar Roelie Woudwijk uit Opeinde is toen gevraagd om een monument te maken."*

Met mijn voeten in het verse lentegras
omringd door madeliefjes
fladdert een vlinder voor me uit
Langs het pad nieuw leven dat mij lief is.

Zo begint het gedicht *Stilgeboren Kinderen* op het monument dat Roelie Woudwijk heeft gemaakt. Het gedicht staat op een groen granieten steen en komt op het kerkhof van Oudega. Het gedicht ligt laag in het gras. *"Het lijkt alsof het gedicht op het gras valt. De steen is groen en er komen madeliefjes op. Ook ligt de steen een beetje schuin zodat het water er goed af kan lopen"*, vertelt Woudwijk. De kunstenaar vond het ook wel spannend om het monument te maken omdat het om een kwetsbaar onderwerp gaat. *"Ik heb gekozen om het over een vlinder te doen, dat staat vaak symbool voor het stilgeboren kind"*. De kunstenaar verdiepte zich in het onderwerp en voerde gesprekken met families.

Elf kaarsjes werden zaterdagmiddag 3 oktober 2020 in stilte aangestoken bij de onthulling van het gedenkteken voor doodgeboren kinderen op de begraafplaats bij de Sint-Agathatsjerke, allemaal door nabestaanden, voor hun levenloos geboren zoon, dochter, broer of zus.

²⁰ Een bij de geboorte al overleden baby, de Engelse term stillborn wordt ook vaak gebruikt hiervoor

Tichtset

Locatie: Gealânswei aan het Alddijp ten noordoosten van Gealânswei 2

Ter ere van de laatste *Tichtset-fisker* Piebe de Jong is vrijdag 3 juli 2015 een kunstwerk onthuld door Hindrik Riemersma, voorzitter van de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*.

Het kunstwerk toont een schets van de authentieke wijze van palingvissen en staat op de plaats waar het arkje van Piebe de Jong jarenlang lag. Piebe de Jong was de laatste palingvisser met een *tichtset*.²¹

Iedereen in Oudega kende Piebe de Jong. *Alde Piebe* kwam uit een vissersfamilie en had een *tichtset* bij de Mûntsegroppe. In de winter woonde hij met het hele gezin in een arkje in het dorp aan het Alddijp en hield zich bezig met *reidsnijen*.

In het voorjaar verplaatste het arkje zich richting Mûntsegroppe, waar de familie de hele zomer woonde. Piebe de Jong woonde 75 jaar op het arkje en is in 1990 op 84-jarige leeftijd overleden. Het arkje is gesloopt. De polderdijk, eigendom van it Wetterskip, is recentelijk opgehoogd en de plek op de polderdijk waar voorheen het arkje lag biedt noordoostelijk uitzicht richting het dorp en de haven en zuidoostelijk uitzicht over de landerijen en het Alddijp.

Naast het verhaal over dit ambacht beeldt het kunstwerk ook nog een ander, persoonlijk verhaal, uit. De uitbeelding betreft de samenstelling van het gezin van Piebe de Jong en zijn vrouw Goitske.

De 3 kinderen die nog in leven zijn, worden samen met de ouders, verbeeld in de vijf hoge ronde stenen rond de Tichtset.

Een zusje, dat slechts 6 jaar mocht worden, is verbeeld in een steen die iets hoger uitsteekt boven het grasveld dan de vier bij de geboorte overleden broertjes en zusjes, waarvan er één naamloos is gebleven.

Zij worden verbeeld in de vier stenen die net boven het grasveld zichtbaar steken.

Op initiatief van zijn familie is dit aandenken, 25 jaar na zijn overlijden, gerealiseerd met behulp van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland. Het kunstwerk, van beton en Cortenstaal, is ontworpen door Sabine Liedtke en gemaakt door Auke de Vries uit Oudega.

²¹ *Tichtset* is een zogenaamde aalstal, een dwars door het water geplaatste afsluiting die geheel of gedeeltelijk uit visnetten en/of fuiken bestaat

Urnenmuur en sarcofaag

Locatie: Buorren 1 - begraafplaats Sint-Agathatsjerke

Van de stichting Sint-Agathatsjerke kreeg Anne Woudwijk de opdracht een urnenmuur te ontwerpen die goed paste in de omgeving. Het kerkhof waar de muur te vinden is, is een bijzondere plek die een eeuwenlange geschiedenis kent. De vele verhalen die te vertellen zijn over deze plek, over de geschiedenis, het universum, religie, de dood en de rituelen die daarbij horen heeft de kunstenaar meegenomen in zijn ontwerp.

Het werk bestaat uit een halfronde muur die een deel van de levenscirkel symboliseert. In de muur vensters met willekeurige kleuren glas, dat de verscheidenheid van mensen laat zien maar ook het spectrum van het grote firmament. Bij de muur hoort een bank, gemetseld in dezelfde steen. Ook de bank heeft een halfronde vorm, waarop een blauwe lijn loopt die verwijst naar het hemelse en het leven na de dood.

Dichtbij de urnenmuur staat een sarcofaag uit omstreeks het jaar 1000, dat illustreert hoe fortuinlijke Oudegasters eeuwen geleden werden begraven. Zes oude grafstenen waarop de namen inmiddels zijn weggesleten maar de levensbomen nog zichtbaar zijn staan hier omheen. Het lijkt net alsof de oude grafstenen de sarcofaag optillen en iemand te grave dragen.

Ten gevolge van de corona pandemie heeft er geen officiële onthulling plaatsgevonden.

Vrouwe Justitia

Locatie: Buorren 11 – in de muur van het Rechthuis

Op 17 mei 1738 woedde er een grote brand in Oudega, op die dag werden zeven panden volledig in de as gelegd. Het betrof vijf op één rij staande huizen met op korte afstand daarvan nog twee huizen met schuurgedeelte.

De brand woedde in het centrum van Oudega en heeft onder andere het oude rechthuis in de as gelegd.

De oorzaak van de brand is nooit achterhaald.

Na de brand hebben de toenmalige eigenaren, Foocke Wytzes en Ebeltje Meinderts, hebben bij de herbouw in de gevelsteen met het reliëf van Vrouwe Justitia hun initialen laten beitelen.

Dit kunstwerkje mag gerekend worden tot de eerste rococo-scheppingen in Nederland.

Het is vervaardigd door een in Oudega geboren jongeman, Kornelis Kooystra, pleegkind van Foocke en Ebeltsje.

Wringe

Locatie: Aan de gevel van it West 57 voorheen aan de gevel van it West 59

Rond 1900 was er aan het einde van it West, ter hoogte van nummer 59, een *wringe*²², daarachter liep het vee in de gemeenschappelijke weiden, de zogenaamde meenscharren. Dit waren de gemeenschappelijke weilanden van de boeren die daar rechten hadden. Geen van deze boeren had het land in persoonlijk eigendom.

Naast de wringe was een flaphek, dat was voor het voetvolk, met paard en wagen moest de wringe open.

Voorheen was de wringe karakteristiek voor de Wâlden. Door de loop der jaren verdween de wringe uit het landschap. *In peal mei in prikke is in wâldmanshikke* was in die tijd een bekende uitspraak buiten de Wâlden.

²² Wringe is een landhek met traditionele vorm, vaak primitief gemaakt met staart tegenwicht, dat op een der dampalen steunt en daarom draaiend geopend en gesloten kan worden.

Dit karakteristieke hek stond van oudsher op plaatsen die niet dagelijks geopend werden, zoals bij de ingang van weilanden en percelen. Het wringhek of boerenhek heeft als kenmerk dat de bovenligger bestaat uit een bezaagde en gedisselde inlands eikenhouten boomstam met een natuurlijke vorm. Deze bovenligger steekt aan beide zijden over. Aan de ene kant als contragewicht en aan de andere kant als handvat en sluiting. De zwaarste kant rust op een eiken draaipaal die aan de bovenzijde is voorzien van een rond draaipunt. Deze draaipaal bestaat uit één geheel, dus geen ingeslagen houten pen of ijzeren pen waar de paal uiteindelijk zwakker van wordt. De dunne kant rust in de gaffelpaal die een natuurlijke en karakteristieke Y-vorm heeft.

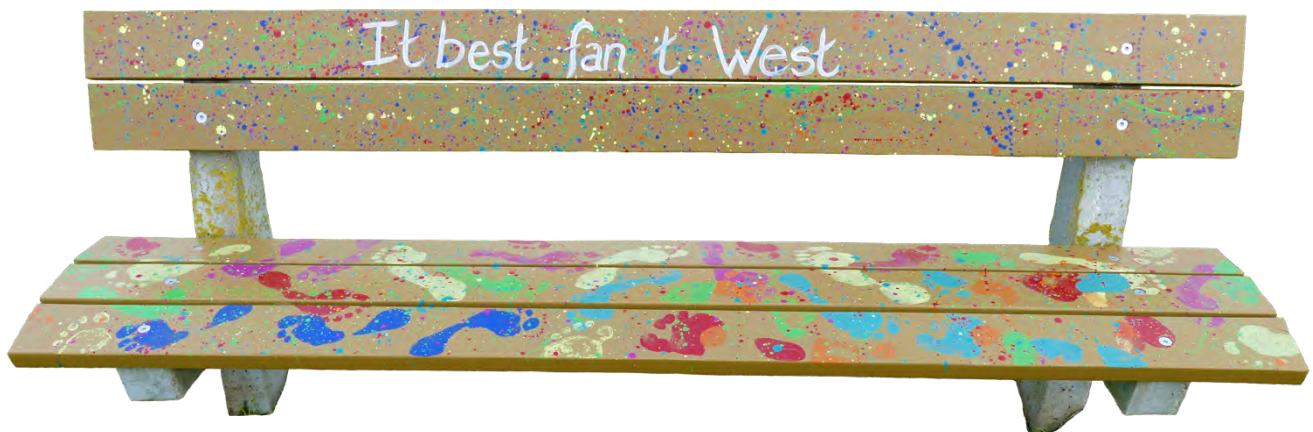
Zitbanken

Met een bijdrage vanuit het buurtbudget van de gemeente Smallingerland zijn 5 zitbanken in 2015 gerealiseerd. Het schilderwerk is in 2017 gedaan door cliënten van de dagbesteding *Tierelantuintje*. De bankjes zijn een rustpunt in het *Dichterspaad* en werden onthuld tijdens de eerste *Alle-om-slachte* kuiertocht op 24 juni 2017.

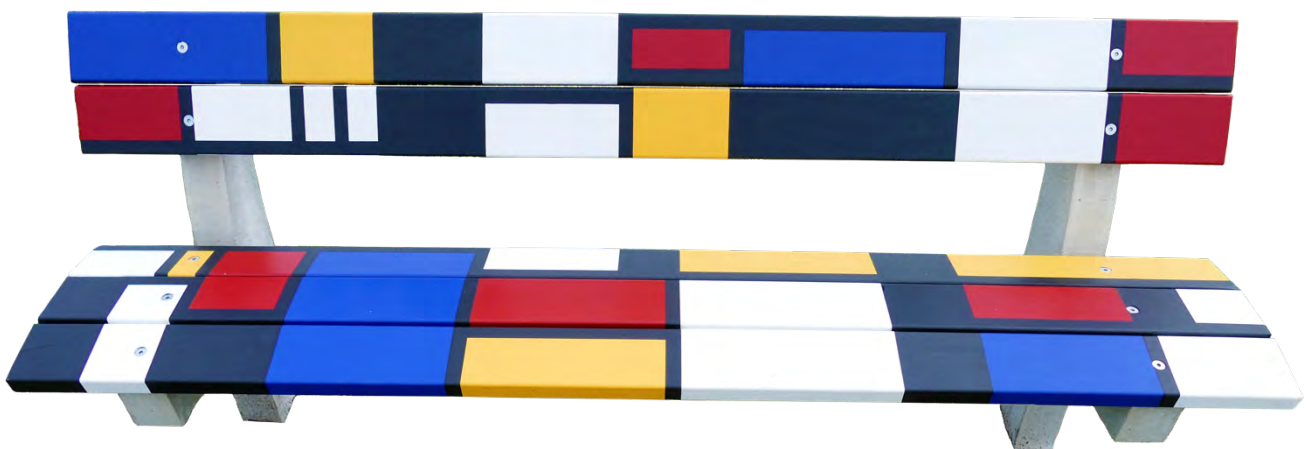
Headammen t.o. Brêgeham

it West / de Tsjollen

Manjepetswei

Omdat 2017 het [*Stijljaar*](#) was is dit bankje geschilderd in de kleuren van de Stijl.

Goudtsje paad halverwege

Utein

Jan Binnes paad

Met een bijdrage vanuit het buurtbudget van de gemeente Smallingerland is dit zitbankje in 2022 gerealiseerd. Het bankje is fraai geschilderd en voorzien van een spreuk van *Loesje* door cliënten van de dagbesteding *Tierelantuintje*. Het bankje is een rustpunt in het *Jan Binnes paad*, het pad is opgenomen in het *Dichterspaad*.

Skyline

Locatie: Buorren tegenover Sint-Agathatsjerke in de voortuin van Buorren 2

Met het project *Doarpen yn it Grien* hebben inwoners van Oudega in 2015 de handen uit de mouwen gestoken om het groen rondom de Sint-Agathatsjerke en de begraafplaats aan te pakken.

Het plantsoen tegenover de kerk was een doorn in het oog van veel inwoners, hier maakten struiken en rozenbottels destijds de dienst uit. Met behulp van het project *Doarpen yn it Grien* is het plantsoen omgetoverd tot een prachtig gazon.

Ieder jaar steken hier diverse bloemen in de lente de kop op. De grote zwerfkeien verwijzen naar de rijke ijsijdhistorie van het dorp en vormen tezamen met de kleurrijke voorjaarsbloeiers een vrolijk geheel.

Met behulp van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland is deze zitbank in 2018 gerealiseerd om te kunnen genieten van deze plek. Ten westen van de bank bevindt zich een paneel met gedicht, onderdeel van het *Dichterspaad*. Het ontwerp is van Sabine Liedtke en gemaakt door Auke de Vries uit Oudega.

De zitbank is gemaakt van Cortenstaal met uitsneden van de skyline van Oudega, van links naar rechts:

- Motorschip *St. Michaël*
- Knotwilgen langs ijsbaan Eastersânning
- *Folksgebou* Fabrykswei 4 & 6
- Kerk *It Ljochtbeaken* Buorren 31
- *Kerckebosch* Buorren 7
- Bakkerij Lenis Buorren 21
- Knotwilgen en hek oorspronkelijke *Fokke Wietske paad*
- Sint-Agathatsjerke Buorren 1
- Paard en wagen

De zitbank is een eerbetoon aan Hindrik Riemersma, als dank voor 12 jaar voorzitter van de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*.

De Hoop

Locatie: Op 'e Wâl tegenover appartementencomplex *De Nije Hoop*

In het kader van *Oudega aan het Water* is zuivelfabriek *De Hoop* aan de Fabrykswei 13 afgebroken en is er, meer naar het zuiden, aan de Op 'e Wâl het appartementencomplex *De Nije Hoop* gebouwd. Voor dit gebouw is het *doarpsplein* gerealiseerd. Hier zijn, in april 2025, 2 zwart granieten banken gecreëerd met in het midden de restanten van de schoorsteen van de zuivelfabriek. De banken zijn voorzien van foto's uit het begin van de 20^e eeuw.

Foto's bank westzijde van zuid naar noord:

De Hoop 1919

Haven

De Hoop 1900

Andreas Lindeboom bij afgraven Eastersânning

Boot met turf

de 2 gebroeders

Foto's bank oostzijde van noord naar zuid:

Openbare lagere school Buorren 39a

Sânbuorren 39

de 2 gebroeders in de haven

Op 'e Wâl 3 boerderij van Greate Gjalt / Adolf Mulder

School met de Bijbel it West 12 in 1923

Monumenten

Rijksmonumenten

Blauwe Stien

Locatie: Bij brug in grensgebied van Nijega | **Rijksmonument:** 33985

Op de door de landmeter Broerio Boelens getekende kaart van Smallingerland, gedateerd 1664, staat vlak bij Oudega een kruisje aangegeven met daarbij geschreven: *de blauwe steen*.

De steen ligt nog steeds op de grens van Oudega en Nijega, aan de zuidkant van de Aldegeasterdyk destijds Hoogeweg in de berm ten oosten van de brug.

In het gebied zijn veel van dergelijke zwerfkeien te vinden, door grootte of vorm onderscheidt de *blauwe stien* zich niet van andere keien. Wel opvallend zijn de vele krassen die vrij diep zijn en in alle richtingen lopen. De diepte van deze krassen doet vermoeden te zijn aangebracht door mensen en niet door toedoen van gletsjers. Dat Boelens, behalve kerken, kloosters en molens ook de *Blauwe Stien* aangaf op de kaart, vindt mogelijk zijn oorzaak in de plaats die de steen innam in de gedachten van het volk.

De steen wordt genoemd bij een verhaal uit de geschiedenis die plaats vond acht jaar nadat de genoemde kaart van Boelens gedrukt was. Daaruit valt op te maken dat voor 1672 bijzondere belangstelling voor de steen bestond waardoor hij een plaats op een gemeentekaart kreeg. Volgens dat verhaal zijn de krassen op de kei veroorzaakt door soldaten van bisschop Bernard van Galen Bommen Berend die in 1672 deze streken afstroopten.

De steen, die eeuw na eeuw op dezelfde plaats ligt, wordt in verband gebracht als zijnde een merkteken in een stelsel van heidense cultusplaatsen van zon- en maan verering. Langs deze merktekens kon men een denkbeeldige lijn trekken, uitgaande van de tempel die de richting aangaf van de plaats van zons- en maansopgang op bepaalde tijden. Wellicht heeft er een verband bestaan tussen deze steen en de vermoedelijke tempel die in Oudega zou hebben gestaan.

De aanwezigheid van deze balstenen wekte de verwondering op van de mensen die er woonden. Van de werking van rivieren of gletsjers had men toen geen idee. Door de werking van de vorst kwamen de stenen, wanneer die

dicht onder de oppervlakte lagen, onder bepaalde omstandigheden naar boven in het daglicht. Daarom leefde men in de veronderstelling dat de steen in de grond groeide en stopte als hij het daglicht zag.

De natuurverering richtte zich niet op voorwerpen die schrik of verwondering teweeg brachten, maar vooral op gewijde voorwerpen, zoals deze balstenen. Men bouwde er hunebedden en heidentempels van, tot laat in de Middeleeuwen werden zij als grensstenen gebruikt en gewijd.

D.H. van der Meer, geneesheer in Drachten, hield zich bezig met de plaatselijke geschiedenis en heeft de legende en historische feiten van de *Blauwe Stien* samengebracht in een gedicht waar hieronder een aantal verzen volgen.

1. Er ligt sinds overouden tijd
Een zware en ruwe steen
Op d' Oudegaster hoogen dijk
Terneer gezonken in het slijk
Met mos begroeid daarheen.

2. Die steen bepaalt de scheidingslijn
Van 't Dorpelijk gebied,
't Geschiedverhaal heeft lang geleen
Gewaaagd van dezen ruwen steen
Thans meldt van hem mijn lied.

3. Men zegt - 't vond voorheen geloof
Althans zoo meldt de maar
Hoe een Godvreezend monnik vaak
Vermoeid van d' afgedane taak
Zijn rustplaats vond aldaar.

4. Zijn naam was: Pater Boudewijn,
Van Smalle Ee convent
Door Godsvrucht en een rein gemoed,
Door deugd, die menschenliefde voedt
In 't gansche oord bekend.

5. De pater was een ieders vriend,
Hij deed aan allen goed,
En zat hij neder op den steen,
Dan schoolde 't landvolk om hem heen
En elk bracht hem zijn groet.

6. Doch pater Boudewijn werd oud
Hij telde tachtig jaar
De tocht naar 't dierbaar plekje grond
Waar hij zijn grootst genoegen vond
Die tocht viel hem te zwaar

Maar pater Boudewijn wordt oud, de tocht naar de Blauwe steen wordt hem te zwaar. Hij voelt zijn einde naderen. Hij wil graag nog éénmaal het plekje terugzien waar hij zo vaak heeft gerust. Men brengt hem in een boot naar de overkant en helpt hem plaats te nemen op de steen. Zodra dit bekend is stromen de inwoners toe en vragen pater Boudewijn om zijn zegen.

Daar opent Boudewijn zijn mond En meldt aan allen op dien stond Des Hemels raadsbesluit

7. Eens hoort men hier een jammertoon
Die tot de wolken stijgt
Hier in dit stil en eenzaam oord
Wordt eens de vrede wreed verstoord
Hier blaakt nog eens de krijg

8. Doch broeders wat gevaar ook dreig'
Wat rampspoed ook genaak'
Hij die altijd rechtvaardig is
Hij helpt voor zeker en gewis
Der braven goede zaak

9. Maar wat aanschouwt mijn donker oog
Zoo snel en onverwacht
Daar vlucht de roover angstig heen
Mijn plekje grond mijn dierb're steen
Zijn vrij van 's vijands macht!

10. Maar welk een woede wekt de wraak
Die door het harte woelt
De steen van Pater Boudewijn
Moet nu helaas het voorwerp zijn
Waar 's vijands wrok op koelt

11. Men valt onstuimig op hem aan
Met zinneloos getier
Men slaat met heirbijl en met zwaard
Van menschenlijk gevoel ontaard
Gelijk aan 't woeste dier.

12. De heiligschennis is begaan
En 't gruwelstuk gepleegd
De steen is van zijn glas beroofd
Is hier en daar vaneen gekloofd
Zijn luister weggeveegd

Pater Boudewijn sterft na het uiten van zijn voorspelling. Vele jaren later, in 't jaar 1672, maakte de bisschop van Munster en Keulen, Bientje van Galen, een rooftocht door ons land. Van Suameer naderde hij over Nijega het dorp Oudega. Doch in Oudega

Had men van top en torentrens,
Den vijand lang bespied.
Gestaâg zorgvuldig opgelet,
Waar hij zijn gangen had gezet.

En dien overeenkomstig zijn maatregelen getroffen. Toendestijds was de Hoogedijk de eenige weg naar Oudega en was deze weg van beide zijden door water omspoeld. Onder leiding van een zekeren Hendrik, dia als matroos op zee gevaren had en dus iets meer van de wereld wist, werd de Hoogedijk doorgegraven. Buitendien richtte men nog een barrikade op van ploegen, eggen, enz. en stapelde daartusschen een groot aantal bijenkorven op. Dit bleek het redmiddel te zijn. Toen de vijand de barrikade wegruimen wilde, kwamen de bijen bij duizenden tevoorschijn, zoodat men het veld ruimen moest. De groote keisteen, waarop pater Boudewijn menigmaal gezeten had, lag in de onmiddellijke nabijheid. De vijand zal over zijn mislukte poging, om Oudega te bereiken en uit te plunderen, zoo woedend geweest zijn, dat hij met de sabel dezen steen bewerkte. Inderdaad zijn op den steen talrijke streepen en kerven te zien. Deze steen ligt nog heden aan den Hoogendijk. De vijand trok daarna in de richting Drachten en Boornbergum af. Drie der soldaten, die waarschijnlijk van den troep waren afgedwaald, verschuilden zich onder de Poolbrug, waar ze door de woedende boeren gevonden en doodgeslagen werden.

Zie ook het verhaal bij *Woodland Art De Slach bij Aldegea*: De plunderende troepen

De geschiedenis van de Blauwe Stien blijft door de eeuwen heen mensen bezighouden. Er is nagegaan of de krassen mogelijk runen oud-Germaanse schrifttekens kunnen zijn, de uitslag van het onderzoek was negatief. Ook is de grond waarop de steen ligt onderzocht. Naar verluid zou onder dergelijke stenen bepaalde voorwerpen begraven zijn: eveneens met negatief resultaat.

De steen liep gevaar vernield te worden omdat op die plek boerenwagens gekeerd werden. Het gemeentebestuur van Smallingerland heeft toen besloten er een ijzeren hekwerk omheen te plaatsen.

Het meest voor de hand liggend is dat de *Blauwe Stien* een grenssteen is die de grens tussen Nijega en Oudega aangeeft.

Bewerkt naar bronnen: F.J. Hoeksma in de Hepkema Courant van 11 januari 1916 en Smallingera-land 1, Hoofdstuk 3B1. Heidendom in Smallingerland, *De blauwe stien*.

Op 11 november 1939 bleef een uit Engeland afkomstige versperringsballon in de bomen hangen bij de Blauwe Stien. Deze ballonnen, waaronder stalen kabels hingen, werden zowel in Engeland als Duitsland boven de steden opgelaten om aanvallende vliegtuigen te hinderen. Door een storm was deze ballon boven Londen losgeraakt. Volgens de *Drachtster Courant* slaagden dertig mannen er in om, hangend aan de kabel, de ballon aan de grond te krijgen, waarna deze werd stukgesneden en samen met de kabel afgevoerd naar de marechausseekazerne in Drachten en vervolgens naar Soesterberg.

Bron: *Smallingerland in oorlogstijd 1939-1945*, uitgegeven in 2025 ter gelegenheid van de herdenking van tachtig jaar bevrijding door Smelne's Erfskip

Sint-Agathatsjerke

Locatie: Buorren 1 | **Rijksmonument:** 33989

Foto Wieger Paulus 2014

Deze voormalige Nederlands Hervormde kerk is het oudste monument van de gemeente Smallingerland. Vroeger werd een kerk vaak gesticht vanuit een klooster. Het klooster Smelne²³ in Smalle Ee is verantwoordelijk voor de nodige veranderingen binnen de gemeente Smallingerland. Het werd waarschijnlijk voor 1250 gesticht en waarschijnlijk zijn de kerken van Drachten, Kortehebben, Boornbergum, Opeinde en Nijega van hieruit gesticht. Maar de kerk van Oudega is van ver voor de datering van het klooster en daarmee ook vanuit een andere gemeenschap gesticht.

De kerk is gebouwd rond 1090 en gewijd aan de heilige Agatha²⁴, een in de derde eeuw levende Siciliaanse martelares, aan haar werd toegeschreven dat zij beschermde tegen brand en bliksem. Haar feestdag wordt gevierd op 5 februari. De heilige werd als speciale beschermer aangeroepen in tijden van nood.

De bouwgeschiedenis laat zich duidelijk aflezen uit het metselwerk en vertelt een boeiend verhaal over de ontwikkeling van de kerkelijke bouwkunst in Fryslân. Vooral de noordzijde toont in schip, toren en koor duidelijk de opeenvolging van bouwperiodes door de verschillen in het bouw materiaal. Het muurwerk van alle drie delen bestaat, voor het blote oog, in hoofdzaak uit tufsteen. In het gebouw zijn in het schip, de toren en het koor drie bouwperiodes te onderscheiden.

Het schip is vanuit architectonisch oogpunt het meest interessant. De muren vertonen een horizontale indeling in twee zones. In de bovenste zone, die geheel vlak is en iets inspringt, zitten in de noordelijke gevel kleine romaanse vensters in oorspronkelijke vorm maar in de zuidgevel zijn ze niet meer aanwezig. De vensterzone is bij de restauratie in 1921 afgesloten door een rondboogfries. De benedenzone is verlevendigd door een reeks van spaarvelden.

²³ Het terrein van het verdwenen klooster *Smelne* is te vinden bij de Kleasterkampen in het verlengde van de Mûntseane in Smalle Ee. Fietsknooppunt 64 bevindt zich precies bij dit veldje.

²⁴ De heilige **Agatha van Sicilië**, ook wel **Agaat** of **Agathe**, Catania ° 225 aldaar † 5 februari 251 is een door de Katholieke Kerk heilig verklaarde martelares. Ze stierf in de christenvervolgingen ten tijde van keizer Decius. De heilige Agatha is een van de bekendste heiligen in Europa; haar naam staat samen met, onder anderen, de heilige Agnes, de heilige Cecilia en de heilige Lucia in de oudste katholieke lijst van heiligen. De naam Agatha is Grieks: *ἀγαθος* (*agathos*) betekent *de goede*.

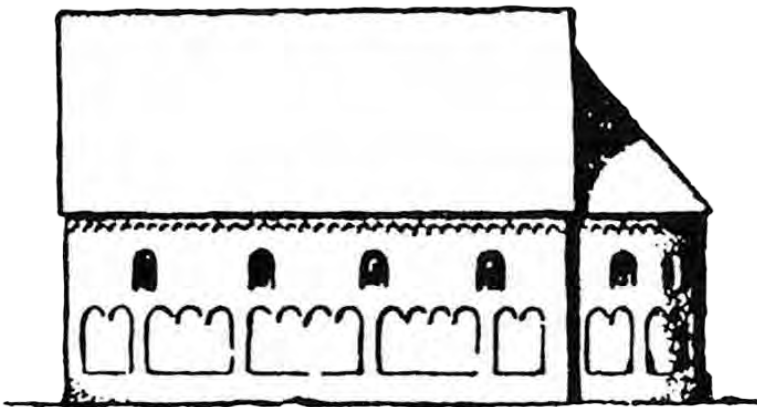
In de kerk vinden regelmatig nog erediensten plaats van de Protestantse Gemeente Oudega, maar ook vinden er culturele activiteiten plaats.

In het kader van *Tsjerkepaad* is de kerk iedere zaterdag tussen 13.30 en 16.30 uur te bezichtigen in de maanden juli en augustus, soms gecombineerd met een activiteit.

Na de komst van de missionarissen in Noord-Nederland zorgden oorlogen en Vikingaanvallen er voor dat veel van de kersteningarbeid in eerdere eeuwen teloor ging. Na 950 zette het bisdom Utrecht zich in voor een restauratie van de christelijke kerk in het hele Friese gebied. Gevolg was dat er een fijnmazig net van parochies ontstond, elk met een eigen zielzorger. Om dat te bereiken werd er samengewerkt met de lokale elite. Een 8-tal boerderijen werd verplicht een kerk te bouwen en de zielzorger te onderhouden. Toen kreeg Oudega ook haar kerk. Het dorp zal een grote collectieve inspanning hebben moeten leveren om de bouw te realiseren. Fundamenten werden aangelegd, tufsteen moest worden aangevoerd, een bouwmeester moest aangezocht worden. Dit alles zal een proces van jaren geweest zijn. De dorpsbewoners maakte echter op deze manier hun geloof concreet.

De plek waar het kerkgebouw geplaatst moest worden was niet een willekeurige. Sinds 800 schreef Karel de Grote voor dat gestorvenen niet meer thuis, maar op een centrale plek begraven moesten worden. Lijkverbranding werd verboden en de gestorvenen moesten met de voeten naar het oosten en het hoofd naar het westen begraven worden, zo konden ze bij de wederopstanding recht overeind komend naar het oosten kijken, waar Christus op de jongste dag zou verschijnen. Het is dan ook mogelijk dat het grafveld rond die tijd ontstaan is op de locatie waar men enige eeuwen later het kerkgebouw bouwde. De begraafplaats is dus aanmerkelijk ouder dan het kerkgebouw.

Bouw & Verbouwingen

Tekening van de oorspronkelijke kerk

Omstreeks **1090** werd het Romaanse schip van de kerk gebouwd²⁵, zonder toren en met een half ronde apsis²⁶ aan de oostkant, oorspronkelijk voorzien van rieten dak. Hoog in de muur de kleine Romaanse ramen: hoog vanwege de veiligheid; klein vanwege de temperatuur, omdat de ramen aanvankelijk geen glas bevatten.

De muren van het schip zijn versierd met spaarvelden, ± 1 meter dik en geheel uit tufsteen²⁷ opgetrokken; een zeer kostbaar bouw materiaal dat met grote ruwe brokken per schip uit de mijnen van Andernach uit het Eifelgebergte in Duitsland werd aangevoerd en via Deventer en hier ter plaatse in blokken werd gezaagd.

De fundering van het schip en de toren bestaat uit zwerfkeien.

Bij de bouw van de kerk was de ingang aan de westzijde; nadat de toren er ongeveer 50 jaar later tegenaan gebouwd werd bleef de ingang tot de kerk aan de westzijde, nu via de toren.

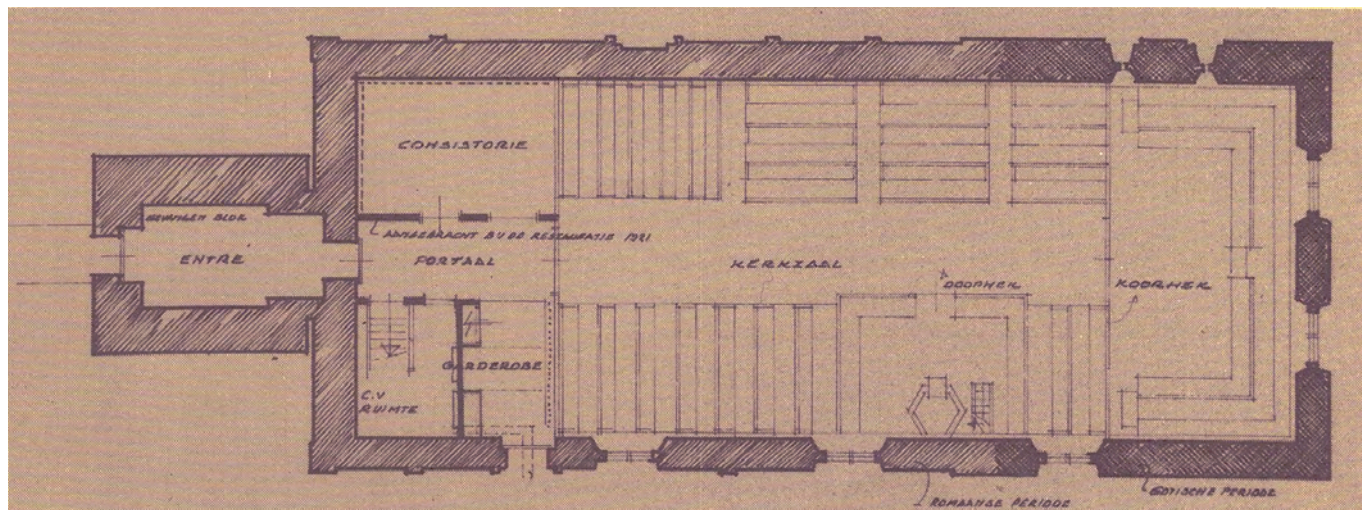
Rond de **14^e eeuw** is het ronde koor afgebroken en verlengd met een rechthoekige uitbreiding. Men gebruikte toen rode bakstenen. Na de 12^e eeuw was het bakken van klei tot baksteen²⁸ reeds zo algemeen dat na 1200 geen tufsteen meer gebruikt werd. Nog steeds word dit *it rounen* genoemd.

²⁵ De kerk bestaat uit een schip en een koor. Het koor is het ronde gedeelte van de kerk. Het koor was destijds altijd aan de oostzijde en de toren aan de westzijde.

²⁶ *It Rounen*, halfronde uitbouw in kerken, plek voor de priester.

²⁷ *Tufsteen*, *tuf* of *tuffiet* Fries: douwestien is een sedimentair gesteente van door een vulkaan uitgestoten materiaal. Het kan bestaan uit verschillende componenten, maar het bindende materiaal is vulkanische as.

²⁸ *Kloostermop*, ook wel *kloosterstenen* of *monniksstenen* of âlde friezen genoemd, zijn middeleeuwse bakstenen. Ze waren veel groter dan de huidige bakstenen en werden vooral gebruikt in kloosters, kerken en kastelen. Ofschoon het niet met zekerheid vastgesteld kan worden, is de heersende opvatting dat kloosterorden aan de bakermat van de baksteenfabricage stonden, hetgeen blijkt uit de naam. Echter, ook bakstenen die niet door monniken gebakken waren, werden in de volksmond zo genoemd. Sommige huizen werden ook uit kloostermoppen opgetrokken, maar, omdat deze erg duur waren, werden de huizen in die tijd meestal van hout gebouwd.

Tekening uit Geschiedenis Ned. Herv. Kerk te Oudega; R. Kijlstra, arc. b.n.a., Beetsterzwaag, februari 1980

In de **15^e en 16^e eeuw** hebben er grote restauraties plaatsgevonden en de kerk veranderde van uiterlijk. Enkele kleine Romaanse rondboogvensters bleven bestaan maar aan de noordkant kwamen twee kleine Gotische ramen en aan de oostkant een groot Gotisch raam, een detail is nog zichtbaar in het metselwerk. De noordkant van de kerk is altijd de aanzichtzijde geweest, daarom heeft men toen dat muurdeel aan de noordkant afgedekt met tufsteen, waarschijnlijk van het vrij gekomen materiaal bij de afbraak van *it rounein*.

De ingang via de toren verviel en maakte plaats voor twee nieuwe toegangen. Eén in de noordzijde, en één in de zuidgevel. De toegang tussen de kerkzaal werd afgedicht.

De beide zijingangen hadden bij de kerken in die periode een liturgische en symbolische betekenis: de donkere noordelijk ingang werd gerelateerd met duisternis en kwaad; de zuidelijke ingang met licht en blijde gebeurtenissen. Maar ook was regel dat vrouwen via de noordingang naar binnen gingen en aan de noordzijde plaatsnamen en de mannen via de zuidingang. Wat de reden is geweest is onbekend maar in Oudega zaten de mannen aan de noordzijde en de vrouwen aan de zuidzijde!

Naast de voormalige noordingang vindt men nog het dichtgemetselde zogenaamde *Noormannenpoortje*²⁹. Deze noordingang is reeds vroeg dichtgemetseld en het kerkhof is in de loop der tijden aanzienlijk opgehoogd zodat de oorspronkelijke drempel onder de opgehoogde aarde verdwenen is en de oude toegangsdeur dus kleiner lijkt.

In **1599** zijn de muren verlaagd waardoor de frieslijsten uit de Romaanse en Gotische periode verdwenen. Een nieuwe kap kwam op het dak, het riet en stro werd vervangen door pannen. De jaarankers 1597 aan de zuidzijde herinneren hieraan.

In **1717** vond er weer een grote restauratie plaats. De toenmalige grietman Aulus van Haersma, gehuwd met de vermogende Anna van Scheltinga, nam het initiatief tot deze verbouwing. Hij heeft de voltooiing van het werk niet meer meegemaakt want hij overleed in februari 1717. Volgens het *Kercke Reecken Boeck van Smallingerland* is de kerk van binnen vertimmerd voor een bedrag van 624 caroli gulden en is het buitenwerk opgeknapt voor 110 caroli gulden. In de noordgevel kwamen twee, in de oostgevel één en in de zuidgevel drie nieuwe rondboogvensters, welke gedicht werden met gebrandschilderde ramen.

²⁹ Het *Noormannenpoortje* of de *Noormannendeur* is de poort van ongeveer anderhalve meter hoogte aan de noordzijde van een kerkgebouw, die veel voorkomt bij middeleeuwse kerken in Nederland als in Noord-Duitsland en Engeland.

Het verhaal van de Noormannenpoortjes is een moderne sage. Negentiende-eeuwse geleerden beweerden uit de overlevering gehoord te hebben dat deze poorten in opdracht van de Noormannen waren aangebracht. Deskundigen wezen er bij herhaling op dat deze poorten uit een latere periode dateren en vermoedelijk vanuit de katholieke liturgie zijn ontstaan. Het verhaal knoopt aan bij een middeleeuwse sage die de oorsprong van de Friese vrijheid moest verklaren. Volgens de *Zeventien Keuren* uit de 12^e eeuw waren de Friezen ooit door Karel de Grote bevrijd uit de overheersing door de heidense Noormannen en door Willibrord opnieuw tot het christendom gebracht. Ze hadden de Noormannen een *tributt* moeten betalen dat bestond uit klinkende munt. Een latere toevoeging stelt dat alle Friezen als teken van hun slavernij een wilgentenen strop om de hals moesten dragen, zodat de Noormannen hen bij verzet direct konden ophangen. De sage werd aanvankelijk toegeschreven aan de Deense koning Gudfred † 810, daarna aan Godfried Haraldson junior † 885 en ten slotte aan Radboud, die in dit verband eveneens koning van Denemarken werd genoemd. In de 14^e eeuw of mogelijk al eerder werd het verhaal verbonden met een tweede sage, namelijk dat de Friezen hun huizen moesten voorzien van een extra lage toegangsdeur aan de noordkant. Deze dwong hen bij het verlaten van de woning een diepe buiging naar het noorden te maken, waar de koning van Denemarken en de goden van het heidendom zouden resideren.

Er bestonden in het begin van de jaren zeventig van de 19^e eeuw plannen om de kerk op te knappen en te moderniseren. In *Wandelingen door Nederland* van Craandijk³⁰ wordt de kerk afgebeeld in slechte staat van onderhoud. Craandijk schrijft: *Van binnen is de kerk, die bouwvallig begon te worden, door den architect Duursma te Dragen zoveel mogelijk hersteld in overeenstemming en met den ouden toestand en met de belangen der kerkvoogdij.*

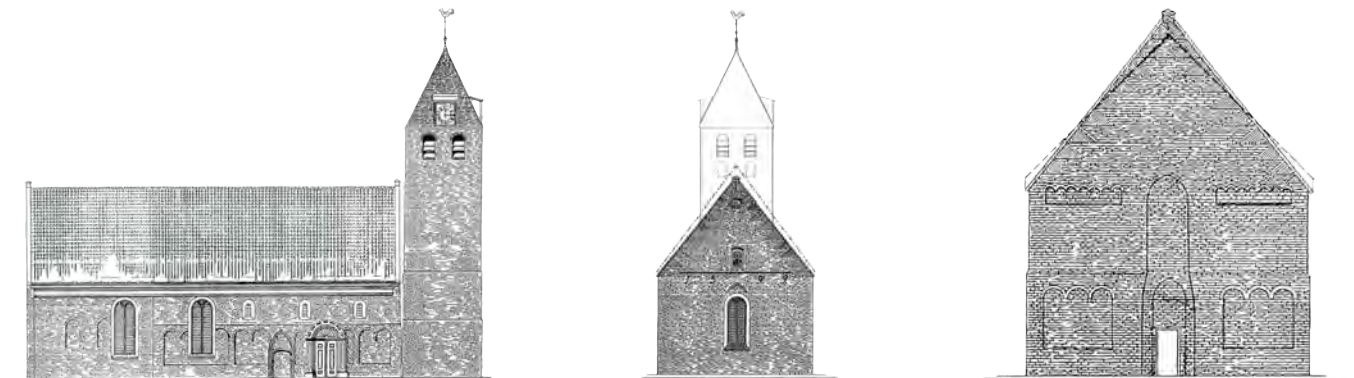
De kerkvoogden³¹ lieten zich hierbij adviseren door de Rijksadviseurs voor de Monumenten van Geschiedenis en Kunst. Op basis van uitvoerige rapportage en nauwkeurige tekeningen van deze adviseurs werd op het nippertje besloten de gunning van de aanbesteding voor de modernisering aan te houden. Dit voorkwam dat de kerk een gestukadoord plafond krijgt.

De verbouwing in omstreeks **1875** was tevens aanleiding om een groot orgel te laten bouwen en onder de orgelgalerij een portaalruimte af te scheiden. Een nieuwe ingang met houten omlijsting gaf nu vanaf de noordzijde toegang tot het gebouw. Met een brede houten gootlijst in classicistische trant werd de noordzijde tot een indrukwekkend front herschapen. De kap wordt naar het 16^e-eeuwse karakter hersteld en de vlakke zoldering vervangen door een tongewelf.

Nadat de Van Haersma's rond 1899 niet meer hun zetel als grietman in Oudega hadden en naar elders verhuisden en het feit dat de Van Haersma's in rechte lijn uitstierven, ging het bergafwaarts met de conditie van het kerkgebouw. De achtermuur stond los van de zijmuren. De noordmuur stond scheef als gevolg van de druk van de kaspanten die niet meer met balken verbonden waren. Het water liep langs de muren.

Alle verbouwingen ten spijt is de toestand van de kerk in het begin van de 20^e eeuw zo slecht dat afbraak voor de hand ligt. Het is te danken aan de kerkvoogdij en ds. A. Carsjens dat de kerk een restauratie ondergaat onder leiding van architect Gurbe Veenstra. In **1921 en 1922** is, met hulp van monumentenzorg, de kerk in haar oude luister hersteld.

Veenstra is bij het voorbereiden van de restauratie zorgvuldig te werk gegaan. Hij heeft zich georiënteerd op het verslag van de rijksadviseurs uit 1875 en het gebouw grondig onderzocht. Zijn bevindingen heeft hij minutieus opgemeten en getekend. De tekeningen geven dan ook een schat aan informatie. Hij heeft de fundamenten onderzocht en ontdekt dat het schip, het oudste deel van het gebouw, gebouwd is op grote keien in zand en de toren op kleinere keien in zand. Het later toegevoegde oostelijke deel heeft geen keienfundering.

Tekeningen uit 1921 van G. Veenstra: Noordgevel

Oostgevel

Westgevel zonder toren

In de **noordgevel** doorbreekt een rondboogvenster de spaarvelden in de benedenzone en een tweede gevelvlak van het koorgedeelte. De gotische ingangsomlijsting is aanwezig, de deuropening is dichtgemetseld. Als ingang fungeert een meer westelijk aangebrachte poortachtige deur met bovenlicht binnen een brede houten betimmering. In de bovenzone bevinden zich op regelmatige afstand drie oorspronkelijke venstertjes. Een vierde, dat volgens het ritme aanwezig zou kunnen zijn, moet binnen het ingebroken rondboogvenster hebben gelegen. Het bovenste muurgedeelte is aan het oog onttrokken door een brede witgeverfde houten kroonlijst.

In de **oostgevel** zat in het midden een rondboogvenster uit 1717 met direct daarboven in het metselwerk de top van een gotisch venster, dat gedicht werd ten behoeve van het rondboogje. In de topgevel zat een dichtgemetseld luikje. Vlak onder de nok een dichtgemetseld ovale opening, doorsneden door het vlechtwerk van de gevel.

De **westgevel** is voor een groot gedeelte aan het oog onttrokken omdat de toren er voor is gebouwd. De versiering van het muuropervlak toont dat deze zijde van de kerk vrij heeft gestaan. Het patroon van de muurdecoratie komt overeen met dat van de zijgevels. De benedenzone heeft aan weerszijden van een later aangebrachte middenpartij een groot spaarveld met drie rondboogjes. De bovenzone is geheel vlak, maar zal in het midden een venstertje hebben gehad.

³⁰ Jacobus Craandijk 1834-1912 is met de serie *Wandelingen door Nederland* bekend geworden als de wandelende predikant. Met deze zeventalige serie heeft hij een schat aan informatie nagelaten over het 19^e-eeuwse tijdbeeld en de historische geografie. Dit eerste deel begint met een wandeling rond Beverwijk, Assumburg en Marquette. Vervolgens het dorp Voortst en omstreken. Woerden, Montfoort en IJsselstein volgen. Dan van Heerenveen naar Olterterp, Drachten en omstreken. Ook Heilo, de Egmond en Bergen. Een bezoek aan Gouda, de omgeving van Amersfoort en tot slot Diepenheim.

³¹ De restauratiearchitect van 1921, de heer Gurbe Veenstra, prees deze kerkvoogdij als volgt: *Te zelden toch kan met wijzen op kerkvoogdijen, zelfs van groote steden, die voor de eischen der architecten en van den goeden smaak een open oog hebben, en die durven breken met het noodlottige stelsel van gestukadoorde plafonds en gepleisterde muren. Het kerkbestuur eener afgelegen plattelandsgemeente gaf hier een goed voorbeeld, dat het tot eere strekt en voor de adviseurs bemoedigend mag heeten.*

In het bovenste deel van de gevel bevindt zich een laag langgerekt spaarveldje aan beide zijden. Beide zijn gedekt met zeven rondboogjes. Het middendeel van de gevel is doorbroken met twee spitsbogige openingen boven elkaar die corresponderen met de twee torenverdiepingen. Deze openingen zijn naderhand dichtgemetseld en bij de restauratie in 1921 onzichtbaar weggevoerd.

Er is gekozen voor het volledig terug restaureren van de noordgevel. Als enige concessie aan de bouwgeschiedenis bleef de bakstenen omlijsting uit de gotische periode bestaan. De Romaanse indeling van de noordmuur werd hersteld en de noorderdeur dichtgemetseld, in de zuidgevel is deze in de oorspronkelijke gotische stijl gerestaureerd. De oude toreningang is in ere hersteld. Een van de grote gebrandschilderde ramen, die om hun kunstwaarde behouden moesten blijven, is van de noordmuur naar de oostmuur verplaatst waar nu twee gebrandschilderde ramen aanwezig zijn. Het dak werd geheel vernieuwd, de dakpannen werden vervangen door leien.

Bij deze restauratie is een rest van een fundament gevonden dat de aanleiding vormt voor de veronderstelling dat het schip aan de oostzijde een inspringende ronde absis zou hebben gehad.

In het begin van de jaren zeventig van de 20^e eeuw waren kerk en toren toe aan een fikse opknapbeurt, af en toe vielen er lossen stenen uit de muren! Nadat bouwbedrijf Kleinhuis uit Oudega was begonnen met de restauratie door de toren bij te werken en de spits te vernieuwen, is onder leiding van architect E. Kijlstra de restauratie van de kerk ter hand genomen. Kijlstra is uitgegaan van het conserveren van de bestaande toestand.

In **1974** is het buitenmetselwerk hersteld, hele stukken muur moesten opnieuw worden gemetseld. Hiervoor werden 20.000 stenen gebikt.

Het interieur is opgeknapt en de verwarming is achter de lambrisering weggevoerd. De brugstaven van de vensters waren verroest en zijn hersteld.

Ter bescherming van de gebrandschilderde ramen zijn voorzetzamen van gehard glas aan de buitenkant aangebracht. Het dak werd voorzien van nieuwe leien.

De restauratie, die met enige onderbrekingen ± 3 jaar heeft geduurd, kostte ruim een half miljoen gulden.

Doordat de leesteen aan de weersinvloeden blootstaat keert het langzamerhand terug tot zijn oorspronkelijke staat. In **2011** zijn de leien daardoor opnieuw vervangen.

Interieur

Ooit moet het een eenvoudig, bijna ongemeubileerd katholiek godshuis zijn geweest. De mensen zaten niet op banken maar stonden tijdens de liturgie, dit was een houding van eerbied. In het westelijk deel van de zaal was een enkele muurbank bedoeld voor de mensen die zo lang niet konden staan. In het oostelijk deel stond de mensa met onder de dekplaat van het altaar de relikwieën. Hier celebreeerde de priester de eucharistie met het gezicht naar het oosten, dus met de rug naar de mensen. een stenen altaar, een gemetselde rechthoekige onderbouw met daarop een zandstenen blad, de mensa. Nadat de handelingen bij het altaar verricht waren betrad de priester het lekengeedeelte en sprak een korte preek uit, op ene kansel. Zo dicht mogelijk bij de gemeenteleden en in de volkstaal.

In **1580** vond in geheel Friesland de hervorming plaats. De Rooms-Katholieke Kerk werd door de provinciale overheid verboden, terwijl de kerkelijke goederen overgingen naar de reformatische kerken. Het accent in de erediensten verschoof van het liturgisch handelen in het koor aan de noordzijde naar de woordbediening vanaf de kansel aan de zuidzijde. Daar is toen de preekstoel gesitueerd met een dooptuin eromheen.

In **1779** zijn er banken in sobere rococostijl aangeschaft.

Rond **1899** was het interieur sterk verwaarloosd: het fluweel van de fraaie rouwborden was geheel verteerd, het hout van de wapens beschadigd en gedeeltelijk vergaan. Het grootste deel van het eikenhouten ameublement was door vuren hout vervangen, de preekstoel, de *Van Haersma's bank* en de rest was geel geverfd.

De eikenhouten balusters van het doophek hadden het veld moeten ruimen voor een gegoten ijzeren raamwerk.

Tijdens de grote restauratie in **1921** zijn de mannen- noordzijde en vrouwenbanken zuidzijde en lambrisering weer volledig van eikenhout gebaseerd op de 17^e-eeuwse stijl. De herenbank en de avondmaalstafel vormden het uitgangspunt bij de aanpassing van het interieur.

De 17^e-eeuwse kuip van de eiken **preekstoel** met halfzuilen en met toogpanelen is in Renaissancestijl uitgevoerd. Klankbord, achterschot en trap zijn bij de restauratie gewijzigd.

De preekstoel werd ook gebruikt voor het afkondigen van *wereldlijke* afkondigingen. De grietman liet de predikant de informatie voorlezen over verkopeningen en verpachtingen. Later deed de koster deze afkondigingen na de dienst.

De 6 grote grafzerken van de Van Haersma's zijn verwijderd uit het koor en verplaatst naar de herenruimten; het koorgedeelte werd afgesloten met een koorhek. Sindsdien wordt de koorruimte weer gebruikt in kerkdiensten, o.a. voor koorzang en Avondmaalsvieringen.

De uit 1640 afkomstige **herenbank** van de Van Haersma's toont nu het wapen van de eerste grietman Arend Eerkes van Haersma, grietman van 1625-1637, en van zijn vrouw Hylk van Harckma. De bank staat aan de noordzijde recht tegenover de preekstoel om zodoende een beter zicht te hebben op de dominee.

Het houten **tongewelf**³² is hersteld en beschilderd met Art Deco verwante motieven door Jacob Por³³; hij schilderde uit de vrije hand zonder gebruik te maken van sjablonen.

Tijdens de renovatie in de jaren '70 van de 20^e eeuw werd bij het schoonmaken van het nogal vervuilde tongewelf ten gevolge van het jarenlang stoken met kolenkachels ontdekt dat de verf bij het al te hardhandig boenen losliet. Met spuitlak is de verlaag van de schildering vastgezet.

De drie **kroonluchters**, de tweearmige **kaarsenhouders** aan de muur en op de preekstoel en de kaarsenhouders op de banken zijn van geelkoper en verlevendigen de door al dat hout wat somber geworden interieur en werden voorzien van elektrische kaarsen.

De opvallend uitvoerig bewerkte 18^e-eeuwse **psalmborden** zijn duidelijk van andere makelij en zullen wellicht na 1921 vanuit een andere kerk aan het interieur zijn toegevoegd.

Er zijn 2 koperen **doopschalen** op ijzeren voet aanwezig. De ijzeren houders op voet zijn met groene glansverf beschilderd. De een is groter dan de ander, mogelijk is de oudste nog uit de tijd van vlak na de verbouwing in 1599.

In **2013** is er nieuwe LEDverlichting geplaatst, zodat het handbeschilderde tongewelf beter tot zijn recht kon komen.

³² Een tongewelf is een type gewelf dat over de gehele lengte dezelfde vorm heeft en waarvan de dwarsdoorsnede een halve cirkel vormt, zodat het gewelf een halve cilinder vormt. Tongewelven in strikte zin zijn gemetseld, maar ook houten en gepleisterde overkappingen met dezelfde vorm worden wel tongewelven genoemd. Het gemetselde gewelf werd veel toegepast in de romaanse bouwstijl. Het ontstaat door de muren in een boogvorm op te metselen, zodat de kruin van het gewelf uit één rechte lijn bestaat.

Het tongewelf is het eenvoudigste gewelftype. Het heeft een grote draagkracht maar een grote zijdelingse druk op de muurdelen. Deze moeten hierdoor zeer dik zijn en kunnen slechts kleine raamopeningen bevatten. Door de grote belasting kunnen scheuren optreden evenwijdig aan de as; om de schade te beperken werden soms gordelbogen toegepast. Houten tongewelven, die door hun geringe gewicht de constructie niet noemenswaardig belasten, werden op grote schaal toegepast in de late gotiek, het classicisme en de barok.

³³ Jacob Jacobus Por Leens *5 juni 1882 - De Bilt, †21 maart 1947 was een Nederlands kunst- en decoratieschilder, restaurator, fotograaf en mogelijk glazenier bij het Rijksbureau voor de Monumentenzorg en vanaf 1922 directeur van de Nationale Schildersschool in Utrecht.

Vrijdag 24 november **2023** organiseerde de Stichting Sint-Agathatsjerke een bijeenkomst waar Marjan de Visser erkend restaurateur haar onderzoek toelichtte naar het door Jacob Por geschilderde gewelf. Het onderzoek kwam tot stand in samenwerking met het Rijksinstituut voor Cultureel Erfgoed. De presentatie van het unieke onderzoek uitgevoerd in 2022/2023 werd ondersteunt met veel beelden en informatie over de gebruikte verf en kleuren, de patronen en de verschillen er in, de werkmethode en staat waarin de schildering zich bevindt. Een aantal nazaten van Jacob Por waren bij de presentatie aanwezig. Zij waren in het bezit van een werktekening die destijds heeft geleid tot de opdracht.

Het advies is *Nu niets doen!* Maar niets doen betekent niet niets doen. Met dit onderzoek is er een 0-meting gemaakt van de staat waarin de schildering zich bevindt. Door dit onderzoek regelmatig te herhalen kunnen er veranderingen worden geconstateerd en kan beargumenteerd worden besloten wat en hoe er gerestaureerd moet worden.

Detail van de Bijbel uit 1637

Psalmbord

Collectebus

Koperen doopschaal groot

Koperen doopschaal klein

Preekstoel

Van Haersma's Herenbank

Familiwapen op Herenbank

Orgel

Het orgel is met een klavier en met aangehangen pedaal gebouwd in 1875 door de firma L. van Dam & Zn. uit Leeuwarden voor fl. 2.900,--.

Tijdens de kerkrestauratie van 1922 werd door de firma Bakker & Timmenga uit Leeuwarden voortzetting van firma L. van Dam en Zn. een bovenwerk toegevoegd en is de oorspronkelijke *quint 3'* vervangen door een *viola di gamba 8'*.

Door deze wijziging is een zekere onevenwichtigheid opgetreden in het instrument en daarom is bij de restauratie in 1990, onder leiding van ing. C. Zijlstra uitgevoerd door Siep Haarsma uit Drachten, orgelbouwer en organist van de kerk besloten zo veel mogelijk naar de oorspronkelijke toestand terug te keren. De *viola di gamba 8'* is verplaatst naar het bovenwerk waardoor de *quint 3'* terug kon keren in het hoofdwerk.

De kas van vurenhout is na een forse schoonmaakbeurt en een behandeling tegen houtworm in donker imitatie-eiken geschilderd door de firma Jacobi uit Drachten. Goudkleur op het snijwerk en gouden biezen op de panelen verlevendigen de fraaie orgelkas.

Op 30 maart 1990 is het orgel weer overgedragen aan de Nederlands Hervormde Gemeente in Oudega en is het met een concert door Piet Wiersma, organist van de Grote of St. Nicolaaskerk in Monnickendam, op feestelijke wijze ingewijd.

De dispositie van het orgel is als volgt:

Man. I

Prestant 8'
Bourdon 16'
Holpijp 8'
Octaaf 4'
Quint 3*
Octaaf 2'
Roerfluit 4'
Cornet 3 st.
Trompet 8' Bask.
Trompet 8' Disk.

Man. II

Prestant 4*
Viola 8'
Quintfluit 3*
Gedekt 8'
Flûte Dolce 4'
Woudfluit 2'
Dulciaan 8*

Pedaal

Bourdon 16*
Octaaf 8' Transm.*

Speelhulpen

Man.Kopp. I-II
Kopp.ped.Man. I
Afsluiter Man. I
Tremulant Man. I
Tremulant Man. II
Ventiel

Gebrandschilderde ramen

Het kunstambacht van glasschrijvers heeft in Leeuwarden geen stand kunnen houden en is in de 18^e eeuw hoofdzakelijk of geheel naar Sneek verhuisd waar twee glasschilderfirma's elkaar in het midden der 18^e eeuw een felle concurrentie aandeden, n.l. de gebroeders Thomas en Tjalling Gonggrijp en de Gebroeders Ype en Jurjen Staak. De laatsten beweerden, dat het glasschildersbedrijf reeds van het midden van de 17^e eeuw af door hun voorouders was beoefend.

Gebrandschilderde ramen van deze glasschilders zijn nog in vele Friese kerken aanwezig o.a. te Akkrum uit 1761 en 1762 van de Gebroeders Gonggrijp; **te Oudega, Smallingerland uit 1717**, Drachten uit 1743; Engwierum uit 1746 en Wartena uit 1780 **van de Gebroeders Staak**. Surhuizum uit 1734; Goëngarijp uit 1770; Idaard uit 1774; Scherpenzeel uit 1788; Oudemirdum uit 1790; Oudkerk en Suameer van Ype Staak.

Deze 18^e-eeuwse kerkglazen zijn speciaal met wapens en in ornament gevatte opschriften versierd.

In 1717 zijn 6 gebrandschilderde ramen in de kerk aangebracht, 2 in de noordmuur, 1 in de oostmuur en 3 in de zuidmuur. De vensters zijn ongesigneerd en dragen alle bovenin het jaartal 1717. In tegenstelling tot latere vensters in Fryslân, die vaak een groot wapen van Fryslân laten zien, hebben deze ramen juist meerdere kleinere wapens op het glas.

In de daarop volgende decennia zijn ze aangevuld en vele malen gerepareerd. De ramen zijn beschilderd met grijze brandschilderverf: grisaille³⁴ en emailverf³⁵. Dit is een andere techniek dan het glas-in-loodraam, waar stukjes gekleurd glas samen de afbeelding vormen. In deze ramen zijn de afbeeldingen aangebracht op ongekleurde ruitjes van eenzelfde maat. Na het beschilderen wordt het glas verhit om de afbeelding en de kleur vast te zetten en vervolgens worden de ruitjes gevat in loden strips.

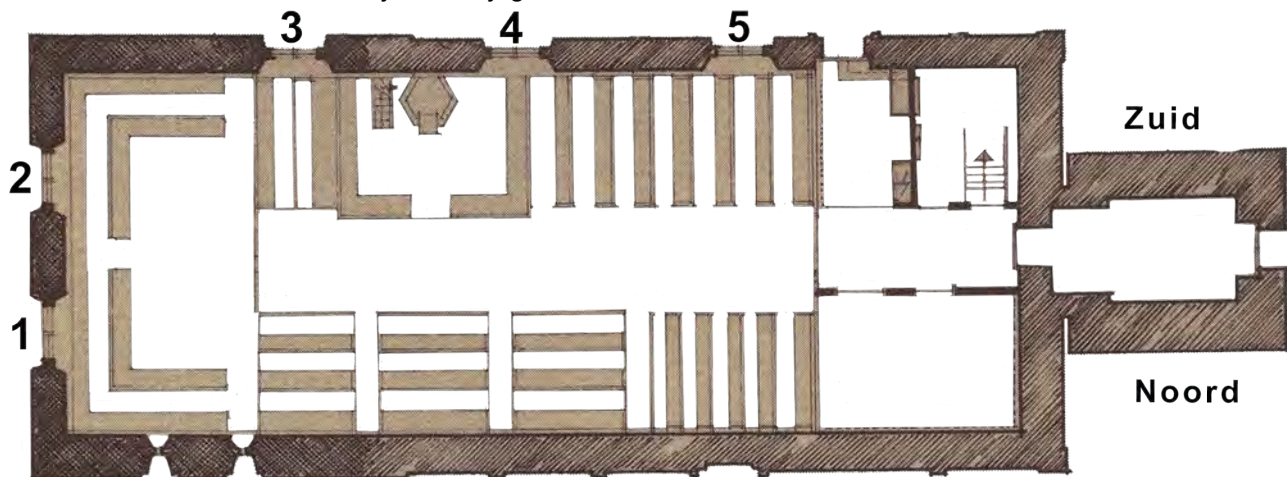
De glasversieringen zouden zijn aangebracht door de glasschilders Ype & Jurjen Staak uit Sneek, maar aangezien de broers in 1717 nog maar 3 en 4 jaar oud waren, lijkt dit onwaarschijnlijk. De glasschilders waren waarschijnlijk Hendrik Busch, Douwe Feenstra en Piebe Harmens te Leeuwarden.

Een van de ramen is geheel beschilderd met de wapen van de familie Van Haersma en staat dan ook bekend als het *Van Haersma venster*. Per regeringsperiode zijn er aanvullingen aangebracht en wel in 1735, 1758 en 1776. De aanvullingen zijn mogelijk wel van de hand van de bekende gebroeders Jurjen en Ype Staak.

Behalve de Van Haersma's zelf zijn het de raden en de colleges waarin de Van Haersma's zitting hadden, die de vensters, overigens uit de openbare middelen, hebben geschonken. Het zijn de Gedeputeerde Staten van Fryslân, de Staten in het Mindergetal³⁶, de Rekenmeesters en de Raden in het Hof van Fryslân.

Op het venster van de Rekenmeesters kunnen we in de afbeeldingen van een vrouw met anker een mooie allegorie van de Hoop zien.

In het revolutiejaar 1795, in het oproer tegen de toenmalige machthebbers, zijn de vensters bespaard gebleven. Na de kerkrestauratie in 1921³⁷ blijven er vijf gebrandschilderde ramen over: 2 in de oostmuur en 3 in de zuidmuur.

Overzicht gebrandschilderde ramen in de Sint-Agathatsjerke

³⁴ Een grisaille of grauwschildering of chiaroscuro is een monochrome onderschildering, waar je met kleur overheen kunt gaan.

Bij deze techniek maakt de schilder gebruik van grijstinten gaande van wit tot zwart om de driedimensionale aspecten van zijn onderwerp weer te geven, zijn beeld te modelleren. Deze onderschildering kan in zwart-wit worden gemaakt, maar er worden ook vaak bruine kleuren voor gebruikt.

³⁵ Van oudsher wordt de term emailverf of lakverf gebruikt om dekkende verfproducten op terpentine-, olie- of harsbasis te beschrijven, meestal met een aanzienlijke hoeveelheid glans erin. Recentelijk hebben ook veel latex- of watergedragen verven de term overgenomen.

³⁶ Tijdens de Ned. Republiek in Fryslân een commissie van vier maal twee volmachten uit de vier kwartieren Oostergo, Westergo, Zevenwouden en de steden of kamers, waaruit de Staten waren samengesteld en om de drie jaar aftraden. Het mindergetal ontstond als noodzakelijke hulpinstantie omdat de kwartieren afzonderlijk beraadslaagden en zelfs niet voor het nemen van de besluiten bijeenkwamen. Het Mindergetal bracht aan de kwartieren en preadvies uit. Vervolgens bepaalden in elk kwartier eerst de volmachten der grietenijen hun standpunt, waarna gestemd werd. Uit de kwartiersadviezen stelde dan het Mindergetal het besluit vast. De stadhouder werd voorzitter en de griffier der Staten secretaris. Behandelde alle onderwerpen vóór ze bij de Staten ter sprake kwamen. Had ook het toezicht op de dijken en zeekeringen.

³⁷ Er is in dit uitgevoerde plan een venster minder! Is dat venster elders geplaatst of opgeslagen? Of was 1 van de 6 vensters zo slecht dat het bij het bouwafval is terecht gekomen?

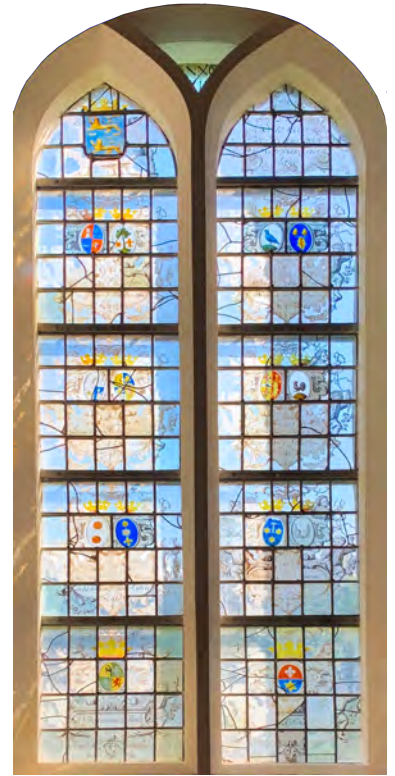
Gedeputeerde Staten
raam 1 oostzijde links

Mindergetal
raam 2 oostzijde rechts

Hof van Friesland
raam 3 zuidzijde links

Familie van Haersma
raam 4 zuidzijde midden

Rekenmeesters
raam 5 zuidzijde rechts

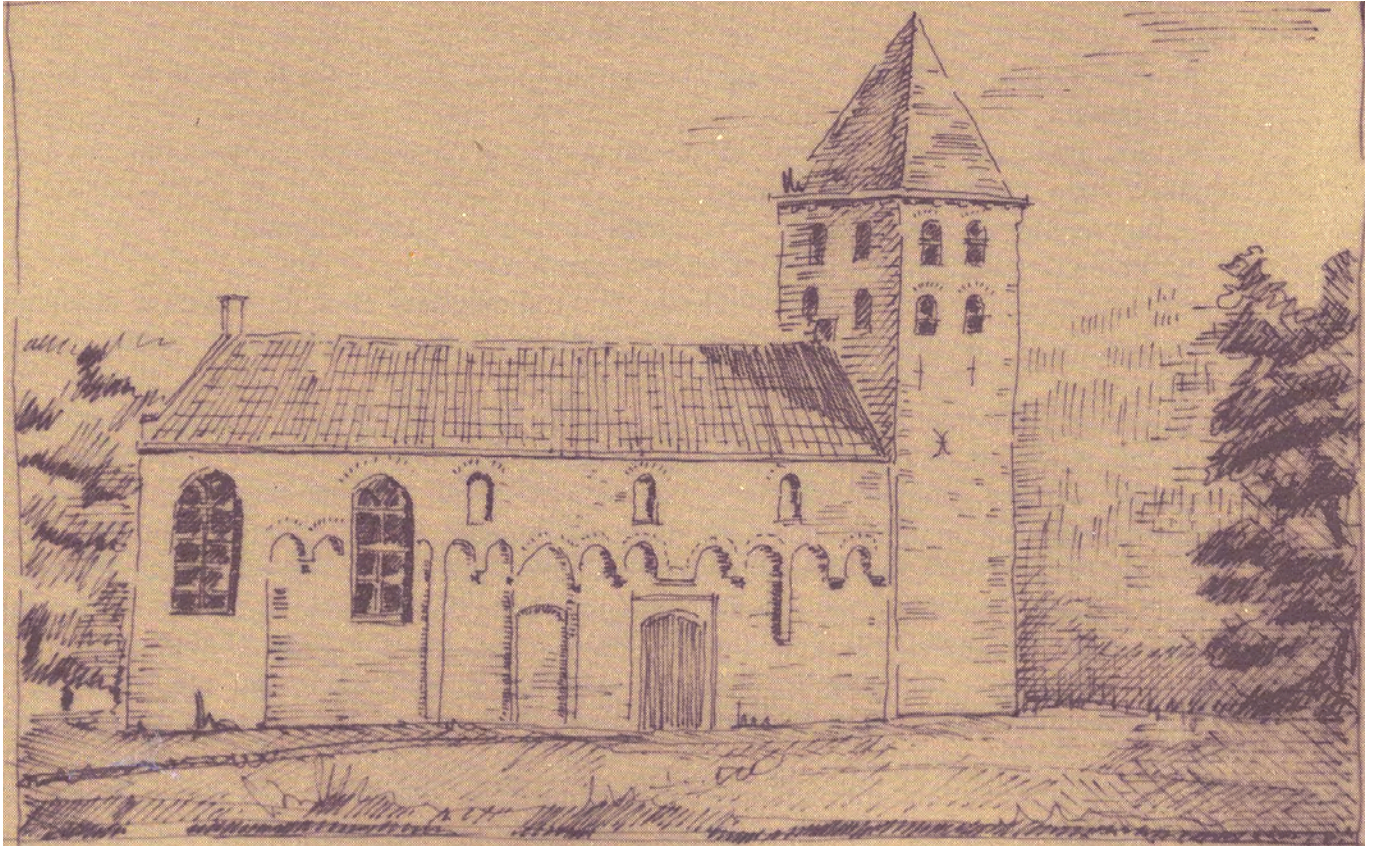
Detail raam 4 zuidzijde – rechts onder

Toren

De toren is ongeveer 50 jaar later dan de kerk gebouwd. De muren van de toren zijn ± 1.10 meter dik.

De buitenzijde is tufsteen terwijl de binnenmuren uit baksteen zijn opgetrokken.

Dat de toren in de oorspronkelijke bouwplannen niet was meegenomen bewijzen de versieringen, deze lopen achter de toren door. De reden van de torenbouw moet gezocht worden in de gevaarlijke tijden waarin men leefde. De bevolking kon zich dan terugtrekken in de toren tijdens de overvallen en strooptochten van de rondtrekkende huurlegers.

Tekening uit Geschiedenis Ned. Herv. Kerk te Oudega; R. Kijlstra, arc. b.n.a., Beetsterzwaag, februari 1980, naar tekening van Stellingwerf

De toren werd medio 12^e eeuw aanvankelijk tot twee etages hoog gebouwd; de derde is waarschijnlijk zo'n 100 jaar later gebouwd. Door het ongelijk inklinken van de fundering zijn toren en schip in latere tijden uiteen geweken en ontstond er een scherpe spleet tussen beide.

De toren is opmerkelijk vanwege drie boven elkaar gelegen ruimten die elk met een gemetseld gewelf overdekt waren. Hiervan is alleen het onderste gewelf nog intact, maar de inkassingen van de twee andere zijn nog goed zichtbaar.

In de loop der tijden zijn de dubbele rij galmgaten verdwenen. In een pentekening van J. Stellingwerff uit 1723 is te zien dat er in elke gevel van de toren vier galmgaten zitten. Van dichtbij bekeken is er geen enkel spoor te bekennen van de extra rij galmgaten. Nadere inspectie aan de binnenkant van de toren laat duidelijk zien dat de extra rij galmgaten aanwezig is geweest. Wanneer deze zijn dichtgemetseld is niet te herleiden. Op de foto's van rond 1900 zijn ze in elk geval niet meer aanwezig.

De klokkenstoel is dwars door het bovenste gewelf heen gebouwd. Dit duidt erop dat de klokken eerst in een klokkenstoel buiten het gebouw hebben gehangen. Het zware naar boven taps toelopende balkenstelsel rust op het onderste gewelf. Bij de gotisering van de kerk zal het huidige klokhuis zijn eerste vorm hebben gekregen, in 1729 zijn in Nijega twee balken gekocht om in het klokhuis te vertimmeren.

De verdiepingen van de toren waren alleen buitenom te bereiken. Bij een aanval konden de ladders worden ingetrokken.

De tufstenen spits is in de loop der tijden vervangen door een spits van kleine gele steentjes en in 1888 door één van zware rode waalsteen.

In 2021 waren toren en spits aan een herstelbeurt toe. Met behulp van de *Subsidie Instandhouding rijksMonumenten* is dit door bouwbedrijf Kleinhuis uit Oudega uitgevoerd.

Klokken

In 1169 werd bepaald dat kerken en kapellen klokken dienden aan te schaffen om de gelovigen tot de eredienst en het gebed op te roepen. De klokken werden ook geluid bij bijzondere omstandigheden zoals bij een rechtszaak, een bruiloft, een begrafenis en waarschuwen bij brand, stormvloeden of oorlogsgevaar. De eerste klokken moesten vrij klein van afmeting geweest zijn, maar een eeuw later hebben ze reeds de afmeting gekregen die we tegenwoordig gewend zijn.

De klokken in de toren zijn twee luidklokken. Van oorsprong werd een kerkklok geluid om de werktijden aan te geven voor de bewoners van het dorp. Die functie werd later overgenomen door de stoomfluit van de zuivelfabriek. Toen die stopte, werd op initiatief van de dorpsmid het klokkenluiden weer opgepakt.

Elke ochtend om 09.00 uur en elke avond om 19.00 uur maar ook bij speciale gelegenheden, zoals bijv. een begrafenis, worden de klokken op traditionele wijze geluid, verzorgd door een groep vrijwilligers.

In 2023 bleek bij inspectie dat de constructie rond de klokken niet meer te vertrouwen was, de klokken zaten er eigenlijk los in. Het luiden met de hand moest onmiddellijk worden gestopt, wel waren de klokken op het uur te horen omdat een automatisch klokwerk een hamer op de klokken laat slaan wat minder beweging geeft. Het ophangwerk is gerenoveerd. Boven de jongste van de twee klokken is een nieuwe houten balk geplaatst. Ook de lagers zijn opnieuw vastgezet, zodat de klokken niet meer kunnen springen. De totale kosten bedroegen meer dan € 10.000,-- en de restauratie duurde bijna 1 jaar.

Oudste klok

De oudste klok is van rond 1200, heeft een diameter van 100,4 cm en weegt 760 kg. De klok heeft een strak en recht model. Er is een versiering met drie touwrandjes opgegoten. Over de flanken van de klok is een ruitvormig netwerk van dubbele lijnen vagelijk zichtbaar. Er is geen randschrift om de precieze datum te kunnen bepalen, noch is er iets bekend wie de gieter is geweest. De klok past met zijn rechte vorm het best bij het Europees bekende bijenkorfmodel van rond 1200.

Sporen van de jongste geschiedenis zijn de met witte verf op de klok geschilderde letters. Aan een zijde staat (SMALL) OUDEGA No 15 N en aan de andere zijde staat onder een rechthoek met afgeronde hoeken een hoofdletter P. De inspectie Kunstbescherming, die in oorlogstijd de lijsten bijhield van belangrijke klokken, duiden belangrijke klokken aan met de M van Monument of met een P van Prüfung, wat nader onderzoek betekent. De Duitse bezetter heeft de klokken met de aanduiding M veelal gered van de smeltoven. Veel van de minder van belang geachte klokken met de P, meestal de grootste, zijn verloren gegaan.

In 1942 werden er 17 klokken in Smallingerland geroofd om de Duitse oorlogsindustrie te voeden. Ook de klokken van Oudega zijn op deze manier verdwenen. Gelukkig is na de oorlog deze oudste klok teruggevonden in Duitsland en herplaatst.

Het Utrechtse klokkengilde heeft de klank ervan aldus geanalyseerd: N.B.: 100 cents = halve toon
Grondtoon dis° - 10/ +1 3 cents zwevend

Priem gis 1 + 31 cents
Kleine terts b1 + 10 cents
Kwint cis 11 + 10 cents
Oktaaf fis 11 + 58 cents
Slagtoon fis 1 + 58 cents

Verloren gegane klok

Op 30 juni 1588 werd verordonneerd door de Staten van Friesland dat de klokken van het platteland binnen zes dagen door toedoen van de grietmannen naar de dichtstbij gelegen stad moesten worden gebracht om vergoten te worden als geschut in de strijd tegen Spanje. Ieder dorp mocht één klok die men het liefste wilde behouden.

Waarschijnlijk is er een andere klok voor in de plaats gekomen want in het oude *Kercke Reecken Boeck van Smallingerland* staat vermeld dat in 1716 een nieuwe klok is verworven door een oude klok in te ruilen en nog 202 caroli gulden en twee stuivers bij te betalen. Van dat bedrag is, zo staat ook nog vermeld, drie caroli gulden ingehouden als drinkgeld voor de knechts. De familie Van Haersma heeft dit mogelijk gemaakt.

De klok had een randschrift tussen een dubbelfries³⁸. Het bovenfries met kleine mensfiguurtjes in gebladerte en het onderfries met acanthusblad afgewisseld met een vruchtboompje.

Het randschrift was als volgt: ANNO 1716 + SIT NOMEN BENEDICTEM
IAN ALBERT DE GRAVE MEFECIT: AMSTELODAMI.

De naam van de Heer zij gebenedijd. Jan Albert de Grave heeft mij gemaakt in Amsterdam

Er onder stond het wapen van de Van Haersma's omrankt met tak en blad en de vermelding *Haersma*.

Deze klok is in de 2^e wereldoorlog verloren gegaan.

Jongste klok

De nieuwe klok werd in 1949 geplaatst. De klok meet 108,4 cm. en draagt een opgegoten gedicht met de geschiedenis van haar voorgangers:

't Spaansche geweld te weerstaan
deed de eerste klok vergaan
die door Haersma was gegeven
moest door Duitse roofzucht sneven
God geve dat mijn luiden
steeds vrede mag beduiden.

Tussen een dubbelfries met acanthusblad staat het randschrift: SIT NOMEN DOMINI BENEDITUM
Verder vermeldt de klok de naam van de gieter Jacobus van Bergen uit Midwolda en het jaartal 1949

Deze klok is de slagklok voor het aangeven van de hele en de halve uren. Hoewel de klokken ongeveer 750 jaar in leeftijd verschillen, harmoniëren de klokken goed.

³⁸ Een fries is in de kunstgeschiedenis en archeologie de term voor iedere uitgebreide, verhalende voorstelling van mensen, mythologische figuren en/of dieren binnen een duidelijk kader. Friezen hebben vaak een decoratieve functie en kunnen op velerlei wijzen en in vele materialen zijn vervaardigd.

Uurwerk

De 3 wijzerplaten op de toren aan de noord-, zuid- en westgevel worden bediend door een mechaniek welke vervaardigd is in 1909 door Jan Eijes de Vries uit Drogeham. Het is een ééndaags uurwerk, d.w.z. de klok moet elke dag opgewonden worden. Jarenlang is dit gedaan door de smid Alle Jans Welling. Na zijn overlijden werd het overgenomen door de koster van de kerk en rond 2018 wordt het uurwerk elektrisch aangedreven.

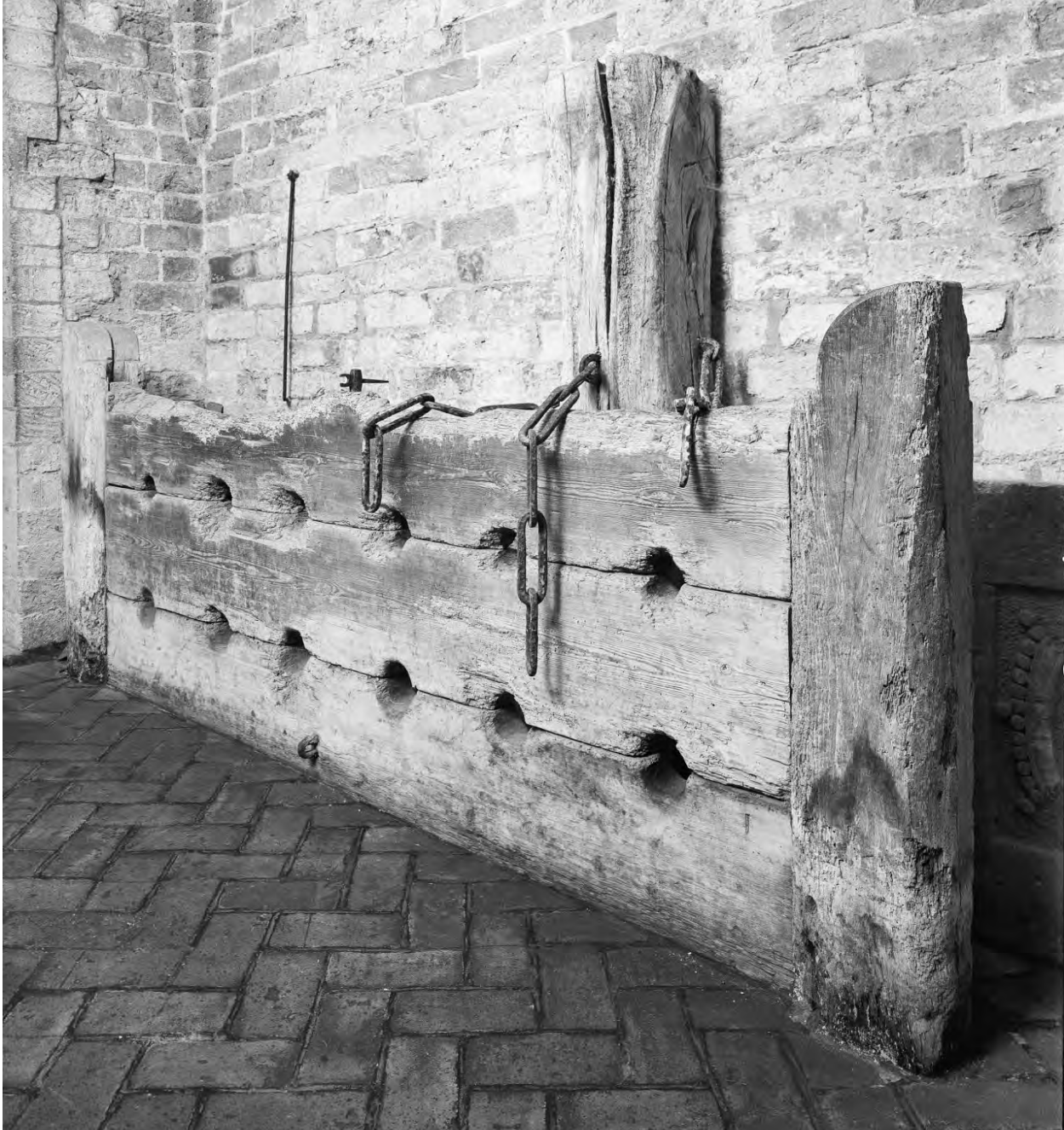
Wijzerplaat westzijde tijdens renovatie in 2021

Gevangenenkluister³⁹

Onder in de toren bevindt zich het schandblok. Tussen twee verticale palen kunnen drie zware planken, met uitsparingen voor handen en voeten, geschoven worden.

Van de 17^e tot en met de 18^e eeuw werd het schandblok gebruikt. Er is plaats voor drie veroordeelden. Men zat op de grond, de rug tegen de muur, handen en voeten in het blok. Wanneer de gestrafte op deze niet erg comfortabele wijze plaats genomen had, werd het geheel afgesloten met een ijzeren staaf met gleufslot. Na de Franse revolutie is het niet meer in gebruik geweest.

Oudega was tot 1830 de hoofdplaats van de gemeente Smallerland en ook de grietman woonde in Oudega. Hij was het hoofd van de burgerlijke gemeente, met veel macht en invloed, ook mocht hij rechtspreken voor kleine overtredingen. De rechtszittingen, onder leiding van de grietman, vonden plaats in de *weerkamer* in het pand aan de Buorren 11.

³⁹ Een schandpaal, gerechtspaal, geselpaal of kaak is een paal waaraan iemand als strafmaatregel werd vastgebonden en te kijk werd gesteld. Naast een schandpaal bestaat ook het schandblok. Het te schande zetten was bedoeld als een ontterende straf. Het stond het publiek vaak vrij de persoon die letterlijk *voor paal stond*, te beschimpen of te bekogelen met rot fruit of andere zaken. Ook het spreekwoord *iets aan de kaak stellen* komt van deze straf.

Dood en begraven

Sinds 800 schreef Karel de Grote voor dat gestorvenen niet meer thuis, maar op een centrale plek begraven moesten worden. Lijkverbranding werd verboden en de gestorvenen moesten met de voeten naar het oosten en het hoofd naar het westen begraven worden, zo konden ze bij de wederopstanding recht overeind komend naar het oosten kijken, waar Christus op de jongste dag zou verschijnen. Het is dan ook mogelijk dat het grafveld rond die tijd ontstaan is op de locatie waar men enige eeuwen later het kerkgebouw bouwde. De begraafplaats is dus aanmerkelijk ouder dan het kerkgebouw.

Rond de kerk, aan de noord-, oost- en zuidzijde is een begraafplaats. De zuidzijde is rond de 14^e eeuw uitgebreid. Vanaf de 10^e eeuw komt het sporadisch voor dat geestelijken en vooraanstaande lieden in de kerk worden begraven, maar tegen het einde van de 14^e eeuw komt dit veel vaker voor.

Er zijn bij de restauratie in 1921 en 1974 hierover geen diepgravend historische onderzoeken in de kerk verricht.

Gewoonlijk werden de doden in boom- of plankenkisten begraven die dan ondergronds werden afgedekt met tuf- of bakstenen. Rijke en vooraanstaande mensen konden zich echter een uit een stuk steen gehouwen kist permitteren. Het natuursteen was afkomstig uit verafgelegen steengroeven in Bentheim Duitsland en moest over de rivieren worden aangevoerd.

Dat de *voornamen* personen zich in de kerk lieten begraven had niet alleen de bedoeling om zo dicht mogelijk bij het altaar of kansel begraven te worden maar ook als reden dat de graven niet door mens of dier geschonden werden. Voor het *gewone* volk was begraven in de kerk niet weggelegd. Zij werden bijgezet op het kerkhof rondom de kerk.

Sedert 1828, toen het begraven in de kerk verboden werd, worden rijk en arm op het kerkhof begraven, in de rij en op het nummer dat aan de familie toekomt.

Sarcofagen

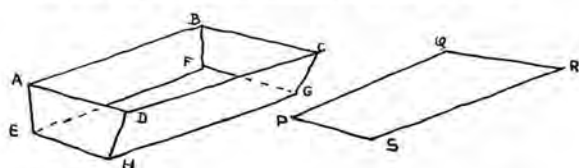
De sarcofagen uit de tuin van de voormalige pastorie van de Sint-Agathasjerke aan de Buorren 7

In Oudega zijn veel sarcofagen⁴⁰ gevonden en dit duidt onmiskenbaar op een welvarende periode in de 11^e en 12^e eeuw, de tijd ook waarin de kerk gebouwd is. Men kon het zich permitteren om een kostbare, uit zandsteen gehouwen stenen doods-kist aan te schaffen. De sarcofaag lag onder het maaiveld en werd afgesloten met een vaak fraai versierd deksel om te voorkomen dat wolven schade aan zouden richten.

⁴⁰ Een sarcofaag is een stenen doods-kist, vaak van kalksteen of zandsteen en uit één blok gehouwen. De sarcofaag is bijna altijd voorzien van een deksel. De overledenen die in sarcophagen werden gelegd, waren altijd belangrijke personen, heersers of rijke mensen. Ter herinnering aan de overledene of aan diens leven of werk werd de sarcofaag vaak voorzien van rijk beeldhouwde afbeeldingen. De term sarcofaag is afkomstig van het Oudgrieks λίθος σαρκοφάγος = vleesetende steen. Een bepaald soort kalksteen dat, naar geloofd werd, het ontbindingsproces versnelde. Daarmee werd het als een goed materiaal voor de vervaardiging van doods-kisten gezien. Via het Latijn lapis sarcophagus is het woord sarcofaag in het Nederlandse taalgebied in gebruik geraakt. Zie ook H. Martin: Vroeg-Middeleeuwse zandstenen sarcophagen in Friesland en elders, Drachten 1957

In het boek van *H. Martin: Vroeg-Middeleeuwse zandstenen sarcophagen in Friesland en elders in Nederland*, zijn op bladzijde 79, 80 & 81 negen sarcophagen beschreven, met een aantal bijbehorende foto's:

De maten zijn in centimeters aangegeven, volgens het schema:

AB — BC — CD — DA
EF — FG — GH — HE
het deksel PQ — QR — RS — SP
de hoogte: ↓ AE — BF — CG — DH

- I wanden vrijwel rechtstandig, rondstaven in de hoeken
 - II wanden vrijwel rechtstandig, geen rondstaven
 - III duidelijk hellende wanden trogvorm, rondstaven
 - IV sterkere trogvorm, rondstaven rudimentair, inwendige versiering
- uitw. uitwendig
inw. inwendig
kruisstaf een kruisvorm, waarbij alle nadruk valt op de lange verticale kruisarmen

101 tuin Buorren 7

Kist III rood zandsteen
212 85 216 58
? 42 ? 39

Vrij sterk trogvormig; met cement gerestaureerd aan een der lange wanden; uitw. ruw, netvormig bekap; inw. boogvormig gefrijnd; gebruikt als bloembak

102 it West 31

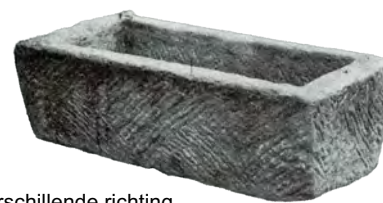
Kist III rood zandsteen
213 80 207 61 ↓35 39 38 39
186 67 ? 49

Rechter lange wand met grote uithollingen door slijpen; uitw. ruw bekap; inw. bekapping zeer versleten; versiering begint op te treden op de voetenwand door symmetrisch geplaatste frijnslag

103 tuin Buorren 7

Kinderkist grauwwit fijnkorrelig met vrij veel afgeronde korrels, enkele stukjes leigesteenten, minder dan bij 133, ook meer hoekige, microklien, glimmer Bentheimer zandsteen oorspronkelijk geel, maar grijs verkleurd
83 41 83 41 ↓25 26 24 25
77 35 77 33 wanddikte 6 - 7

Rechthoekig, aan het hoofdeinde bijna loodrecht; uitw. en inw. grof gespist in aaneensluitende, in verschillende richting bewerkte driehoeken grof gespiste grote kisten zijn soms inwendig zo versierd; afkomstig uit een sloot naast het kerkhof; gebruikt als bloembak

104 voor garage Buorren 7

deksel rood weinig stukjes leigesteenten en enkele glimmerschubjes, vrij veel afgeronde korrels, grover, veel aangegroeide kwartskorrels bontzandsteen
sterk beschadigd; aan het hoofteinde ontbreekt een deel; trapeziumvormig; brede rand, waarop frijnslag – voor zover niet verweer – zichtbaar;
versiering: driehoeken ter weerszijden van een middellijn

105 tuin Buorren 7

deksel rood tussen de hoekige korrels vrij veel grotere, die wat afgerond zijn, weinig stukjes leigesteenten en enkele glimmerblaadjes, veel aangegroeide kwartskorrels bontzandsteen
gebarsten; aan voeteneinde ontbreekt een stuk; zeer flauw trapeziumvormig
versiering: dubbele omlijsting, waarbinnen rechthoek aan hoofteinde, met zeer onregelmatig gevormde boogjes; de rest van het middenvak is in 3 stroken verdeeld, op de middelste naar rechts gesloten kruisstaf; op de binnenlijst aan het voeteneinde 4 boogjes tussen de verticale lijnen; afkomstig uit de Sint-Agathatsjerke, waar dit deksel, naast een omgekeerde kist, deel van de vloer uitmaakte

106 Op 'e Wâl 10

deksel rood zandsteen
205 97 199 69

onversierd; de steen lag in 1925 voor de huisdeur, in 1955, ingekort, bij de pomp

107 voor Z. ingang Sint-Agathatsjerke

steen rood vrij fijnkorrelig met een flink aantal glimmerstukjes, veel korreltjes leigesteenten en een aantal aangegroeide korrels **bontzandsteen**

161 62 160 61 dikte 10

vorm zuiver rechthoekig; rand breed, daarbinnen fraaie, scherp gebeitelde lijst;

versiering: in hoeken van middenvak 4, elkaar aan de korte zijden rakende kwartcirkels; in elke kwartcirkel scherp en diep gebeitelde kwartster herinnert aan kerfsnede in hout der Noormannen, zoals wij die ook in steen aantreffen bij kerken in Normandië;

gebruik in het verleden als altaarmensa uitgesloten door het ontbreken van wijdingskruisjes

108 Buorren 16, binnenshuis

deksel of dekselfragment rood zandsteen

137 95 137 88

109 achter het voormalige Gerechtshuis Buorren 11

dekselfragment rood

verhakt tot *straatjes*, in 3 stukken, voor de achterdeuren;
een brede vlakke rand valt nog even te herkennen

Bij de zuidelijke ingang ligt een fraai sarcofaagdeksel in rode Bremer zandsteen met hoekversieringen.

In de voortuin van de voormalige pastorie van de Sint-Agathatsjerke Buorren 7 lag een kist voor een volwassene en in de achtertuin een zeer zeldzame kist voor een kind. Op een van de rode Bremer zandstenen sarcofaagdeksels tekent zich een levensboom af, het andere deksel is waarschijnlijk ouder en heeft geometrische figuren.

De sarcofagen zijn in 2021 teruggebracht naar de begraafplaats van de Sint-Agathatsjerke

Van de vele teruggevonden kisten stond er ook een in het voormalige streekmuseum *It Bleekerhûs* in Drachten.

Bij de restauratie van 1921 werden de sarcofagen weggegeven aan particulieren.

In 1957 zijn de sarcofagen en deksels geregistreerd zie hierboven. De Stichting Sint-Agathatsjerke is er in geslaagd een aantal terug te halen naar het kerkhof.

Een van de sarcofagen met deksel is op oorspronkelijke diepte ingegraven aan de noordzijde van de begraafplaats.

Grafzerken in de kerk

De gemeenschap van gelovigen werd niet alleen gevormd door de levende kerkgangers maar ook door de gestorven voorouders. De gestorvenen met voldoende status en financiële middelen lagen in het midden van het kerkinterieur al naar gelang hun hiërarchische plaats begraven. Op die manier namen de overledenen deel aan de liturgie van de levenden.

Wanneer een lid van de adellijke familie overleed werd er, behalve een zerk op de vloer in de kerk, ook een houten rouwbord gemaakt en aan de muur in de kerk bevestigd. In de kerk hangen er elf, allen van het geslacht Van Haersma. De grafzerken in het gangpad, consistorie en berghok A,B,C,D en F zijn uit de 17^e – 18^e eeuw; deze zijn o.a. van de Van Haersma's.

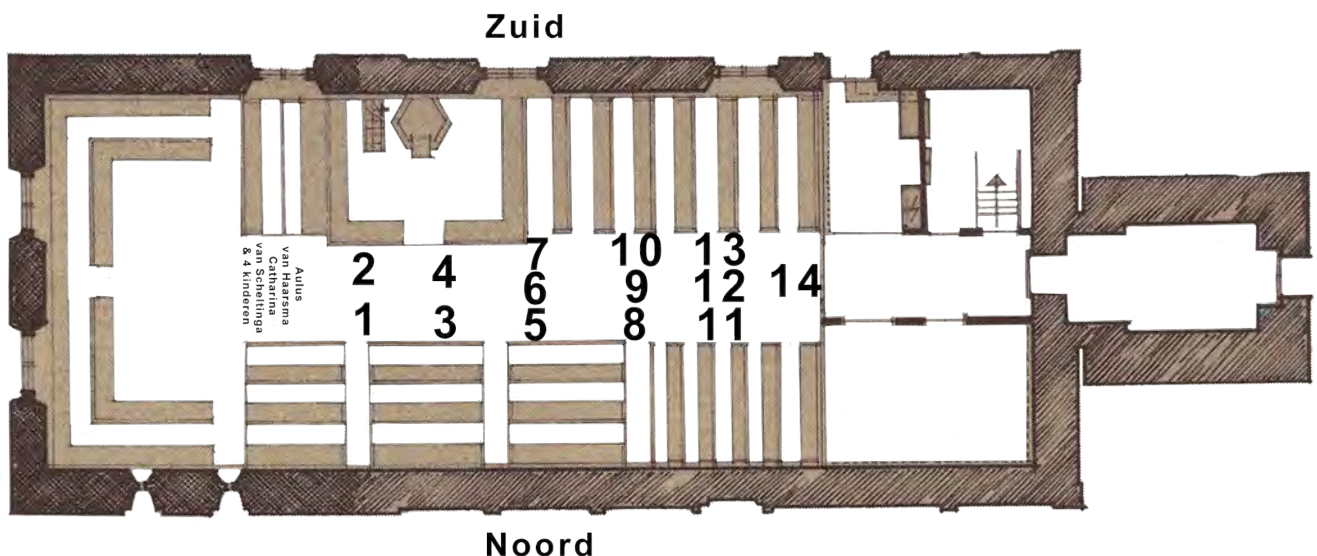
De grote zerk vlak bij het koor is van Aulus van Haersma † 1669 en Catharina van Scheltinga † 1652 met vier van hun kinderen. Hij was de eerste grietman die in de kerk begraven werd. De volgende generaties werden in het koor begraven.

Detail uit grote zerk bij het koor

De grote zerk bij het koor van Aulus & Catharina

Overzicht grafzerken in de Sint-Agathatsjerke

In het middenpad zijn 14 graven, afgedekt met bewerkte hardstenen platen.

Hier liggen o.a. twee predikanten; Johannes Duyf, secretaris van de Grietenij Smallerland en zijn vrouw Rebecca Faber; en sommige vooraanstaande ambachtslieden.

Deze 17^e- en 18^e-eeuwse blauwe, hardstenen grafzerken in het middenpad zijn hier en daar behoorlijk uitgesloten.

Grafsteen 1 met detail

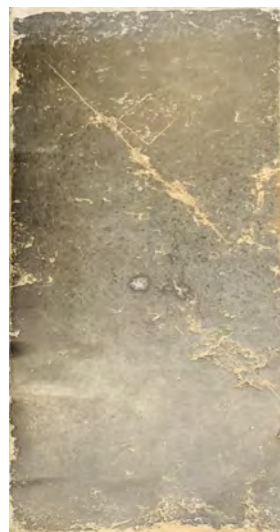
Grafsteen 2 met detail

Grafsteen 3

Grafsteen 4

Grafsteen 5 met detail

Grafsteen 6

Grafsteen 7 met detail

Grafsteen 8

Grafsteen 9

Grafsteen 10

Grafsteen 11

Grafsteen 12

Grafsteen 13 met detail

Grafsteen 14 zuid

Grafsteen 14 midden

Grafsteen 4 noord

Met de komst van de Fransen wordt het op hygiënische gronden verboden om doden in de kerk te begraven, daardoor vervielen ook deze inkomsten voor de kerk. Het systeem van stoelverpachtingen ontstond toen, de plek van de stoel bepaalde de prijs.

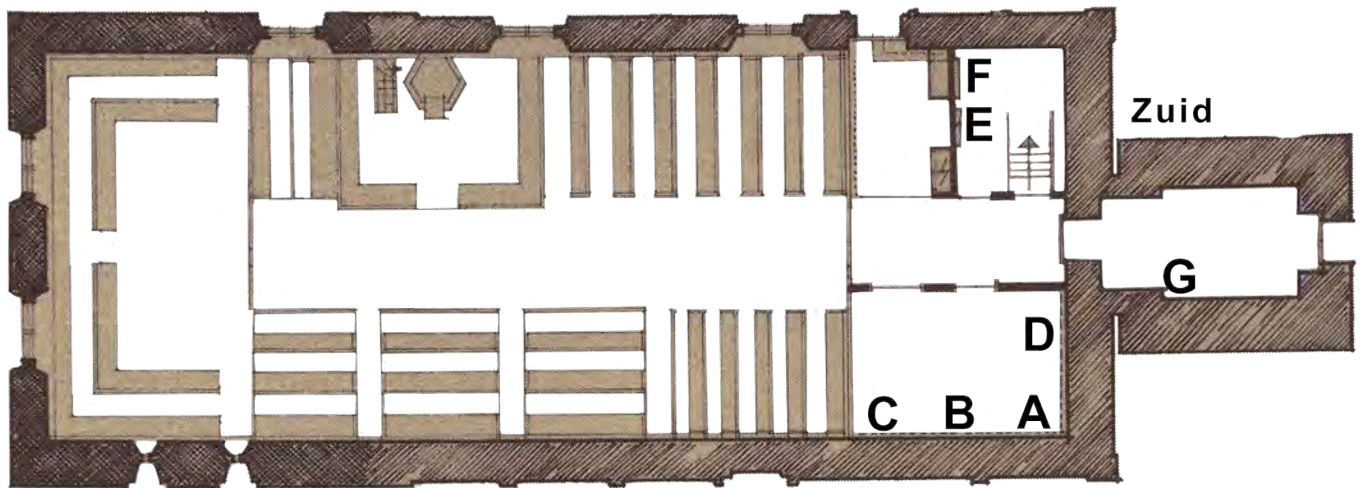
In die tijd, ingeluid met de Franse revolutie in 1795 onder het motto *Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap*, werd op drastische wijze afgerekend met de heerschappij van de landadel. Met het weggappen van de wapens en de woorden *Edele* en *Hooggeborene* in de zerken liet men een niet meer te herstellen spoor na van deze politieke omwenteling.

De grote 18^e-eeuwse zerken van de Van Haersma's zijn bij de restauratie van 1921/1922 uit het koorgedeelte gehaald; twee E en F bevinden zich in het zijkamertje en vier A, B, C en D in de grote consistoriekamer.

De stenen zijn bewerkt in een erg hoog reliëf. De afgebeelde baldakijnen, draperieën en putti zijn illustratief voor de overdaad aan vormen en stijltoepassingen in die tijd. Een van de stenen is ingelegd met wit marmer, waarin de tekst staat gegraveerd. Na een ontwikkeling van de grafstenen van uiterst eenvoudig in de 12^e eeuw tot een verfijnde stijl in de renaissanceperiode in de 16^e eeuw, staan deze Van Haersma-zerken aan het eind van een ontwikkeling.

Grafzerken in de consistoriekamer en opslag

De grafzerken A t/m D staan in de consistoriekamer en zijn ongeveer 10 cm. verzonken in de vloer met een plint aan de onderkant.

Grafzerk A

Arent van Haersma 1645-1709 en
Aurelia van Glinstra 1645-1707

Grafzerk B

Aurelia van Haersma 1705-1753
Livius van Haersma 1702-1778
Johanna Maria van Wyckel 1716-1792

Grafzerk C

Aulus van Haersma 1670-1717 en
Anna van Scheltinga 1665-1729

Detail uit Grafzerk C

Detail uit Grafzerk C

Grafzerk D

Hector Livius van Haersma 1673-1720 en
 Titia van Bosma 1683-1734

Grafzerk E

Arent van Haersma 1700-1723

Grafzerk F

Johannes Saeckema van Haersma 1709-1742

Grafzerk in toren

Grafzerk G

Deze grafzerk staat onder in de toren, achter het schandblok.

De grafzerk is van Aerent van Haersma, overleden in december 1696, 22 weken en 3 dagen oud.

Hij was een zoon van Aulus van Haersma rouwbord 3 en Anna van Scheltinga rouwbord 6.

Urnenmuur

Zie onder Kunstwerken: Urnenmuur en sarcofaag

Met het realiseren van de urnenmuur in 2021 komen nu oude en nieuwe manieren van ter aarde bestellen van overledenen bij elkaar.

Rouwborden

Het kerkinterieur wordt sterk gedomineerd door elf zeer zware rouwborden die rondom aan de muren hangen, ter nagedachtenis aan de familie Van Haersma, grietmannen van Smallingerland en woonachting in Oudega. De oudste is van 1707 en het jongste van 1792.

Het zijn herinneringsborden die oorspronkelijk de vorm hadden van een ruit. Destijds werden ze soms meege dragen in de begrafenisstoet. Direct na overlijden, maar ook wel bij leven, werden de borden besteld bij de timmerman of de beeldsnijder. Het bord toont het kleurige wapen van de gestorvene of het dubbele wapen van beide families, wanneer het de vrouw betreft. Het bord heeft meestal daaronder een uit hout gesneden draperie waarop de naam, het ambt, de sterfdatum en soms de leeftijd zijn geschilderd. Na de rouwperiode werd het rouwbord op een gehuurde plaats in de kerk gehangen.

De rouwborden van de Van Haersma's zijn veel groter en zwaarder dan de tot de achttiende eeuw gebruikelijke. Deze borden zullen dan ook wel gemaakt zijn voor directe plaatsing in de kerk. De borden zijn van ongeveer gelijk formaat en rechthoekig. Negen hebben een zware architectonische omlijsting met zuilen en fronton in barokstijl. Twee ervan hebben sobere gladde pilaren en zeven zijn omrankt. Twee kregen een grijs marmer-imitatie; de andere zijn zwart geschilderd.

In en op de omlijsting zijn symbolen van de vergankelijkheid toegevoegd: schedel, knekels, een zandloper en sikkels. Opvallend zijn de twee laatste in een sierlijke rococostijl. Door de lossere vormgeving en het gebruik van meer goudverf lijken deze borden veel lichter. Alle borden hebben royaal versierde kleurige bekroonde wapens en dit alles is geplaatst tegen een fond van zwart fluweel.

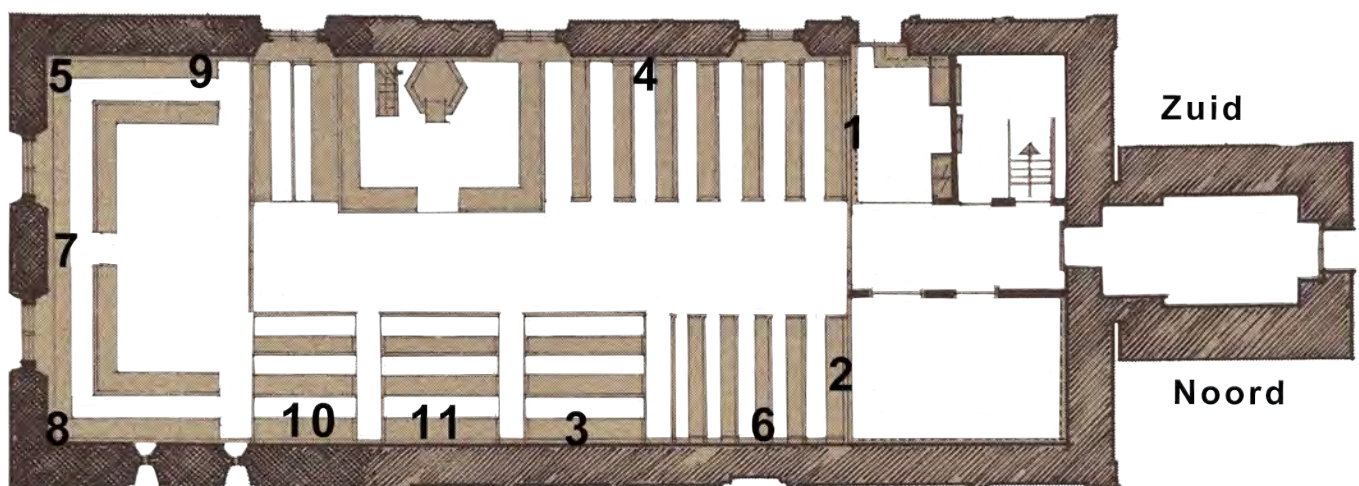
In 1795 zijn de rouwborden waarschijnlijk tijdelijk uit de kerk verwijderd en keerden na de Franse tijd weer terug.

In begin 20^e eeuw was het fluweel van de fraaie rouwborden geheel verteerd, het hout van de wapens beschadigd en gedeeltelijk vergaan. De afstammelingen van de Van Haersma's uit de vrouwelijke lijn namen tijdens de restauratie in 1921/1922 de kosten van de 11 rouwborden op zich die door Hindelooper beeldsnijders zijn gerestaureerd.

Na de restauratie is er een nieuwe schikking voor de borden bedacht waarbij twee borden de hoeken in het koorgedeelte afsluiten. De borden hangen niet in een chronologische volgorde en jammer genoeg hagen de twee oudste borden nu moeilijk zichtbaar op de kraak.

Zowel in 1921 als in 1974 zijn de rouwborden gerestaureerd en geconserveerd om verval tegen te gaan. Door het gebruik van lindehout, een zachte en dus gemakkelijk snijbare houtsoort, waren de borden sterk door houtworm aangetast.

In 2018 heeft Randolph Algera uit Heerenveen/De Knipe de lagen vuil van de rouwborden verwijderd; de actieve houtwormen zijn bestreden, de gaatjes gevuld en het bladgoud weer aangebracht.

Overzicht rouwborden en grafzerken in de Sint-Agathasjerke, nummering in volgorde van overlijden

1: Boven achter orgel, zuidzijde
Aurelia van Glinstra
Huisvrouw van 2
° 1644 - † 3 mei 1707
Grafzerk **A**

2: Boven achter orgel, noordzijde
Arent van Haersma
Grietman Smallingerland
° 1645 - † 21 augustus 1709
Grafzerk **A**

3: Noordzijde
Aulus van Haersma
Grietman Smallingerland
° 1671 - † 11 februari 1717
Grafzerk: **C**

4: Zuidzijde
Hector Livius van Haersma
Raad Ordenaris
° 1673 - † 10 april 1720
Grafzerk: **D**

5: Hoek zuid-oostgevel
Arent van Haersma
Grietman Smallingerland
° 1700 - † 3 mei 1723
Grafzerk **E**

6: Noordzijde
Anna van Scheltinga
Weduwe van 3
° 1665 - † 7 oktober 1729
Grafzerk **C**

7: Oostzijde
Titia van Bosman
Weduwe van 4
° 1683 - † 20 april 1734
Grafzerk **D**

8: Hoek noord-oostgevel
Johannes Saekema van Haersma
Captein compagnie infanterie
° 1709 - † 30 maart 1742
Grafzerk **F**

9: Zuidgevel
Aurelia van Haersma
° 1705 - † 28 februari 1753
Huisvrouw van 10
Grafzerk **B**

10: Noordgevel
Livius van Haersma
° 1702 - † 30 januari 1778
Grietman
Grafzerk **B**

11: Noordgevel
Johanna Maria van Wijckel
° 1716 - † 16 september 1792
Laatste weduwe van 10
Grafzerk **B**

Pastors & Predikanten

De Sint-Agathatsjerke is oorspronkelijk gebouwd als Rooms Katholiek godshuis. Tijdens de hervorming in 1580 kwamen alle kloostergoederen en kerkgebouwen toe aan de staat. Tot die tijd predikten er de dorpspastors, meestal Friezen, door vrije priesterkeus aangesteld.

1503	Pastoor Wolterus
1504	Pastoor Aebele
1515	Pastoor Hoyte Vermoord door Leeuwarder schutters op 25 februari 1515
1523 – 1527	Pastoor Tiebbe
1542 – 1547	Pastoor Syger Jacobs De prebende ⁴¹ wordt voor het eerst in 1542 genoemd
1549 – 1574	Pastoor Hendrik Dercksz Op 16 september 1557 heet hij Brockanus
1575 – 1580	Pastoor Joannes Olfers/Ofkes
1581	Pastoor Joannes Uffkesz

De kerkelijke gemeente van Oudega was sinds ± 1600 gecombineerd met Nijega en Opeinde.

In Nijega en Opeinde stonden ook zeer oude kerkgebouwen. Deze zijn afgebroken in daarvoor in de plaats zijn in Nijega 1903 en in Opeinde 1908 nieuwe kerken gebouwd. Na de Reformatie draagt de kerk de naam *Nederduits Gereformeerde Kerk*; vanaf 1816 *Nederlands Hervormde Kerk*.

In het torengevel bevindt zich het *predikantenbord* met de namen van alle predikanten die in dit kerkgebouw/deze gemeente werkzaam zijn geweest.

1600 – 1603	ds. Emarus Marci Eerste predikant na reformatie, uit Ryptsjerk; Hem werd in 1598 gerechtelijk zijn dienst opgezegd; Overleed in 1603
1612 – 1614	ds. Franciscus Pontanus
1614 – 1627	ds. Hermannus Garripejus Herman van Garyp
1627 – 1640	ds. Petrus Dionysius Beroepen van Garyp en later weer daarheen vertrokken; Overleed in 1641

⁴¹ Een prebende van het Latijn praebenda pars = te schenken deel is het jaarlijkse inkomen van een geestelijke.

1640 – 1644	ds. Franciscus Juvenalis Frans de Jonge; In 1640 kandidaat en in 1644 naar Stiens vertrokken
1644 – 1647	ds. Philippus Koëller Kandidaat in 1644; Vertrok in 1647 naar Akkrum en overleed aldaar in 1691
1648 – 1657	ds. Johannes Wilhelmi Wijngaart Geboren in Schingen in 1623; Kandidaat in 1648 en vertrok in 1657 naar Oudeboorn
1657 – 1685	ds. Petrus Gerards Meilsma Kandidaat in 1652; Bleef in Oudega tot zijn dood in 1685
1686 – 1688	ds. Rudolphus Noordbeek, Johanneszoon In 1686 beroepen van Beetgum; Vertrok in 1688 naar Workum; Stond in 1711 in Leeuwarden en doopte in dat jaar de jonge prins Willem Carel Hendrik Friso; Overleed in 1719
1688 – 1694	ds. Florentinus Bomblé In 1686 beroepen van Itens; Vertrok in 1694 naar Sneek; Schielijk overleden in Amsterdam op 25 januari 1722
1694 – 1697	ds. Johannes Sixti In 1694 beroepen van Menaldum; Vertrok in 1697 naar Emden; Overleed in 1698
1697 – 1701	ds. Fredericus van Houten Geboren in Zwammerdam in 1662; Doctor in de medicijnen en avondprediker in de Franciscaner kerk in Emden; Als kandidaat beschouwd en beroepen in 1697; Vertrokken naar de Kaag bij Leiden in 1701; Overleed in 1711
1701 – 1703	ds. Ibertus Fennema Geboren in Marssum; Conrector in Leeuwarden; Beroepen in 1701 en vertrok in 1703 naar Leeuwarden
1704 – 1742	ds. Gerardus Steensma Kandidaat en beroepen in 1704; Wegens ouderdom en zwakte met emeritus in 1742
1743 – 1754	ds. Bernardus Hermanni Venekamp In 1743 beroepen van Nijkerk; Vertrok in 1754 naar Bonde Oost-Friesland; Overleed in 1777
1755 – 1786	ds. Nicolaus van Waning Geboren in Amsterdam in 1715; Beroepen in 1755 van Hemmen. Kon wegens zwakte geen afscheidspraak houden, de predikant van Boornbergum las in 1786 een brief van hem voor; Overleed in 1789
1786 – 1792	ds. Anne de Haan Er werd voor hem een nieuwe pastorie gebouwd; In 1786 van Oudehorne beroepen; Vertrok in 1792 naar Dokkum
1793 – 1828	ds. Derk Vries Sibinga In 1793 van Eenum beroepen; Ging na 35 jaar in 1828 met emeritus
1829 – 1838	ds. Sytze Piers Minnema Geboren in Gorredijk; Kandidaat in 1829 en legde zijn werk in 1838 neer; In 1840 wegens wangedrag afgezet als emeritus predikant
1839 – 1900	ds. Andreas Jacobus Liewens Geboren in 1810 in Ulzen; Kandidaat en beroepen in 1839; Na 61 dienstjaren met emeritus; Overleed in 1901 in Boornbergum. Maakte zowel de Afscheiding als de Doleantie mee. Diende nog in de tiendaagse veldtocht van 1831 – 1832 tegen België

Eind 1901 kwam er een eind aan de bestaande combinatie Oudega en het deel Nijega-Opeinde en werd de Hervormde gemeente Oudega zelfstandig.

1904 – 1909	ds. Foppe A. Hingst Beroepen van Diever; Overleed in Oudega in 1909; 1 ^e predikant van de zelfstandig verklaarde gemeente van Oudega
1910 – 1948	ds. Adrianus Carsjens Geboren op 28 april 1880 in Boskoop; Beroepen van IJzendijke in 1910; Emeritus in 1949; Vertrok in 1951 naar Earnewâld; Overleed op 7 februari 1963; Begraven in Oudega. Hij schreef vele historische artikelen en was voorzitter en medeoprichter van de Boerenleenbank en het waterschap. Was betrokken bij de droogleggen van de Eastersânning
1951 – 1956	ds. Sjoerd Bijleveld Geboren in 1918; beroepen van Kimswerd in 1951; Vertrok in 1956 naar Boornbergum
1956 – 1971	ds. Hilko Alkema Geboren in 1905; beroepen van Winschoten in 1957; vertrokken in 1971; Laatste predikant die de pastorie bewoonde

Vanaf 1979 is er het pastoraal verband Oudega / Garyp

1980 – 1987	ds. Jan Henk Hamoen Geboren in Woerden; Intrede als predikant op 10 augustus 1980 en vertrok op 26 april 1987 naar Leeuwarden
1988 – 1993	ds. Annemieke Dekker Geboren in Rotterdam; Deed als kandidaat en tevens als 1 ^e vrouwelijke predikant in Oudega haar intrede op 28 februari 1988 en verzorgde samen met haar man René Rosmolen de kerkdiensten
1993 – 2003	ds. Feije Thomas Osinga

De Hervormde Gemeente van Oudega heeft in 2007 besloten om de oude kerk haar oorspronkelijke naam *Sint-Agathatsjerke* terug te geven, zij volgde hiermee de Gereformeerde Gemeente die haar gebouw *it Ljochtbeaken* had genoemd.

Op 25 april 2010 zijn de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Gemeente gefedereerd. De fusiedienst was op 11 januari 2015. Sindsdien is het 1 van de 2 kerken van de PGO: *Protestantse Gemeente Oudega*

Voormalige Pastorie

Locatie: Buorren 7 | **Rijksmonument** 499306 10 april 1996

Oorspronkelijk pastorie van de Sint-Agathatsjerke. De pastorie stond bekend onder de naam *de Weme*⁴² en is in 1910 in Jugendstil-trant verbouwd naar ontwerp van B. Kloosterman, gemeentearchitect van Marum.

Bekende bewoners waren o.a. ds. A.J. Lieuwens en ds. Carsjens. De laatste predikant die in de pastorie woonde was ds. Hilco Alkema. In 1971 verkocht de Hervormde Kerk de pastorie waarmee het de functie van pastorie verloor.

Ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan werd de voormalige pastorie op 18 september 1993 open gesteld voor belangstellenden. Een belangrijk onderdeel van het programma was de onthulling van de nieuwe naam door de vrouw van burgemeester Pieter van der Zaag. Na een zorgvuldige afweging was de keuze van de bewoner gevallen op *Kerckebosch*. In die naam wordt zowel verwezen naar de vroegere bestemming van het pand als naar de boomrijke omgeving.

Brand en moord in 1515

Bron: Geschiedkundige aantekeningen over De Stellingwerven en Omstreken door J.H. Popping. Uitgegeven door de *Vereeniging voor Heimatstudie der Stellingwerven*. April 1920

Het jaar 1515 is ook goed in de geschiedenis bekend geworden. De steden Harlingen, Franeker, Leeuwarden en Dokkum waren toen nog in handen van de Saksers. Gedurig deden die troepen uitvallen naar bijgelegen dorpen. Zoo werden toen vreeselijke verwoestingen aangericht door brandstichting te Holwerd en te Oudega, Smallerland. In de Friesche Volksalmanak van 1838 komt een uitvoerig artikel voor over 'De tocht naar Oudega Small.' van Mr. H. B. v. Sminia.

Daarin wordt medegedeeld, hoe in Leeuwarden eenige mannen vergaderden in het laatst van Februari van het jaar 1515 en besloten om op Oudega aan te vallen. Het gezelschap behoorde tot de Saksische partij. Daar was onder de gewezen grietman van Smallerland, Jelle Sickes. Het doel was, Sickes in zijn eer als grietman te herstellen. Een lastig geval was, dat de zoon van den grietman in het huwelijk zou treden met Sytske, een nicht van den pastoor van Oudega en dat de pastoor overhelde naar de Geldersche partij.

Jelle Sickes deelde het plan van den aanval aan zijn zoon Sicke mede. Sicke verzette zich daartegen, doch beloofde eindelijk om mee te gaan, in de hoop veel onheil te kunnen voorkomen en Sytske te kunnen redden. In den nacht ging het op Oudega aan. Daar aangekomen werd hevig aan de deur van de woning van den pastoor geklopt. Sicke stoof naar binnen en riep: red u, red u! men wil u vermoorden! De pastoor zat te studeeren en Sytske was werkzaam bij het spinnewiel. Beiden sprongen ontsteld op en vroegen wat er toch was.

Nauwelijks was dit geschied, of twee gewapende mannen traden binnen en vermoordden den pastoor. Sytske zeeg bij het lijk neder en vreesde ook het ergste.

⁴² *Weme* is Fries voor woning van pastoor of predikant en stamt af van het oud Friese woord *Wathem* wat gewijde grond betekent.

Onderwijl werd Sicke door de aanvallers verwijderd. Na korten tijd stond de pastory in lichte laaie. Met moeite kon Sytske uit het brandende gebouw worden gered. Zij werd naar het klooster Sygerswolde gedragen. Het duurde niet lang of van alle kanten zag men brandende gebouwen en vluchtende bewoners. Uit de dorpen van den omtrek snelde men toe om hulp te verleen, zooveel als maar mogelijk was. Nadat men had vernomen, wie deze ellende hadden veroorzaakt, vielen ze moedig de bedrivers aan. Sicke was wel met de aanvallers meegegaan, maar wilde niets tegen de ingezetenen van Oudega doen.

Toen hij naar het klooster Sygerswolde wilde gaan, ontmoette hij o.m. zekere Seerp, die vroeger aan Sytske zijn liefde had verklaard. Dit treffen had den treurigen afloop voor Sicke - doordat zij hem ook hielden voor den medeaanvoerder - dat hij door een sabelhouw levenloos ter aarde viel. Het gezelschap dat den aanval op Oudega had gedaan, trachtte te vluchten, toen liet volk van elders kwam opdagen. Toen Sytske het bericht van den dood van Sicke vernam, koos zij den sluier en bleef haar leven lang als non in het klooster Sygerswolde.

Jhr. mr. H. Baerdts van Sminia zegt in de Nieuwe Naamlijst van Grietmannen, dat er toen te Oudega wel 35 huizen werden vernield; 12 van de aanvallers werden gedood. Hij verwijst naar de bronnen: Gabb. verh. v. Leeuw. 297. Schot. 564.

De bouw van de pastorie

De in 1743 gebouwde pastorie heeft waarschijnlijk op dezelfde plaats een middeleeuwse voorganger gehad; hierover is weinig bekend. Behalve de brand in 1515 heeft er in Oudega ook een grote brand gewoed in 1738 waarbij meerdere panden vanaf de kerk tot voorbij het rechthuis zijn afgebrand.

Onder de oorspronkelijke plavuizen van de voormalige kelder van de pastorie treffen we nu nog brandresten aan. Mogelijk is de pastorie toen ook door brand verwoest en pas in 1743 weer herbouwd.

De officiële aanbesteding van de pastorie vond plaats begin april 1743. Lolle Tjebbes werd de hoofdaannemer. Er werd met hem een akkoord gemaakt voor een betaling van 1700 car.gld. Bij afrekening later bleek dat er een post voor meerwerk was want 11 dec. 1743 brengt Lolle Tjebbes 2 posten voor buitenwerk in rekening, totaal 142-12-4 car.gld. Met de betaling van deze posten was het huis nog niet klaar. Er kwamen nog verschillende posten van verschillende onderaannemers bij.

Zo bracht Pieter Hendriks, de vaste timmerman van de kerk, nog verschillende materialen en arbeidsuren in rekening. Deze zijn niet gespecificeerd maar een onderdeel van een totaal rekening van werkzaamheden aan de kerk, de school en de pastorie.

Verder komen we rekeningen tegen voor loodgieterswerk, een nieuwe pomp, glazenzetterswerk en schilderwerk. Jan Cramer levert 550 estrikken waarbij het leggen van de estrikken apart wordt betaald.

Op 29 november 1743 krijgt T.H. Steel een bedrag voor het *bekleeden* betimmeren van de studeerkamer. Hij zal wel een specialist geweest zijn op dit gebied. Tot 1910 was de kamer aan de voorzijde, op de eerste etage, in gebruik als studeerkamer.

De uitgaven gaan overigens nog door tot juni 1744. De tuin vroeg ook in die tijd al de nodige aandacht, de grachten rond de pastorie werden gesloten er wordt op 31 dec. 1743 uitbetaald aan Sytse Heynes en Teye Alles wegens *opbrengen der Eerwallen en om hacken van de Pastorije hovinghe*.

In de pastorie werd nog geschilderd maar het houtwerk en de muren moesten goed droog zijn. Tot in de jaren 1930 was het een goed gebruik dat het binnen schilderwerk eerst na één stookseizoen werd afgemaakt, de krimpnaden werden dan weggewerkt en het behang kon op de muren worden aangebracht.

Op 27 maart 1744 krijgt Gosse Pier betaald *het gebloemde behang* dat speciaal geleverd werd door Nicolaus Blankert uit Amsterdam.

Er wordt weer grondig schoonmaak gehouden want op 12 mei 1744 ontvangt Romchien Eebes, huisvrouw van Jelle Jeens 7-8-0 car.gld. Aangezien het uurloon van een arbeider circa 12 stuivers per dag bedroeg, heeft Romchien daar zeker 2 à 3 weken werk mee gehad.

De nieuwe dominee ds. Venekamp zal wel op de verhuisdatum 12 mei 1744 zijn aangekomen.

De bestrating en de homeipalen zijn inmiddels aangebracht en Lolle Tjebbes brengt op 23 mei 1744 in rekening 101-9 car.gld.

Op 29 juli 1744 dient Comelis Swalve een rekening in wegens geleverde verfstoffen over 1743 en 1744 ten bedrage van ruim 118 car.gld.

Alles bij elkaar genomen heeft de bouw van de pastorie destijds circa 2.500 car.gld. gekost.

Om een idee te krijgen hoeveel dit is lezen we in 1778 dat voor rekening van de kerk een nieuwe boerderij gebouwd wordt van circa 1.000 car.gld. De pastorie kostte dus ongeveer 2½ maal zo veel.

In 1910 is het ingrijpende besluit genomen om in één aanbesteding de pastorie grondig te renoveren, zowel in-als uitwendig en een nieuwe consistorie het huidige *Folksgebou* te bouwen. De architect was B.I. Kloosterman uit Nijega. Van deze gehele operatie is een gedrukt *Bestek en Voorwaarden*, een boekje van 22 pagina's, bewaard gebleven. Ook is de blauwdruk van *het plan van vertimmering* van de pastorie en de nieuwbouw van het Volksgebou nog aanwezig in het museum Dr8888.

Tot de werkzaamheden van 1910 behoorden het afbreken van de oude leerkamer en het koetshuis. Het koetshuis stond vlak achter het huis. Er was toen geen keukenraam in de achtergevel, er zou vanwege het koetshuis toch weinig licht binnen gekomen zijn. Achter dit koetshuis bevond zich de leerkamer. Uit oude foto's voor 1900 blijkt dat dit toch nog een aardig gebouwtje is geweest van circa 5 bij 10 meter.

Van de oorspronkelijke bouwstijl uit 1743 is niet veel bewaard gebleven. De oorspronkelijke klokgevel is verbouwd tot de huidige trapgevel, die blijkbaar beter paste bij de consequent doorgevoerde Jugendstil bouwstijl. De zo karakteristieke barokke gevelsteen met jaartal 1743 en de beide barokke schilden ter weersijden van de gevel zijn gelukkig gehandhaafd, hoewel ze niet passen bij de Jugendstil van het begin van onze eeuw.

De verbouwing van de twee zadeldaken met brede kilgoot, die het huis aan de achterzijde zo'n karakteristieke aanblik gaven, vond niet in 1910 plaats maar pas in 1928.

Mevr. A.A. Moulijn-Carsjens, die in 1912 in dit huis geboren is, vertelde dat ze als kinderen vanaf een verhoging op de eerste etage door een luik naar buiten kropen en zo de brede kilgoot als speelplek gebruikten.

Bovendien werden de slaapkamers aan de zuidzijde in 1928 vergroot door de achtergevel hoger op te metselen.

De huidige aanblik van de achterzijde van het huis, met de stalen ramen ook aan de westzijde, dateert uit die tijd.

Van de vele aanpassingen die door de jaren heen hebben plaatsgevonden mag niet onvermeld blijven het aanbrengen van de eiken betimmering in de beide westelijke kamers. Ds. Carsjens trof zo'n kamer aan bij zijn collega, ds. Meyer in Wijnaldum, waarna hij onverwijld opdracht gaf eenzelfde verfijnde betimmering in zijn pastorie aan te brengen.

De tuin

Het huis, met een lengte en een breedte van 14 meter, is centraal gelegen in de tuin, die een oppervlakte heeft van 3.200 m². De totale lengte is 80 meter en de gemiddelde breedte 40 meter.

Door de eeuwen heen waren de pastoors en later de dominees van de Hervormde Gemeenten niet alleen herder en leraar van de kerkelijke gemeente maar tevens beheerder van de pastoriegoederen, waaruit zij hun middelen van bestaan hoofdzakelijk moesten verwerven. Zo ook in Oudega. Tal van boerderijen werden door de pastor verpacht en ook bij de pastoriwoning zelf behoorde een kavel die aansloot bij de huidige tuin.

Volgens opgave van 1843:

<i>pleziertuin</i>	12 roeden en 60 ellen de huidige voortuin
<i>moestuin</i>	19 roeden en 80 ellen huidige achtertuin tot de Fabrykswei west
<i>pastorij-erf</i>	4 roeden en 70 ellen oostzijde van het huis
<i>bouwland</i>	49 roeden en 20 ellen kavel Folksgebou + kavel Fabrykswei 10 + noordelijke deel kavel Fabrykswei 11

Ooievaarsnest

De generaties bewoners hadden blijkbaar nogal uiteenlopende ideeën over de achtertuin.

Vanwege de voortdurende veranderingen zijn ook alle bomen *op leeftijd* uit de achtertuin verwijderd.

In de voortuin bevond zich een ooievaarsnest. Op pagina 592 van de *Encyclopedie van het hedendaagse Friesland 1975* staat een paginagrote foto van het nest met daarop een ooievaarsfamilie.

Op een archieffoto van 1914, ingediend door timmerman J. van Manen, lezen we over een nieuwe 19-voets paal, 5 rongen en 4 uur arbeidsloon 14 cent per uur voor het ooievaarsnest. Het geheel kost dan fl. 1,68.

De wagenmaker D. Kramer van Oudega dient op 31 december 1926 een rekening in voor het maken van een *ooievaarsnest*: fl. 8,--. Dit is vermoedelijk het nest van de voornoemde foto en dat op zoveel ansichtkaarten van Oudega terug te vinden is.

Het huidige ooievaarsnest is uit 1993 en niet meer functioneel.

Rechthuis

Locatie: Buorren 11 | **Rijksmonument:** 33990 17 februari 1970

Woonhuis & Herberg

Vanaf ongeveer 1640 staat het voormalige Rechthuis in Oudega, omdat dit ooit het bestuurscentrum van de grietenij was.

Op 17 mei 1738 woedde er een grote brand in Oudega, op die dag werden zeven panden volledig in de as gelegd. Het betrof vijf op één rij staande huizen met op korte afstand daarvan nog twee huizen met schuurgedeelte. De brand woedde in het centrum van Oudega en heeft onder andere het oude rechthuis in de as gelegd. De oorzaak van de brand is nooit achterhaald.

Na de brand hebben de toenmalige eigenaren, Foocke Wytzes en Ebeltje Meinderts, de herberg laten herbouwen.

Wytze Alles erfde de herberg van zijn oom en tante in 1756. Na zijn dood erfde dochter IJbeltje de herberg en in 1821 werd de herberg verkocht voor 700,00 gulden aan Klaas Tjeerds Gaikema.

In 1855 werd Adolf Jans Mulder eigenaar van het pand. Hij is de grootvader van Wietze Mulder die de dorpsherberg tot 1952 runde. Het pand is dan bijna 100 jaar familiebezit.

De Mulders waren boer, caféhouder en bakker. Het waren de laatsten die met paard en boordwagen venten. In 1963 is de oude schuur afgebroken.

Franke van der Meer was de volgende eigenaar, en verkoopt de herberg tien jaar later aan zijn neef Romke van der Meer. Wanneer het pand in 1978 wordt verkocht is het niet alleen café in de achterzaal, maar ook uitzendbureau. Na verkoop in 1983 is het een nijverheidswinkel annex expositieruimte de Santepetyk aan de voorzijde. Hiermee kwam een eind aan meer dan 300 jaar dorpsherberg en werd het pand woonhuis.

In 1993 zijn de voor- en zijgevel vernieuwd en in oude stijl gebracht. Toen het pand in 1996 werd verkocht verloor het de publieke functie die het honderden jaren had bekleed.

In 2023 is het dak gerenoveerd en voorzien van nieuwe dakpannen.

De weerkamer

In de 16^e en 17^e eeuw kwam elke dinsdag de grietman, de ene week in Smalle Ee, de andere week in Oudega, om recht te spreken. De bovenzaal van de herberg werd gehuurd door de Grietman en gebruikt als *weerkamer* of gerechtskamer, waar recht gesproken werd. Als straf kon je worden opgesloten in het [blok](#) in de kerktoren van de Sint-Agathatsjerke.

In 1663 werd de rechtspraak in Smalle Ee opgeheven. Vanaf die tijd werd de grietenij Smallerland bestuurd vanuit Oudega. Dit duurde tot 1816.

In januari 1796 is er een stemming geweest om de rechtskamer *tot gerief en dienste der meeste ingezetenen* te verplaatsen van Oudega naar Noorder- of Zuider-Drachten. Dat de uitslag ten nadele van Oudega zou uitvallen lag voor de hand, het inwonertal van Oudega was meer dan de helft kleiner dan dat van Drachten. Er was alleen een klein probleem, Drachten had geen geschikte locatie, deze werd gevonden in Opeinde in herberg *De Hoop*.

De *weer* of gerechtskamer in het rechthuis verloor in 1816 zijn bijzondere functie. Vanaf 1816 vond de rechtspraak dan ook officieel plaats in Drachten. Er was alleen een klein probleem, Drachten had geen geschikte locatie, deze werd gevonden in Opeinde in herberg *De Hoop*. Tot de bouw van het nieuwe gemeentehuis in Drachten gereed was 1826 bleef men in Opeinde recht spreken. In 1832 is Drachten de nieuwe hoofdplaats van de grietenij Smallerland.

Woning

Locatie: Buorren 19 | **Rijksmonument:** 33991 17 februari 1970

Foto mei 2019: street view

Het pand is vermoedelijk in 1792 gebouwd: een restant van een muuranker geeft dat aan. Het huis is als boerderijtje gebouwd, in een ambachtelijk-traditionele stijl. Maar de agrarische bestemming verloor het al vroeg in de 19^e eeuw. Daarna was het geruime tijd een wagenmakerij, vervolgens een kapperszaak. Voor deze functie werd de rechterhoek van het pand voorzien van etalage ramen en nog weer later een kruidenierswinkel, beëindigd in 1985, vanaf dan alleen woonfunctie.

De grote schuur achter het huis werd in 1943 afgebroken.

Het pand heeft, dankzij de oude zijmuren en de dakpannen, nog de oorspronkelijke uitstraling. De in 1988 grondig gerestaureerde voorgevel draagt daar positief aan bij. De hoeketalage is toen verdwenen en de kozijnen zijn vernieuwd. Woning onder zadeldak tegen forse topgevel in combinatie met de vlechtingen, schieters en rollagen boven de gevelopeningen oogt de voorgevel als nieuw, maar ook als oud. De zolderverdieping heeft twee vierruitvensters.

Kop-rompboerderij

Locatie: Opperbuorren-West 1 | **Rijksmonument:** 506243 15 juli 1997

Foto uit artikel van de Leeuwarder Courant van vrijdag 22 september 2023 i.h.k. van landelijke Erfgoed Duurzaamheidsprijs

De kop-rompboerderij uit 1856 aan de rand van Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden kreeg op 15 juli 1997 de status van Rijksmonument. Deze status kreeg de boerderij vanwege de ouderdom, de bouwgeschiedenis en de nog aanwezige waardevolle interieuronderdelen zoals een grupstal, een paardenbox met houten ruif en bedstedes.

De visuele en vroeger ook functionele relatie tussen de boerderij, de bijschuur en het stookhok en de mooie ligging even buiten de bebouwde kom, met vrij uitzicht over de velden, maken deze boerderij tot een uniek geheel. Bijzonder is ook de kippenlader naar het nachthok op de zolder boven de koestallen.

Al in 1640 stond op deze plek aan de Opperbuorren een boerderij. Het betrof de stemdragende boerderij nummer 12. Zij was eigendom van de Nederlands Hervormde Kerk nu Sint-Agathatsjerke te Oudega. De predikant verhuurde dit gebouw en landerijen en betrok er inkomsten uit, de zogenaamde pastoralia. De huidige boerderij is in 1856 gebouwd, nadat zijn voorganger door brand was verwoest. De boerderij is vanaf 1967 in gebruik als woonboerderij. De huidige eigenaren kochten de boerderij in 2017 en hebben deze volledig gerestaureerd met behoud van de authentieke elementen. Het woongedeelte is volledig gemoderniseerd en volledig gasloos en energieneutraal gemaakt.

Bron: Weekblad Actief woensdag 31 augustus 2022

Kop-rompboerderij uit 1856 met zijlansdeel en grupstal, hoofdzakelijk opgetrokken uit gele Friese steen; de kop onder rietgedekt zadeldak met topschoorsteen, de schuur met dekbalkgebint onder iets hoger rietgedekt even afgewolfd schilddak met uilenborden met opengewerkte makelaar zwanen; 1½-steens rollaag langs de geveltop; staaftankers. De gedeeltelijk onderkelderde jongere kop is uitgerust met twee lichtgetoogde zesruitsramen en twee rechtgesloten zesruitsramen in de voorgevel, een zesruitsraam in de linkerzijgevel met 1-steens rollagen; in de rechterzijgevel een rechtgesloten zesruitsraam en een keldervenster met diefijzers.

Het terugspringende gedeelte, waarin thans de moderne keuken is ondergebracht, is uitgerust met een lichtgetoogd zesruitsraam, een niet oorspronkelijke deur in lichtgetoogd kozijn met bovenlicht in de voorgevel en een rechtgesloten vierruitsraam in de linkerzijgevel.

Het schuurgedeelte is uitgerust met lichtgetoogde aan de binnenzijde blauw geschilderde drieruitsstalvensters met diefijzer in de linkerzijgevel en opgeklampte deeldeuren en twee rechtgesloten vierruitsramen in de rechterzijgevel; in de achtergevel dubbele opgeklampte deeldeuren, een rechtgesloten vierruitsraam en een opgeklampte staldeur met half melkmeisje; tegen de muur een houten kippenladder.

In het interieur zijn onder meer van belang in de kop het balkenplafond, de eenvoudig geprofileerde houten schouw met aan weerszijden een pijpenkastje, de eenvoudige driedelige houten kasten en bedstedenwand met eenvoudig geprofileerde rand bovenlangs, gedeeltelijk vernieuwde houtbeschoot de opgeklampte deuren; in het stalgedeelte de drie grenen dekbalkgebinten met ronde staanders op stenen poeren, de lemen deel- en tasvloer, de bestrating van rode en gele baksteen, de koestal, de paardenboxen met houtbeschoot en houten ruif.

Bijschuur

Locatie: Opperbuorren-West 1 | **Rijksmonument:** 506976 15 juli 1997

Haaks tegen de Noordoostelijke hoek van de boerderij aangebouwde kleine bijschuur, vermoedelijk ook daterend van omstreeks 1856 doch na 1918 verlengd en met kleine steunberen versterkt. Gebouw op rechthoekige plattegrond, opgetrokken uit gele baksteen en gedekt door een rieten afgewolfd schilddak met uilenborden zwanen; windveren. In de westelijke kopgevel een opgeklampte staldeur, in de noordgevel vierkante stalramen; in de zuidelijke topgevel een rond raam met gietijzeren tracering en een niet-oorspronkelijke deur in oud kozijn met drieruits zijlicht; ernaast rond venster met gietijzeren tracering.

Stookhok

Locatie: Opperbuorren-West 1 | **Rijksmonument:** 506978 15 juli 1997

Opgetrokken na 1918 uit rode strengparssteen en gedekt door een met blauw geglaazuurde gegolfde Friese pannen belegd zadeldak met windveren. In het geheel oorspronkelijke interieur zijn nog aanwezig de met gesmoorde blauwe plavuizen belegde vloer en het rookgat met boezem.

Gemeente Smallingerland

Kerk *It Ljochtbeaken*⁴³

Locatie: Buorren 31

Foto Wieger Paulus september 2014

Ansichtkaart uit ±1910

Gereformeerde kerk

De geschiedenis van de Gereformeerde kerk begint in 1836 in een boerderij van J. A. Mulder op it Utein onder leiding van ds. Simon van Velzen. Aan de Achterwei wordt in 1841 een kerk gebouwd voor fl. 600,--, deze wordt later voor fl. 500,-- verkocht aan de Christelijk Gereformeerde Kerk te Drachten. Het bijzondere aan dit gebouw was het feit dat deze steen voor steen is afgebroken en in Drachten, op de hoek van de Dwarsvaart / Raai weer is opgebouwd. In Drachten heeft het gebouw nog dienst gedaan als kerk voor de Baptisten en als onderdak voor verenigingen. De laatste jaren was het nog in gebruik als moskee. In 2010 is het gebouw, met iets meer dan 150 dienstjaren, alsnog gesloopt.

Naast de in 1906 gebouwde pastorie aan de Buorren 33 wordt in 1910 een nieuwe kerk gebouwd, die groter is dan de kerk aan de Achterwei. De kerk is gebouwd in voor die tijd karakteristieke overgangsarchitectuur met Art Nouveaux invloeden, detaillering en materiaalgebruik. De eerste steen wordt op 28 juni 1910 gelegd door ds. Prins. De architect is onbekend, de kerk is gebouwd door C. Nijhuis uit Oudega en S. Tiekstra uit Nijega voor fl. 5.600,--.

Schenking

In 1912 wordt er door Berend de Jong een aanzienlijk geldbedrag aan de kerk geschonken. Berend is eind 19^e eeuw naar Amerika vertrokken. Hij heeft in Oudega een losbandig leven geleid. Maar in Amerika is hij tot inkeer gekomen. Op een keer bezoekt hij Oudega en vertelt er zijn vrienden over zijn bekering. Uit dankbaarheid aan God schenkt hij aan de kerk van Oudega \$ 43,-- zijnde fl. 102,--. Dat was toentertijd veel geld. Hiervan koopt de kerk een doopvont en een lamp met zes koperen slangen. Die slangen hebben een betekenis: zij wijzen ons volgens Johannes 3:14 - 15 op de gekruisigde Christus, door Wie God Zich met ons wil verzoenen.

Daarom wordt die lamp op een centrale plaats in de kerk gehangen, namelijk boven de preekstoel. De schaal van het bovengenoemde doopvont en de lamp hebben weer een plaats in het nieuwe kerkgebouw van 1981 gekregen.

Orgel

In december 1919 is het kerkorgel in gebruik genomen. Voor die tijd wordt de gemeentezang begeleid door het muziekkorps en een harmonium, daarna door het orgel van de firma A. J. Dekker uit Goes. In 1981 is het orgel gerestaureerd door de firma S. Haarsma uit Drachten, de orgelkas uit 1919 is behouden.

De dispositie van het orgel is als volgt:

Manuaal: Prestant 8' - Holpijp 8' - Viola di Gamba 8' - Octaaf 4' - Fluit 4' - Quint 2 $\frac{2}{3}$ ' - Octaaf 2' -
 Mixtuur 1 $\frac{1}{3}$ ' 3 sterk - Trompet 8' bas/discant
Pedaal: Subbas 16' - Octaafbas 8'

Pedaalkoppeling | Mechanische sleepladen | Manuaalomvang: C-f3 | Pedaalomvang: C-d1

⁴³ Alleen de voorgevel is een gemeentelijk monument

Verbouwingen

In de periode 1920 – 1922 worden aan de oost- en westgevel galerijen in het kerkgebouw aangebracht, de orgelgalerij is later gebouwd. Het is ook in deze periode, dat er besloten wordt dat voortaan doopleden de vragen van het doopformulier niet meer mogen beantwoorden.

Op een vergadering in 1978 moet een besluit worden genomen: de kerk verbouwen of nieuwbouw.

De verbouw krijgt de meerderheid, onder architectuur van Gjalte de Jong uit Drachten worden zowel interieur als exterieur grondig aangepakt. Aannemers Douwe Bergsma, gebroeders De Haan en Durk de Jong en het schildersbedrijf van Arie van Keimpema krijgen de opdracht.

In 1980 wordt met de werkzaamheden begonnen, de voorgevel wordt in de oude stijl behouden en is Gemeentelijk Monument.

In februari 2005 hebben een aantal vrijwilligers de kerk uitgebreid met 3 vergaderzalen, nieuwe toiletten, een keuken, een bar en een extra berging. Ook werd het podium in de kerk vergroot. Op 27 april 2006 is de kerk opnieuw in gebruik genomen. Het nieuwe verenigingsgebouw krijgt de naam *De Bining* en het kerkgebouw de naam *It Ljochtbeaken*.

Federatie tot PGO

Op 25 april 2010 zijn de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk gefedereerd tot de *Protestantse Gemeente Oudega*. De fusiedienst is op 11 januari 2015.

Lijst van predikanten

27-06-1841	tot	23-04-1843	ds. Theeuwus Egberts de With	
20-02-1844	tot	06-07-1845	ds. Jacob Geerts Huiskes	
05-12-1845	tot	07-02-1847	ds. Harm Hendrik Knol	
26-11-1848	tot	27-10-1850	ds. Hendrik Jans van Goor	
18-05-1851	tot	06-01-1856	ds. Roelof Duiker	
07-09-1856	tot	26-08-1860	ds. Hendrik Jans van Goor	
21-12-1862	tot	08-12-1865	ds. Jan Jacobs Kooiker	
16-09-1866	tot	13-09-1874	ds. Pieter Douwes Vlieg	
04-04-1875	tot	07-01-1877	ds. Jan van Goor	
13-01-1878	tot	11-03-1883	ds. Johannes Vonk	
25-11-1883	tot	24-10-1886	ds. Willem Berend Renkema	° 30-11-1860 - † 02-01-1919
02-05-1887	tot	25-01-1891	ds. Jan Wietzes Draijer	
01-07-1892	tot	24-11-1895	ds. Gerben Sybesma	° 19-12-1847 - † 21-05-1930
14-11-1897	tot	31-03-1918	ds. Dirk Prins	° 03-10-1867 - † 30-11-1934
14-11-1920	tot	12-11-1922	ds. Gerrit Kruyswijk	° 01-03-1892 - † 25-07-1923
24-12-1922	tot	17-05-1925	ds. Jentje Sybrens Post	
15-11-1925	tot	09-06-1929	ds. Wijbrandus Eelco Gerritsma	° 13-04-1896 - † 18-09-1959
08-03-1931	tot	08-10-1933	ds. Jan Hartkamp	° 15-02-1907 - † 18-09-1984
28-01-1934	tot	14-10-1945	ds. Theunis Boersma	
17-03-1946	tot	22-10-1950	ds. Wiebe Wiersma	° 26-02-1908 - † 28-06-1988
25-11-1951	tot	28-03-1971	ds. Harmen Veenstra	° 23-09-1906 - † 29-09-1989
28-10-1973	tot	10-09-1978	ds. Achille Addis	° 26-02-1938 - † 24-09-2015
22-06-1980	tot	22-06-1986	ds. Harm Jan Nolles	
24-01-1988	tot	24-01-1993	ds. Marinus Leonard Eigenhuis	° 19-07-1959 -
23-01-1994	tot	09-09-2001	ds. Johan Stander	
07-12-2003	tot	16-02-2014	ds. Anne Hendrik Boschma	

Sinds 11-01-2015 opgegaan in Protestantse Gemeente Oudega ^{PGO}

05-07-2015	tot	17-07-2022	ds. Lydia Veerman-van Dijk	1e vrouwelijke predikant
------------	-----	------------	----------------------------	--------------------------

Kop-rompboerderij

Locatie: it West 29

Foto street view, juli 2022

Baron Johan Galenus Willem Hendrik van Sytzema, onder andere burgemeester van Elburg, gaf in 1884 opdracht voor de *herbouw van de boerenhuizinge* nadat deze was vernield door een brand na blikseminslag.

Op de kaart van de grietenij Smallingerland van Schotanus uit 1718 staat op deze plek al een *oud stins* aangegeven. De boerderij van het kop-romp type is in de loop der tijden diverse keren verbouwd, maar de symmetrische voorgevel is in vrijwel oorspronkelijke staat bewaard gebleven. De brede voorzijde van de schuur, links van het woonhuis, bevat de hoofdentree. Links in de gevel staan twee vrij hoge keldervensters.

Sinds 1992 is de boerderij in gebruik als woonboerderij en gesplitst in 2 woningen.

Stelpboerderij

Locatie: Dwarssingel 41

Foto street view, juli 2022

In opdracht van veehouder Meindert Eeuwes Riemersma is deze stelpboerderij gebouwd, met zijkamer aan de noordoostkant, passend in de bouwstijl van die tijd en deze streek.

De symmetrische voorgevel wordt verlevendigd door banden en accenten van gele steen en de dubbele deur in een portiek heeft smeedijzeren deurijzers voor de ramen.

De boerderij heeft sinds 1987 geen agrarische functie meer.

Saillant detail is dat de boerderij staat in het verlengde van de Great Haersmasingel, die net als de vroegere toegangslaan uitkwam recht voor het Slot Groot Haersma State 1660-1843.

Stelpboerderij

Locatie: it West 31

Foto street view, juli 2022

Deze stelpboerderij kreeg in 1938 zijn huidige uiterlijk, toen veehouder Uitze Tjeerdsma de bestaande kop-rompboerderij liet verbouwen. Timmerman F. de Haan uit Oudega maakte voor Tjeerdsma een symmetrische voorgevel met vensters die zijn voorzien van glas-in-lood in de bovenramen, zoals in die tijd populair was. De rechtergevel van het bedrijfsgedeelte is verstevigd met vier steunberen.

Links achter de boerderij is in 1945 een bijshuur gebouwd met een rieten dak en uilenborden. Deze schuur is in 1954 vernieuwd.

De oorspronkelijke boerderij stond er al voor 1858. In dat jaar werd eigenaar Mindert Oedzes Deelstra vermeld in het register van de florenen.

Stelpboerderij

Locatie: it West 48

Foto street view, juli 2022

Op deze plek stond tot 1927 een zeer oude kop-hals-romp boerderij, maar die brandde tot de grond toe af na blikseminslag.

Eigenaar Willem van Dellen liet door architect T. van der Kooi uit Drachten een nieuwe boerderij ontwerpen met een woongedeelte in de voor die tijd karakteristieke stijl, met brede daken, erkers, brede vensters en glas-in-lood ramen. Later werd een schuur toegevoegd die dwars op het bestaande bedrijfsgedeelte is gebouwd.

In 1980 kreeg de eigenaar vergunning om er een woonboerderij van te maken en zes jaar later kreeg hij toestemming voor het plaatsen van vijf trekkershutten op het erf. De camping draagt nu de naam *De Stjelp*.

Bij een renovatie in 2016 is het riet vervangen op het lytshûs en een deel van het dak van de boerderij. Ook is er een dubbele dakkapel geplaatst aan de westzijden van de boerderij. Dat was nodig voor het splitsen van de boerderij en het voorhuis in 2 woningen.

Windmolen *Barfjild*

Locatie: Wolwarren

Molens hebben een belangrijke rol gespeeld in het waterrijke westelijke deel van de gemeente Smallingerland. In de Jan Durkspolder stonden in de negentiende eeuw vooral tjaskers, kleine molens met vier wieken. Nadeel was dat ze met de hand op de wind moesten worden gezet. Toen dan ook in 1910 de Amerikaanse windmotor op de markt kwam, werden langzamerhand alle tjaskers vervangen.

Tegenwoordig staan in deze omgeving nog vijf windmotoren, waarvan er twee nog in bedrijf zijn. Deze windmotor is rond 1915 geplaatst en bestaat in zijn geheel uit metalen onderdelen. Op tweederde bevindt zich het bordes, dat bereikbaar is via een ladder. De windroos met achttien bladen staat verticaal en draait een as rond die in verbinding staat met een bemalingsinstallatie in de gesloten onderbouw. De molen is niet meer in gebruik, vanwege de gewijzigde functie van het gebied.

Zomerhuis

Locatie: Wolwarren 3

Foto: website Smelne's Erfskip

Bouwondernemer Pool uit Wassenaar kocht in 1946 een perceel land aan de Wolwarren met de bedoeling een zomerhuisje te bouwen aan de Wijde Ee. Het zomerhuisje is gebouwd als woonboot in een grote betonnen bak. De gemeente Smallingerland wilde geen vergunning afgeven voor de bouw van een zomerhuisje, maar wel een ligplaatsvergunning afgeven.

Er ontstond een verschil van mening of het gebouwde optrekje een woonboot was of een zomerhuisje. De gemeente vond het een zomerhuisje, de eigenaar niet. Om verdere discussie te voorkomen heeft men de betonnen bak weer uitgegraven en is Meneer Pool een rondje gaan varen met het zomerhuisje. Nadat de ligplaatsvergunning afgegeven was heeft men het huisje weer op land getrokken en kon het gebruikt gaan worden.

Het ontwerp is gebaseerd op de Amsterdamse school: het zomerhuis is langwerpig en heeft een rieten schilddak met een prachtig gewelfde noklijn. Het westelijke deel heeft een rond puntdak en is rondom voorzien van ramen, met in de bovenramen glas in lood.

Dhr. Pool heeft slechts drie jaar van dit zomerhuis genoten, hij verkocht het in 1953 aan de Drachtster fotograaf Jacobi. Sinds 1983 is het zomerhuisje in het bezit van de familie Snijder.

Bomen

Acer pseudoplatanus

Boomnummer: 1690390 Esdoorn | **Ingevoerd:** 05 augustus 1999

Aan de Buorren bij nummer 22 staat een prachtige Esdoorn welke tussen 1930 – 1940 moet zijn aangeplant.

Toen de boom in 1989 de status 'monumentaal' ontving van de Bomenstichting in Utrecht, was deze plus/minus 10 meter hoog en had een stamomtrek op 1,30 meter hoogte Van 165 cm.

De boom heeft een goede conditie en is in eigendom van de gemeente Smallingerland.

In 2016 is de aangebrachte kerstverlichting in deze boom vernieuwd door de buurtvereniging *it Eibertsnést* met behulp van financiële bijdragen van veel inwoners.

Aesculus hippocastanum

Boomnummer: 1685220 Witte paardenkastanje

Ingevoerd: 30 juni 1989

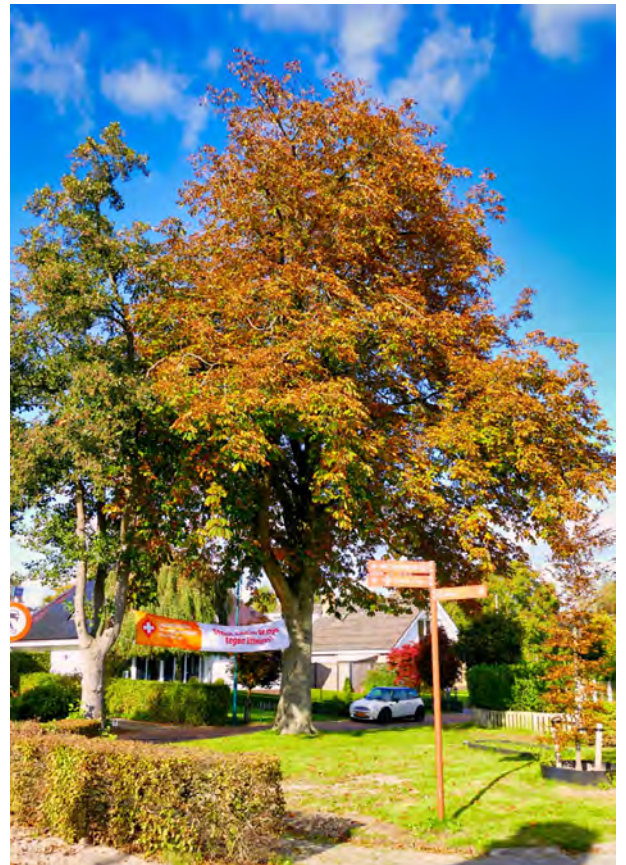
Aan de Achterwei staat in een openbaar plantsoentje vlakbij het eetcafé-snackbar *de Smidterij* deze monumentale witte paardenkastje. De boom, aangeplant tussen 1920 - 1930, verkeert in redelijke conditie en is in eigendom bij de gemeente Smallingerland.

Bij registratie was de omtrek van de stam op 1,30 meter hoogte 235 cm. en de hoogte bedroeg 16 meter.

Gerepareerde torsiescheur aan noordoostzijde over hele lengte van de draagstam.

Geen asfaltbestrating meer langs wortelvoet. De boom wordt vaak gesnoeid.

Aan de zuidwestzijde stevige trekwortels en vaak maaischade zichtbaar.

Aesculus hippocastanum Baumannii

Boomnummer: 1690391 Dubbelbloemige paardenkastanje | **Ingevoerd:** 05 augustus 1999

Status: Gekapt op 20 augustus 2020

In het grasveld tegenover Buorren 2 / hoek Gariperwei stond deze prachtige kastanjeboom die geplant is in 1942 door Jentje Hovinga toen dit stukje grond nog behoorde tot de boerderij die hij pachtte van de Hervormde Kerk. Voor de koop moest toestemming worden gevraagd aan de kerkvoogdij, die ook de rekening heeft betaald. De boom kostte destijds fl. 5,--. Leverancier was boomkwekerij *De Iephof* uit Burgum. De boerderij is in 1970 afgebroken om plaats te maken voor nieuwbouwwoningen. Het strookje grond met daarin deze kastanjeboom kwam later in eigendom van de gemeente Smallingerland.

In de afgelopen jaren braken diverse takken af en bij inspectie in 2020 bleek de boom ziek en verzwakt te zijn.

De avond voor de kap is er een ritueel afscheid georganiseerd door Eppie Bosma en Karin Bies. Een 30-tal aanwezigen kregen een bekertje met water om te proosten op deze markante kastanje. De laatste teug water uit het bekertje was voor de boom.

Hein Westerhof droeg een door hem gemaakt gedicht op:

Weitsjend oer it âlde hou
Mannich deade seachst foarby gear
No komt anst dyn ein ek gau
Anst it gefjocht mei seage en bile
In kraan sil dy it lêste setsje jaan
It giet ús oan it hert
We kinne neat mear foar dy dwaan
Mar fan in ôfskie hiene we ferlet.
Rêst no yn frede, âlde freon.

Foto drone Casper en Martien Tolboom, augustus 2020

Op dinsdag 23 november 2020 hebben leerlingen van de *SWS de Diamant* een nieuwe boom geplant, een Juglans Regia walnoot of okkernoot.

Foto Richtsje Lindeboom,
november 2020

Castanea sativa

Boomnummer: 1690392 Tamme kastanje | **Ingevoerd:** 05 augustus 1999

In de tuin van de woonboerderij aan de Sânbuorren 1 staan tamme kastanjes in particulier eigendom. De bomen moeten tussen 1930 – 1940 zijn aangeplant en verkeren in redelijke conditie. Toen de boom bij de ingang aan de Sânbuorren van de Bomenstichting de monumentale status ontving, had deze op 1,30 meter hoogte een hoogte van 10 meter en een stamomtrek van 278 cm.

Op dit moment is er geen recent beeldmateriaal van de bomen beschikbaar.

Pterocarya fraxinifolia

Boomnummer: 1689480 Kaukasische vleugelnoot | **Ingevoerd:** 25 maart 1996

In de tuin van de voormalige pastorie aan de Buorren 7 bevindt zich een pracht van een Kaukasische vleugelnoot: ontegenzeggelijk een monument. Hij valt het best te bewonderen vanaf de Fabrykswei.

Omdat de boom over het huis en de garage groeide, werd op 18 maart 1996 een kroonsnoei uitgevoerd door M. Zeinstra, welke met een bijdrage van het Bomenfonds van de Utrechtse Bomenstichting kon worden bekostigd.

De boom, aangeplant tussen 1890 - 1900, verkeert nu weer in goede conditie.

De wortelvoet laat veel reactiehout zien. De boom heeft hard gewerkt toen de kroon nog tot 26 meter reikte.

Volgens de eigenaars zijn de haarwortels op flinke afstand de van de boom te vinden.

De particuliere boom had na voornoemde snoei op 1,30 meter hoogte nog altijd een hoogte van 26 meter en een stamomtrek van 340 cm.

Foto Meindert de Boer, oktober 2020

Tilia europaea Pallida

Soort: Koningslinde | **Plantjaar:** 25 april 2013

Een koningslinde of koningsboom⁴⁴ is een lindeboom die ter ere van een troonswisseling in Nederland wordt geplant. Hiervoor wordt een cultivar⁴⁵ van de krimlinde Hollandse linde gebruikt. De eerste koningslinde werd geplant op 6 september 1898 ter ere van de kroning van koningin Wilhelma, daarna op 6 september 1948 met de kroning van koningin Juliana en op 30 april 1980 met de kroning van koningin Beatrix.

Als blijvende herinnering aan de kroning van koning Willem Alexander op 30 april 2013 bood de gemeente Smallerland haar dorpen een Koningslinde aan.

Samen met hoveniersbedrijf Alberda heeft Roel de Boer bestuurslid *Ferienting foar Doarpsbelang Aldegea* op 25 april 2013 de boom een vorstelijk plekje gegeven op de hoek van it West / de Tsjollen.

⁴⁴ Linde *Tilia* is een geslacht van bomen uit de kaasjeskruidfamilie *Malvaceae*. De soorten van dit geslacht komen voor op het noordelijk halfrond in Europa, Noord-Amerika en Azië.

⁴⁵ Een cultivar is een plant of een plantengroep die geselecteerd is op wenselijk eigenschappen waarvan het behoud mogelijk is door teelt of andere vormen van vermeerdering. Alle denkbare eigenschappen komen in aanmerking: van morfologische, esthetische en technische tot groeisnelheid.

Voorzieningen

Algemene voorzieningen

AED

In Oudega zijn 4 AED's aanwezig die dag en nacht te bereiken zijn op de volgende locaties:

- Sânbuorren 17 - Bouwbedrijf Kleinhuis
- ds. Carsjenssingel 3 - ingang *Jonkersstee*
- Buorren 34-c - MFC de Gearrin ingang kleedkamers oostzijde – met codeslot
- Brugwachtershuisje brug Hooidammen – alleen wanneer brugwachter aanwezig is

Via meldkamer van **1 1 2** wordt aangegeven welke AED gebruikt kan worden.

KV Quick'21 en *Doarpsbelang Aldegea* organiseren ieder jaar op de 1^e maandag in maart en oktober de beginners- en herhalingscursus AED/reanimatie. Bij de kosten zijn het diploma en het lesboek inbegrepen, zodat de vaardigheden thuis nog kunnen worden nagelezen. De training is gemoedelijk en laagdrempelig. De meeste zorgverzekeringen geven een vergoeding voor deze training. De cursus wordt gegeven in de kantine van *MFC de Gearrin* en start **om 19.30 uur**. Opgave vooraf is nodig door te mailen naar dorpsbelang-aldegea.sm@hotmail.com

Albert Faber park

it Krûmdeel

Facebook: [Albert Faber parkje](#)

Het *Albert Faber park* is in 1980 aangelegd op initiatief van de *Grietman Oudjaarsploeg* met hulp van veel inwoners. Het park werd op 13 mei 1983 vernoemd naar Albert Faber ° 1904 - † 1985, toen hij afscheid nam als voorzitter van *Doarpsbelang*.

Albert Faber was behalve 40 jaar postbode, ook 40 jaar voorzitter was van *Doarpsbelang*; oprichter van de Oranjevereniging 01-11-1945; ouderling van de Ned. Hervormde Kerk 1962-1975; oprichter en secretaris evangelisatievereniging [1938-1968]; actief in plaatselijke, gemeentelijke en provinciaalbestuur van de CHU; gemeenteraadslid CHU.

Het park bestaat uit een afgescheiden dierenweide, een open speelweide met verschillende speeltoestellen, een wandelpad door het park en een rustpunt met picknickbanken. Eigenaar van de grond is de gemeente Smallingerland, het park wordt beheerd door de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* die een vrijwilliger heeft aangesteld voor de dagelijkse verzorging van de dieren. Op het terrein is een nachtverblijf voor de verschillende dieren.

In het Albert Faber park aan de kant van de Sânbuorren heeft kunstenaar Rolf Döderlein de Win uit Boornbergum in 2017 in 6 dagen tijd met een kettingzaag beelden van de stammen van 3 meer dan 100 jaar oude populieren gemaakt. De bomen waren recent gekapt i.v.m. houtrot en vormden met de vallende takken een gevaar voor de verkeersveiligheid. Het gouden idee werd geleverd door de elfjarige Marijn Kleinhuis, die offerde om er drie teruggekeerde dieren in te verwerken.

Zowel de ooievaar als de otter en de uil waren nagenoeg verdwenen uit de omgeving van Oudega, maar ze hebben weer een toekomst gekregen dankzij de inzet van dorpsbewoners en natuurorganisaties. Zo zijn de ooievaars succesvol teruggefokt door het station Eibertshiem in Earnewâld, op initiatief van drie lokale vogelwachten en It Fryske Gea. Die natuurorganisatie zorgt ook voor het uitzetten van otters, waarvoor dorpsgenoot Tjibbe de Jong Eastersânning 20 een opvangstation aan huis heeft. Daarnaast zijn enkele dorpsgenoten druk met het ringen van uilen en het zoeken naar goede nestmogelijkheden voor de roofvogel in boerderijen.

Avondvierdaagse Oudega

Facebook: [Avondvierdaagse Oudega](#)

De avondvierdaagse is een jaarlijks terugkerend wandelevenement waar gedurende vier dagen kan worden gewandeld. Het doel van de avondvierdaagse is om kinderen in beweging te krijgen en dus gezonder te laten leven.

Begraafplaats Sint-Agathatsjerke

Buorren 1

Website: <https://oudega.protestantsekerk.net/kerkhof>

De Stichting Sint-Agathatsjerke voert het beheer en administratie over de begraafplaats bij de Sint-Agathatsjerke. Voor vragen over begraven worden in Oudega, het kopen van graven, beheer over graven of anderszins welke betrekking hebben op de begraafplaats, kunt u contact opnemen met de beheerders.

Beweegplein

Terrein *MFC de Gearrin* aan de Buorren 34c

Het voor iedereen gratis toegankelijke beweegplein op het terrein van MFC de Gearrin bevat zeven uitdagende beweegtoestellen en nodigt jong en oud uit om in beweging te komen.

Zaterdag 2 april 2016 werd het plein feestelijk geopend door de sportverenigingen uit het dorp. Initiatiefnemer was de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*. Het beweegplein Oudega werd mede mogelijk gemaakt door steun van de gemeente Smallingerland, het Iepen Mienskipsfûns van de Provinsje Fryslân, het Fonds Coöperatief Dividend van de Rabobank, woningbouwcorporatie Accolade, het fonds Sluyterman van Loo en het Oranje Fonds.

Biljartclub *de Krûme Keu*

Buorren 18

Kleine biljartvereniging voor alle niveaus en leeftijden, mannen en vrouwen, die op woensdagavond onderlinge wedstrijden speelt in *de Smidterij*.

Biljartvereniging *Cue Action Drachten*

Roundeel 11

Kleine biljartvereniging

Brandweerpost Oudega

Gariperwei 30a

Facebook: [Brandweer Aldegea](#)

Oudega heeft sinds 2022 een eigen brandweerkorps bestaande uit vrijwilligers uit het dorp en een tijdelijke kazerne die sinds 11 september 2021 officieel in gebruik is genomen.

Buurtbudget

De *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* maar ook inwoners of buurtverenigingen kunnen bij de gemeente twee keer per jaar voor 1 april of 1 oktober een bijdrage aanvragen voor een voorziening of activiteit waarmee de leefbaarheid in Oudega groter wordt.

De voorwaarden waaronder een buurtbudget kan worden aangevraagd zijn te vinden op de website van de gemeente Smallingerland: https://www.smallingerland.nl/Onderwerpen/Subsidies/Buurtbudget_aanvragen

Gerealiseerde buurtbudgetten

- 2008 Vitrinekast met plattegrond Achterwei
- 2009 Kunstwerk *de Steentijd*
- 2009 Woonhof door Buurtvereniging de Deelen
- 2009 Bernewille speeltoestellen buurtvereniging de Reidplûmen
- 2010 Dierenverblijf *Albert Faber park*
- 2010 Sneeuwschuiver voor Skoallereed
- 2010 Herinrichting evenemententerrein
- 2011 Herinrichting *Albert Faber park*
- 2011 Bloembollen oostelijke entree
- 2012 Verbreden *Fokke Wietske paad*
- 2012 Herstel schelpenpad *Albert Faber park*
- 2013 Kunstwerk *Tichtset*
- 2013 Vitrinekast met plattegrond Gariperwei
- 2014 Jeu de boules baan bij *Jonkersstee*
- 2014 Panelen Dichterspaad
- 2015 Zitbankjes langs het Dichterspaad
- 2015 Beweegtuin bij *MFC De Gearrin*
- 2015 Naamkubus bij wandelpaden
- 2016 Wegwijzers in Oudega

- 2016 Schilderen dierenverblijf *Albert Faber park*
- 2017 Afsluitingsfeest 1^e *Alle-om-Slachte kuier*
- 2017 Panelen historische wandel/fietsroute
- 2017 Houtsculpturen in *Albert Faber park*
- 2017 Naamkubus *Goudtsje paad*
- 2017 Nieuwe burg in *Jan Binnes paad*
- 2018 Zitbankje *Skyline*
- 2018 Onderhoud *Fokke Wietske paad*
- 2018 AED buitenkast bij *MFC De Gearrin*
- 2018 Verplaatsen hek rond Ooievaar sculptuur
- 2018 Verwijderen stobben uit *Jan Binnes paad*
- 2019 Ooievaarsnest op it West
- 2019 Dorpsvlag voor alle woningen
- 2020 Nestkastjes in eikenbomen
- 2020 Huiszwaluwtil bij Smidterij
- 2020 Zitbank in *Jan Binnes paad*
- 2020 Selfiespot op Kikkertspôle
- 2021 Zitmaaier voor evenemententerrein
- 2021 Hertenverblijf *Albert Faber park*
- 2022 Naamkubus *Oerden paad*
- 2022 Naamkubus nieuwe *Fokke Wietske paad*
- 2022 Upgrade speelweide *Albert Faber park 1*
- 2023 Upgrade speelweide *Albert Faber park 2*
- 2023 Herstel kunstwerk *De slach by Aldegea*
- 2023 Tribune in groen evenemententerrein
- 2024 Tafeltennistafel schoolplein Kindcentrum *De Diamant*
- 2024 Renovatie Jeu de Boules baan
- 2024 Kinderwandelpad langs het Goudtsje paad

Buurtverenigingen

In Oudega zijn een aantal buurtverenigingen actief die zich vooral bezighouden met het wel en wee van de bewoners in de buurt/straat.

Aldegea East
 Arkepôle
 De Deelen
 De Geasingels
 De Havenkrite
 De Hege Warren
 De Reidplûmen
 De Trijesprong
 Gariperwei
 Great Haersmawei
 It Eibertsnêst
 It Jonkerslân
 It Twa Deel
 It West
 Roundeel
 Stobbehoek
 Súd-East

Dartclub *Smidtery*

Buorren 18

Dorpskrant *Nijs fan Aldegea*

Facebook: [Nijs fan Aldegea Sm.](#)

Op verschillende manieren is, met het uitgeven van een dorpskrant, getracht om de inwoners op de hoogte te brengen van het nieuws in het algemeen en van de verenigingen, activiteiten en middenstand in het bijzonder. De ene krant heeft het langer volgehouden dan de ander, meestal stopte de uitgave door gebrek aan financiële middelen of vrijwilligers om de redactie te vormen.

Als eerste dorpskrant verscheen er *de Grietman*, daarna *de Doarpsomropper*. De bekendste dorpskrant was *de Bakbrogge* die 6 tot 7 keer per jaar verscheen tussen 1992 en 2018, in een oplage van 650 exemplaren. Door gebrek aan redactieleden is de krant voor het laatst uitgegeven in 2018. Sinds 2020 verschijnt er opnieuw een dorpskrant, nu onder de naam *Nijs fan Aldegea*. Deze krant, die om de 6 à 7 weken verschijnt, wordt gratis huis-aan-huis bezorgd door vrijwilligers.

De redactie bestaat uit Sjoukje Westerhof; Esther Douma lay-out; Fouckje van Essen en Eppie Bosma. De redactie is te bereiken via aldegea.nijs@hotmail.com. Het actuele nieuws is te vinden op de website <https://www.oudega.info/nieuws/>.

Dorpstuin

Achter *de Jonkersstee* en het parkeerterrein

Sinds 2019 is er bij het evenemententerrein een minimoestuin voor leerlingen van groep 6, 7 en 8 van *IKC De Diamant* en de dorps- en pluktuin voor inwoners van Oudega.

Dinsdagochtend 14 mei 2019 opende burgemeester Jan Rijpstra van Smallerland 24 minimoestuinen op een terrein beschikbaar gesteld door woningcorporatie Accolade, grenzend aan de tuin van seniorencomplex *Jonkersstee*. Leerlingen van *de Diamant* hadden een onderwijsprijs van het PCBO gewonnen waarbij zij een eigen project mochten indienen. Dit is het minimoestuinproject geworden. Het moestuinproject sluit aan bij de wens van de ouderen van het seniorencomplex *Jonkerstee*. Ook zij hadden aangegeven graag een moestuin te willen. Kinderen en ouderen hebben dit samen opgepakt, waarbij de kinderen de planten verzorgen en de ouderen toezicht houden en eventueel raad geven.

Met name leerlingen van groep 6, 7 en 8 van de leerlingenraad hebben hier een actieve rol in gespeeld.

Het moestuinproject in Smallerland is een samenwerking tussen CityLab Drachten | ROC Friese Poort, Natuur en Milieu-educatie de Naturij en Tuiniersvereniging de Wrottersploech.

Op 27 februari 2023 tekenden *Doarpsbelang* en Woningcorporatie *Accolade* een bruikleenovereenkomst waarbij de grond door Accolade voor langere tijd beschikbaar wordt gesteld voor een voedselbos / moestuin voor het gehele dorp.

Een aantal inwoners van Oudega hebben een werkgroep gevormd om een en ander gestalte te geven. Inmiddels zijn er een aantal perenbomen geplant. In verband met de aanleg van het parkeerterrein is er een nieuwe ontsluiting gemaakt vanaf het *Jonkers leantsje* die toegang geeft tot de moestuin.

Eco parkje

ds. Carsjenssingel, achter de Kapsalon

In Smallerland wordt afval bij de bron gescheiden, dat betekent dat thuis het afval wordt gescheiden in plaats van dat het na het ophalen gebeurt bij de afvalinzamelaar. Een eco parkje is een verzameling van ondergrondse containers waar men verschillende afvalsoorten in kan gooien. In 2014 is aan de ds. Carsjenssingel aan de achterzijde van Buorren 22 een ecoparkje gerealiseerd die bestaat uit twee ondergrondse containers voor afval, 1 voor textiel, 1 voor papier en 1 voor glas.

Bij het ecoparkje staat ook een Blipvert-inzamelstation met zeven gescheiden delen voor de inzameling van batterijen, cartridges, spaarlampen, cd's/dvd's, mobiele telefoons, adapters en alle overige kleine elektrische apparaten zoals afstandsbedieningen, elektrische tandenborstels, camera's etc.

Evenemententerrein

bij Buorren 34f naast parkeerterrein

Het voormalige evenemententerrein ODG00-B-4110: perceel 2.671 m² & ODG00-B-4109: perceel 159 m² is door de *Ferienting foar Doarpsbelang Aldegea* verkregen door de inschrijving op het kantoor van de Dienst voor het kadaster en de openbare registers te Leeuwarden in register hypotheek 4 op 12 juli 1990 in deel 6589 nummer 26 van een afschrift van een akte van levering, houdende kwijting voor de koopprijs, op 11 juli daarvoor verleden voor mr. H.E. Mulder, destijds notaris te Drachten.

Op 10 oktober 1996 is de smalle strook B-4109 van 159 m² grenzend aan de oostzijde van het clubgebouw *het Breakpoint* van Tennisvereniging *de Kreilen* verkocht aan de tennisvereniging voor fl. 5,-- per m.

In het kader van de bouw van een nieuwe lagere school is het terrein met instemming van de leden op 23 juni 2021 geruild Ruilacte, kenmerk 2020HB175812AAK, notaris mr. H.P. Breuker te Drachten met de ernaast gelegen grond van de gemeente Smallingerland, onder dezelfde condities waarin het oude terrein werd overgedragen. De aangrenzende grond van 1.950 m² onderdeel van ODG00-E-2324 ter grootte van 20.340 m² wordt samen met de Oranjevereniging gepacht van de gemeente Smallingerland. Het oude terrein is nu parkeerterrein.

Het evenemententerrein wordt door *Doarpsbelang* kosteloos aangeboden aan alle verenigingen in- en / of inwoners van Oudega voor incidentele en kortdurende evenementen en als speelterrein voor schoolkinderen van het Kindcentrum *de Diamant*. Op het terrein staan o.a. de pannakooi van het Kindcentrum en 2 verplaatsbare goals. In samenwerking met het Kindcentrum *De Diamant* wordt het evenemententerrein verder ontwikkeld. In 2024 is er een buurtbudget verkregen voor de aanleg van een natuurtheater op de westzijde van het terrein.

Fanfareorkest *Apollo Foarút*

Website: <https://www.apollo-foarut.nl/>

Fanfarekorps van Oudega en Opeinde. Elke dinsdagavond wordt er gerepeteerd in het *Folksgebou*. De repetities beginnen om 19.30 uur.

Fanfareorkest *Looft den Heer*

Website: <https://looftdenheeroudega.nl>

Fanfarekorps met de plaatselijke kerk als vaste podium voor concerten.

Elke dinsdagavond wordt er gerepeteerd in de Jeugdsoos van MFC *de Gearrin*. De repetities beginnen om 19.30 uur.

Ferienting foar Doarpsbelang Aldegea

FERIENING FOAR DOARPSBELANG ALDEGEA

1 fan de 13 doarpen fan Drachten

Doel: het behartigen van de belangen van het dorp Oudega en van de bewoners daarvan

Postadres

Langdeel 7 | 9216 WX | Oudega |

E-mail

dorpsbelang-aldegea.sm@hotmail.com

Website

www.oudega.info

Kamer van Koophandel

40 00 45 49 | RSIN 8029.41.953

IBAN

NL 95 RABO 0362 7232 49 t.n.v. Ferienting foar Doarpsbelang

Aantal leden

465 peildatum 1 januari 2024

Oprichtingsdatum

1908

ANBI

JA sinds 1 januari 2008

Sinds 1908 is de *Ferienting foar Doarpsbelang Aldegea* actief. Een club die zich inzet voor de leefbaarheid en gezamenlijke belangen van alle inwoners in ons dorp. Een historiek verleden heeft deze vereniging, met komende en gaande bestuursleden, waarvan er sommigen decennialang zitting hadden in het bestuur en bijna verweven waren met de vereniging en van grote betekenis waren voor het dorp, zoals Albert Faber 1943-1983; Folkert de Haan 1983-2000; Andries Ensing 2000-2009; Hindrik Riemersma 2009-2018; Meindert de Boer 2018-2024; Martien Tolboom 2024-heden.

Er wordt hard gewerkt om de leefbaarheid van het dorp op een hoog peil te houden. Leefbaarheid laat zich vooral meten door de mensen in het dorp, door de activiteiten in hun vrije tijd, door de bedrijven die er gevestigd zijn, door de infrastructuur in en rond het dorp, door hoe er gewoond wordt, de vormen van transport, door de uitgaansmogelijkheden, de verkeersveiligheid en door recreatie en toerisme.

Kortom: mens, milieu en cultuur zijn de hoofdzaken waar de vereniging aandacht aan besteedt en waar zij de vinger aan de pols houdt en haar pijlen op richt. Daarbij worden successen geboekt, maar is het ook wel eens een kwestie van *een lange adem*.

Het bestuur van de vereniging is het vaste aanspreekpunt van de gemeente Smallingerland en provincie Fryslân. Structurele klachten worden besproken met de wijkagent, de wijkmanager van de gemeente en de woningcorporatie. Waar nodig werken zij samen met de dorpsbelangen uit de omgeving, met name uit Nijega en Opeinde, vooral met betrekking tot de verkeersveiligheid.

Zo wordt er voortdurend gewerkt aan de verkeersveiligheid, grote ontwikkel- en bouwprojecten in en rondom het dorp, zoals *Oudega aan het Water* en de gebiedsontwikkeling rondom de Hegewarren. Het is een uitdaging om initiatieven om te zetten tot daadwerkelijke duurzame resultaten voor het dorp. Dat het kan blijkt uit het realiseren van het project *Oudega aan het Water*. Een voorbeeld van burgerparticipatie: samenwerken met gemeente en provincie voor de leefbaarheid van het dorp.

Er is veel kracht binnen het dorp, er zijn vaak mensen die hun steentje willen bijdragen aan duurzame verbeteringen en het bevorderen van ons woon- en leefplezier. Ieder op haar of zijn manier.

Zo worden met behulp van vrijwilligers diverse wandelpaden en kunstwerken onderhouden en worden er ieder jaar een aantal buurtbudgetprojecten gerealiseerd. Denk bijvoorbeeld aan de realisatie van de dierenweide en speelweide van het Albert Faber park, de aanleg van het beweegplein naast het MFC of de Jeu de Boules baan voor *de Jonkersstee*. De huis-aan-huis dorpskrant *Nijs fan Aldegea* en de intocht van Sinterklaas worden structureel financieel ondersteund.

Bestuur

Martien Tolboom	voorzitter
Tessa Tjeerdsma	secretaris
Jan Westerhof	penningmeester
Renske Steenberg	algemeen lid
Marjan Stel-de Haan	algemeen lid
Annemarie Ossendrijver	algemeen lid
Kornelis de Jong	algemeen lid

De bestuursleden beschouwen zichzelf als de oren en ogen van het dorp, zij zien en horen veel, maar niet alles. Wanneer u vindt dat er zaken zijn waar zij aandacht aan moeten besteden, of ideeën en/of verbeterpunten zijn die betrekking hebben op uw straat of het hele dorp, laat dit dan weten door te mailen naar het e-mailadres van de vereniging.

Vandaar dat u wordt gevraagd om ook lid te worden om zo uw steentje bij te dragen Oudega nu en in de toekomst een fijn en levendig dorp te houden. Het lidmaatschap kost € 8,- per jaar, geïnd via een automatische incasso. Zonder de steun van leden kunnen activiteiten en projecten niet worden gerealiseerd. Met z'n allen vormen wij tenslotte *Doarpsbelang*.

Wilt u meer weten over Doarpsbelang of heeft u interesse om mee te doen in een specifiek project of werkgroep of wilt u contact met één van de bestuursleden? Stuur uw vraag of idee naar doarpsbelang-aldegea.sm@hotmail.com en een bestuurslid neemt zo snel als mogelijk contact met u op.

Fûgelwacht Aldegea

Website: <https://www.friesevogelwachten.nl/nl>

Vereniging van vrijwilligers die zich o.a. inzetten om de vogels en hun leefgebied in- en rond Oudega te beschermen, te monitoren en ze nest- en foerageergelegenheid te bieden en benut kansen om de teruggang van de weidevogels te keren.

Gospelkoor *Voices of Faith*

de Tsjollen 4

Website: <https://voicesoffaith.nl>

Klein gezelschap van zangers/zangeressen die met passie en enthousiasme zingend een boodschap van geloof, hoop, liefde en vertrouwen brengen en zodoende een bijdrage leveren om 'De Gospel' te verkondigen.

Graach Dien

Inwoners van Oudega die behoefte hebben aan bezoek, een helpende hand voor klusjes in en om huis, vervoer en begeleiding aan het ziekenhuis e.d., oppas voor noodsituaties of gezelschap voor een wandeling, kunnen een beroep doen op *Graach Dien*.

Gymnastiekvereniging R.S.O.

Buorren 34c

Website: <https://www.rsogymnastiekvereniging.nl/>

Gymnastiek- en turnvereniging voor jongens en meisjes vanaf 2 jaar. De lessen worden gegeven in de sporthal van MFC *de Gearrin*.

R staat voor recreatie | **S** staat voor sport | **O** staat voor Oudega. Gymnastiekvereniging RSO is opgericht op 19 november 1984 en is samen met de volleybalafdeling een omnivereniging⁴⁶.

De vereniging is aangesloten bij de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie, afgekort de KNGU.

Deze bond bestaat uit verschillende districten. District Noord bestaat uit de provincies Friesland, Groningen en Drenthe. Regio Friesland is nog eens opgesplitst in 4 rayons. *Gymnastiek Vereniging RSO* hoort bij rayon Zuid-Oost.

Gymnastiek Vereniging RSO heeft het KNGU keurmerk *Beweegdiploma* en biedt het Nijntje Beweegdiploma aan voor kinderen van twee tot en met zes jaar. Peuters en kleuters wordt geleerd beter te bewegen door middel van een toegankelijk en speels beweegprogramma.

Bij kleutergym worden situaties geboden die passen bij de kinderen en die elk kind op zijn eigen niveau kan doen. Daarbij wordt het kind gestimuleerd steeds een stapje verder te gaan. Kinderen raken hun energie kwijt doormiddel van klimmen, klauteren, springen, rennen en zwaaien. Elke gymles ziet er weer anders uit. Voor de kinderen die aan gymnastiek doen worden er recreatieve wedstrijden georganiseerd.

Turnen kan zowel door jongens als meisjes gedaan worden. Op elk niveau kan er geturnd worden. Er kan gekozen worden voor recreatie- of wedstrijd turnen. Er zijn verschillende niveaus. Er kan altijd meegedaan worden aan wedstrijden, zoals de onderlinge wedstrijden en wedstrijden op plaatselijk of regionaal niveau.

In de turnwereld wordt er onderscheid gemaakt tussen dames en heren. Bij de dames wordt er voornamelijk getraind op sprong, brug ongelijk, evenwichtsbalk en een vloeroefening. De heren daarentegen maken gebruik van de ringen, rekstok en de brug gelijk, voltige, sprong en vloer. Wij hebben ook een aantal jongens die het turnen zo leuk vinden dat ze aan jongenswedstrijden meedoen. De eerste twee wedstrijden zijn dan plaatsingswedstrijden in regio Friesland. Als blijkt dat er goed genoeg geturnd is kan er door gestroomd worden naar de districtfinale. Naast alle turnonderdelen is er tijdens de training ook ruimte voor spel. Een warming-up in de vorm van een tikspel, diverse spieroefeningen, etc. In de trainingen staat bij *Gymnastiek Vereniging RSO* plezier in bewegen voorop!

Eens in het jaar doet de vereniging mee aan de springwedstrijden. Dit zijn wedstrijden waarbij je in groepjes van zes en maximaal negen kinderen moet springen op verschillende toestellen. De toestellen waarop gesprongen kan worden zijn lange mat, minitrampoline valmat, plankoline kast, minitrampoline pegasus en kast plank.

De trainster bekijkt tijdens de trainingen welke kinderen mee kunnen doen aan de springwedstrijden. Sommige sprongen zijn namelijk erg moeilijk.

Eerst wordt er een plaatsingswedstrijd gehouden in rayon Zuid-Oost. Als de punten hoog genoeg zijn volgt er een doorstroming naar de Friese Kampioenschappen Springen.

Integraal Kindcentrum De Diamant

Buorren 34f

Website: <https://kindcentrum-dediamant.nl>

Kindcentrum *De Diamant* is dé plek voor kinderen van 0 tot 13 jaar die onderdak biedt aan kinderdagopvang en peuterspelen tot 4 jaar, de basisschool en de buitenschoolse opvang.

In het gebouw zijn Samenwerkingsschool *de Diamant* en *Kind Vandaag* gevestigd, samen vormen zij het Kindcentrum *de Diamant*. Het is de plek waar kinderen van 0 – 13 jaar kunnen spelen, leren, ontwikkelen en ontmoeten in een veilige omgeving. Er is Dagopvang 0 – 4 jaar inclusief peuteropvang, basisonderwijs 4 - 13 jaar en voor- en naschoolse opvang 4 -13 jaar. Het gebouw heeft een open, uitnodigend karakter en past goed bij de doelgroep en de omgeving.

⁴⁶ Omnivereniging is een krachtenbundeling van verschillende (sport)verenigingen tot één grote sterke vereniging.

Daarnaast is het zo duurzaam mogelijk gebouwd en kan het zichzelf van warmte en elektriciteit voorzien dankzij tientallen zonnepanelen.

Op vrijdag 9 september 2022 is het nieuwe *Kindcentrum de Diamant* officieel geopend. Pieter van der Zwan wethouder gemeente Smallingerland, Greetje Veenstra lid van het College van Bestuur van Adenium, Albert Jan Tiemens bestuurssecretaris van Adenium en tevens directeur van Servicebureau Adenium en Margriet Reatsch directeur Kindcentrum voerden het woord en spraken alle lof uit over dit schitterende Kindcentrum. De openingshandeling werd vervolgens verricht door de twee onhandige, maar toch vindingrijke klussers Buurman en Buurman.

Jeu de Boules baan⁴⁷

ds. Carsjenssingel 3

Sinds 2016 beschikt Oudega over een Jeu de boules baan die op zaterdag 2 april 2016 werd geopend door wethouder Marja Krans. De baan is mogelijk gemaakt door gebruik te maken van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland en is vrij toegankelijk voor iedereen die er gebruik van wil maken. De baan is vrij toegankelijk en voor iedereen gratis te gebruiken.

Jeugdclub Aldegea

Buorren 31

Facebook: [Jeugdclub Aldegea](#)

De jeugdclub is een initiatief van de Protestantse Gemeente Oudega met een clubavond op vrijdag in *De Bining*.

Jeugdsoos Oudega JSO

Buorren 34c

Facebook: [Jeugdsoos Oudega](#)

De jeugdsoos is open op iedere zaterdagavond vanaf 19.30 - 22.00 uur voor jongeren van 11 tot 16 jaar.

⁴⁷ Jeu de boules omvat alle spellen die met metalen ballen worden gespeeld. Petanque is de Provençaalse variant van jeu de boules, hoewel beide termen vaak als synoniemen worden gebruikt. Voor Petanque is weinig of geen uitrusting en infrastructuur nodig; het is eenvoudig van opzet en de nadruk ligt op behendigheid in plaats van op fysieke kracht. Het verschil met de meest gangbare jeu de boules-ballen is dat de petanquebal groter is en uit twee aan elkaar gelaste helften bestaat.

In 1981 werd op initiatief van *Doarpsbelang* een enquête gehouden onder de 1468 inwoners van Oudega met de vraag of er behoefte was aan de oprichting van een Jeugdsoos. Er kwamen 400 formulieren terug: voor 209, tegen 37 en geen mening 154.

Er werden gesprekken gevoerd met de directeur jeugdaangelegenheden van de provincie en met ambtenaren jeugdzaken van de gemeente. Daaruit bleek dat huisvesting van de soos het grootste probleem is.

Op 16 juli 1981 werden besloten tot het instellen van een Dagelijks Bestuur, een Voorbereidingscommissie en een Beleidscommissie. Het bestuur bestond uit een vertegenwoordiger van de Gereformeerde Kerk, de Ned.

Hervormde Kerk en Buitenkerkelijke gemeenschap. De bedoeling was dat alle activiteiten die ondernomen zullen worden hun oorsprong hebben bij de Voorbereidingscommissie, vervolgens via het Dagelijks Bestuur naar de Beleidscommissie gaan, waarna de uitvoering plaatsvindt.

De eerste actie bestond uit de verkoop van een actiesticker die voor fl. 0,50 werd aangeboden tijdens de braderie van 23 juli 1981. Het resulteerde in een batig saldo van fl. 80,--.

Er werd overwogen een Stichting op te richten met als doel: *Het stimuleren van sociaal en maatschappelijk gebeuren in Oudega, die op een eigen wijze en in vrije tijd vormend te doen beleven in een daarvoor benodigde accommodatie. Dit onder leiding en met begeleiding te doen plaatsvinden.*

Subdoelen:

- Het bieden van een alternatieve uitgaansmogelijkheid voor de jeugd;
- Het bieden van mogelijkheden tot ontmoeting met leeftijdsgenoten;
- Het bevorderen van zinvolle, bij voorkeur actieve vrijetijdsbesteding;
- Het voorkomen van verveling met eventuele kwalijke gevolgen.

Als locatie dacht men aan *it Miensker, Folksgebou*, loods van D. Bergsma Buorren 30, schuur van Remco Dwarssingel 39. Het oud gemaal Gealânswei 4 werd omwille van de afstand afgekeurd en de schuur naast de Wellingbar Op 'e Wâl 4 was niet beschikbaar. De voorkeur ging uit naar een ruimte in *it Miensker*.

Het bestuur moest zijn samengesteld uit een afspiegeling die binnen het dorp voldeed aan de principiële en maatschappelijke samenleving. Genomen beslissingen mochten niet in strijd zijn met principiële of maatschappelijke instellingen. Alcohol en drugs in welke vorm dan ook mochten niet gebruikt worden en discriminatie tegen wie en door wie dan ook werd niet geduld.

In 1982 verleende de gemeente Smallerland fl. 2.000,-- subsidie.

fl. 1.000,-- voor huur ruimte; fl. 500,-- voor organisatie en fl. 500,-- voor activiteiten

Het bestuur van *Stichting Jeugdsoos Oudega* opgericht op 17 oktober 1984 ontwikkelde in 1984 een plan om een eigen jeugdsoos te bouwen toen alle pogingen om de soos te laten plaatsvinden in *it Miensker* waren mislukt, ondanks bemiddeling van *Doarpsbelang*. Er waren over en weer verwijten over gebrek aan duidelijkheid, toezicht en praktische organisatie etc.

Sneller dan gedacht kwamen er voorlopige toezeggingen binnen, de gemeente stelde een voorlopige subsidie beschikbaar van fl. 50.000,--, terwijl het Ministerie van WVC fl. 150.000,-- wilde geven onder voorwaarde dat de bouw moest worden uitgevoerd in het kader van het studieproject *Jongeren bouwen voor jongeren*.

De nieuwe soos zou worden gebouwd bij de jachthaven. Het nieuwe gebouw zou een multifunctioneel karakter kunnen krijgen waardoor het voor meerdere doeleinden geschikt zou worden. Daarmee zou het de functie van *it Miensker* raken, reden waarom *Doarpsbelang* steeds trachtte te bemiddelen. De Jeugdsoos kon rekenen op de steun van verschillende organisaties, waaronder de Stichting Opbouwwerk in Drachten.

In 1985 werd door de gemeenteraad de knoop doorgemaakt om het gebouw van de Jeugdsoos te realiseren op een terrein aan de Eastersânning. Bezwaren m.b.t. geluidsoverlast van het gasbehandelingsstation werden door de regionaal inspecteur van volksgezondheid van de hand gewezen. Er moest snel worden gebouwd om subsidie te krijgen uit de pot *Jongeren bouwen voor Jongeren*. Het terrein achter de openbare basisschool aan de Great Haersmawei 4 werd door het college van de hand gewezen omdat er dan een weg van 80 meter moest worden aangelegd. De soos kwam midden in een weiland te staan, een koper had zich voor dit terrein gemeld waarmee al een voorlopige koopovereenkomst was getekend. Het college had zelf zijn hoop gevestigd op het terrein van *it Miensker*⁴⁸ wat als parkeerterrein in gebruik was.

Vanaf 7 september 1990 was de jeugdsoos open met een gemiddeld bezoekersaantal van 35 – 40 jongeren tussen de 12 en 16 jaar. Geliefde bezigheden waren luisteren naar muziek, swingen, film kijken, tafeltennis en tafelfootbal.

In 1992 is Jeugdsoos 't Skûlhoekje 3 x per week open voor de jeugd van 12 t/m 16 jaar.

Vrijdag en zaterdag van 19.30 – 23.00 uur en zondag van 15.30 – 18.30 uur

⁴⁸ Het zelfstandig bestuurde verenigingsgebouw van de Gereformeerde Kerk

De Jeugdsoos is een echte ontmoetingsplek geworden, ook op momenten dat de Jeugdsoos niet open is, wat een aantal problemen met zich meenam. Sinds september 1990 is peuterspeelzaal *de Krobbe* gehuisvest in de Jeugdsoos. De peuters spelen 2x per week op het buitenterrein waar steeds meer zaken worden aangetroffen zoals sigarettenpeuken en glasscherven. Daarnaast worden op het terrein en met name aan de zandbak van de peuterspeelzaal vernielingen aangebracht. Ook het geklieder met viltstiften en spuitbussen op het gebouw begon uit de hand te lopen.

Oudejaarsavond 1993 werd door de Jeugd gevierd in de soos. De activiteiten bestonden uit o.a. spijkerbroek hangen, spijkers slaan en een verloting met als hoofdprijs een walkman. Er werden oliebollen en appelflappen gebakken, er waren diverse hapjes en muziek. Een 100-tal bezoekers waren aanwezig.

In 1994 plaatst het bestuur een noodoproep: een tekort aan vrijwilligers die de activiteiten organiseren en bardiensten draaien zorgden ervoor dat de soos maar 2 x per week open kon zijn.

In 1999 klaagde het bestuur in de dorpskrant *de Bakbrogge* steen en been over de oudere jeugd die bijeen klitte onder het afdak van de Jeugdsoos. Ze werden uitgemaakt voor drugsgebruikers en vandalen. In *Gehoord en Gezien* van de Drachtster Courant werd vermeld hoe de jeugd van repliek diende in de dorpskrant.

'Wij wensen niet allemaal over een kam te worden geschoren. Er staan heus niet alleen drugs- en alcoholgebruikers onder het afdak. Slechts een klein aantal van onze groep rookt wel eens een joint, maar dat zullen ze nooit aan anderen opdringen. En de kapotte bierflesjes vinden we zelf ook een verschrikking, vanwege de lekke fietsbanden. Het is de schuld van enkele gemakzuchtigen onder ons en lui uit andere dorpen die hier ook wel eens komen ...'

Het stukje was onderschreven met *'een aantal van-de-in-het-weekend-doorbrengende-onder-het-afdak-zittende-jongeren'*.

In 2015 wordt de Jeugdsoos aan de Op 'e Wâl 3 verplaatst naar een nieuwe ruimte op de 1^e etage in het op 2 mei 2015 geopende *MFC de Gearrin*. Via een trap is er een eigen ingang naar de Jeugdsoos aan de westzijde van het gebouw gerealiseerd.

Kangoeroeklub Quick'21

Buorren 34c

Facebook: [Kangoeroe Klup KV Quick'21](#)

De Kangoeroeklub is een training voor jongens en meisjes vanaf 4 jaar met een knipoog naar korfbal. Kinderen worden om 14.00 uur uit school gehaald en de training duurt een uur, inclusief ophalen bij school en omkleeden.

Kikkertspôle

Bereikbaar via Jachthaven aan de Op 'e Wâl of Eastersânning

Recreatie eiland met zwemstrand; speeltoestellen voor kinderen en beachvolleybalnet. Het eiland is te bereiken via een brug vanuit de jachthaven aan de Op 'e Wâl of via brug vanaf het parkeerterrein aan de Eastersânning.

Let op: het zwemwater wordt niet gecontroleerd op blauwalg⁴⁹

⁴⁹ Blauwalgen ook wel cyanobacteriën genoemd zijn microscopisch kleine organismen die overal ter wereld voorkomen in zoet water. Overmatige groei van blauwalg is een teken dat het niet goed gaat met de waterkwaliteit en de natuur die daarvan afhankelijk is. Sommige blauwalgen zijn giftig. Het is dan ook af te raden om te zwemmen in water waar veel blauwalgen in zitten. Blauwalgen geven huidirritatie en als u blauwalg binnen krijgt kan dat maag- en darmklachten veroorzaken. Vooral kleine kinderen zijn kwetsbaar en stoppen onbewust dingen ook blauwalgen in hun mond.

Kinderspul Aldegea

Facebook: [Kinderspul Aldegea](#)

Kinderspul is een jaarlijks terugkerende speelweek voor alle schoolgaande kinderen uit Oudega, georganiseerd in de laatste week van de zomervakantie.

Kitesurfvereniging Oudega

In ontwikkeling i.v.m. aanleg nieuwe meer *Nije Aldegeaster Sânnig*

Info: oudega@kitesurvereniging.nl

Korfbalvereniging Quick'21

Buorren 34c

Website: <http://www.quick21.nl>

Korfbalvereniging met een samenwerkingsverband van buurvereniging V&V Garijp. Quick' 21 staat o.a. bekend om haar grote korfbalseries voor de jonge spelers en 'de Baas fan de Wâlden'. Er is binnen de vereniging ruimte om op recreatief niveau te spelen. De korfbalvereniging beheert de sportkantine in MFC de Gearrin; de sportvelden en sporthal zijn ook daar gevestigd.

Al in 1917 bestond er de korfbalclub *Net Tocht*, die een terrein had aan de Gariperwei huidige nummer 49 t/m 75.

In 1921 viel het doek voor *Net Tocht*.

Op 21 augustus 1921 werd korfbalclub *Tot Ons Plezier*^{T.O.P.} opgericht.

In het begin werden alleen oefen- en vriendschappelijke wedstrijden gespeeld. Op voorstel van de Friesche Korfbalbond 1918-1969 werd de naam *T.O.P.* op 11 februari 1923 veranderd in *O.K.C. Oudegaaster Korfbal Club*. Ruim een jaar later werd gekozen voor de huidige naam *Quick'21*.

De Friesche Korfbalbond kende goede en slechte tijden, *Quick* bleef steeds een trouw lid. Het eerste tenue van *Quick'21* verschilde nogal wat met dat van nu al zijn de kleuren groen, wit en zwart nog steeds terug te vinden. Men speelde in het begin in een wit shirt met een groene stropdas en een zwarte rok of broek tot net onder de knie. De contributie bedroeg fl. 0,10 per persoon per week. Het tweede lid uit hetzelfde gezin betaalde de helft.

De competitie wedstrijden werden gespeeld op *de Bosk*, een weiland, gratis beschikbaar gesteld door Wietse Mulder.

In 1925 promoveerde *Quick'21* naar de eerste klasse van de F.K.B.

In 1946 vierde de vereniging haar 25-jarig bestaan met een groot feest. De korfbalclub uit Wartena voerde een revue op: *Kuorkbalkralen* van Roel Bergsma. 's Zondags werden de seriewedstrijden ruw verstoord door een noodweer. De gehuurde piano was geheel doornat en onbespeelbaar en *Quick'21* bleef met een kater zitten: schade fl. 500,--.

In 1952 promoveerde *Quick'21* van de eerste klasse K.F.B. naar de derde klasse K.N.K.B. de latere KNKV: Koninklijk Nederlands Korfbalverbond. Een jaar later was *Quick'21* al kampioen van die derde klasse en volgde promotie naar de tweede klasse. Het duurde tot 1960 eer de vereniging overging naar de eerste klasse van de K.N.K.B..

De zaken werden professioneel aangepakt: Een betaalde trainer fl. 10,-- per week werd aangesteld. Wegens financiële problemen moest die trainer overigens enkele jaren later het veld alweer ruimen.

Wietse Mulder werd op het veertigjarig jubileum benoemd tot erelid. Vanaf de oprichting had hij niet alleen belangeloos een terrein ter beschikking gesteld, ook schonk hij in de pauzes gratis thee.

Een unieke prestatie werd geleverd in 1970 toen *Quick'21* als kampioen van de eerste klasse KNKV promoveerde naar de landelijke overgangsklasse. Helaas wist *Quick'21* het daar slechts één seizoen uit te houden.

In de jaren zeventig en tachtig van de 20e eeuw kende *Quick'21* vele ups en downs. Die periode werd in feite afgesloten toen er op 19 maart 1988 een nieuwe kantine officieel in gebruik werd genomen.

Tekst ontleend aan nr. 29 Sportvereniging *Quick* uit Geschiedenis van Oudega (Smallingerland) 1990.

Twee jaar heeft *Quick'21* moeten wachten door de beperkende maatregelen van de corona-pandemie maar uiteindelijk kon op 27 augustus 2022 het 100-jarig bestaan worden gevierd.

Quick'21 is een vereniging waarbij de liefde voor de korfbalsport van vader op zoon en moeder op dochter wordt doorgegeven en waarbij iedereen zijn steentje bijdraagt aan het clubgevoel van de vereniging.

In 2019 ging de Oudegaaster korfbalformatie een samenwerkingsverband aan met buurvereniging V&V Garijp en heeft hiermee fijne resultaten neer kunnen zetten op zowel senioren- als juniorenniveau.

De vereniging heeft een aantal jaren mooie resultaten kunnen laten zien op het gebied van het jeugdkorfbal en meerdere talenten klaargestoomd om hun kunsten te kunnen laten zien in bijvoorbeeld Jong Oranje en de TOP League clubs. Op seniorenniveau is de vereniging al een aantal jaren stabiel in de hogere klassen binnen de korfbalcompetities. Er is binnen de vereniging ruimte om op recreatief niveau te spelen met vrienden, vriendinnen en zelfs broers en zussen. *K.V. Quick'21* staat ook al jaren bekend om haar grote korfbalseries voor de jonge spelers en *de Baas fan de Wâlden*.

Het 100-jarig bestaan werd op 27 augustus 2022 afgesloten met een jubileum dag met onder andere een reünie.

In de oudheidskamer *de Gearstal* in het MFC *de Gearrin* was een tentoonstelling ingericht over 100 jaar *Quick'21*.

De vereniging telt in 2023 bijna 90 leden en speelt met haar wedstrijden in zowel Oudega als Garijp.

Tekst ontleend aan artikel in de Drachtster Courant van woensdag 14 september 2022

Kulturele Kommissje Aldegea

Facebook: [Kulturele Kommissje Aldegea](#)

De Kommissje organisearret kulturele aktiviteiten, exposities, concerten enz. in de breedste zin van het woord.

Linedance Squad Aldegea

Buorren 34c

Facebook: [Aldegeaster linedance squad](#)

De groep oefent iedere woensdagavond van 19.30 – 21.00 uur in de Jeugdsoos van MFC de Gearrin.

Manege Sanninghoeve

Westersânning 2

Website: <https://www.sanninghoeve.nl>

Manege *Sanninghoeve* heeft twee rijhallen, waarvan één grote van 25x60 meter en een kleinere binnenbak van 18x50 meter en een grote buitenbak.

Menvereniging Yn 't Tûch

Voor mannen met een eigen paard in Oudega en omstreken. In clubverband worden er buitenritten gemaakt, menreises georganiseerd en wordt er bij voldoende animo een menles aangeboden.

MFC De Gearrin

Buorren 34c

Website: <https://mfcdegearrin.nl>

Elke dag wordt het multifunctionele centrum in Oudega gebruikt door onder andere de huisarts, de basisschool en de diverse sportverenigingen. De Gearrin betekent de samenloop en dat is exact het doel van het MFC, het vormt het kloppende hart van het dorp. Jong en oud ontmoet elkaar hier tijdens gymles, korfbal- of volleybaltraining. De 1^e etage is zaterdagavond het adres voor de jeugd, die van harte welkom is in de jeugdsoos. Ondertussen wordt er op vrijdagavond in de kantine van de korfbalvereniging *Quick'21* volop gekeurd door de kaartvereniging. Kortom, een ontmoetingsplaats voor het gehele dorp.

Op dit terrein was het voormalige sportcomplex *de Kamp* van *Volleybalvereniging RSO* en *Korfbalvereniging Quick'21* gevestigd.

Multi Functioneel Centrum

In november 2007 liet wethouder Cees Kuipers weten dat de komst van een multifunctioneel centrum in Oudega flinke vertraging oploopt omdat er geen ambtenaar beschikbaar was om de plannen uit te werken. Voor het nieuwe complex was sinds 2005 al € 750.000,- beschikbaar. Vooral korfbalclub *Quick '21* zat te springen om een hal omdat voor zaaltrainingen en -wedstrijden uitgeweken moest worden naar Burgum en Houtigehage. Kuipers zegde toe dat er een sporthal komt en geen sportzaaltje.

In mei 2009 werd bekend dat een plan om de gymzaal in Oudega uit te bouwen tot multifunctionele sporthal veel te duur is. Dat bleek uit een berekening van bureau BCN-Drachten in opdracht van Smallingerland. Een initiatiegroep in het dorp berekende de kosten van het eigen plan op € 1,5 miljoen. Het bureau komt uit op € 2,6 miljoen.

In februari 2010 eist de gemeenteraad dat Smallingerland de haalbaarheid van een multifunctioneel centrum in Oudega moet onderzoeken. Er werden lovende woorden gewijd aan een door het dorp ontwikkeld plan. *Doarpsbelang* en de *MFC-commissie* gaven aan voor € 1,5 miljoen euro bij het sportcomplex een accommodatie te kunnen neerzetten waar het hele dorp terecht kan. De raad wilde snel weten of die berekening klopt. In december van datzelfde jaar werd het plan door de gemeenteraad afgeschoten.

In juli 2011 stemde het college van B&W in om het vernieuwde plan voor een Multi Functioneel Centrum in Oudega verder uit te werken. Het plan voorziet in een sportzaal met een oppervlakte van 15 x 24 meter en 7 meter hoogte;

een ontmoetingsruimte; een oudheidskamer; een multifunctionele ruimte voor jeugdsoos, muziek en toneel en een huisartsenpraktijk.

Donderdag 16 februari 2012 ondertekenden de toekomstige hoofdgebruikers en wethouder Nieske Ketelaar een intentieovereenkomst over het voorlopig ontwerp van het nieuwe MFC. Om de komst van het MFC mogelijk te maken is een bestemmingsplanwijziging nodig.

Eind 2011 waren er informatiebijeenkomsten geweest waarin het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage lag. De gemeente heeft een aantal reacties hierop gekregen en deze behandeld in een antwoordnota. Vanaf mei 2012 lag het ontwerp bestemmingsplan ter inzage.

De gekozen locatie voor het nieuwe MFC viel slecht bij een aantal bewoners aan de Buorren. Zij vreesden een *hoge en vierkante bedrijfshal* achter hun huis te krijgen, die een fors deel van hun uitzicht zou wegnemen. Bovendien was er vrees voor overlast door bezoekers van de jeugdsoos, die onderdeel moet worden van het MFC en tot elf uur 's -avond open mag zijn. Er werden andere locaties gesuggereerd zoals *naast de huidige tennisbanen* of in de *voormalige zuivelfabriek de Hoop*.

In augustus en september werden de inwoners van Oudega bestookt met argumenten van voor- en tegenstanders van het nieuwe MFC.

In december 2012 ging de gemeenteraad unaniem akkoord met de realisatie van een MFC waar de leerlingen van de basisschool overdag gymlessen kunnen volgen en plaats is voor vier hoofdgebruikers:

1. huisartsenpraktijk Keijer Buorren 34e

2. Korfbal vereniging Quick'21 Buorren 34d

Quick'21 gaat tevens de ontmoetingsruimte gaat exploiteren. De vereniging krijgt vier kleedkamers. Omdat een deel van het veld ingeleverd moet worden, komt er als compensatie een kunstgrasveld.

3. Stichting Jeugdsoos Oudega JSO

4. Stichting Hattum de Vries met expositieruimte en archief *de Gearstal*

In september 2013 maakte een uitspraak van de Raad van State de bouw van het nieuwe MFC mogelijk.

De Raad wees alle aangevoerde bezwaren van enkele omwonenden af. De buurtbewoners wezen de Raad onder meer op de verwachte overlast van sporters en hangjongeren, verkeers- en parkeerproblemen en de aantasting van de omgeving. Ook had de gemeente Smallingerland volgens een van de klagers beter een andere locatie kunnen kiezen. Maar de gemeente zegt geen geld te hebben voor aankoop van een andere locatie voor het MFC. De nu gekozen locatie is al in bezit van de gemeente en kost dus geen extra geld. De Raad van State vond dit een redelijk standpunt. De Raad vond ook dat de bezwaarmakers niet aannemelijk hadden gemaakt dat de komst van het MFC leidt tot parkeer- en verkeersproblemen. Verder oordeelde de Raad dat het belang voor het dorp zwaarder weegt dan het belang van de bezwaarmakers, want de gevreesde overlast is volgens de Raad aanvaardbaar.

In december 2013 werd de bouw gegund aan aannemer Reitsma Bouw uit Drachten en op maandag 3 maart 2014 om 16.30 uur werd de bouw van het nieuwe MFC feestelijk gestart. Wethouder Nieske Ketelaar verrichtte, samen met de voorbereidingsgroep, de eerste bouwhandeling.

In januari 2015 werd het gebouw in gebruik genomen en op zaterdag 2 mei 2015 werd het nieuwe gebouw geopend door burgemeester Tjeerd van Bekkum en werd tevens de naam onthuld: *De Gearrin*.

Hindrik Riemersma, voorzitter van *Doarpsbelang*, lichtte in zijn openingsspeech de nieuwe naam toe:

“In âld frysk is d'r fûn foar in nij multifunksjoneel gebou: *De Gearrin*. Helje fan it wurd Aldegea de A en de L d'r ôf, dan is it

begjin fan de namme sichtber **degea**. Rinne is beweging en jout de sport oan. Je kinne ergens waarm foar **rinne**. Ergens energy yn stekke of energy út krije. En sa kamen we ta de namme de **Gearrin**. Een Samenloop betsjut dat yn it Hollansk. Net *een samenloop van omstandigheden*, mar in *samenloop* fan aktiviteiten.

As ik it efkes fluch **gearfetsje** mei da's âld frysk foar samenvatten, dan kinne we aanst in smûke **gearsit** gezellig bijeenzitten ha yn de moetingssromte fan Quick, is d'r in **gearstal** samenstelling oan âldheden te sjen fan stikken fan Jan Binnes van der Wal en Wietske fan Hattum de Vries. Jow jimme eagen dêr de kost, it is de muoite wurdich. Mar, tink d'r om dat je dêr net te bot **gearklofsje** samendrommen, mar op 'e tiid troch**rinne**. Foar de takomst ferwachtsje we yn dit gebou mear en mear oan**rin** fan minsken. Dat kin dan by de hûsarts wêze. Wisten jimme dat **gearboazje** in âld frysk wurd is foar it byelkoar kommen fan sykten? Dan kin je ek noch terjochte by de gymnastyk, ferfolgens de jeugdsoos – of neame we dit *de gearhing fan jongeren*? Hingjongeren, mar dan binnen de perken! Letterlik en figuerlik sit d'r muzyk yn dit gebou. Nei ferrin fan tiid, mar ek no al, docht bliken dat alle **gearkomsten** dy 't foarôf gien binne oan it realisearjen fan dit gebou op papier en it realisearjen oant en mei de bou fan it gebou sa't it d'r no stiet, fertûten dien ha. As ik de kening wie, soe 'k it **regear** freegje in lintsje oan it bestjoer te jaan.

Foardat it no sittende stichtingsbestjoer waarm **rûn** foar it MFC, wie dêr ek noch de MFC-kommisje dy't in bulte tiid en energy stoppe hat yn foarbereidzjend wurk. Dy minsken wol ik ek beslist net forjitte en tige tank sizze. We ha altyd yn goede **gearspraak** mei elkoar oparbeidzje kint. It mei dan in dikke 12 en in ½ jier duorre ha, úteindlik stiet hjir dan dochs ús Multifunksjonele Sintrim **De Gearrin**. Aldegea kin wer mei de tiid meirinne. En, binne d'r noch minsken dy 't d'r noch net waarm foar **rinne**, dy binne straks fêst om en sille de hannen **gearslaan** by it sjen fan dit gebou. It bestjoer fan it MFC sil ien lape **gearsmite**, namelik de flagge dy 't, neist it logo, spesjaal foar dit gebou ûntworpen is. En mei it omheech heisen fan dy flagge is it ûnthullingsmomint **ferrûn** en de iepening in feit”

Jaarliks brûikt MFC de Gearrin een behoorlijke hoeveelheid energie door alle activiteiten die er dagelijks plaats vinden. Als grootverbruiker van energie vond het bestuur van MFC het belangrijk om na te denken over duurzaamheid, milieubewustzijn en de toekomst. Met de plaatsing van 120 zonnepanelen in 2019, kan per jaar gemiddeld 34.000 kWh stroom opgewekt worden. Het project heeft een bijdrage gekregen vanuit het Fonds Coöperatief Dividend van Rabobank Drachten Noordoost Friesland. Met steun van dit fonds is de wens voor een duurzaam en toekomstbestendig gebouw mogelijk gemaakt. Met de overstap op zonne-energie neemt MFC de Gearrin op gebied van elektra een grote stap in verduurzaming. Naast energiebesparing wordt met het gebruik van de zonnepanelen ook jaarlijks de CO₂-uitstoot verminderd.

Mini Bieb

Gariperwei 22

Gratis boek meenemen en/of omruilen in de Bies Mini Bieb.

Oranjevereniging Oudega

Facebook: [Oranjevereniging Oudega](#)

De Oranjevereniging, met de naam *Foar Foarstenhûs en Heitelân*, organiseert o.a. iedere 2 jaar een dorpsfeest.

Oud ijzer inzamelpunt

de Tsjollen 4

Uitsluitend in de daarvoor bestemde container op het terrein van Toering Loon- en Grondverzetbedrijf.

Paardensportvereniging de Klaverkampruiters

Facebook: [PSV de Klaverkampruiters](#)

Rijvereniging en ponyclub is voor iedereen met een 'eigen' paard en/of pony in Oudega en omstreken.

Padel en Tennis de Kreilen

Buorren 34b

Website: <https://www.tvdekreilen.nl>

De Kreilen is een gezellige vereniging, waar jong en oud & van beginner tot gevorderde de kans krijgt om in vrije tijd, met veel plezier te kunnen padellen en tennissen. Leden kunnen d.m.v. de jaarlijkse jaarvergadering participeren in de besluitvorming. Anderzijds bieden de diverse commissies binnen de vereniging uitdaging tot actieve deelname wat betreft toernooien e.a. activiteiten.

Voor het ontstaan van *Tennisvereniging de Kreilen* werd er gebruik gemaakt van de particuliere tennisbaan van *Tennis Janneke* aan de Dykfinne 4. Een aantal van deze tennissers besloot tijdens een vergadering op 25 september 1987 de zaken wat georganiseerder aan te pakken. Uit de 22 aanwezigen werd een voorlopig bestuur aangewezen, die moest onderzoeken of er een mogelijkheid was om tot oprichting van een tennisvereniging te komen. Een rondschrijven aan mogelijke belangstellenden leverde zoveel respons op er hadden zich bijna vijftig leden aangemeld die allemaal fl. 25,- betaalden, dat op donderdag 24 februari 1988 de oprichting van de tennisvereniging een feit werd. Oudegasters konden voor een tientje per maand een balletje over het net slaan. Voor leden van onder de zeventien jaar gold nog een korting op de contributie van 25%.

De ex-Oudegaster Sweitze Kooistra uit Heerenveen werd bereid gevonden om de lessen voor zijn rekening te nemen. Het eerste jaar van de tennisvereniging tot 30 april 1989 werd beschouwd als een proefperiode om het bestaansrecht van de vereniging vast te stellen.

Omdat het ledenaantal te groot werd voor één tennisbaan en de gemeente geen goedkeuring gaf voor een tweede baan is er gezocht naar een nieuwe locatie. Met medewerking van de gemeente, de Rabobank, *Doarpsbelang* en zeer actieve leden kon een eigen tennispark worden gerealiseerd aan de Buorren 34b 1994 ODG00-B-3977: perceel 1.930 m² & ODG00-B-4109: perceel 159 m².

Dat het de vereniging niet ontbrak aan zeer actieve leden was o.a. te merken aan het feit dat zij zelf de tennisbanen en de verlichting aanlegden. Op 5 april 1994 werd het zelfgebouwde materiaal- en clubhuis geopend. Toen Opeinde een eigen tennisbaan opende liep het ledenaantal met een 30-tal terug. Dankzij een actief beleid lukte het de tennisvereniging het ledenaantal uit te breiden tot 132.

In 2008 werd een aangrenzend stukje grond gekocht van *Doarpsbelang*, voor realisering van een minibaan.

In 2020 zijn de tennisbanen verplaatst naar het terrein achter het *MFC de Gearrin* omdat het terrein met twee tennisbanen en een clubhuis nodig was voor de bouw van een nieuwe lagere school.

Het nieuwe complex beschikt nu over twee all weather kunstgras tennisbanen, twee padelbanen en een energiezuinig clubhuis. De naam van de vereniging werd veranderd in *Padel & Tennis de Kreilen*. Het ledenaantal steeg met 400%.

Het energiezuinige clubhuis met horeca vergunning is gebouwd met de nieuwste technieken. Voor verwarming en warm water wordt gebruik gemaakt van een warmtepomp, zonnepanelen en heatpipes water verwarmd door de zon. De banen worden middels LED verlicht, dat geeft meer licht en kost minder energie. Het geheel is gerealiseerd middels de verkoop van het oude tennisterrein en met financiële steun van Iepen Mienskipsfûns, Vermilion Energy en de Rabobank. Toen het padel-en tennispark gereed was kon er voor het eerst in 2022 een officieel open KNLTB toernooi worden gespeeld.

Tekst ontleend aan artikel uit krant 1988 *Tennisclub Oudega komt er*; artikel in de Bakbrogge april 1994 nummer 2 *Het (k)Reilen en Zeilen* van T.V. de Kreilen en artikel in weekblad Actief van 25 juni 2022.

Parkeerterrein

Locatie: ODG00-B-4110: perceel 2.671 m² tegenover IKC 'de Diamant'

In 2023 is hier op het oude evenemententerrein van *Doarpsbelang* een parkeerterrein gerealiseerd met een capaciteit van 47 parkeerplaatsen.

PCOB afdeling Oudega

Website: <https://www.pcob.nl>

De afdeling Oudega behartigt de geestelijke en materiële belangen van de oudere inwoners van Oudega in de meest uitgebreide zin. Het bestuur organiseert regelmatig bijeenkomsten voor ontmoeting, ontspanning en ontwikkeling.

Protestantse Gemeente Oudega

Buorren 31

Website: <https://oudega.protestantsekerk.net/>

De Protestantse Gemeente Oudega PGO is een open, gastvrije en veelkleurige gemeente, waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en zich thuis mogen voelen. Ontmoeting met God en met elkaar is de kern van ons gemeente-zijn: ontmoeting met God, ontmoeting met elkaar en ontmoeting met de wereld om ons heen. De diensten worden gehouden in zowel *it Ljochtbeaken* als de *Sint-Agathatsjerke*.

Repair-Café

Iedere eerste woensdag van de maand is er een Repair Café van 10.00 – 11.30 uur in de sportkantine van MFC *de Gearrin*.

Senioren ontmoetingscentrum *it Foarhûs*

ds. Carsjenssingel 3

Het ontmoetingscentrum is een onderdeel van het senioren wooncomplex *Jonkersstee*. Stichting Jonkersstee organiseert hier activiteiten voor senioren uit Oudega.

Senioren wooncomplex *Jonkersstee*

Omvat de huisnummers ds. Carsjenssingel 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23 en 25

In 1834 werd deze kop-rompboerderij gebouwd aan de Buorren 24. Op 27 december 1993 werd het bedrijf voortgezet aan de Mounehoek 2 en werd de boerderij met bijbehorende gronden verkocht aan de gemeente Smallingerland die hier een nieuw te bouwen wijk wilde realiseren.

Bewoners van de Buorren schakelden *Doarpsbelang* in om de boerderij te behouden, maar het antwoord van de wethouder Bijma was resoluut: "*It ding giet plat*". Het bestuur van *Doarpsbelang* was het hier niet mee eens en was ondertussen, samen met de ouderenbonden PCOB en ANBO, bezig om plannen te ontwikkelen seniorenwoningen te realiseren in het nieuwe bestemmingsplan. Er werd voorgesteld om in de voormalige boerderij voorzieningen voor ouderen te creëren. Er was overleg met de woningbouwverenigingen Talma en Smallingerland, die enthousiast waren over de plannen en de locatie: midden in het centrum en overal dichtbij. Maar zij lieten ook weten dat de boerderij niet geschikt was hiervoor en ook was het niet mogelijk om de voorgevel te behouden. De gemeente Smallingerland werd gevraagd de boerderij niet te verkopen zolang men bezig was met deze plannen en door de nieuwe wethouder Pultrum werd deze toezegging gedaan. Voor de zomervakantie van 1994 liet de gemeente Smallingerland echter weten dat men op korte termijn met plannen moest komen, omdat dat de voorziening dan kon worden meegenomen in het nieuwe bestemmingsplan voor dit gebied. Op 14 september 1994 liet de gemeente *Doarpsbelang*, PCOB en ANBO weten dat de boerderij zou worden afgebroken en verkocht werd aan woningbouwvereniging Smallingerland die er een voorziening voor ouderen ging bouwen.

Eind 1994 maakten *Doarpsbelang*, PCOB en Anbo bekend zich te kunnen vinden in de voorgestelde nieuwbouwplannen voor de bouw van een seniorencomplex op de plaats van de oude boerderij.

Er was een rooilijn gemaakt die haaks op de achtermuur van de Rabobank Buorren 22 stond, de woonvorm werd een stuk achter die lijn ingetekend. Omdat de Buorren werd vernieuwd en aangepast, werden de parkeerplaatsen naast de Rabobank gerealiseerd. De ingang van het wooncomplex kwam niet aan de Buorren maar in de nieuw straat ds. Carsjenssingel.

Op 23 mei 1995 gaf woningbouwvereniging Smallingerland een voorlichtingsavond in *it Miensker* over de plannen voor de bouw van een senioren wooncomplex. Doel van het geheel is: de oudste inwoners van ons dorp langer zelfstandig in Oudega te laten wonen.

Het plan omvatte de bouw van 11 woningen die in de vorm van een halve cirkel om een binnentuin werden gesitueerd, onderling verbonden door een glazen gang die uitziет op de tuin. In de gang, die afsluitbaar is, komen de voordeuren. Via een bellensysteem intercom kunnen de bewoners de toegang naar de gang openen.

De woonkamers, aan de buitenkant van de waaier, bieden uitzicht op de ds. Carsjenssingel. Alle 11 woningen hebben beneden een slaapkamer, berging, douche, wc, keuken en woonkamer. Boven is ruimte voor opslag en kunnen nog twee slaapkamers worden gebouwd. Er komt parkeergelegenheid en een fietsenbergplaats. De woningen worden standaard uitgevoerd met een alarmsysteem.

De gemeenschapsruimte komt aan de kant van de Buorren, achter een klein plantsoen. Vier aaneengeschakelde woningen staan apart achter de waaivorm, maar horen bij het complex.

Voor het gebruik van de gemeenschapsruimte, het schoonhouden van gang en ruimte en het onderhoud van de binnentuin worden servicekosten in rekening gebracht.

In aanmerking voor een woning kwamen toen allereerst de oudste inwoners van Oudega. Daarna werd gekeken of iemand al langere tijd in Oudega woonde en daalde de leeftijdsgrens, tot alle woningen bezet zijn.

Ontleend aan artikelen uit de Bakbrogge 1994 nummer 5; 1994 nummer 6 en 1995 nummer 3

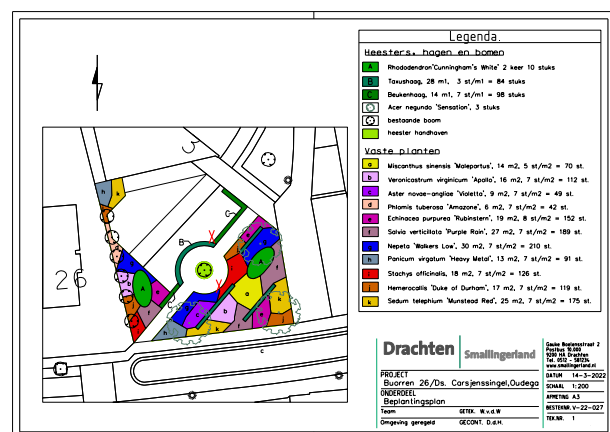
In 1997 bouwde woningbouwvereniging Smallingerland eigenaar nu Accolade een woonvorm voor ouderen die in november 1997 geopend werd door Erica Terpstra, staatsecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in Kabinet Kok 1.

Ter herinnering aan de boerderij van de familie Jonker kreeg de woonvorm de naam *Jonkersstee* en werd het uilenbord⁵⁰ van de voormalige boerderij geplaatst in de voortuin.

De gemeenschappelijke ruimte kreeg de naam *it Foarhûs*. Hier worden voor senioren activiteiten georganiseerd door het bestuur van Stichting *Jonkersstee*.

In 2018 bleek de kastanjeboom in grasveld naast *Jonkersstee* te zijn aangetast door de kastanje bloederziekte en door honingzwam welke tussen het hout en de bast vernietigend werk deed. Om reden van veiligheid is de boom gekapt en is er in 2019 een nieuwe boom geplant.

De beplanting in de voortuin is van- en wordt onderhouden door de gemeente Smallingerland. In 2022 werd de beplanting in de voortuin geheel vernieuwd, volgens onderstaand schema.

Sjonggroep *Wat Oars!*

Buorren 34c

Facebook: [Sjonggroep "Wat Oars" Aldegea](#)

Gemengd koor met repertoire bestaande uit popmuziek van alle tijden. Repetitie iedere woensdagavond behalve in schoolvakanties vanaf 19.45 uur in de Jeugdsoos van MFC de Gearrin.

Skûtsje commissie de Headammen

Hegewarren 1

Facebook: [Skûtsje commissie de Headammen](#)

Jaarlijks worden er bij de Headammen zeilwedstrijden voor vriendengroepen, bedrijven en particuliere organisaties georganiseerd. De start was in 2025 vanuit de vernieuwde jachthaven *Alddijp*.

Speelplaats *Bernewille*

Weinmakkerij

Kleine speelplaats voorzien van verschillende speeltoestellen.

⁵⁰ Een uilenbord Fries: *ûleboerd*, Gronings: *oelbred*, Drents: *oelnbret* is een driehoekvormig, verticaal staand schot dat ontstaat door het driehoekvormige eindschild van een schilddak trapeziumvormig af te knotten. Dit driehoekige houten bord diende voor de ventilatie opening en om de schuur tegen inwateren te beschermen. Door het gat kunnen kerk- en steenuilen in en uit vliegen. De oudste archiefvermelding is uit 1669. Een uilenbord bestaat uit twee gedeelten. In het midden een versierde balk die een *makelaar* wordt genoemd. Aan weerszijden bij de Friese uilenborden een knobbelzwaan met een gekromde hals.

Speelplaats de Bult

Roundeel

Kleine speelplaats, wordt nog voorzien van speeltoestellen

Stichting Akke Jacobs de Vries

De Stichting geeft financiële steun aan inwoners die daar in de ogen van het bestuur recht op hebben. De rente van het vastgezette geld wordt sinds 1839 nog steeds op dezelfde wijze besteed, waarin het geloof geen verschil mag maken. Daarom bestaat het bestuur steeds uit drie vertegenwoordigers uit het dorp Oudega, 1 namens de kerk, 1 namens de niet-kerkelijken en 1 namens de sociale dienst.

Stichting Hattum de Vries

Buorren 34c

Website: <http://hattumdevries.nl>

De Stichting beheert, conserveert, archiveert en verspreidt op educatieve wijze kennis over historisch materiaal afkomstig van Wietske de Vries en andere historische zaken betreffende Oudega. In opdracht van Doarpsbelang beheert de Stichting de nalatenschap bestaande uit miniatures gemaakt door Jan Binnes van der Wal en heeft de mogelijkheid tot toonstelling in de oudheidskamer *de Gearstal* in het *MFC de Gearrin*.

Open iedere woensdag van 09.00 – 11.30 uur

De Gearstal

DE GEARSTAL

Stichting Hattum de Vries beheert, conserveert, archiveert en verspreidt op educatieve wijze kennis over historisch materiaal afkomstig van Wietske de Vries en andere historische zaken betreffende Oudega.

In opdracht van *Doarpsbelang* beheert de Stichting de nalatenschap van Jan Binnes van der Wal bestaande uit de door hem gemaakte maquettes & miniatures die permanent worden tentoongesteld in de oudheidskamer *De Gearstal* in het *MFC De Gearrin*.

De Gearstal is open op iedere woensdag van 09.00 – 11.30 uur en bij tentoonstellingen op aangegeven openingsdagen en tijden.

Georganiseerde tentoonstellingen

- 2010-04: Maquettes Jan Binnes van der Wal & Nalatenschap Wietske de Vries
- 2016-07: Onderwijs door de jaren in Oudega
- 2018-05: Geheimen van de Oude Venen
- 2022-05: 2^e Wereldoorlog in Oudega
- 2023-04: 100 jaar middenstand in Oudega

Stichting Jonkersstee

ds. Carsjenssingel 3

Stichting *Jonkersstee* organiseert activiteiten voor ouderen uit Oudega in *it Foarhûs*, onderdeel van het senioren wooncomplex *Jonkersstee*.

Lidmaatschap is niet nodig om aan een activiteit mee te doen hoeft, wel wordt een kleine vergoeding gevraagd voor de koffie/thee

Stichting Sint-Agathatsjerke

Buorren 31

Website: <https://oudega.protestantsekerk.net/agathatsjerke>

In het kader van haar doelstelling zorgt de Stichting voor:

- Het beheren van het vermogen;
- Het om niet ter beschikking stellen van de Sint-Agathatsjerke aan de PGO voor gebruik van erediensten en andere kerkelijke activiteiten;
- Het openstellen van de begraafplaats voor inwoners van het dorp Oudega en leden van de PGO;
- Het openstellen van de Sint-Agathatsjerke voor andere niet kerkelijke activiteiten.

Stichting tot behoud motorschip St. Michaël

Facebook: [Stichting tot behoud van het motorschip St. Michaël](#)

De stichting beheert het door haar gerestaureerde motorschip waarmee dagtochten kunnen worden gemaakt. Het motorschip ligt in de jachthaven van Oudega.

Survivalrun Vereniging Oeral Blauwe Plakken

Buorren 34-c

Website: <https://survivalrun-obp.nl>

SV OBP biedt gevarieerde survivalrun/circuit-trainingen aan met behulp van sportieve attributen en een hindernisbaan. De Survivalrunbaan is alleen bedoeld voor leden. De vereniging is officieel aangesloten bij de [Survivalrun Bond Nederland](#) (SBN).

Toneelvereniging Op 'e Nij Bigoun

Website: <https://www.op-e-nij-bigoun.nl>

Amateur toneelgezelschap die meestal 1 per jaar een voorstelling op de planken brengt. Ook worden er af en toe openluchtspelen opgevoerd.

Toneelvereniging DURF

Jeugdtoneelgroep met + 19 spelers onder regie van Wilco de Groot die meestal 1 x per jaar een voorstelling geeft.

Uitvaartvereniging De Laatste Eer

Website: <https://nijboeruitvaartzorg.nl>

De begrafenisvereniging verzorgt de uitvaart van haar leden en stelt daarbij personeel en materiaal beschikbaar zonder enig winst oogmerk.

Volleybalvereniging R.S.O.

Buorren 34c

Website: <https://rso-volleybal.nl>

Een kleine doch zeer gezellige en actieve volleybalvereniging. Voor de wat minder fanatieke volleyballers zijn er mogelijkheden in de recreatieklasse. In de zomerperiode wordt actief gebruik gemaakt van het beachvolleybalveld.

Op 20 februari 1975 kwamen een kleine dertig sportliefhebbers in het plaatselijke gymnastieklokaal Buorren 39a bijeen om de sportvereniging *Recreatie Sport Oudega* op te richten. Op 15 november 1977 werden de statuten notarieel vastgelegd in Drachten Naast volleybal konden de leden zich ook uitleven met tafeltennis en badminton. Het tenue van R.S.O. werd in september 1977 officieel vastgesteld: een blauw shirt, een zwarte broek en -niet te vergeten- witte sokken.

R.S.O. was in 1990 een bloeiende vereniging. Zo'n honderd leden waren met drie heren-, drie dames-, één meisjes- en één jongensteam in de NEVOBO-competitie vertegenwoordigd. Daarnaast speelden de dames nog in een recreatieve dorpencompetitie.

Door een teruglopende belangstelling voor teamsporten in het algemeen heeft ook R.S.O. een stapje terug moeten doen.

In 2023 heeft de volleybalclub R.S.O. nog 2 herenteams, 1 damesteam en 1 recreatieteam. Vergeleken met overige volleybalverenigingen is dat best bijzonder te noemen. Strikt genomen staat R.S.O. momenteel in de 'overlevingsmodus', het behouden van R.S.O. om weer te groeien in betere tijden. Inmiddels is R.S.O. het dieptepunt gepasseerd en is er weer sprake van een toenemend ledental. Er zijn zelf weer prille initiatieven voor het samenstellen van een jeugdteams.

Elk jaar worden verschillende toernooien georganiseerd, het mixtoernooi in december, het stratentoernooi in juni. In de zomerperiode wordt actief gebruik gemaakt van het beachvolleybalveld.

Wandeltocht Happe en lekker troch stappe!

Facebook: [Kulinère kuiertocht Aldegea](#)

Jaarlijks gehouden culinaire wandeltocht, waarbij op ludieke plaatsen de deelnemers worden voorzien van een diner en een drankje.

Watersportvereniging Oudega e.o.

Op 'e Wâl 5 in havengebouw Website: www.oudegawatersport.nl

De vereniging is eigenaar van het havengebouw en is verantwoordelijk voor het beheer van de jachthaven en de camperplaats.

Voorzitter: Wouter van Terwisga; *Secretaris:* Jurrien Jongbloed; *Penningmeester:* Klaas Hoekstra; *Algemene bestuursleden:* Roelie Westerhof; Janny Veenstra en Uilke Jongsma.

Email: waterposrtverenigingoudega@gmail.com

Wijkbeheer

Website: https://www.smallingerland.nl/Onderwerpen/Wonen_en_leefomgeving/wijkbeheer

Wijkbeheer kan worden ingeschakeld voor bijv. losse stoeptegels, gevaarlijk loshangende takken, onderhoud speeltoestellen, volle straatafvalbak of hondenpoepbak/zakjes. Spreekuur iedere woensdag van 09.00 – 09.30 uur in de Jeugdsoos van MFC *de Gearrin* aan de Buorren 34-c.

Yin Yoga

Buorren 34c

Website: <https://www.lavendelwellness.nl>

Yfke Kingma van Lavendel Wellness geeft les op iedere maandag van 19.00 - 20.00 uur en 20.15 - 21.15 uur in de Jeugdsoos van MFC *de Gearrin*.

Yoga studio Oudega

Buorren 10a

Website: <https://yogagivesmore.nl>

Fijne en persoonlijke studio met aandacht voor jouw lichaam en jouw grenzen. Het lesaanbod bestaat uit Yin Yoga, Hatha Yoga, Ashtanga Yoga, Bedrijf Yoga en S.T.E.K. training.

IJsclub Oosterzanding

Eastersânning

Facebook: [lisbaan Eastersânning](https://www.facebook.com/lisbaanEastersanning)

De openingstijden van de ijsbaan staan vermeld op de Facebooksite. De vereniging heeft een eigen terrein met verlichting en een clubhuis.

Jachthaven & Camperplaats

Jachthaven *Alddijp*

In de jachthaven *Alddijp* zijn 60 vaste ligplaatsen te huur, uitgegeven door de havenmeester die ook een wachtlijst bijhoudt. Er zijn ± 20 plaatsen voor passantenboten.

Toilet- en douchevoorzieningen zijn aanwezig in het havengebouw op de pier.

Met het [AanUit.net](https://aanuit.net) kan het verblijf, stroom of watervoorziening worden aangezet waarmee de tijdelijke lig- of staplaats van camper wordt betaald.

Foto mei 2023: drone Peter Veenema

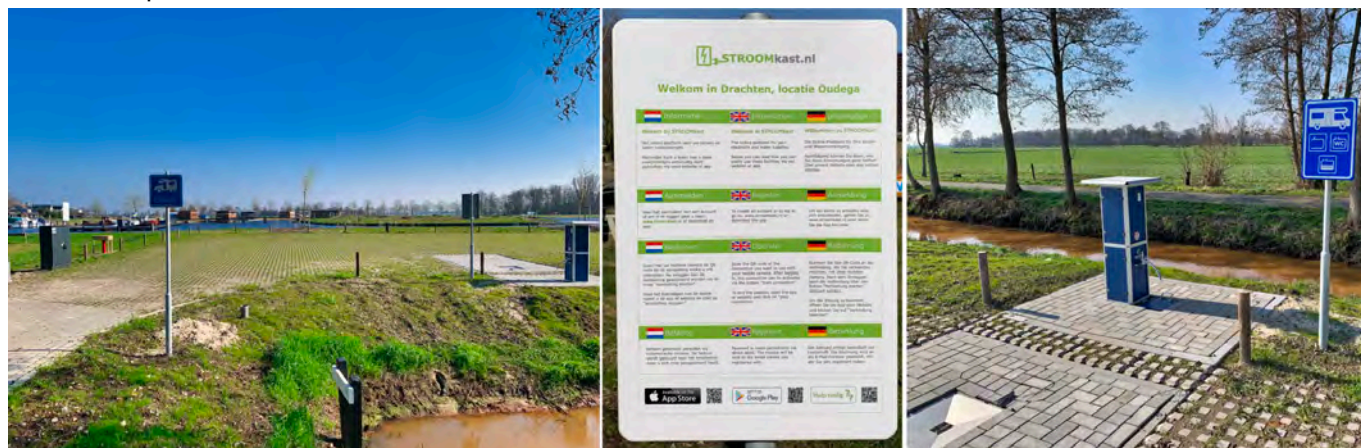
Camperplaats *Fiverkant*

Locatie: Gealânswei

Op de camperplaats *Fiverkant* aan de Gealânswei is plaats voor maximaal 10 campers. Bij de camperplaats is tevens ruimte voor 2 recreatie woonboten en er is een aanlegsteiger voor passantenboten gerealiseerd.

Toilet- en douchevoorzieningen zijn aanwezig in het havengebouw op de pier.

Met het [AanUit.net](https://aanuit.net) kan het verblijf, stroom of watervoorziening worden aangezet waarmee de tijdelijke staplaats van de camper wordt betaald.

Openbaar Vervoer

Oudega kent geen regulier openbaar vervoer, wel kan er gebruik worden gemaakt van de OPSTAPPER van Lijn 6151 Oudega Buorren naar Burgum, Gemeentehûs of Nijega, Rijksweg.

De Opstapper is beschikbaar bij deze halte!

Maak eenvoudig gebruik van de Opstapper door minimaal één uur van tevoren te reserveren via 0800-2802803. Voor € 2,50 reis je van en naar vaste haltes. Wil je gebruik maken van de haal-en brengservice? Dat kan voor € 4,00. Voor meer informatie en de voorwaarden: qbuzz.frl/flexov.

De Opstapper is beskikber by dizze halte!

Meitsje ienfâldich gebrûk fan de Opstapper troch minimaal ien oere fan tefoaren te reservearjen fia 0800-2802803. Foar € 2,50 reizgest fan en nei fêste halten. Wolst gebrûk meitsje fan de haal- en bringservice? Dat kin foar € 4,00. Foar mear ynformaasje en de betingsten: qbuzz.frl/flexov.

Vanaf deze halte reis je naar de volgende knooppunten:

- Burgum, Gemeentehûs.
- Nijega, Nijega Rijksweg.

Fanôf dizze halte reizgest nei de folgjende knooppunten:

- Burgum, Gemeentehûs.
- Nyegea, Nijega Rijksweg.

Check de vertrektijden

Check de ôfreistiden

KP-23500100 Oudega (Sm), Buorren

Pont Hooidammen – de Veenhoop

Tussen De Veenhoop en de Hooidammen vaart het pontje *de Grietman eco* voor fietsers en voetgangers.

Deze veerpont brengt je over het water van de Wide Ee / Grietmansrak. Aan de kant van Oudega is er naast de pont het restaurant *Ie-Sicht* gevestigd en in De Veenhoop *it Polderhûs*.

De vaartijden zijn in maart alleen op zaterdag en zondag van 11.00 – 16.00 uur en in het vaarseizoen april t/m september dagelijks van 10.00 tot 20.00 uur.

In oktober dagelijks van 10.00 – 18.00 uur en in november op zaterdag en zondag van 11.00 – 16.00 uur.

Een overtocht kost € 1,50 per persoon.

Meer info op de website: <https://www.friesland.nl/nl/locaties/4184697028/veerpont-de-grietman-hooidammen>

Wandelpaden

Wandelpaden die van oudsher een belangrijke functie hadden, maar gedurende de jaren steeds minder begaanbaar waren geworden, werden gebruikt door boeren om bij hun land te kunnen komen.

Het eigendomsrecht is vaak gemengd, deels particulier, deels Staatsbosbeheer, deels Wetterskip Fryslân en het nieuwe Fokke Wietske paad is van de gemeente Smallingerland.

De wandelpaden worden veel gebruikt om een ommetje te maken en worden bijgehouden door vrijwilligers van Doarpsbelang.

Het Jan Binnes paad, Goudtsje paad en Wietske Hattums paad zijn begin 2016 mogelijk geworden doordat talloze vrijwilligers er in slaagden om deze routes weer begaanbaar te maken, met behulp van de eigenaren van de grond.

In de wei geen hond, dan blijven de koeien gezond

Op veel plekken langs deze wandelpaden lopen koeien in de wei. Veel hondenbezitters trekken er met hun hond op uit om een wandeling te maken. Koeien kunnen ernstig ziek worden van hondenpoep. Houd daarom honden altijd aangelijnd om een besmetting met neospora te voorkomen. De gedragscode Natuurbescherming is te downloaden op: <https://www.stadswerk.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=1847788>

De Wet Natuurbescherming

In de *Wet natuurbescherming* staat dat beschermde planten en dieren niet beschadigd of gedood mogen worden en dat alle nesten in het broedseizoen van 15 maart tot 15 juli beschermd zijn en niet verstoord mogen worden.

Buiten het broedseizoen geldt dit ook voor de vaste nesten en rustlocaties. Houd honden tijdens het broedseizoen altijd aangelijnd.

Buitencode

Fietsend, wandelend, vissend, hardlopend, mountainbikend of te paard. Iedereen geniet op z'n eigen manier van de natuur. Om elkaar de ruimte te geven en de natuur te beschermen, is er de *Buitencode*.

Als iedereen de code respecteert, kunnen we allemaal blijven genieten van de natuur. Ruimte voor elkaar, sportief gebaard. De Buitencode bestaat uit 5 simpele regels:

1. Respecteer de natuur: maak geen lawaai en neem je afval mee
2. Houd je aan de toegangsregels: check de toegangsborden en blijf op de voor jou bestemde paden
3. Geef elkaar de ruimte: maak plaats voor een ander en minder vaart bij drukte
4. Wees vriendelijk: groet elkaar vriendelijk en heb begrip voor de natuurbeleving van de ander
5. Spreek elkaar aan: spreek een ander vriendelijk en respectvol aan op zijn of haar gedrag

Alle-om-Slachte kuier

In 2016 werd de 5^e editie van de *Slachte marathon* gehouden en kwam vrijwel meteen ook het nieuws dat de 6^e editie vervroegd zou plaatsvinden in 2018, vanwege *Ljouwert Kulturele Haadstêd*.

Dat bracht het bestuur van de *Feriening fan Doarpsbelang Aldegea* op het idee om in het tussenliggende jaar 2017 een soortgelijk evenement te organiseren, zij het in kleinere vorm. Een *trainingsmarathon* voor de echte fanatieke wandelliefhebber die in vorm wil blijven.

Omdat er in Oudega een straat is met de naam *Alle-om-slachte* werd besloten de wandeltocht de naam *Alle-om-Slachte kuier* te geven. In eerste instantie een eenmalige actie maar door het grote succes is besloten de wandeltocht vaker te organiseren.

De wandeltocht kent drie afstanden: een route van 21, 10 of 5 kilometer, die langs de mooiste plekjes in en rondom het dorp leidt. Deelnemers worden tijdens de tocht in de watten gelegd door diverse horecaondernemers uit het dorp met lekkere hapjes en drankjes tegen een kleine vergoeding.

Langs de route kunnen de wandelaars bovendien smullen van diverse culturele en muzikale traktaties.

De wandeltocht wordt o.a. mogelijk gemaakt door bijdragen van gemeente Smallingerland, bedrijven in en om Oudega, eigen bijdrage van de wandelaars en de Rabo ClubSupport.

De eerste editie vond plaats op zaterdag 24 juni 2017; de tweede editie op zaterdag 23 juni 2018; de derde editie op zaterdag 23 juni 2019 en de vierde editie op zaterdag 10 juni 2023.

Beleefroute

Start ⇌ Einde Gealânswei ⇌ Dwarssingel **Lengte** ± 4 kilometer

Met de ondertekening van de realisatieovereenkomst op 5 juli 2021 door de gemeente Smallerland, Provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân hebben de drie overheden officieel groen licht gegeven voor de uitvoering van het project Oudega aan het Water. Ook werd op dat moment de Beleefroute onthuld.

De Beleefroute laat op een speelse manier zien hoe het gebied rond het nieuwe meer zich de komende jaren zal ontwikkelen. De route is te bewandelen door jong en oud. Door middel van informatiepanelen wordt een kijkje gegeven in de toekomst van het betreffende gebied.

Foto's 2021: Meindert de Boer

Dichterspaad

Start ⇌ Einde Parkeerterrein Eastersânning **Lengte** ± 25 kilometer

Het *Dichterspaad Aldegea* is een initiatief van de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea*.

De **eerste editie** werd geopend door wethouder Marja Krans in het kader van *Feel the night* met een nachtkuier op zaterdag 28 maart 2015. Inmiddels is de **vierde editie** geopend op zaterdag 21 oktober 2023.

Langs de route van het *Dichterspaad Aldegea* staan 17 panelen met een gedicht in het Fries of Nederlands. Stuk voor stuk staan ze op prachtlocaties, die de moeite meer dan waard zijn om even de pas in te houden.

De dichters laten met hun woorden de schoonheid van het gebied zien. In het kader van de realisatie van het nieuwe meer *Nije Aldegeaster Sânnig* is de route aangepast en een 4-tal panelen heeft hierdoor een nieuwe plaats gekregen. Deze nieuwe route verbindt de wandelpaden Goudtsje paad, Jan Binnes paad, Oerden paad, Wietske Hattums paad en Fokke Wietske paad met elkaar. Deze route kan men zowel lopen als fietsen. Men kan ook kiezen voor kortere stukken, van vijf of tien kilometer. De actuele en eerder gepubliceerde gedichten alsook de route beschrijving zijn te vinden op de website <https://www.oudega.info/dichterspaad/>, 1 x per 3 jaar worden alle panelen voorzien van een nieuw gedicht.

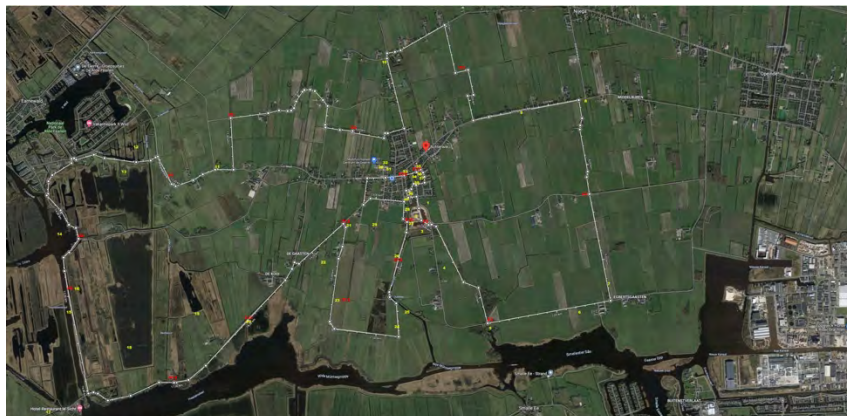

Foto Google maps, bewerkt door Meindert de Boer

Fokke Wietske paad

Start ⇌ Einde Gealânswei ⇌ de Geasten **Lengte** ± 350 meter

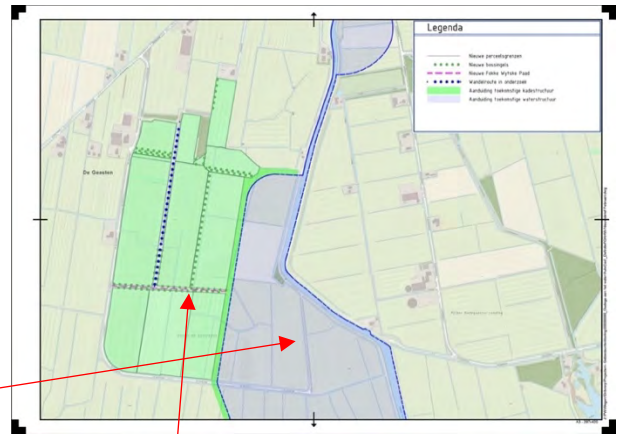
Fokke de Jong en Wietske Jans Bouma hadden een boerderij bij de haven aan de Slotsingel. Later huurde/pachtte een zoon de boerderij en het land. Toen hij besloot zijn bedrijf te beëindigen werden de landerijen door de familie de Jong verkocht. Over het land liep een pad wat de Gealânswei verbond met de Geasten. Het pad werd al jarenlang, met goedvinden van de familie de Jong, gebruikt als wandel- en fietspad. Om de wandelaars de gelegenheid te laten behouden van het pad gebruik te blijven maken, besloot de familie het pad buiten de verkoop te houden. De grond met het pad is in 1987 voor het symbolische bedrag van fl. 1,-- verkocht aan de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* die het de naam van de schenkers gaf: *Fokke Wietske paad*.

De knotwilgen langs het pad worden eens in de 3 jaar geknot door vrijwilligers van de *Fûgelwacht Aldegea*.

In het kader van *Oudega aan het Water* is het pad in 2022 voor een symbolisch bedrag van € 1,-- verkocht aan de gemeente Smallingerland en komt het in 2025/2026 onder water te staan door de aanleg van het nieuwe meer de *Nije Aldegeaster Sânnning*. Er is in hetzelfde gebied een nieuw pad ± 400 meter aangelegd door de gemeente Smallingerland, met dezelfde naam.

Oude Fokke Wietske paad

Nieuwe Fokke Wietske paad

Goudtsje paad

Start ⇌ Einde Eastersânning ⇌ Skieppekampen **Lengte** ± 1 kilometer

Met behulp van het buurtbudget is er een naamkubus geplaatst bij de ingang van het pad aan de Eastersânning en is er halverwege het pad een zitbank gerealiseerd in 2017.

Zowel aan de ingang bij de Eastersânning als bij de ingang aan de Skieppekampen staat een paneel van het Dichterspaad.

Bij de ingang van het pad aan de Eastersânning staat ook een zitbank.

Historische wandel-fietsroute

Start ⇌ **Einde** Parkeerterrein Eastersânning, bij TOP informatiezuil

Deze route leidt langs panelen op gevels of op een zuil in Oudega en directe omgeving. Deze panelen vertellen over de historische betekenis van het pand of de locatie.

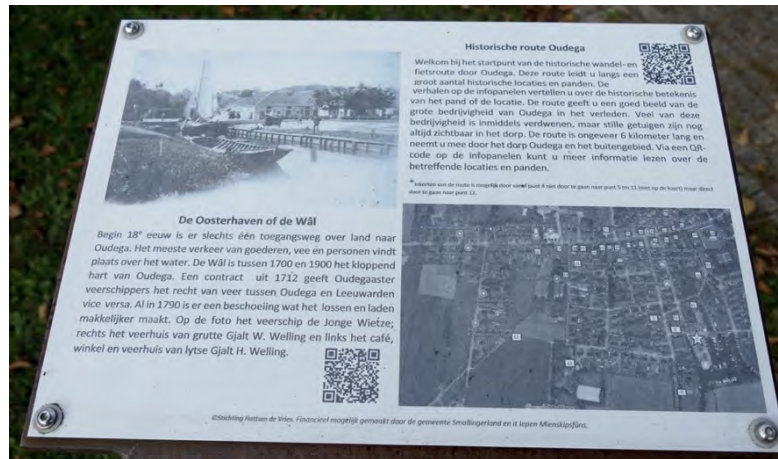
De route geeft een goed beeld van de grote bedrijvigheid van Oudega in het verleden. Veel van deze bedrijvigheid is inmiddels verdwenen, maar stille getuigen zijn nog altijd zichtbaar in het dorp. De route gaat door het dorp Oudega en het buitengebied. Via een QR-code op de infopanelen kan er meer informatie worden verkregen over de betreffende locatie.

De infopanelen zijn gerealiseerd dankzij een bijdrage van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland en een bijdrage van het Iepen Mienskipsfûns. De informatie op de panelen is samengesteld door het bestuur van de Stichting Hattum de Vries. De route wordt in de loop van de tijd verder uitgebreid.

De officiële opening vond plaats op zaterdag 13 oktober 2018 door de onthulling van een paneel bij de jachthaven *Alddijp* aan de Op 'e Wâl. Deze handeling werd verricht door de heren Dirk de Vries en Jan Jonker.

Foto's 2018: Meindert de Boer

Jan Binnes paad

Start ⇌ **Einde** Aldegeasterdyk ⇌ Opperbuorren-EastLengte ± 1,5 kilometer

Het Jan Binnes paad is vernoemd naar Jan Binnes van der Wal 1911 – † 2007 die in zijn vrije tijd zo'n zestig miniatuur objecten maakte van beroepen die hier vroeger werden uitgeoefend. Door de toelichting die erbij is gemaakt weten we ook hoe het een en ander in zijn werk ging en waar de bedrijfjes waren. In zijn wilsbeschikking had hij de *Feriening foar Doarpsbelang Aldegea* benoemd tot zijn enige erfgenaam. Zijn nalatenschap bestond uit o.a. alle miniaturen en zijn woning aan Achterwei 23. Met het geld dat met de verkoop van de woning werd verworven moest een permanente tentoonstellingsruimte worden gerealiseerd om de miniaturen te laten zien. Doarpsbelang heeft dit gerealiseerd door in het *MFC de Gearrin*, de *Stichting Hattum de Vries* de gelegenheid te geven de miniaturen en andere zaken over Oudega ten toon te stellen in de *Gearstal*.

Het Jan Binnes paad loopt langs een bosstrook door de weilanden.

Aan de Aldegeasterdyk een kubus van Cortenstaal die de naam van het pad aangeeft. De kubus werd mogelijk gemaakt met behulp van het buurtbudget van de gemeente Smallingerland.

Hindernis in het pad was de brug over een brede sloot, halverwege de route. Deze brug was meer een evenwichtsbalk dan een volwaardige overbrugging. Met behulp van het buurtbudget is er in 2017 een nieuwe brug gerealiseerd. Het ontwerp was van Auke de Vries.

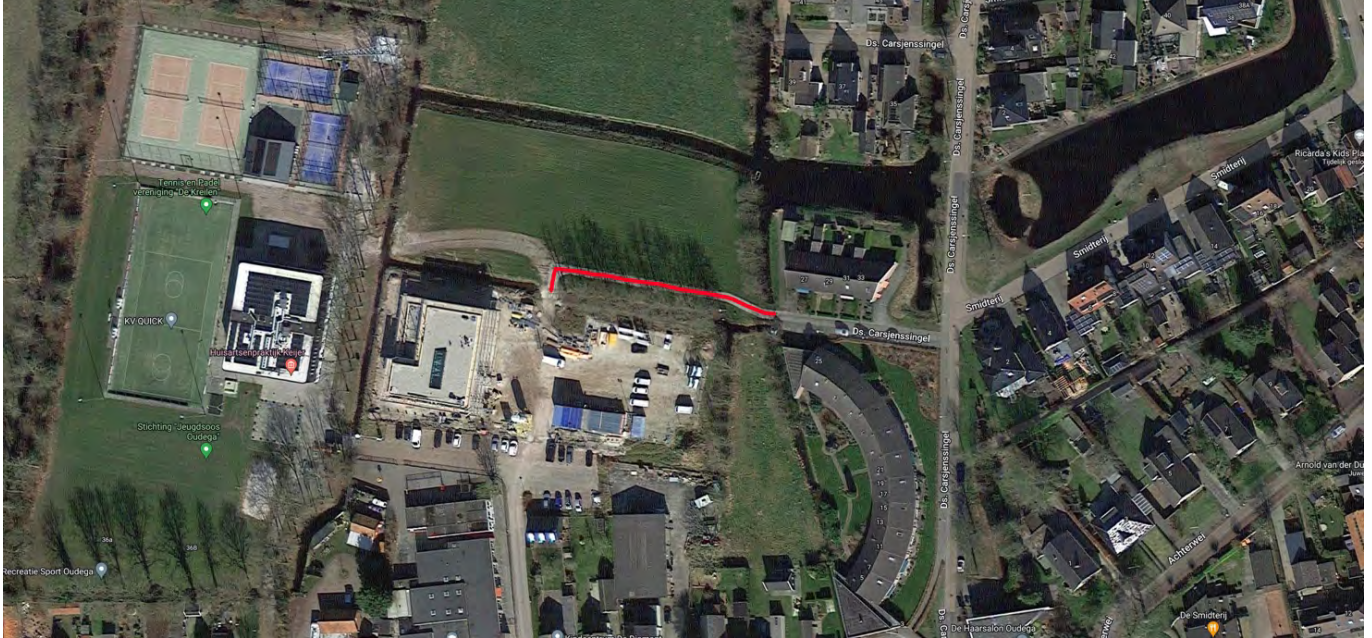
In 2021 is er met behulp van het buurtbudget een zitbank gerealiseerd.

Jonkers leantsje

Start ⇌ **Einde** ds. Carsjenssingel ⇌ Buorren Lengte ± 100 meter

Het pad is een herinnering aan fam. Jonker die op dit terrein hun boerderij hadden staan. De boerderij heeft plaats gemaakt voor de seniorenwoningen van de *Jonkersstee*.

Het pad is in 2021 opgeschoven en opnieuw aangelegd i.v.m. de ruil van de grond, zodat de nieuwe school kon worden gerealiseerd. Bij de ingang aan de ds. Carsjenssingel is, met behulp van het buurtbudget, een naambord van Cortenstaal geplaatst.

Oerden paad

Start ⇌ **Einde** Eksteursreed ⇌ Gariperwei **Lengte** ± 1 kilometer

Het wandelpad werd in de volksmond het *hondenpoeppad* genoemd.

In overleg met de *Stichting Hattum de Vries* kreeg het pad in 2022 de naam *Oerden paad*. Met behulp van het buurtbudget werd bij het begin- en eindpunt een naambord van Cortenstaal geplaatst.

Oerden betekent landpunt. Deze naam gold vroeger de landerijen tussen de Eksteursreed en de Gariperwei. Een kaart, die in de periode van 1819 tot 1823 door de militair, majoor Huguenin, gemaakt is laat de stukken land zien die samen uitlopen op een landpunt.

Start ⇌ **Einde** Dwarssingel ⇌ Skeane Heawei **Lengte** ± 250 meter

Paad oer 't hiem

Sont hiel lang al, ik tink foar 't neist wol sont 1850, 1860, leit der yn Aldegea tusken Heawei en Dwarssingel in skeanpaad . It is in fyts- en gongelpaad, grut ferkear komt men der net tsjin. Foar fytsers en kuierders kin dat paad in fikse bekoarting betsjutte, wol ien fan in kilometer.

Oant koartlyn wie't, wat it paad oanbelanget, allegear pais en frede yn ús doarp. Mar in set lyn gong it kampke grûn dat dêr deun tsjin 'e heawei oanleit it nuteboskje, sizze guon Aldegeasters noch, mei it âld hûs dat der op stie, yn oare hannen oer. De nije eigener fûn yn 'e keapakte grif oanwizings, dat it oerâld paad op syn gerjochtichheid lei, m.o.w. dat it paad sines wie en dat er der mei dwaan koe wat er woe.

Privacy is ien fan ús moderne biedwurden. It wurd stiet heech yn ús findel skreaun hjoed-de-dei.

Ek by de nije eigener fan *'it huteboskje'*. Nei 't der in nije wente setten hie tocht er, dat it tiid wie om de privacy fan himsels en 't wiif te hoedzjen en te noedzjen. Koartsein, hy sleat is paad foar alle ferkear. Dat, nim ik oan, wie syn goed rjocht, oft it sosjaal fieland wie en is, is in oare kwestje. Foar dyjingen dy't geregeldwei it skeanpaad brûkten wie dat in hiele ôfbrek en dy, en it doarp mei harren, sprieken der skande fan. Koe dat samar, koe in oerâld, mar nea beskreaun, privileezje samar oan kant skood wurde?

It sluten fan it paad hat te uzes in skoftlang *the talk of the town* west, sa giet dat op in doarp. By in inkeling hat it gefal sels in frustraasje teweï brocht, wol 'k leauwe. Der hat alteast yn dy snuorje by it blokkearde paad in boerd stien met de pinigiende fraach: "*Is dit no Piter syn dwarspaad of is it dwarse Piter syn paad?*".

De fraachsteller^{ster} hat grif ridlikgau antwurd krige want it boerd hat der mar koart stien. De wrantelige doarpslju hat grif it moaie foarbyld fan Fokke en Wietske foar eagen stien.

Mar Fokke en Wietske binne hiel oare lju. Dat binne âldere minsken, dy steane eins noch mei ien foet yn 'e tiid fan kommuneiteit en fan koöperaasje en mienskarren en sa. By it skeanpaad giet it om jongelju, dy't grut worden binnen yn it privacy-tiidrek. Dat makket ferskil.

Mar der is al in oplossing foar it paadprobleem opsetten kommen. It skeanpaad leit op 'e sleatskant. Oare kant de sleat leit in stik greidlân. De eigeners fan dy greide binne grif tige sosjaal ^{socialis} = foar de mienskip fiende minsken, hja hawwe oanbean, dat it skeanpaad wol nei har kant fan 'e sleat ferlein wurde mocht. Dat genereuze aanbod is mei beide hannen oannommen fansels en it paad is ûnderwilens al ferlein, provisoarysk.

Der leit no ynearsten noch in gongbarte oer de sleat mar strakaansen komt dêr in brêchje. Sa is it dus mar wer merakelsmoai yn oarder kommen mei it skeanpaad. Dy lâneigeners, mar wêrom soe 'k de namme net efkes neame, it is de fam. D. de Vries, fertsjinje de tankberens fan it hiele doarp. Elkenien is wer tefreden, die ienling, de partikularist mei syn privacy, it doarp met syn paad.

De moraal? Nea de moedfearren hngje litte, al liket it der slim foar te stean, der kin samen útrêding komme.

Bron: Oudega, Silvius út de Drachtster Krante

Wietske Hattums paad

Start ⇄ **Einde** it West ⇄ Utein

Lengte ± 500 meter

Het pad loopt door een mooie bosstrook van Staatsbosbeheer op de grens van het Nationaal Park *de Alde Feanen*.

De naam *Wietske Hattums Paad* is aan dit wandelpad gegeven omdat het uitkomt of start bij het huis waar Wietske haar pake en beppe woonden en haar vader is geboren.

Wietske Hattums de Vries, dochter van Hattum en Jantsje de Vries werd geboren 23 februari 1915 en is overleden op 15 mei 2006. Ze heeft altijd het fietsenwinkeltje gerund op it West 18.

Zij liet aan de *Stichting Hattum de Vries* veel bezittingen na die in *de Gearstal* van het *MFC de Gearrin* tentoon worden gesteld.

Colofon

Dit boek is uitsluitend bedoeld voor persoonlijk gebruik en/of educatieve en informatieve doeleinden. Het mag niet worden gebruikt voor commerciële doeleinden of winstbejag.

Bronnen

Geraadpleegde literatuur

- **Agentschap VVV:** Aldegea Oudega bezienswaardigheden, feiten en wetenswaardigheden
- **De Laatste Eer:** De Laatste Eer Oudega Sm. 1913 – 2013
- **Dorpskranten van Oudega:** Verschenen tussen 1978 tot heden
- **Geschiedenis van Smallingerland:** dr. J.J. Spahr van der Hoek eindredacteur & P. van Schaik redacteur
- **Geschiedenis Ned. Herv. Kerk te Oudega:** R. Kijlstra, arch. b.n.a.; Februari 1980
- **Herder, Henk:** Efkes neiprate, eigen beheer 2014
- **Herder, Henk:** Folk op de pleats, eigen beheer 2022
- **Martin, H:** Vroeg-middeleeuwse zandstenen sarcophagen in Friesland en elders in Nederland, Drukkerij Laverman N.V.; Drachten 1957
- **Mivero:** Uitgaven van o.a. Sinterklaasacties
- **Protestantse Stichting Sint-Agathatsjerke:** Geschiedenis van de Sint-Agathatsjerke Oudega Sm.
- **Riemersma, Julius:** Stichting Monument van de Maand, jaargang 5, deel 3, 1990: Kerk Oudega
- **Smallingerland in oorlogstijd 1939-1945:** Uitgegeven in 2025 door *Smelne's Erfskip* ter gelegenheid van de herdenking van tachtig jaar bevrijding
- **Smellingerland 1:** Proeve van een *geakinde* van de gemeente Smallingerland, uitgegeven ter gelegenheid van het driehonderdjarig bestaan van Drachten 1641-1941
- **Stichting Commissie Oudega 900 - 1990:** Geschiedenis van Oudega Smallingerland samengesteld door Kl.J. Bekkema; B.J. Friso en M.D. Sibma
- **Stichting Hattum de Vries:** Historische wandel/fietsroute Oudega
- **Stichting Hattum de Vries:** Reis langs een aantal Monumenten van Oudega Smallingerland
- **Toering, Arend:** Earnewâld en omkriten. Foarhinne en hjoed de dei
- **Veer, Geert van der:** Familie Van Haersma & Van Haersma de With, 2001
- **Veer, Geert van der:** De Van Haersma's van Groot Haersmastate, 2017
- **Vries, Marten de:** De skiednis fan Aldegea roun de ieuwikseling
- **Vries, Sierd de:** Sierd de Vries vertelt beschrijving van Oudega tussen ± 1910 – 1915
- **Wal, Jan Binnes van der:** Waar de Oudegaaster boeren woonden van 1900 tot 2000, samengesteld door Hennie de Jong en Sytze Bruinsma
- **Welling, Wietze H.:** Ferhalen fan earjuster, juster en hjoed en De Hoop vervlogen en de geschiedenis van it Miensker
- **Zuivelfabriek De Hoop:** Jaarverslagen 1900 – 1966
- **Honderd jaar protestants christelijk onderwijs Oudega Small. 1886-1986:**
Samenstellers: T. Alberda-Hogeveen; J. Friso-de Vries; L. de Jong; W. Jongsma-de Jong; J. Reitsma-van der Wal; F. Riemersma-de Haan; S. Slootegraaf; S. Tjeerdsma-Bouma; R. Toering; B. de Vries; B. Wijma-van der Wal en O. Zanstra

Geraadpleegde websites

- [Alarmeringen.nl](https://www.alarmeringen.nl) Overzicht actuele meldingen die via P2000 worden verzonden
- [Alle cijfers.nl](https://allecijfers.nl) Overzicht openbare gegevens die overheden beschikbaar stellen per regio
- [Alle Friezen](https://allefriezen.nl) Personen die geboren, getrouwd of overleden zijn van de 16e eeuw tot zestiger jaren van de 20e eeuw
- [BAG kadaster](https://bag.kadaster.nl) Basisregistratie adressen en gebouwen – BAG register
- [Bedrijvenmonitor](https://bedrijvenmonitor.nl) Bedrijfsinformatie van ondernemingen in Nederland
- [Bedrijvenregister](https://bedrijvenregister.nl) Vermelding van alle in Nederland gevestigde bedrijven
- [Bomenstichting](https://bomenstichting.nl) Landelijk register Monumentale Bomen
- [Boer&Bunder](https://boer&bunder.nl) Overzicht van perceelgegevens in Europa
- [Check dit huis](https://checkdit huis.nl) Overzicht woningwaarde, energielabel, maandelijkse kosten, recente verkoopinformatie en buurtkenmerken
- [Corpus Roemeling](https://corpus.roemeling.nl) Basisbestanden Patroonheiligen en priesters in de middeleeuwse parochies in Friesland
- [Delpher](https://delpher.nl) Historische kranten, boeken, tijdschriften uit bibliotheken, musea en andere erfgoedinstellingen
- [Digibron](https://digibron.nl) Digitale schatkamer van christelijk Nederland
- [Digitaal Stelsel Omgevingswet](https://digitaal.stelsel.omgevingswet.nl) Informatiemotor achter de Omgevingswet
- [Dominees.nl](https://dominees.nl) Verkade's Dominees Memories
- [Drimble](https://drimble.nl) Overzicht van o.a. bedrijven in Nederland
- [EduGIS](https://edugis.nl) Platform voor geo-informatietechnologie in het onderwijs
- [FaillissementsDossier.nl](https://faillissementsdossier.nl) Actuele informatie over faillissementen, surseances en online veilingen
- [Fietsnetwerk](https://fietsnetwerk.nl) Het fietsknooppuntennetwerk een systeem van regionale fietsroutes, samengesteld uit nummers van 0 tot 99
- [FrieslandWonderland](https://frieslandwonderland.nl) Lokaal platform voor cultuurhistorie en toerisme
- [Frieslandopdekaart.nl](https://frieslandopdekaart.nl) Oude kaarten van Friesland
- [Gemeentelijke Monumenten Smallingerland](https://gemeentelijke.monumenten.smallingerland.nl) Wikipedia overzicht
- [Google maps](https://google.maps) Kaartendienst voor alle adressen op de hele wereld
- [Groen erfgoed](https://groen.erfgoed.nl) Kaart van oude boskernen, houtwallen, heggen, beschermende buitenplaatsen, nationale parken

- [Hisgis](#) Historisch Geografisch Informatiesysteem met kadastrale kaarten vanaf 1832
- [Huispedia](#) Woningwaarde van alle woningen in Nederland
- [Huizendata](#) Woningaanbod met realistische woningwaarde
- [Kadastrale kaarten](#) Kadastrale kaarten met recente perceelinformatie
- [Keunstwurk](#) Zet kunst en cultuur in het hart van het onderwijs in Fryslân
- [Klokken Wiki](#) Informatieplatform over de klokkencultuur in Nederland
- [Marrekrite](#) verzorgt de recreatieve basisinfrastructuur in Friesland op het gebied van water- en landrecreatie
- [Mensen van toen](#) Stamboom Hattum Kornelis de Vries
- [No.ordpeil](#) Oudega aan het Water, gebiedsvisie: onderdeel van Drachten | Smallerland Oostelijke Poort naar De Friese Meren
- [Oozo.nl](#) Overzicht van o.a. regionale nieuws, P2000 meldingen, nieuw opgerichte bedrijven etc.
- [OpenStreetMap](#) Kaart van de wereld met vrije geografische gegevens, bijgehouden door vrijwilligers
- [Opgravingen in Smallerland](#) Overzicht van onderzoek o.a. in Egbertsgaasten 1989/1990
- [Oudega](#) Website van Feike Wijma in het kader van zijn opleiding tot leraar Aardrijkskunde
- [Overheid.nl](#) Wegwijzer naar informatie en diensten van alle overheidsorganisatie in Nederland
- [Over uw buurt](#) zoeken op adres, wijk, buurt of plaats naar de laatste bekendmakingen vanuit overheidsinstanties zoals provincies of gemeenten
- [Parallel](#) Overzicht leeftijd van gebouwen in Nederland
- [Perceelloep](#) Belangrijkste gegevens van elk perceel
- [Postcodebijadres](#) Alle postcode- en adresseninformatie van Nederland
- [Reliwiki](#) Overzicht religieus erfgoed
- [Rijksmonumenten in Oudega](#) Wikipedia overzicht
- [Rijksmonumentenregister](#) Overzicht alle rijksmonumenten in Nederland
- [Ruimtelijkeplannen.nl](#) Bestemmingsplannen, structuurvisies, algemene regels van gemeentes, provincies en het Rijk
- [Smartmap](#) Digitale gemeentemagazine Smallerland
- [Smellingerland](#) Overzicht wat Smallerland te bieden heeft
- [Stadindex.nl](#) Informatie per provincie en woonplaats over o.a. nieuws, het weer; 112 meldingen etc.
- [Stichting Hattum de Vries](#) Cultuur historische vereniging van Oudega
- [Stichting Smelne's Erfskip](#) Stichting voor behoud van monumentale panden en cultureel erfgoed in Smallerland
- [Theologieportaal.nl](#) Webwinkel voor o.a. lijst van predikanten van de Nederlandse Hervormde Kerk van Friesland
- [Topotijdreis](#) Overzicht van 200 jaar topografie
- [TransFirm](#) Informatiebron voor adressen, bedrijfsgegevens, bedrijventerreinen, vastgoed & meer in Nederland
- [Vereniging Nederlandse Cultuurwetenschap](#) De VNC heeft de schoonheid van het Nederlands landschap in kaart gebracht
- [Walmar.nl](#) Overzicht van memorabilia o.a. grafzerken en rouwborden in Sint-Agathatsjerke
- [Zwemwater.nl](#) Kwaliteit van zwemwater in Nederland

Verklaring van de tekens

AF	Agrarische Functie Melkveehouderij
EE	Gebouwd met behulp van Stichting <i>Eigen Erf</i>
GBS	Gemeentebld van Smallerland Officiële vermelding gemeente Smallerland vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, etc.
GM	Gemeentelijk Monument Smallerland
HG	Historisch- of bijzonder gebouw Bestaand of afgebroken
KvK	Kamer van Koophandel
KW	Kunstwerk - Gedenkteken
LV	Lokale voorziening Voorzieningen die bijdragen aan de kwaliteit van leven en het gemak van dagelijkse activiteiten en toegankelijk voor iedereen
MB	Monumentale Boom
MKB	Bedrijf MKB: Midden- en kleinbedrijf of ZZP: Zelfstandig zonder personeel; Stichting of Vereniging etc. ingeschreven in KvK
OBC	Openbare Besluitenlijst Collegevergadering B&W Smallerland
PBF	Provinciaal blad Fryslân Officiële uitgave van Provinsje Fryslân
RM	Rijksmonument
Stort	Staatscourant Waarin algemene verbindende voorschriften worden gepubliceerd
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht Vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu
WSB	Waterschapsblad Officiële uitgave van het dagelijks bestuur van het Wetterskip Fryslân

Disclaimer Copyright©

- Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die onjuist is of onvolledig is opgenomen, aanvaardt de auteur geen aansprakelijkheid voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard dan ook, die voortvloeit uit- of in enig opzicht verband houdt met het gebruik van de inhoud.
- Voor eventuele verbeteringen en aanvullingen van de opgenomen gegevens of beeldmateriaal houdt de auteur zich aanbevolen.
- De informatie in deze uitgave kan zonder voorafgaande waarschuwing of kennisgeving worden gewijzigd in een volgende uitgave.

- De vermelde informatie is te goeder trouw geheel of gedeeltelijk overgenomen of ontleend aan de onder *Bronnen* vermelde websites, artikelen en boeken etc.
- Daar waar in de tekst gebruik wordt gemaakt van links naar websites, aanvaardt de auteur geen aansprakelijkheid voor de inhoud van die websites;
- Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Foto verantwoording

Het geplaatste beeldmateriaal is afkomstig van de auteur zelf of overgenomen uit de onder *Bronnen* vermelde boeken of geraadpleegde websites. De auteur heeft zijn uiterste best gedaan om bronnen en rechthebbenden van het beeldmateriaal, anders dan van hemzelf, te benoemen.

Wanneer desondanks beeldmateriaal wordt getoond waarvan u mederechthebbende bent en voor dit gebruik geen toestemming voor publicatie geeft wordt u verzocht dit te melden bij de auteur. Indien aangetoond, zal het beeldmateriaal of tekst direct wordt verwijderd en aangepast in een volgende uitgave.

Foto laatste pagina: drone Bosma de Witte makelaars, juni 2025.

Realisatie & Samenstelling

© 29 augustus 2025

Titel	Wenjen yn Aldegea <i>De skiednis fan it doarp, de ynwenners en har ferdivedaasje</i>
Uitgever	Eigen beheer @MeintMakke
Auteur	Meindert de Boer

